

ספר

דת ישראל

חלק שני

ספר קדושה

בו כתוב באר היטב בשתי שפות, עברית ואנגלית, דתי ישראל הנחוצים למעשה

הועתק וחונקס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org "שלחן ישראל", ע"י חיים תשס"ב

"טהרת המשפחה", "נשמת ישראל"

עבודת הקדש הזאת נעשית ע"י הרב הג' המפורסם מו"ה

דוב בער אבראמאוויץ נ"י, רב לכהכ"נ "משכן ישראל אנשי סובאלק".

נעתיק לשפת המדינה בהעתיקה צחה וכה ונעיתה.

הוצאה שניה

ע"י המר"ם הר' מ. י. לעאנזאהן, 18 פייק סטריט, ושותפו הג' ש.

וויינקראנץ 70 דואיין סטריט,

נוא יארס.

THE LAW OF ISRAEL.

Carefully Compiled and Arranged by the

Rabbi Bernard Abramowitz,

Rabbi of the Congregation

"MISHKAN ISRAEL ANSHEI SUVALK" OF NEW YORK.

הוצאת וזכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

TRANSLATED BY ע"י חיים תשס"ב

V SAMUEL; DAVID ARENSON,

PUBLISHED BY

Messrs M. J. Leonson and S. Weinkrantz.

PART TWO.

Copyrighted November 1900, Washington D. C. by J. J. Kolbe
and Isaak Bertin.

New York, 5965.

הסכמות גאוני ישראל.

הסכמת הגאון האמיתי המפורסם בכל אפסי תבל, זקן ההוראה
מרא דארעא קדישא אדמרר **שמואל סלאנט** שליט"א הג'
אב"ד דעיה"ק ירושלים, וראש הרבנים בארץ הקדושה תוב"ב.

כבוד יורד ה' ויורד נפשי, הרב הג' וכו', כשית מ'ה דוב בער אבראמאווין
ג' רב דביהכנ"ס "משכן ישראל אנשי סובאלק" בנוא יאָרק יע"א
שלום וברכה וכל טוב סלה!

כאשר נודעתי כי מעכ"ת מרפ"ס ספרו "דת ישראל", להפיץ תורה
ומצות שמה במדינה, אמרתי לברכה, כי יצליחו ה' להרים קרן
התורה ויראת ה' שמה, ויזכהו לאסקו שמעתא אליבא דהלכתא, וירום קרן תורתו
בעתירת יורד החותם בברכה.

שמואל סלאנט,

(מקום החותם).

הסכמת הגאון הגדול המפורסם באפסי תבל, רשבבה"ג מרן
רבינו **יעקב דוד שליט"א** הגאב"ד דסלוצק.

ראיתי הספר "דת ישראל" שחיבר הרב הגדול בתורה וביראה החובב כ"שת
דוב בער אבראמאווין, רב לביהכנ"ס משכן ישראל לאנשי ישורת
סובאלק יצ"ו בנוא יאָרק, לקט דינים הנחוצים בכל יום וסדרן כהלכה בסדר נכון
ולמטה מועתק כל הלכה על שפת אנגלית, השפה אשר משתמשין בה במדינת
אמעריקא ואנגליה, והמק עם בית ישראל מורגלים בשפה ההיא, מצא חן בעיני
פעולתו, ואמינא לפעלא טבא, יישר חילו לאודייתא, שזיכה להמן ישראל במדינות
ההסח לרעת דרף התורה והמצוה, חבות המצוה הזאת תג עליו שיפתו מעינותיו
במדינה למען ישמדו לעשות הגני מברכו בכוח"ס, וזכה לראות נאולת ישראל
בשוב ה' שבות עמו.

הכריח לכבוד התורה ולכבוד תלמידי חכמים, יום ר' י"ב אלול תר"ס לפ"ק

נאום יעקב דוד החוב"ק סלוצק יצ"ו.

בעהמ"ח הספרים "מגדל דוד", "חנה דוד", "שרית"
ריב"ז ופ' ריש רידב"ז ותוס' רי"ד על כל ירושלמי

ספר דת ישראל.

חלק שני.

ספר קדושה

(א) דיני מליחה והרחחה.

א צריך להדית הבשר קודם מליחה, כדי שעיי"ז יוסר הרם בעין שעליה, ועוד, כדי שיתרכך הבשר, להוציא הדם, וגם להעביר הלכלוך שעליה, שלא יעכב מלהוציא דם, ולכן צריך לשרות הבשר קודם מליחה. ערך חצי שעה במים, באופן שיכסו כל הבשר, ואח"כ ישפשף הבשר יפה יפה במי השדיה, ויזהר לנקות המקומות שנראה בהם דם, כגון מקום שנזרר בו דם מחמת מכה, או

THE LAW OF ISRAEL.

—PART TWO—

LAWS CONCERNING SALTING MEAT AND PURGING IT FROM BLOOD

1 —The flesh of all animals or fowls of which the Torah has permitted us to partake must undergo the following process before it is (כשר) proper to eat thereof

The meat must first be thoroughly washed and then "salted" (besprinkled with salt) The washing is necessary in order to purge the meat from every particle of blood, for the softening of the flesh by maceration promotes the discharge of blood therefrom and also frees it from any impure substance that would clog the flow of blood.

דיני מליחה והדחה

בחלל העופות מבפנים, או במקום בית השחיטה אכן לצורך חולה או ע"ש סמוך לערב, יריחנה היטב היטב במים, וישפשף היטב, ויחזור ויריח במים שניים עד שישאר המים לבו, ואז יוכל למלוח בלי שריה חצי שעה.

ב אחר שריה והדחה ימתין מעט, שיטפטף המים קודם המליחה, כדי שלא ימס המלח לגמרי בהמים, אבל לא יתנגב לגמרי, דאז לא ימס כלל, ולא יוציא דם

ג אין מוכחין הבשר, קודם שיסירו החוטין והקרומין, האסורים משום דם, או משום חלב, וכ"ש במקום שצריך ניקור מן החלב נופא, כגון הקיבה והמחול, ואם מלה, ישאל לחכם.

The purging of the meat must be performed as follows The meat should be entirely submerged in water in which it must soak for a half hour before it can be salted, this accomplished, it must be thoroughly washed off with the same water in which it is soaking and wherever a particle of salt is visible it should be purged therefrom, especially where the blood is coagulated in the swelling caused by a bruise, or in the cavity of a fowl or where the incision was made at the killing thereof However if the meat must be prepared for a sick person or on the eve of a Sabbath when it approaches night-fall, the above process may be modified as follows the meat should be thoroughly washed with water and purged from every drop of blood. the washing is to be repeated in different waters until the color of the water in which it is finally washed remains unchanged, this process precludes the necessity of having the meat soak in water for a half hour, therefore it can be immediately salted.

2. — After the meat was steeped in water and purged, one should not salt it before the water has dripped down and there is not enough of it left to entirely dissolve the salt, nevertheless, one should not wait until the meat has become so dry that the salt cannot be dissolved at all and consequently the blood cannot be ejected.

3.—All the veins and filaments of the meat of which it is forbidden to partake because they contain blood or fat must be removed and all those parts that require to be cleansed from the

דיני מליחה והרחחה

ד הכלי ששורץ בה הבשר, נוהגין שלא להשחמש בה, אפילו בצונק, ואפילו לאחר שהורחה היטב, ואם נשרה הבשר במים מעת לעת, ישאל לחכם

ה אם אחר שהדיח, חתך החתיכה לשנים, או שהסיר מלפי רגלים, צריך לחזור ולהדיחו, וכן אם מלח בשר וקודם ששהה שיעור מליחה, חתך החתיכה לשנים, צריך לחזור ולהדיח אותו מקום, ולחזור ולמלחו, אבל אם אחר ששהה שיעור מליחה, חתך, א"צ לחזור ולמלחו.

ו בשר שנמלח בלא הרחה חחלה, בין שלא הודח כלל, או שהודח הרחה מועטת, שלא כרין הרחה, ישאל לחכם.

ז בשר שנקרש מחמת הקור, אסור למלחו עד שיחרכך, כמו שהיתה מתחלה, ואם צריך לשבת, או לאורחים, ואין לו שהות להמתין, עד שיופשר

fat which they contain such as the stomach and the milt must be cleansed, before the meat can be salted, and if it was salted previ-
ously thereto the wise should be consulted.

4 —The vessel used for soaking meat, even after it had been thoroughly scored, should not be used for any other purpose, it is forbidden to place even cold victuals therein

Meat that remained in the water for twenty four hours should not be used before the wise are consulted.

5 —If the meat was cut up or the claws of the feet were removed after the purging, the purging must be repeated. Likewise if the meat was already salted but was cut up before the proper time for it to remain in salt had elapsed, the purging as well as the salting must be repeated, but if it was cut up after the proper time for it to remain in salt had elapsed, the salting need not be repeated.

6 —If meat was salted before it was previously purged, or if it was previously purged but in a slight degree only and not in accordance with the law it should not be used before the wise are consulted.

7 —Meat that was hardened by the frost, should not be salted before it is softened and restored to its natural state but if it is required to be prepared for the Sabbath or for guests and it is therefore impossible to wait until it will naturally thaw out, it is

דיני מליחה והרחה

מחמת עצמו, מותר להניחו במים כושרין, אבל לא בחמים, ואם הניח בשר שלא נמלח, אצל תנור חם, הבשר אינו מותר, רק לצלי, ולא לבישול
 ח לא ימלח במלח דק בקמח, שאינו מפליט יפה את הדם, ואם אין לו מלח אחר מותר וכן לא ימלח במלח גס ביותר, שנופל מהבשר, רק ידיק אותם קודם מליחה
 ז מלח שנמלח בו פ"א, אסור למלוח בו פעם שנית, ואם מלח ועדיין לא נתבשק, ידיחנו ויחזור וימלחנו, ואם עבר ובשל, ישאל לחכם
 י אין להניח בשר, שלא נמלח עדיין, בכלי שמשתמשין בו אובלקן, וכן יזהר מלהניח הבשר, קודם הרחה ומליחה, על מקום שמניחים שם לפעמים מלח
 יא יזהרו בעופות, להסיר הראש קודם ההרחה, ואם נמלח העוף עם הראש, ישאל לחכם וכן צריבין לזהר בזה בבהמה

permissible to place it in luke-warm water but not in hot water and if the unsalted meat was placed near a hot fire it is permissible only to roast it but not to cook it.

8 — Meat should not be salted with salt as fine-grained as flour, as it does not properly absorb the blood, but if none other is obtainable it is permissible to make use of it. On the other hand very coarse-grained salt is also not to be used for that purpose as it drops from the meat, it should therefore be ground previous to the salting

9 — The salt that was once used for salting should not be used again for that purpose, and if meat had been salted therewith and had not yet been cooked, it should again be purged and salted, but if, by inadvertence, same was cooked, it should not be partaken of before the wise are consulted.

10 Unsalted meat should not be placed in a vessel used as a receptacle for food, one should also be very careful not to put the meat before it was purged and salted on a spot where salt is placed at times

11 — Before a fowl is purged one should be careful to have its head severed, and if the fowl was purged when the head was attached to it, the wise should be consulted. The same precaution should be taken with an animal.

דיני הרהה ומליחה

יב יפוד על הבשר מלה, שלא ישאר עליו מקום בלא מלה, ומלה משני צדדים, ועופות ושאר דברים החלולים, צריך למלוח גם מבפנים, ולכן יזהר לפתוח העופות מצד אחד כולו או רובו, ולא כמו שנוהגין קצת נשים לפתות רק הבטן להוציא המעיים, שאינן יכולין למכות יפה מבפנים, ואם לא עשה כן, ישאר לחכם והמולה עוף או בשר שיש להם תוך, נכון להפוך צד החלל למטה, כדי שיוכל הדם והציר לזוב.

יג לכתחלה ישהה הבשר במלחו שיעור שעה, אך לצורך שבת, אם השעה דחוקה, או מפני כבוד אורחים נכבדים, שהוא בחול ונחפו לכבודם, או בשביל חולה, יוכל להשהות במלחו רק כ"ד מינוטען

יד הבשר במלחו, צריך להניח במקום שיוכל הדם לזוב ממנו היטב, ולכן לא יעמיד את הסל עם הבשר ע"ג קרקע, כי לא יוכל הדם לזוב היטב, ואפילו לאחר שכבר שהה הבשר במלחו, שיעור מליחה קודם הרהה, לא יתנהו

12 — The meat should be so well besprinkled with salt that there be not a spot thereof left unsalted, both sides should therefore be salted The internal parts of fowls and of animals should be salted from within One should therefore take care to open one side of it, either entirely or the greater portion thereof (and not do as some house-wives who make a wrongful practice of merely cutting the abdomen open and removing the entrails which they cannot very well salt from within) and if it was not opened up in such a manner, the wise should be consulted

The cavity of a fowl or animal while in process of salting should be turned downward in order that the blood and fatty matter should flow out

13,—About one hour has been fixed as the proper length of time for the meat to remain in salt, however if it is required for the Sabbath meal and time presses, or if it must be prepared in honor of very important guests and one's zeal to do them honor makes him impatient of delay, or if it is necessary for a sick person, it is permissible to let it remain in salt for only twenty four minutes.

14.—It is necessary that the meat that has been salted should be placed where the blood can easily flow therefrom, for that reason one should not place the vessel with the meat thereon

דיני מליחה והרחחה

במקום שאין הרם יכול לזוב היטב, וכשמולחין ע"ג דף, צריכין להניחו בשיפוע, כדי שיזוב היטב, ושלא יהי' בו גומא שיתקבץ בו ציר, ועוברי דרכים שמולחין בשר, וכורכין אותו בבגד, אסור אפילו בדיעבד, שא"א לרם לצאת מו. לאחר שיעור מליחה, ינפץ מעליו המלח, וידיחנו עכ"פ שני פעמים, או שיתן מים בכלי ויניח הבשר בתוכו, וידיחנו ג, פעמים. וצריך ליזהר שלא יתן הבשר בכלי קודם שנותן לתוכו מים, ואם נתן הבשר בכלי בלי מים, ואפי"כ אם נטל תיכף, ישאל לחכם.

מז בשר ששהה ג' ימים מעת לעת, קודם ההרחחה, שוב לא מהני לו ההרחחה והמליחה לבשלו אח"כ, אלא ידיחנו מן הרם בעין שעליה, וימלחנו קצת ויצללו על האש, ולאחר הצליה ידיחנו ג"פ, ואז מותר באכילה, אבל לא לבשלו,

upon the ground as the flow of blood will thus be impeded. Even though the meat had already remained in salt for the proper length of time previous to cleansing it, yet should it not be placed where the blood cannot freely flow therefrom. When the meat is placed upon a board and salted it is necessary to place the board in an oblique position in order that the blood may freely flow down. Care should also be taken that there be no hollow in the board where the fatty matter can accumulate. Wayfarers who salt meat and wrap it up in a piece of cloth which makes it impossible for the blood to flow, are forbidden to do so, and if they have done so, they are forbidden to partake thereof.

15.—After the meat had remained in salt the right length of time, the salt should be brushed off therefrom and the meat washed at least twice, or else the meat should be placed in a vessel containing water where it should be thoroughly washed three times. Care should be taken not to put the meat in the vessel before the water was placed therein, and if the meat was placed in a vessel before it contained water even if it was immediately taken out again, the wise should be consulted.

16.—The purging and salting of meat that stood three days and nights (from the time the animal was killed) without having been purged, no longer avail to make it proper for cooking, one should therefore purge it from all the blood that is visible, then slightly

דיני מליחה והדחה

ואם רוצה לבשלו אחד הצליה, ישאל לחכם, ואם שרו הבשר במים תוך ג' ימים, יכול לשהותו עוד עד ג' ימים, ואם ספק אם הדיחו הבשר תוך ג' ימים, או לא, וכן אם ספק מתי נשחטה הבהמה, ישאל לחכם.

יז נוהגין בעופות שלאחר שהסירו הנוצות, מהבהבין אותן באור, להסיר את הנשאר, וצדיקן לזוהר שלא יכהבו כ"א בשלהבת של קש, תבן או נייר, וזא יעשו שלהבת גדולה. ויזהרו להוליך העוף אנה ואנה, לבל תחטטם

דיני מליחת הראש והרגלים, ואברים פנימים.

א הראש אסור למלחו כשהוא שלם, אלא יחבתנו לשנים, ויסיר המוח, וקרע הקרום קודם הדחה, ואח"כ ידיחנו וימלחנו בפני עצמו, והראש ימלח מבפנים ומבחוץ, והמליחה שמבחוץ מותר למלוח ע"ג השער

besprinkle it with salt and broil it over the fire, after the broiling it should be washed three times, and it is only then that one is permitted to eat thereof, but cooking it is prohibited, however if one desires to cook it after it was broiled, the wise should be consulted.

If the meat had been soaked in water at any time during the three days, one is permitted to let it stand until the three days have elapsed, however if one is in doubt about it having been in water during that time, or if one is uncertain as to the exact time when the animal was slaughtered, the wise should be consulted.

17.—It is customary to singe fowls which have been plucked, care should be taken that the singeing be done only over the flame of straw or paper, furthermore that it be a small flame, and precaution should be taken against the fowl becoming heated thereby, it should therefore be moved to and fro

**LAWS CONCERNING THE SALTING OF THE HEAD,
THE FEET, AND THE INTERNAL PARTS.**

1.—It is forbidden to salt the head when it is whole, it must be cloven in twain, the brain removed and the cranium torn asunder before it is purged, after which the head can be purged and salted by itself, the salting of it to be done both internally

דיני מליחת הראש וכו'

ב רגלי הבהמות שיש להם טלפים, אין הדם יוצא דרך הטלפים ולכן צריך לחתוך מעט למטה, קודם ההדחה, וידיחנו וימלחנו, ויניח מקום החתוך למטה ויכולין למלחו גם על השערות

ג הלב מתקבץ הדם בתוכו בשעת שחיטה, כפיכך לא מהני ליה מליחה, אלא א"כ קורעו להוציא דמו שבתוכו, ואח"כ ידיחנו וימלחנו, ואח"כ יוכל לבשלו ואם מלח הלב, ואח"כ קרעו והוציא דמו, והדיחו קודם הבשול, או אם מלח ובשל בלי קדיעה והוצאת דמו, י"א לחכם ואע"פ שהלב כשר לאכילה, אם קרעו והוציא דמו, והדיחו ומלחו, מ"מ נזהרין לבלי לאכול לב בהמה או עוף, כי הוא קשה לשכחה

ד. עצמות שיש בהם מוח, אם עריין הם רבוקות בבשר, מולחן עם הבשר ביחד כמו שחן, אבל אם נפרדו מן הבשר, ימלחם בפני עצמם, ולא ינוחו אצל הבשר

and externally, it being permissible to salt it externally upon its hair

2 —The feet of animals having claws which prevent the blood from flowing out, should be slightly cut around at their extremities before the purging, it should then be purged and salted, the place where it had been cut at the extremities, being left so that the blood can flow out, it is permissible to salt it upon the hair

3 —The heart, to which all the blood of animals gathers at the time of the killing, is not benefited by mere salting unless it is first rent asunder, and emptied from the blood it contains, after which it can be purged and salted and it is then proper for cooking, but if he first salted the heart, then rent it asunder and emptied it of its blood and purged it before it was cooked, or if he salted and cooked it without having rent it asunder and emptied it of its blood, he should consult the wise Although the heart that was properly prepared by having been rent asunder, emptied of its blood, purged and salted is כשר food, nevertheless care should be taken to abstain from partaking of the heart of an animal or a fowl as it is conducive to loss of memory

4.—Bones containing marrow that cling to the meat should be salted together with the meat in the manner that they lay,

דיני מליחת הראש וכו'

ח הריאה, נוהגין נ"כ לחתכה, ולפתוח הקנוקנות הנדולות שבה, קודם ההדחה, ואם לא חתכה, ומלחה ובשלה, מותר לאכלה, ואם נמצא נ' תולעים בריאה, או בזמן שהריאות מוחזקים בתולעים, אסור לאכלה עד שיברוק אותה הימב

ו. הכבד אסור לבשלו ע"י מליחה, ואפילו בדיעבד אסור, אלא קורעו שחי וערב, ומניח תחוכו למטה, או ליטול ולחתוך הגידין והקנוקנות, באותו צד שהמדה תלויה בו, וחותך מעט מבשר הכבד עמהם, ראפשר לרם לצאת דרך אותו הנקב, ומדיחין אותו ומולחין אותו מעט, כשהוא מונח על האש לצלותו, ואחר הצליה ירית אותו מהרם הרבוק בו, אפילו רוצה לאכלו כך צלי, וצריך לצלות עד שיהא ראוי לאכילה, רהיינו חצי צלייתו, ואז מותר לבשלו, ואם לא

but if they are separated from the meat, they should be salted, by themselves, and should not lay near the meat during the salting.

5 — The lung of the animal it is also customary to cut apart, also to lay open the large tubes which it contains before the purging, however, if it was salted and cooked without having previously been cut it is permissible to eat thereof, yet if three worms were found breeding in the cavity of the lung, or if it is in the season when the lungs are usually infested with worms it is forbidden to eat thereof unless it was previously thoroughly examined.

6 — The liver is not properly prepared for cooking by the mere process of salting, and if it was by inadvertence only salted and then cooked it is forbidden to partake thereof as it must undergo the following process before it is כשר for cooking It should be rent asunder cross-wise and the cut side placed downward, or the veins and tubes adjoining the gall-bladder should be cut off together with part of the liver in order that the blood may flow out through that aperture, after which it should be purged and slightly besprinkled with salt as it is broiling over the fire After it is broiled it should be purged from the blood that clings to it, (even though he wishes to eat it broiled as it is) it should be sufficiently broiled to make it fit to eat, i. e. half broiled, it is only then that it is permitted to cook it, nevertheless if it was

דיני מליחת הראש וכו'

הדיח אחר הצליה ובשל כך, מותר בדיעבד. ויש לזהר לצלות הכבד על האש ממש, מבלי שום הפסק, ואין למלוח כבד קודם צליה, כדרך שמולחזין בשר, ומכש"כ שאין למלוח כבד עם בשר ביחד.

ז. הכליות וכן ביצי זכר, אפילו לאחר שניקרו אותן כדון, המנהג שלא לבשלן אלא לצלותן, ובדיעבד כשרין, אם בשלן אחר המליחה, ומותר למלחן גם שאר בשר, אחר שניקרו אותן כדון

ח המחול, אע"פ שגם היא נראית כולו דם ככבד, מ"מ דינה כבשר, רק צריכין להסיר ממנה קודם ההדחה את הקרום שעליה, שאסור משום חלב. גם צריך לנקרה מן הנידון שבתוכה, דהיינו נוטל ראש הניד ומשוך אותו, ונמשכין עמו נ' חומין שבתוכו, וזהר שלא יפסיק שום חוט, שאם נפסק צריך לשרש אחריו

cooked without having been purged after the broiling, if it was done inadvertently it is permitted to partake thereof Care should be taken in broiling the liver that it be placed directly over the fire with nothing intervening between them. The liver, before it is broiled, should not be salted in the same manner that meat is salted, and still more particularly the liver should not be salted together with meat

7 — The kidneys as well as the testicles even though they were well cleansed according to the law yet it is customary not to cook but to broil them, however if they were cooked after having been salted, if same was done inadvertently they are כשר. It is likewise permissible to salt them, after they have been properly cleansed, together with meat.

8.—The spleen, although it has the appearance of being full of blood, the same as the liver, is yet governed by the same laws that apply to preparing meat, with the exception however, that the gland which surrounds it which is forbidden because of the fat which it contains should be removed before the purging It should also be cleansed from the veins which it contains, this is done as follows: the head of the splenic vein is drawn out which draws three cords that is contained therein along with it, care should be taken not to sever any of these cords, for if it is severed it is necessary to find and eradicate it.

דיני מליחת הראש וכו'

ס הכחל (פירוש דרי הבהמה) אסור למלחו עם בשר, ונוהגן שלא לבשל הכחל, אלא צולין אותו ע"ג נחלים, וקודם הצליה צריך לקרעו שתי וערב, ומחין אותו בשום דבר, כדי שיצא החלב ואחר שנצלה מותר לחתכו בסכין של בשר, אפילו כשהוא רותח, וכן להניחו בכלי של בשר, ולצלות הכחל בכלי, אסור. דכל שבכלי מקרי בשול.

י. הקיכה של עגלים, אע"פ שנמצא בו חלב, אין לו דין כחל כלל, ולאחר שהוסר חלבו והדיחו, מותר למלחו עם בשר.

יא ביצים הנמצאים בעופות, בין שלא ננמר אלא החלמון או שננמרה כולה, אפילו הקליפה הקשה, צריכין הדיחה ומליחה, ויזהר למלחן לבין או למעלה מן הבשר, שלא יגעו בבשר, אבל אם מכחן עם בשר, או למטה מן הבשר, שאז זכ ציר מהבשר עליהם, אסורים וביצים הנמצאים בתוך העוף, אפילו ננמרו לנמרי, אסור לאכלן עם חלב

9 — The dug must not be salted together with meat, and it is customary not to cook it but to broil it over a coal-fire, before it is broiled it should be rent asunder cross-wise and compressed with something that forces the milk out, after it has been broiled even if it is still hot it is permissible to cut it with a knife used for meat, but it is forbidden to broil the dug in a vessel, as it is then termed "cooking"

10 — The stomach of a calf although it contains milk is yet not governed by the laws relating to the dug for after its milk is removed and it has been purged, it is permissible to salt it together with meat.

11 — Eggs found in the interior of fowls require purging and salting, it matters not whether the yelk alone was found or whether it was found in a complete state even in its shell-covering, they should be salted separately from the meat, or should lay above it in order that they do not touch the meat, but if they were salted with the meat or lay below it so that the juice of the meat could flow upon them they are forbidden to be partaken of. Eggs found in the interior of fowls even though they are covered with a shell, are yet forbidden to be partaken of together with milk.

דיני מליחת הראש וכר

יב החלחולית ושאר מעים, מולחין אותן בצד החיצון, במקום שהשומן דבוק בהם, וכל שומן, ואפילו של עופות, דינם כבשר לענין הדחה ומליחה יג הרוצה לאכול מהר, או הרוצה לאכול סמיים, יעשה כן, ידח הבשר מן הדם בעין שעליו, ויניחנו על החוטם של מתכות הנקרא דראג, וימלחנו קצת, ויצלנו על האש מיד, קודם שתתמלא המלח דם, ולאחר הצליה ידחנו שלשה פעמים, ויזהר לכתחלה שלא להפוך הדראט תמיד, כדי שיוזב הדם בטוב, ובדיעבד כשר אם הפכו ומותר לאכול הצלי אע"פ שיש בו מראה אדמדומית, דלאחר שצקאו, חצי צלייתו, אינו דם כלל, כ"א מוחל הבשר, ולכתחלה יזהר ליקח הצלי מן הדראט תיכף שהוסר מן האש ומותר למשוח הצלי בשומן או במי פירות, אבל אסור למשוח הצלי בעיסה או בבצים שהם נקרשים, ומעכבים הדם מלצאת

12 — The bowels and other entrails should be salted on their exterior surface where the fat clings to them, and all kind of fat as also the fat of fowls are governed by the laws relating to meat insomuch as their purging and salting is concerned.

13 — One who desires to prepare a hurried repast or who wishes to prepare steak can modify the regular process in the following manner

The meat should be purged from all the blood that is visible and placed upon a grated metal utensil such as a gridiron, it should then be slightly besprinkled with salt and at once broiled over the fire before the salt absorbs the blood, after the broiling it should be thoroughly washed three times. Care should be taken not to continually reverse the gridiron, so that the blood can flow freely, yet if it was inadvertently reversed, the meat is כשר. Although the broiled meat presents a reddish appearance as if containing blood still it is permissible to partake thereof, as it is assumed that after meat has been even half broiled it is cleansed of the blood, and the reddish appearance is the color the meat has assumed. One must be careful to take the broiled meat from the gridiron immediately it is removed from the fire, The meat that is about to be broiled may be smeared with fat or with fruit juices, but it is forbidden to smear that meat with

דיני מליחת הראש וכו'

יד אין לצלות בשר שנמלח, יחד עם בשר שלא נמלח, וכדיעבד מותר, מחזיר למלוח הרבה חתיכות זה על גב זה, ואפילו בזה אחר זה, ומותר למכוח בשר שור עם בשר גדיים ומלאים או עופות

(ג) דיני בשר בחלב.

א אסור לבשל בשר בחלב, וה"ה בחמאה, ועבירה גדולה היא מן התורה, ואין נ"מ אם דעתו לאכלם או שלא לאכלם, כי עצם הבישול הוא איסור תורה, וע"כ אסור לחתות אש תחת הקרירה של מי שאינו נזהר מבשר בחלב, ואפילו אם אינו מבשל כעת בהקרירה, רק בשר לחוד או חלב לחוד, אם רק הקרירה בלוע מבשר או חלב שנתבשל בתוכה באותו יום, ככן הו"ל כמבשל בשר בחלב ממש, ואפילו להגיס הקרירה בהכף נ"כ אסור

dough or with eggs, for the reason that they solidify and prevent the flow of blood

14 — Meat that was salted should not be broiled together with meat that was not salted, however is this was inadvertently done, it is permissible to partake thereof It is permitted to salt many pieces of meat one above the other, even consecutively, it is also permitted to salt beef together with the flesh of goats, of lambs and of fowls

LAWs CONCERNING MEAT IN MILK.

1 —It is forbidden to cook meat in milk or in butter, and the violation of this negative commandment of the Torah is counted a most heinous transgression, the enormity of which is not mitigated by the fact that the one who did the cooking did not intend to partake thereof for the mere act of cooking is in itself a violation of the commandment of the Torah. It is therefore forbidden to stir up the fire under the pot of one who is not particular about the cooking of meat in milk even at the time when only meat or milk is being cooked therein, for as the pot had absorbed the meat or milk that had been previously cooked therein on that day it is counted as if he actually cooked meat in milk at that time. It is therefore forbidden even to stir up the pot with a spoon.

דיני בשר בחלב

ב. אם נתבשל כבר הבשר בחלב, או נצלו ביחד, בין שזוג או מזיד, אסור לאכול מן התורה, הבשר או החלב, ואפילו ליהנות מהם, או ליתנם לכלב אסור, רק ישפוך המאכל לבית הכסא, אבל הקדירה, אף שאסור שוב לבשל בה, מ"מ מותר להשתמש בתוכה פירות ודברים יבשים, ולהחם בה חמים לרחוץ, רבוז אינו נהנה מן איסור בשר בחלב, ובכל זה אין חלוק בין בשר בהמה או בשר עוף

ג אף שלא נתבשל יחד הבשר עם החלב, רק נתערבו יחד, או שהיה אצלו תערובות מכלי בשר עם חלב, או כלי חלב עם בשר, או שנתערבו הכלים והורחו יחד, ישאל לחכם והשאלה יהיה תמיד ע"י גדול ובר דעת, שעכיו להבין חשובת החכם, אם הכלים מותרים או אסורים, אם אפשר להם בהנעלה או

2 — It is forbidden, according to the law of the Torah, to partake of the meat or of the milk that had been cooked or fried together even at some remote time, nor does it matter whether it was done through inadvertence or purposely. It is even forbidden to derive any benefit therefrom or to give it to a dog, as such food must be cast in the refuse, but as to the pot in which the cooking was done, although any further cooking therein is prohibited, it is nevertheless permissible to use it as a receptacle for fruit and victuals, it is also permitted to warm water therein for bathing purposes as by putting it to such uses one derives no benefit from the violation of the commandment forbidding meat in milk. In all of the foregoing there is no difference whether the meat is of an animal or of a fowl.

3 — Even though the meat and milk were not cooked but mixed together, or if there was a mixture of the utensils one had used for meat with lacteal food, or of the utensils that one had used for milk with animal food, or if the utensils were mixed up and washed together, in all these cases the wise should be consulted, the one who is sent to inquire shou'd be an adult possessing intelligence as very much depends upon his comprehension of the answer given him by the Sage, as to whether the use of the utensils be permitted or forbidden, if scouring would be of avail, or if it be necessary to whiten the vessel by heat, or whether neither would avail, or whether the eating thereof be alone for-

דיני בשר בחלב

ליבון, או לא, ואם המאכל מותר, או אסור, ואם הוא אסור באכילה, או אף בהנאה, ואם שאל לחכם ואסרו, אסור לו לשאול לחכם אתו, אא"כ הודיעו שכבר הורה הראשון לאסור

ד. אכל בשר, או אפילו רק תבשיל של בשר, לא יאכל מאכלי חלב, עד שישהה שש שעות, והלועם להינוק, צריך ג"כ להמתין ואם שהה שש שעות, ומצא אח"כ בשר בין השיניים, צריך להסירו, אבל אינו צריך להמתין אח"כ, רק יאכל מעט פת ויריח פיו במים או בשאר משקה. ואם אכל תבשיל שיש בו שומן של בשר או שומן של עופות, דינו כמו שאכל בשר, וצריך להמתין שש שעות, אבל אם אין בהתבשיל לא בשר ולא שומן, רק שנתבשל בקדירה של בשר, אפילו לא הודחה הקדירה יפה, מותר לאכול אחריו מאכלי חלב
ה אם אכל מאכלי חלב, מותר לאכול אחריו בשר מיד בסעודה אחרת, ובלבד שיבדוק ידיו אם אין שום דבר ממאכלי חלב נדבק בהם, או ירחצם

bidden, or if it be even forbidden to derive any benefit therefrom. One who had consulted a Sage who had forbidden him the use of the utensils in question, is forbidden to consult another Sage, relative thereto, unless he informs him of the prohibitive ruling of the former

4.—One who had partaken of meat or even of victuals that were prepared with meat should not partake of lacteal food before an interval of six hours had elapsed, and one who had masticated the food for an infant is also obliged to wait that length of time. If after having waited six hours one had found meat between his teeth he must remove it but he need not wait thereafter, ye the should eat a crust of bread and rinse his mouth with water or other liquors. One who had partaken of victuals prepared with the fat of meat or of fowls is amenable to the same law applying to one who had eaten meat, and he must wait six hours, however if the victuals had neither of meat nor of fat in them but had been cooked in a pot used for meat, even if that pot was not thoroughly cleansed beforehand, it is yet permissible to partake of milk food thereafter

5 — After having partaken of food prepared with milk one may immediately partake of meat in the following meal, but he should carefully examine his hands to see that nothing of the

דיני בשר בחלב

במים, ונם ינקר שיניו וידיה פיו, ויבעד מעל השלחן שיוריו פת שאכלו עם מאכלי חלב. גם אין לאכול מאכלי חלב על ספה שאכלו מאכלי בשר, וכן להיפך. גם לא יחתוך בסכין של בשר פת לאכלו עם מאכלי חלב, וכן להיפך, ואפילו אם הסכין נקי, ובשעת הדחק כשהוא בדרך, מותר לו לחתוך בסכין של בשר כשהוא נקי ומקונן היטב היטב, פת לאכול עם מאכלי חלב, וכן להיפך. ו. לא יאכל מכבר אחד עם בשר ועם חלב, וכן נוהגים ליחד כלים למלח. א' למאכלי בשר וא' למאכלי חלב, כי דפעמים טובלים המאכל במלת, ונוהגים נרשום הכלים של מאכלי חלב, למען לא יתחלפו בכלים של בשר. ז. אכל גבינה קשה שהיא ישנה ששה חדשים, ורצה אח"כ לאכול מאכלי בשר, צריך להמתין שש שעות. ח. מי שהוא חולה קצת, יש להתיר לו, שלאחר שאכל בשר וברך ברכת המזון, והמתין שיעור שעה וחמט שיניו, אז מותר לו לאכול מאכלי חלב לחיזוק בריאותו.

milk food clings to them, he should also pick his teeth and rinse his mouth and sweep all crusts of the bread he had eaten with the milk food from the table Milk food should not be eaten upon a table-cover whereon one had eaten meat or *vice-versa*, nor should one cut bread which he intends to eat with milk food with a knife used for meat (or *vice-versa*) even if the knife be clean, however, in an emergency when one is on a journey, he is permitted to cut the bread he wishes to eat with milk-food with a knife that was used for meat (or *vice-versa*) providing the knife was thoroughly cleansed.

6—One should not eat bread of the one loaf with both meat and milk, and it is customary to have separate salt-cellars, one for animal food and another for lacteal food, for it often happens that the food is dipped in the salt, it is also customary to mark the utensils used for milk food in order that they be not exchanged for utensils used for animal food.

7—One who had partaken of hard cheese that is six months old and desires to eat meat thereafter must allow an interval of six hours to elapse

8—One who is slightly ill may be permitted to modify the above laws as follows After he had eaten meat and said Grace

דיני בשר בחלב

ט שני אנשים המכירים זה את זה, אפילו הם מקפידים זה על זה, אסור להם לאכול בטולחן אחד, זה מאכל בשר וזה מאכל חלב, אא"כ עשו איזה היכר ביניהם, כגון שיאכל כל אחד על מפה שלו, או שיניחו על השולחן בין המאכלים, איזה דבר שאין דרכו להיות שם ויהיו זהירים שלא לשתות מכלי אחד, מפני שהמאכל נדבק בהכלי, וכש"כ אם אוכל בפני עצמו חלב, וברעתו לאכול אה"כ בשר, או שאוכל עם ב"ב, שצריך לוהר שלא יעמידו על שולחן אחד, חלב ובשר ביחד בלי היכר

י אם חתך בסכין של בשר, בצלים או שאר דבר חריף, ונתנם למאכל חלב, או להיפך ישאל להכם

יא העושה תבשיל מבשר בחלב שקדים, צריך להניח בתוכו שקדים,

מעני מראית עין

thereafter, he need only wait one hour when after removing all particles of meat from between his teeth, he may partake of milk-food for his nourishment.

9—Two acquaintances, one of whom desires to partake of animal food and the other of milk food, are forbidden to eat at one table even though they be punctilious toward each other, unless they make a certain mark to distinguish between them, as for instance, that a separate cover be laid for each, or that they place between their respective food a certain article that does not properly belong there, they should also be careful that both should not drink from one vessel as the food clings to the vessel Especial care should be taken by one who is dining alone or with his family and is partaking of milk and intends to eat meat immediately thereafter that meat and milk should not be placed together upon the one table without any mark of distinction between them

10 —If one had cut onions or any other acrid article of food with a meat knife and had put them in milk-food or vice versa, the wise should be consulted

11 —One who prepares victuals cooked with meat, with the milk of almonds is obliged to put almonds therein as on account of its resemblance, he could be suspected of cooking meat in milk.

דיני בשר בהלב

יב נוהגין שלא להגעיל כלי חלב, להשתמש בו בשר, או להיפך, אבל אם נטרפה הכלי, ישאל לחכם אם מותר להגעילה
 יג אין לשך עיסה בחלב, שמא יאכל הפת עם בשר, ואם לש כל הפת אסור, אפילו לאכלו לבדו, נזירה שמא יאכל עם בשר, ואם היה דבר מועט כדי אכילה פעם אחת, או ששינה צורת הפת שיהא ניכר שלא לאכילו עם בשר מותר, וכן הדין אם לש עיסה עם שומן של בשר; ואין לאפות שום פת עם פלארץ או פשטידא בתנור, דחיישינן שמא יזוב מן החמאה, או מן השומן, תחת הפת, ואם זכ תחתיו, דינו כאלו גילוש עמו, דאסור לאכלו אפילו לבדו. יד. פת שאפאו עם הצלי בתנור אחד, אם היה התנור סתום, והצלי מגולה, אסור הפת לאכלו בהלב, אבל אם הצלי היה מכוסה, או שהיה התנור פתוח והוא תנור גדול כתנורי האופים פה מותר, ומ"מ לכתחילה יש לזהר,

12.—It is customary that no utensil used for milk should be purged by fire in order to make it fit to use for meat or vice versa, however if a vessel became *נטרפה* unfit for use, the wise should be consulted as to whether it is permissible to purge it by fire.

13. — One should not knead dough with milk, for it is apprehended that it may be inadvertently eaten with meat, and to guard against that, it has been decreed that it is forbidden to eat even the bread itself, if prepared in that manner, however if only a small portion was prepared, just enough for one meal, or if the bread was fashioned in a peculiar manner so that it be easy for one to discern that it is not to be eaten with meat, it is then permitted to prepare it with milk, the same law is applicable to the use of grease in the kneading of dough. One should not bake bread with muffins or pies in one oven, as it is apprehended that the butter or grease may run under the bread, for if they did run under it, it is governed by the same law as if it was kneaded therewith and one is forbidden to partake thereof even by itself.

14. — If bread had been baked in one oven with fried meat and the oven had been closed whilst the fried meat was uncovered, it is forbidden to eat that bread with milk, it is permitted however to eat the bread with milk if the fried meat was covered or if the oven which was as large as a regular baker's oven was open.

דיני בשר בחלב

שלא לצלות בשר בחנור שאופין בו פת, דחיישינן שמא יזוב מן השומן תחת חפת, ואפילו אם הצלי הוא במחבת יש לחוש מו חנור שזב על גבו או בתוכו שומן או חלב. צריך הסיק כדן, שיפור נחלים על פניו ויתלבן.

ד) דיני מאכלות אמורות.

א. מי שאין מכירין אותו שהוא מוחזק בכשרות אמור לקנות ממנו שום דבר שיש לחוש בהם לאיסור, מיהו אם נתארח אצלו אוכל עמו כל זמן שלא נודע לו שהוא חשוד
 ב. יש לזהר מלהניח כלי בבית של מי שאוכל מאכלות אמורות כי יש לחוש שמא נשתמש בו, ואפילו אם נתן כלי לאומן כזה לתקן אם יש לחוש שמא נשתמש בו, ישאל לחכם.

however care should originally be taken not to fry meat in an oven in which bread is being baked, as it may be apprehended that the grease will run under the bread; even if it is being fried in a pan this is still to be feared.

15 — If grease or milk ran upon or within an oven, the oven should be cleansed by glowing in accordance with the law, that is, glowing coals should be spread upon it until it is heated white

LAWS CONCERNING FORBIDDEN FOOD.

1 — It is forbidden to purchase edibles of which the כשרות (its fitness for food according to the Jewish dietary laws) is in doubt, of one who has not an established reputation for (כשרות) complying with the Jewish dietary laws, however if one became that person's guest he may dine with him so long as he did not become aware of anything to arouse his suspicions as to his כשרות.

2 — Great care should be taken not to allow one's culinary vessel to remain in the house of one who partakes of forbidden food, for fear that he may make use thereof, even if that person be an artisan to whom the vessel was given to repair, if it is to be feared that he may have made use of it. the wise should be consulted.

דיני מא-לות אסורות

ג בארות ונהרות שמוחזקין שיש במימיהם תולעים אסור לשתותן עד שיסננו אותן ואפילו בדיעבד אם בישל באותן מים יש לאסור, וכן אסור לשרות במים אלו בשר או להרית בהם דבר מאכל כי התולעים נדבקים בהמאכל ד כשמסננים את המים צריכים לזהר לסננו דרך מפה שלא יהי באפשרי לעבור אפילו תולע דק שבדקין, וחומץ שהתליע אסור לסננו רק ירתיחו תחילה ואח"כ יסננו

ה. כל הפירות שצריכין בדיקה צריך לפתוח כל אחת ואחת וליטול את הגרעינין למען יוכל לברק יפה יפה וצריכין להזהר בזה מאוד, ולא מהני מה שבדק מקצתן ואפילו רובן, אלא צריך לבדוק כל פרי ופרי. ו לפעמים נמצא בקמח וכיוצא בו תולעים וצריך לנפה את הקמח בנפה שאין התולעים עוברים בה, אבל אם נמצאו שם מילבין לא מהני הנפה ומי שיש לו חיטין מתולעים ישאל לחכם איך יטחנם

3. — It is forbidden to drink the water of wells and streams that are reputed to be infested with worms before the water has been strained, and if one had cooked in such unfiltered water even inadvertently, the use (of that food) should be forbidden. It is likewise forbidden to soak meat in such water, or to wash articles of food therewith, as the worms cling to the food.

4 — The water should be filtered by means of a cloth which should make the passage of even the minutest worm an impossibility, The filtration of vermiceous vinegar must be preceded by boiling.

5 — All fruits requiring examination (because of being infested with worms) should be opened up one by one and the seeds removed, in order that the examination may be thorough, great care should be observed therein, nor should one rely upon the examination of a portion of them (even the greater portion) as indicative of the soundness of the remainder, but each fruit should be examined separately.

6 — As flour (and other cereals) is often found to contain worms, it must therefore be sifted with a sieve through which the worms cannot pass, but if the flour contains mites sifting is of no avail. One who possesses vermiceous wheat should consult the wise concerning the manner in which it should be ground.

דיני מאכלות אסורות

ז תולעים הגדלים בפירות בעורם במחובר אסורים אפילו לא פירשו ממקום למקום, ולפעמים נמצאים בכירות וכן בפולין וקטניות במין נקודה שחורה והיא מקום שהתחיל התולע להתרקם וצריך ליטלו משם בעומק שאסור כמו התולעת עצמה

ח כל פרי שדרכו והתליע בעודו מחובר אם עברו עליו שנים עשר זרש משנתלש מותר, כי כל בריה שאין בה עצם אינה מתקיימת י"ב חדש כבר נעשה כעפרא בעלמא, ומשום חשש שמא התליעו בתלוש צריבין לבדקן ולהשליך התולעים והיבחושין שנמצא בחוץ ואח"כ יתנם למים צוננים ויערבם יפה יפה ויעלו התולעים והמנוקבים למעלה וישיכם ואח"כ יתנם למים רותחים שאם נשאר בו תולעת ימות מיד ולא יפרוש ואין לסמוך ע"ז רק בקטניות וערשים ורוקא לאחר י"ב חודש

ט כל דבר שהתליע והוא דבר שאין הדרך לבדקו מתולעים אסור

7 — Worms that are indigenous to the fruit as it is attached to the tree are forbidden even if they did not move from place to place In fruits as well as in beans and lentiles there is often found a black spot, this is the vermiculation of a worm and must be eradicated from the fruit as it is forbidden even as the worm itself

8.—All fruits that verminate as they are attached to the tree may be partaken of without examination, providing twelve months had passed from the time they were picked off the tree, as the vermin found in fruits cannot exist longer than twelve months, it has therefore become as dust, however as it may be apprehended that the fruit had become vermiceous since it was picked, they should be examined and cleansed from all worms found upon the surface, after which they should be placed in cold water and thoroughly mixed together and as the worms and the vermiculated fruit will rise to the surface they should be thrown away, this accomplished, they should be placed in boiling water so that if any worm remain, it should perish immediately before becoming separated from its place This process is available only in the case of lentiles and the like, and then only after twelve months had passed since it was picked

9.— It is forbidden to sell a vermiceous article of food to a

דיני מאכלות אסורות

למכרו לאינו יהודי כשיש לחוש שמא יחזור וימכרו לישראל, ומותר לעשות ממנו יין שדף ולא תיישיגן שמא יבא בו לדי תקלה לאוכלו כך ובלבד שלא ישהנו זמן רב.

י. הרבה מיני ירקות שמוחזקים בתולעים ויש שמוחזקין במילבין ומה שהנשים אומרות שמהנהבין את הירק באש אינו מועיל ויש מיני פירות וכן מיני ירקות שמוחזקים כל כך בתולעים עד שכמעט אי אפשר לבדוק וראוי לכל ידא שמים שלא לאבן כלל גם יש מיני פירות שהנרענים מוחזקים בתולעים ואסור לאכלם.

יא באנחים שביהם מאוד מילבין וכן לפעמים נמצא בפירות מרוקחים שיש למעלה סביב הכני מילבין וצריך לזהר בכל זה מאוד
יב. בחוץ הדגים נמצאו לפעמים תולעים במוח או בכבד או במעים או בפה או באזנים ובפרט בדג הניקרא העכט יש בו תולעים דקים וארוכים.

gentile, if it is of the kind that it is unusual to examine to ascertain if it is free from worms, for fear that the latter will, in turn, sell it to an Israelite, but one is permitted to distill brandy therefrom, nor is it apprehended that he will "stumble" by thus keeping it, i. e. to partake therefrom (while in a vermicious state), yet one should not keep it too long

10.—There are many vegetables that are infested with worms and some that are infested with mites. There are housewives who claim to destroy them by singeing, but that is of no avail.

There are certain kinds of fruit and vegetables that are infested with worms to such an extent that it is well nigh impossible to examine them sufficiently; it therefore behooves a God-fearing man not to partake of any of them. There are also certain kinds of fruit whose seeds are infested with worms and it is forbidden to eat them.

11.—Nuts are very often infested with mites, they are also found, at times, upon the edges of the vessel in which fruit was preserved, great care should therefore be observed when partaking of either of the above

12.—Worms are often found in the interior of fish, such as the brain, the liver, the bowels, the mouth or the ears, especially is this the case with the fish called Haddock which contains

דיני מאכלות אסורות

ובמקום השכיח צדיכים בדיקה וכן בהערינג שכיח בתוך החלב תולעים דקים וצריכין בדיקה, ויש מקומות שיש על הרגלים מבחוץ אצל הסנפירין וגם על הסנפירין ובתוך הפה ואחורי האזניים שרצים קטנים מאוד והם עגולים כערשה וצריכין לברוק שם ולגרום היטיב

יג. התך פרי או צנן בסבין והתך גם התולעת שהיה בהם יקנה את הסבין היטיב וגם מן הצנן או מן הפרי יקלוף קצת במקום החתוך.
יד. הרבה אזהרות הזהירה התורה בשרצים והאוכל אותן כגון אלו האוכלין (אוסטערס) עוברין עליהן בכמה לאווין ומטמאין את נפשו בדכתיב ונמטחם במ

טו דם הנמצא בביצים אסור ולפעמים כל הביצה אסורה ולכן בשעושים מאכל עם ביצים יש לברוק אותן
טז לפעמים נמצא דם בתוך החלב שהרם יצא עם החלב מרדי הבהמה וצריך בזה לשאול לחכם

long and slender worms, the places where they are likely to be found must be examined. In herring also slender worms are found in its fat and it requires examination.

In some localities the fish is found to be infested with very small insects, that are as round as a lentile, who breed upon its surface near its fins, also upon its fins, in its mouth and behind its ears, there they should be examined and well scraped off

13 — If while cutting fruit or salad with a knife, one had also cut with it a worm that was there, he should wipe the knife well, and peel a portion of the fruit or salad at the place where it was cut.

14. — The Torah has admonished us in many ways against the eating of creeping things therefore one who partakes of them as for instance those who eat oysters, transgress these admonitions and thus violate many prohibitions, they also defile their souls as it is written "that ye should be defiled thereby".

15 — The blood found in eggs is forbidden and it is often forbidden to eat the entire egg on account of that, it is therefore necessary to examine the egg before using it for culinary purposes.

16.— Blood is sometimes found in milk as the blood was ex-

דיני מאכלות אסורות

יז. דם דגים מותר אך אם קבצו בכלי אסור מפני מראית עין לפיכך אם ניכר שהוא מרנים כגון שיש בו קשקשים מותר

יח. דם שפירש מן האדם אסור לפיכך אם נפל דם מהארם על שום מאכל יגרור מקום הדם.

יט. יש לזהר שלא לבשל או לצלות ביחד שני סדרות של שני בני ארם א' מהאוכל מאכלות כשרות וא' מהאוכל מאכלות אסורות, אם הקדרות או המחבות מגולות וכן יש לזהר שלא להניח הקדרות ביד השפחות שאינן נאמנות על מאכלות כשרות אם אין ישראל כשר בבית ואינו יוצא ונכנס

כ. הקונה רברים שיש בהם חשש איסור ממי שאינו נאמן על מאכלות כשרות, לא יסמוך על החותמות או ניירות גרפסות בשם כשר, וכל שאינו ידוע לו בטח מי חתמן המה אסורין ואפילו אם החותמות המה מכוונים לא יסמוך

tracted from the animal's dug together with the milk, when that happens the wise should be consulted.

17,—The blood of fish is permitted as food, but if contained in a vessel its use is prohibited owing to its deceptive appearance (resemblance to forbidden food) therefore if it is recognizable that it is the blood of fish, as it contains scales, its use is permitted.

18—The blood extracted from a human being is forbidden, therefore if human blood dripped upon an article of food, the blood spot should be scraped off.

19—Care should be taken not to cook or fry together in two pots or pans for two persons if one of them eats כשר food and the other—forbidden food if the pots or pans are uncovered, nor should the pots be left in the care of servants upon whom one cannot depend in the matter of כשר food, if a professing Israelite is not present or does not supervise it.

20 — If one had purchased edibles the כשרות of which is in doubt of one who is untrustworthy regarding the כשרות of his food, he should not rely upon the seals or printed labels that represent the articles as כשר, and as long as he does not know positively who sealed that food it is forbidden unto him, and even

דיני מאכלות אסורות

עליהם בלי שאלת חכם, כי ישנם דברים שצריכים שני חותמות וישנם דברים שרי להם בחותם אחד, ובכל זה צריכין שמירה מעולה.

כא בימי הקיץ שכיה מאד שנמצא בועות קטנות על בני מעיים של בר אוזות, לכן מהראוי לבדוק אז הבני מעים ולשאול לחכם, וכן אם ימצאן תפירות בכטן של התרנגולים ישאלו לחכם, וכן צריך לזהר מאד שלא להשליך בהמה או עוף כפות לארץ, כי אם נשחט אח"כ, צריכין לשאול לחכם אם המה כשרים, וצריך להזהיר ע"ז ההמוניים שלא יזרקו העופות כפותים לארץ בעיו"כ כי מנהג בורות הוא.

(ה) דיני הפרשת חלה

א. הלש עיסה מחמשת מיני תבואה, דהיינו חיטין או שעורין, או כוסמין, (ועכשיו אין ידוע לנו מהו מין כוסמין), או שכולת שועל, או שיפון, אם היה

if the seals appear to be genuine, yet should he not rely upon them without consulting the wise, for there are articles that require two seals and others for which one seal is sufficient, and yet must be very well guarded.

21 — In the summer time slight swellings are to be found upon the intestines of ducks, it is therefore proper to examine the intestines at that time and to consult the wise regarding them, the wise should be consulted when cavities are found in the interior of fowls. Great care should also be taken, not to throw a fowl whose legs are tied, upon the ground, for if it is subsequently killed the wise must be consulted as to its (כשרות) fitness for food in accordance with the Jewish dietary laws. The common people should be warned against throwing upon the ground, on the Eve of Atonement, fowls whose legs are tied, as it is a boorish custom.

LAWS CONCERNING THE SEPARATION OF THE DOUGH-CAKE.

1. — One who kneads dough consisting of the following five species of grain, viz Wheat, Barley, (כוסמין its identity is now unknown), oats or corn, and the quantity of flour of which that

דיני הפרשת חלה

בהקמח שיעור כמו ארבעים ושלושה ביצים וחומש ביצה. (וכתב הש"ך ש'זוא שלשה קווארט פחות מעט, ולפי מה שכתוב ביו"ד סי' שכ"ד ס"א שמשקל חמשת רבעים קמח הוא 520 דהם א"כ הוא בערך 4 פונט אמעריקאני ובפחות מזה יפריש חלה בלא ברכה) חייב להפריש חלה, לא פחות מכזית, וקודם ההפרשה יברך בא"י אמ"ה אקב"ו להפריש חלה, וישרוף אותה באש, באותו התנור שאופין בו הפת, ואותן הה' מינים מצטרפין זה עם זה, אם לש' מהן עיסה ביחד, ואפילו אם לא לשן ביחד, רק שעירב העיסות, עד שנעשו גוף אחד, ג"כ מצטרפין זה עם זה לכשיעור, ואם לא לשן, ולא עירבן, רק שצרפן בכלי, או ע"י נשיכה, ישאל לתכם.

dough is kneaded is equivalent to the capacity of forty three and one fifth eggs, (according to the ש"ך, an expounder of the *Halla'cha*, it is equivalent to a little less than three quarts, and according to the law as laid down in the ורה דעה section 324, 1st paragraph, the weight of the above which amounts to five "quarters" of flour is equivalent to 520 drams, which equals a little over four pounds (of flour) avoirdupois weight, if the dough is kneaded of less than four pounds of flour, the dough-cake should be separated, but the blessing need not be pronounced) it becomes his duty to separate the "dough-cake" which should be not less than the size of a half egg Previous to separating it he should say the following blessing: "Blessed art Thou, O Lord, our God, King of the Universe who has sanctified us by His commandments and commanded us to separate the dough-cake", after which he should burn the dough-cake in the same oven where the bread is being baked. These five kinds of flour when kneaded together count as one (to make up the required quantity for separating the dough-cake) and not alone the kneading, even the mixing them together in one mass makes them also count as one, to make up the required quantity, however, if he neither kneaded nor mixed them together, but "connected" them by placing them in one vessel or if their edges clung together he should consult the wise concerning the necessity of separating the dough-cake therefrom.

דיני הפרשת חלה

ב השאור דניתן בהעיסה, והסובין והמורסן הנמצא בהקמח, אם לא רקדו, מצטרפין להשלים השיעור הנזכר, אבל אם רקד הסובין והמורסן, וחזר ועירבן, אינם מצטרפים, וה"ה אם עירב בהקמח מיני קמחים אחרים, שאינם מחמשת המינים, אם יש בהקמח מחמשת המינים לבדן, שיעור הנזכר, יפריש חלה בבדכה, אבל אם אין בה לבדה שיעור הנזכר ישאל לחכם.

ג. שתי עיסות שאין בכל אחת מהן שיעור חלה, ויש בשתיהן שיעור חלה, או שבאחת יש בה כשיעור, ובאחת אין בה כשיעור, אם הן של אדם אחד וגם אינו מקפיד על תערובתן (כגון שהאחת פת קיבר, והשניה פת נקיה, או ישאחת מתבולת בתבלין, והשניה אינו כן), אם נדבקת זו לזו, באופן שאם ינטל אחת מהן, ינטל חבדחה עמה, מצטרפין לשיעור חלה, וכן אפילו אם אין נדבקין ו' בזה, והם בכלי אחד, הכלי מצרפן לחיוב חלה

2. — The Leaven that is placed in the dough as well as the bran that is found in the unbolted flour count as one to make up the required quantity as aforementioned, however if the flour had been bolted from the bran and was then again mixed together with it, they do not count as one. If one had mixed together with the flour other kinds of flour, which are not of the five kinds aforementioned, then the law is as follows — if the quantity of the flour of the five kinds aforementioned is in itself sufficient for the separation of the dough-cake, he should separate it after saying the proper blessing, but if that kind alone does not contain the requisite quantity the wise should be consulted.

3. — Two masses of dough which singly do not contain the requisite quantity of flour, but together can make up the required measure for separating the dough-cake, or if one mass does contain the required quantity and the other does not, if both belong to one man who is not particular about their being mixed together (as for instance, if one mass was for fine bread and the other for coarse bread, or if one was prepared with spices and the other was not) if the masses are connected in such a way that the separation of one would cause a portion of the other to give way, they count as one to make up the requisite quantity for separating the dough-cake, and even if they are not connected together

ד. אפילו אחר שנאפה ונעשה פת, מהני צירוף כלי להתחייב בחלה, ולכן המצות שאופן לפסח, אע"פ שבכל עיסה בפני עצמה לא היה שיעור חלה, מ"מ כיון שמיחזין אותן לתוך כלי א', הכלי מצרפן והייבן בחלה, וצריכין להשגיח שיהיו כל המצות מונחות תוך הכלי, ואעפ"י שקצת מן המצה תוך הכלי, וקצתה חוץ לכלי, ג"כ מצטרפת. אבל אם כל המצה מונחת חוץ לכלי, אינה מצטרפת, ואפילו אם כסה אותה במפה לא מהני, אבל אם מניח המצות בסדין, ומכסה אותן ג"כ עם זה הסדין, נחשב הסדין כמו כלי ומצרפן, ואף שבאמצע, המצות מנולין, רק יזהר שלא יצאו מצות שלימות, חוץ לכיסוי

ה שאור שלוקחין מן העיסה, כדי לחמץ בו עיסות אחרות, צריכין ליקח קודם שמפרישין החלה, ולאחר פסח שלוקחין שאור מאינו ישראל לחמץ בו העיסה, צריכין לזהר להפריש חלה יותר גדולה ממה שהיה השאור.

but are in one vessel that vessel unites them to count as one in making up the quantity for the dough-cake

4. — The vessel unites them to count as one even after they were baked and turned into loaves, the vessel is then also of avail to make the separation of the dough-cake obligatory, thus the מצות (unleavened bread) that are baked for the Passover, although each mass of dough generally does not contain the requisite quantity of flour for separating the dough-cake, but being placed in one vessel it serves to count them as one to make the separation of the dough-cake obligatory.

Care should be taken to have all the unleavened cakes laying inside of the vessel, yet if part are inside of the vessel and part outside of it they nevertheless count as one, but if all the unleavened cakes were outside of the vessel, they do not count as one, and even if he covered them with a cloth it does not avail, however if one had placed the unleavened cakes in a sheet with which he had also covered them over, the sheet is counted as a vessel to make them count as one even though some of the unleavened cakes in the center are uncovered, but care should be taken that entire מצות should not be outside of the covering.

5 — The leaven that is taken from the dough for the purpose of producing fermentation in other doughs therewith should be taken previous to separating the dough-cake. After Passover

דיני הפרשת חלה

ו הלש עיסה פחות משיעור הנזכר, או הלש עיסה נדולה כדי לבישלה או למננה מפרישין ממנה חלה בלא ברכה, ואם עושין לאפות קצת ממנה, אפילו דבר מועט, יפריש חלה בברכה, ואם העיסה נילושה בביצים, או בשאר מי פירות, יש בו כמה ספיקות, ולכן צריכין לערב בעיסה בשעת לישה, קצת מים, או חלב, או דבש דבורים, או יין, או שמן זית, דאז מפרישין ממנה חלה בברכה, אם יש בה כשיעור הנזכר.

ז. מצות הפרשת חלה, שייכת להאשה בעלת הבית, אך אם האשה אינה בביתה, ויש לחוש כי בעוד שתבוא תתקלקל העיסה, אז יכולה גם המשרתת, או איש אחר להפריש

ח. שכח להפריש חלה בערב שבת, בחוצה לארץ אוכלין בשבת, ומניחין חתיכה אחת ומפרישין ממנה חלה במוצאי שבת, וצריכה שתהא החתיכה גדולה,

when the leaven used for the fermentation of dough is obtained from a gentile, care should be observed in the separation of the dough-cake that it be larger than was the leaven

6 — When one kneads dough from a smaller quantity of flour than aforementioned, or when one kneads a "large mass of dough" (containing the requisite quantity) for the purpose of cooking or frying it, he should separate the dough-cake therefrom but without pronouncing a blessing, but if some portion of it (be it ever so small) is to be baked, the dough-cake should be separated and the blessing pronounced. Dough that is kneaded with eggs, or the juices of fruits is the subject of much doubt (as to the necessity of separating the dough-cake therefrom) a little water, milk, honey, wine or olive oil should therefore be added when kneading the dough (if of the requisite quantity) the dough-cake can then be separated and the blessing pronounced.

7 — The commandment concerning the separation of the dough-cake especially relates to a woman, as she is the housewife, however if she is not at home, and it is apprehended that the dough may become spoiled before she returns, it is then that the domestic or some other person can separate the dough-cake

8. — If one had forgotten to separate the dough-cake on a Sabbath Eve, in all countries other than Palestine, the bread can be eaten on the Sabbath, and a portion of it left for the conclusion

דיני הפרשת חלה

כדי להפריש ממנה חלה, וישאר ממנה עוד חולין, רבעינן שיחיה שיריה ניכרין, וערב פסח שחל להיות בשבת, ושכחו ולא הפרישו חלה, מן החלות שאפו לשבת, יש בזה מבוכה בין הפוסקים, ע"כ צריך כל איש להזהר בע"ש, להזכיר בביתו על הפרשת חלה.

ט הקונים פת מנחתומים ישראלים, החשודים שלא יפרישו חלה מהעיסה, יפרישו מהלחם חלה בלא ברכה, והקונה פת מנחתום אינו ישראל, אין צריך להפריש חלה כלל.

(ו) דיני פת ושלקות, וחלב ונבינה, של אינו יהודי.

א. כתיב ולא תתחנן במ, בתך לא תתן לבנו, ובתו לא תקח לבנך כי

of the Sabbath when the dough-cake is to be separated therefrom, that portion should be large enough for the dough-cake to be separated therefrom and still have (that which is not sacred) חולין left, as it is necessary to recognize by the remainder (that its sacred portion has been separated).

If the Eve of a Passover fell on a Friday, and he had forgotten to separate the dough-cake from the bread that was baked for the Sabbath, there is a diversity of opinions amongst the exponents of the law, it therefore behooves all to be careful on a Sabbath Eve to remind those of his household regarding the separation of the dough-cake

9 — Those who buy bread of Jewish bakers who are suspected of failing to separate the dough-cake from the dough, should separate the dough-cake from the bread without pronouncing a blessing. One who buys bread from a gentile need not separate the dough-cake therefrom.

LAWS CONCERNING THE BREAD AND VIANDS
ALSO THE MILK AND CHEESE OF
A NON-JEW.

1 — It is written. "Neither shalt thou make marriages with them, thy daughter thou shalt not give unto his son, nor his

דיני פת ושלקות וכו'

יסיר את בנך מאחרי (דברים ז', ג'), וכתוב כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם ה' אלהינו לעולם ועד (מיכה ד', ה'). ותמיד דרכן של חכמי ישראל לשמור על קיום עם ד' לבל יתערבו בין שאר האומות ע"י התחתנות והתבוללות, המביאים חלילה כליון ואבדון לעם ישראל, וכידוע שאכילתן ושתיהן של בני האדם יחד, המה הנורמים לקירוב דעתן, ומביאים לידי התחתנות והתבוללות, ולכן נזרו רבותינו על בני ישראל, לבל לאכול מפתן ותבשיליהן, ולבל לשתות מיינם של שאר בני האומות השונות.

ב יש מקומות שמקילין לקנות פת מנחתום אינו יהודי (אם אין בו חשש תערובות איסור), אם אין מצוי שם נחתום ישראל, או אפילו יש שם נחתום ישראל, אם אין פתו יפה כמו של האיניו יהודי, אז מותר להם לקנות הפת, מהנחתום אינו יהודי, אבל פתו של בעה"ב הנאפה לכני ביתו, אין לאכול רק

daughter shalt thou take unto thy son, for they will turn away thy son from following me", (Deut 7, 3), also: "For all people will walk every one in the name of his God and we will walk in the name of the Lord our God forever and ever" (Micha 4, 5). This is the spirit that has animated the Sages of Israel and caused them to be eternally vigilant for the preservation of the integrity of the people of God. With a prescience akin to the Divine did they guard against Israel's assimilation with other nations, they foresaw that intermarriage would mean annihilation and that assimilation was the synonym, God forbid, of the utter obliteration of the Jewish race, and therefore did they destroy in its bud the very first inception of intimacy in their intercourse with the human family—eating and drinking together—that they be not the incentive of a closer communion, intermarriage and assimilation! In verity it is for this that our Rabbins have decreed to the children of Israel the interdiction of partaking of bread and vands also of drinking the wine of their fellow-men of other faiths.

2—In some places there are those who, putting a lighter interpretation on the letter of the law, purchase their bread of a non-jewish baker (if there is no suspicion of it containing an element "forbidden" according to the Jewish dietary laws) Where a Jewish baker cannot be found, or where the bread of the Jewish baker is inferior to that of the non-Jewish baker, it is permissible

דיני פת ושלקות וכו'

אם הוא בדרך, שאין יכול להשיג פת ישראל, או אם הוא במקום שאין נהתום מצוי, אז מותר אפילו בפתו של בעל הבית, ואם ישראל השליך אפילו רק עץ אחד לתוך התנור בהיסקו, מותר הפת, ולא הוי פת של איני יהודי.

ג. דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי, וגם עולה על שולחן מלכים, ללפת בו את הפת, או לפרפרתה, שבשלו או צלאו אינו יהודי, אפילו בכליו של ישראל ובבית ישראל, אסור משום בשולי אינו יהודי, אבל דבר שהוא נאכל כמו שהוא חי, או שהוא דבר שאינו חשוב ואינו עולה על שולחן מלכים, אין בו משום בשולי אינו יהודי, ואין לחוש להכלים, דסתם כלים אינם בני יומן.

ד. שפחה אינה יהודית, המבשלת בבית ישראלים בשביל ישראל, מותר התבשיל לישראל, אבל התבשיל שבישלה בשביל לבריה, אם הוא מהדברים

to purchase the bread of the non-Jewish baker, but the bread of a private individual who had it baked for his own family should not be eaten, unless one is on his travels and it is impossible for him to obtain the bread of an Israelite, or if one is in a locality where a baker cannot be found, one is then permitted to partake of the bread of a private individual. If an Israelite had thrown but one piece of wood in the furnace (of the non-Jew) at the time the fire was started, it is permissible to partake of that bread, which no longer bears the name of "the bread of a non-Jew".

3 — An esculent that is not eaten in its natural state, and is fit to serve at the table of kings, either as a dish that is eaten with bread, or as a dessert, if it was cooked or roasted by a non-Jew, even in the utensils of an Israelite, also in the house of an Israelite, it is yet forbidden food, inasmuch as it belongs to the proscribed "cooking of a non-Jew", however an article of food that is eaten when raw, or that is not a delectable dish, nor fit to serve at the tables of royalty, does not belong to the proscribed "cooking of a non-Jew", nor need apprehension be felt regarding the utensils wherein it was cooked, as it may be assumed regarding vessels in general that they are not בני יומן (i. e. that there was no cooking done in them for the past twenty-four hours)

4 — A Jewish family who employ a non-Jewees, and she cooks for them at their own house, are permitted to eat of her

דיני פת ושלקות וכר

שיש בהם משום בשולי אינו יהודי, אסור לישראל, ואף על הכלי ישאל לחכם וכן אינו יהודי שבשל תבשיל לחולה בשבת, התבשיל אסור במוצאי שבת אף להחולה, אם אפשר בתבשיל אחר, ועל הכלים, ישאל לחכם.

ה. - פת ישראל שאפאו אינו יהודי, גרע מפת אינו יהודי, הזכר לעיל, ואסור משום בשולי אינו יהודי, ולכן אלו השולחים פתן לאפות, אל אופה אינו יהודי, או אל אופה המחיל שבת בפרהסיא, יזהרו ששאל ישליך עץ לתוך התנור, או שיניח בעצמו הפת לתוך התנור.

ו פירות שלא נתנדלו כל צרכן אם טגנו אינו יהודי, וכן ביצים מבושלים, וכן פת שפניו טוחים בביצים, אם בשלן או אפן אינו יהודי, אסורין, ואפילו לשתות קאמפּע, או טשאקאלארע, או טהעע, בקביעות בבית אינו יהודי, אסור

cooking, however, they are forbidden to partake of the cooking that she does for herself if it be of the articles belonging to the proscribed "cooking of a non-Jew" also regarding the vessel that she used for her own cooking, the wise should be consulted (as to its כשרות)

Food that a non-Jew had cooked for a sick person, on a Sabbath, is forbidden to be eaten at the close of the Sabbath, even by the sick person himself if it be possible to cook other food for him, and the wise should be consulted regarding the כשרות of the vessel in which the cooking was done

5. — It is even more reprehensible to eat of the bread of an Israelite that was baked by a non-Jew than of the non-Jewish bread previously treated of, as it is forbidden inasmuch as it belongs to the proscribed "cooking of a non-Jew", therefore those who send their bread to be baked by a non-Jewish baker, or by a Jewish baker who openly profanes the Sabbath should be very careful to have an Israelite throw a piece of wood in the furnace or else he himself should place the bread in the oven,

6.—Half-ripe fruit preserved by a non-Jew, also boiled eggs and bread smeared over with eggs that was cooked or baked by a non-Jew are "forbidden food" It is also forbidden to drink even coffee, chocolate, or tea at the house of a non-Jew if a regular practice is made thereof.

דיני פת ושלקות וכו'

ז חלב שחלבר אינו יהודי אסורה, אפילו לעשות ממנה נבילות, ולכתחלה צריך הישראל להיות בתחלת החליבה, ויראה שהכלי נקי, והכשרים מחמירים, שלא יחלוב בתוך הכלי, שדרכו של אינו יהודי לחלוב לתוכו ואם אינה יהודית הולכת בהמות בבית ישראל, או בדיד שלהם, כל מקום שאין בית א"י מפסיק, ואין לחוש לכהמה טמאה, מותר, אבל אם בית אינו יהודי מפסיק, צריך שיהא שם ישראל, ואפילו קמן או קטנה, בני ט' שנה סגי

ח נבילות של אינו יהודי אסורות, ואם הישראל רואה החליבה, תעשיית הנבילות, אם הנבילות בשעת עשייתן, הן של ישראל, מותרות, אבל אם הן בשעת עשייתן של אינו יהודי, אסורות

ט יש מקומות שמנהגן לאכול חמאה של אינו יהודי, אמנם אין בזה היחר, רק בחמאה שיודע הישראל, שאין בהם תערובות איסור, ובעת ידוע

7 — Milk drawn by a non-Jew is forbidden food, it is even forbidden to curd it into cheese, for it is essential, at the outset, that an Israelite be present at the making from the very beginning to see that the milk pail is clean. The truly pious scrupulously avoid using the milk-pail in which the non-Jew generally draws milk (for himself). If a non-Jewess milks the cows on the premises of an Israelite or in his barn, where the house of a non-Jew does not intervene, nor is it to be apprehended that (the milk may be drawn) from an "unclean" animal, the use of that milk is permitted. However if the house of a non-Jew does intervene, it is necessary for an Israelite to be present at the milking, even a boy or girl 9 years of age are available for that purpose.

8 — The cheese of a non-Jew is forbidden food, however if an Israelite had witnessed the milking and had also seen how the cheese was made, if during the process the cheese belonged to the Israelite, he is permitted to partake thereof, but if during the process, it belonged to the non-Jew, it is "forbidden food".

9 — In some places there are those who make a practice of eating the butter of a non-Jew, and of a verity, there is no authority to support this practice, otherwise than the certain knowledge of the Israelite, that the butter does not contain a "forbidden" element. Now, however, it is a well-known fact that the regular market butter is mainly composed of lard, therefore the store-

דיני פת ושלקית וכי

שהחמאה הנמכרת בחנויות, המה נעשות, רובן או כולן, משומן חזיר, ובעלי
חנויות כאלו, המה חוטאים ומחטיאים את הרבים

(ז) דיני יין שאינו כשר לשתיית ישראל.

א מטעם המבואר בסימן שלפני זה, אסרו חז"ל על ישראל, לשתות יין
של אינו ישראל, ואפילו אם היין של ישראל, רק שהאינו יהודי נגע בו, אסור
היין בשתייה, ודוקא שנגע בידו ממש, אבל אם נגע ע"י דבר אחר, וכן הבא מבחו,
ישאל לחכם

ב ענבים דרוכות בנינית, כיון שנמשך ממנו אפילו מעט, או ששאב
ממנו יין בכלי, נקרא הכל יין, ונאסר במגע של אינו יהודי, אפילו לא נגע אלא
בחצרנים חגים, ולכן גיניות ענבים דרוכות, עומדות בבית של אינו יהודי, אסור,
שמה המשיך ממנו, ואסור לדרוך ע"י אינו יהודי, אפילו בנינית פקוקה, גם יש

keepers who traffic therein, sin themselves, and also cause the
multitude to sin.

LAWS CONCERNING WINE THAT IS NOT כשר (UNFIT)
FOR AN ISRAELITE TO DRINK.

1. — For the reasons set forth in the foregoing section our
Sages, of blessed memory, have interdicted to Israelites the use
of the wine of a non-Israelite for drink. Even if the wine belonged
to an Israelite, but the non-Jew had handled it, the Israelite is
forbidden to drink thereof, this is the case only when the non-
Jew actually touched it with his hand but if he touched it with
anything else, or came indirectly in contact therewith, the wise
should be consulted regarding its כשרות

2 — A cask of expressed grapes, so long as some wine has
been extracted from them, even if only a small quantity, or if one
had taken wine therefrom in a vessel, the entire contents of the
cask is called wine, and if touched by a non-Jew its use is inter-
dicted, even if it is only the kernels and husks that he touched
It is therefore forbidden to make use of the casks of expressed
grapes that stand in the house of a non-Jew, for perchance some
wine had been extracted therefrom. It is forbidden to have
grapes pressed by a non-Jew even into a cask that is supplied

דיני יין שאינו כשר

ליחד מכהוציא את החרצנים וחזנים מן הכלי ע"י אינו יהודי, אפילו לאחר שהוציאו מהם יין ראשון ושני, כי שמא יש עליהן עוד יין סופח.

ג. השולח יין ע"י אינו יהודי, צריך להשגיח היטב, בכל מקום שיש ברזא או מגופא, לחתום שם בשני חותמות, וישראל שעושה יינו של אינו יהודי בהכשר למכרו אח"כ לישראלים, יש בזה כמה חילוקי דינים, וישאל לרב מובהק, מה ואיך לעשות

ד יין כשר שנתבשל, עד שנתמעט ממדתו ע"י הבישול, אם נגע בו אינו יהודי אח"כ, מותר אפילו בשתי, אבל יין שניתן בו דבש, או תבלין, או צוקר, עד שנשתנה טעמו, מכמו שהיה, ישאל לרב מובהק, ותבשיל שיין מעורב בו, ואיננו ניכר, אפילו עדיין לא הרתיח, אינו נאכר במגע אינו יהודי, ה. יין מזוג, דהיינו שיש כנגדו ששה חלקים של מים, בטל מתורת יין,

with a spigot One should also guard against the removal of the kernels and husks from the vessel by a non-Jew, even after the first and second extraction of wine therefrom, as they may yet be moist with wine

3—One who sends wine through a non-Jew should take the precaution of doubly sealing each outlet of the vessel such as its mouth or faucet.

Regarding the wine that an Israelite makes for a non-Jew in a כשר manner (a fit manner for Jewish use) for the purpose of selling it to Jewish consumers, there are divers laws and divergent interpretations, therefore an eminent Rabbi should be consulted as to the proper manner of procedure in such a case

4.—"Kosher" wine that was boiled until its quantity was reduced by effervescence, if it was subsequently touched by a non-Jew it is even permitted to drink thereof If the taste of wine was changed by the admixture of honey, spices, or sugar, an eminent Rabbi should be consulted (whether or not to regard it as wine in regard to the contact of a non-Jew) Victuals that were cooked with wine, the presence of which is not discernible, even if the victuals did not yet begin to cook (when a non-Jew came in contact therewith) its use is not interdicted because of the contact of the non-Jew.

5. — Adulterated wine, that is wine of which six parts are

דיני יין שאינו כשר

אבל יין צמוקים, דהיינו שנתן מים על הצמוקים, ו. מד כך נ' ימים ותסס, אף שאין בהצמוקים חלק ששית במים, כמו שהן כעת, כיון שהיה בהן השיעור, כשהיו בלחותן קודם שנתיבשו, הוי יין ואוסר במגע, ואם נתן מים על החרצנים או על השמרים, כל שהוא משוכח לשתייה, אין להתירו, אם נגע בו אינו יהודי.

ו יין הנאסר במגע אינו יהודי, אפילו נעשה אח"כ ממנו, יין שרף או חומץ, אסור לעולם, אבל אם נעשה יין שרף או חומץ (אם הוא חזק כ"כ שמבעבע כששופכין אותו על הארץ) מיין כשר, אינו נאסר אח"כ ע"י מגע אינו יהודי, ז. אינו יהודי ששפך מ מ לתוך יין, אם ידוע בוודאי שכיוון למתנו אסור, ואם לאו מותר.

ח כלים שהיה בהם היין האסור, אם הם כלים שאין הדרך להחזיק בהם היין, אלא זמן קצר, וגם לא היה בהם היין כ"ר שעות, אם הם של עץ, או

water has ceased to be governed by the laws relating to wine, however raisin-wine, or raisins upon which water was poured and which stood thus for three days until it began to effervesce, even if the raisins in their present condition do not form a sixth part of the water, inasmuch as they would have formed a sixth part thereof in their original form of grapes, before they were dried, it is treated as wine and the contact of a non-Jew must cause an Israelite to abstain therefrom. If one had poured water upon the kernels (of grapes) or upon lees (of wine) all of which is thereby improved for drinking, and a non-Jew had come in contact therewith, its use should not be permitted to an Israelite.

6.—If brandy or vinegar was made of wine the use of which was interdicted owing to the contact of a non-Jew, their use is forbidden, as that wine is always forbidden (even in their new form, but if brandy or vinegar (which is so strong that it seethes when poured upon the ground) was made from Kosher wine its use does not become interdicted by the subsequent contact of a non-Jew

7. — A non-Jew who had poured water into wine, if it was known that he intended to mix the wine, its use is forbidden otherwise it is permitted.

8.—The vessels that have contained the forbidden wine are

דיני יין שאינו כשר

זכוכית, או אבן, או מתכת, או עור, וגם אינם מזופתים, מדרחן היטב במים ג' פעמים ומותרים, אבל אם הם של חרס, או שהן מזופתין, ישאל לחכם ט כלים העשויין להחזיק בהם יין זמן מרובה, (היינו ג' ימים), אעפ"י שבפעם זה לא החזיק בו רק זמן מועט, צריכין הכשר באופן זה, שימלאם מים על כל גדותיהם, ויעמידם כ"ד שעות, ואח"כ ישפוך מים אלו, וימלאם במים אחרים, ויעמידם כ"ד שעות, וכן יעשה עד ג' פעמים, ואם עמדו בו המים כמה ימים, אינו נחשב רק לפעם אחת י. כלי זכוכית, אפילנאם עשויין להחזיק בהם יין זמן רב, סני להו בהדחה ג"פ, וכן אם היה בכלי כשר, יין כשר, ועירו היין ממנו ובעוד שהיה הכלי טופח על מנת להטפית, ננע שם אינו יהודי, סני ליה בהדחת ג' פעמים.

governed by the following conditions to decide their כשרות — If they are vessels that were not originally made to hold wine excepting temporarily, nor did they contain the wine for 24 hours, if they be made of wood, glass, stone, metal, or leather, and are not lined with pitch, they should be thoroughly washed with water three times and it is then permissible to use them, but if they be earthen vessels, or if they be lined with pitch, the wise should be consulted regarding their כשרות

9 — Vessels that were made to hold wine for a long time, (that is for three days) although, at the time we are speaking of, they held the wine for a short time only, require to be made כשר (fit for use) in the following manner they should be filled with water to the very brim and be thus allowed to stand for 24 hours after which they should be emptied of that water and refilled with fresh water, and be again allowed to stand for 24 hours, this should be repeated three times in all, however if the water remained therein for many days it is yet counted as but one time

10 — A glass vessel that was made to hold wine even for a long time is made כשר by being thrice washed with water A כשר vessel that had contained כשר wine of which it was emptied, if a non-Jew came in contact therewith when it was still sufficiently moist (of the wine) to moisten other things therewith, washing it three times avails to make it כשר.

דיני יין שאינו כשר

יא הא דמהני הדחה, או מילוי ועירוי, זהו כשלא נשתמש בו רק צונן, אבל אם נשתמש בו חמין, צריך הנעלה כמו שאר איסורין
 יב כל הכלים שישנו י"ב חדשים מותרים, כי בוודאי כלה בל לחלוות
 יין שבהם, ואפילו נתן לתוכן מים, תוך י"ב חודש, אין בכך כלום

(ח) דיני טבילת כלים.

א הקונה כלי סעודה מאינו יחודי, אפילו הם חדשים, אם הם של מיני מתכות או זכוכית, אסור להשתמש בהם, אפילו בצונן, עד שיטבול אותם במעין, או במקוה כשרה, או בנהר, (ובזמן רבוי נשמים והפשרת שלגים, אין לטבול בנהר), וקודם הטבילה צריך לברך, בא"י אמ"ה אקב"ו על טבילה, אם הוא כלי אחד יסיים "כלי", ואם המה שתים או יותר, יסיים "כלים"

11 — Washing the vessel as well as filling it with water and emptying it again is only of avail when use of it was made when cold, but if use was made of it as the vessel was hot, it requires glowing the same as other forbidden vessels

12 — All vessels that were not used for twelve months, are permitted to be used, as it is assumed that there is no moisture of wine in them any more, even if one had put water therein during the twelve months, it does not matter

LAWS CONCERNING THE IMMERSION

OF VESSELS

1 — One who purchased of a non-Jew table utensils and culinary vessels that are made of metal or glass, is forbidden to make use of them, even if they are new, and even as they are cold, before he dips them in a well, a מקוה כשרה (a Kosher immersion tank), or in a stream, (in a time of excessive rain or during a thaw, they should not be dipped in a stream) Previous to the immersion the following blessing should be pronounced "Blessed art Thou, O Lord, our God, King of the Universe, who has sanctified us by His commandments and commanded us concerning the immersion of "a vessel" (if one vessel is being immersed, but if two or more are being immersed he should conclude "of vessels")

דיני מבילת כלים

ב. כלי עץ או כלי חרס, אינן צריכין מבילה, אבל אם יש על הכלי עץ, חשוקים של ברזל, או שהכלי חרס, מצופה באבר (גלזירט), יטבלם בלא ברכה וכן אם ישראל נתן מתכות או כלי שבור ונקוב, שלא היה מחזיק רביעית, לאומן אינו יהודי, לתקן לו כלי, צריך לטבול בלא ברכה, וכן ישראל המחזיק בית מעשה זכוכית, ופועלים אינם יהודים עובדים בו, צריך ג"כ מבילה בלא ברכה, ובכל אלה אם אפשר, יהדר לטבול אותם, יחד עם כלים הטעונים ברכה.

ג. אם הוא כלי ישן, שהשתמש בו האינו יהודי, באופן שצריך הכשר ג"כ, ע"י הנעלה או ליבוך, יכשירו מקודם, ואח"כ יטבלו.

ד. אם שאל או שכר כלי מאינו יהודי, אינה צריכה מבילה, ואם שאל או שכר כלי מחנוני ישראל, צריכה מבילה בלא ברכה, והחנוני יודיע זאת כמי שיקנה אח"כ, שלא יטבלהו שנית בברכה

2. — Wooden or earthen ware does not require immersion however if the wooden vessel is hooped with iron, or if the earthen vessel is glazed, they should be immersed without pronouncing the blessing, thus is also the law in the case of an Israelite who gave some metal or a broken and leaking vessel that could not contain a רביעית (a quantity equal to the capacity of two eggshells) to a gentile artisan to repair for him, he should immerse it without pronouncing a blessing, also in the case of an Israelite who has a factory of glass ware and employs non-Jews in its manufacture, the vessels require immersion but no blessing should be pronounced. In the immersion of all the foregoing it were the embellishment of a commandment if they could possibly be immersed together with vessels over which a blessing must be pronounced.

3. — If it is an old vessel that a non-Jew had used in such a manner as to necessitate its being made כשר by the process of glowing or making white by heat, it should first be made כשר and then immersed.

4. — A vessel that was borrowed or hired of a non-Jew does not require immersion, but if a vessel was borrowed or hired of a Jewish dealer it requires immersion, but no blessing need be

דיני טבילת כלים

ה. שלשה מיני כלי מאכל חלוקים בדיניהם לענין טבילה: (א) כלים המשתמשים עמהם למאכל, בעת שהוא ראוי לאכלו מיד, צריכים טבילה בברכה, (ב) המשתמשים עמהם למאכל, בעוד שאינו ראוי לאכילה עדיין, א"צ טבילה כלל, (ג) המשתמשים עמהם למאכל, בעוד שאינו ראוי לאכילה עדיין, אבל ראוי ואבשר הוא להשתמש בהם גם למאכל הראוי ונמטר לאכילה, צריכין טבילה בלא ברכה.

ו. צריכין להשגיח קודם הטבילה, שיהא הכלי נקי, ולא יהא עליו שום לכלוך או חלודה, (אך רושם חלודה, או שחרורית בעלמא, שדרכו בכך, ואין מקפדין עליו, אינו חציצה), ויטבול כל הכלי עם יד הכלי בפעם אחת שתהא כולו במים, והאדם האוחז בכלי בעת הטבילה, יטבול ידו מקודם, ולא יאחז הכלי בחוק, אלא בדבוק בינוני, ואם טובלין ע"י מה שיקשרו את הכלי בחבל,

pronounced, and the dealer should subsequently notify his customer in order that the latter shall not again immerse it and pronounce a blessing

5 —There are three kinds of table utensils subject to different laws of immersion I, Vessels that are used at the table for eating food that it is proper to eat "at once" (without further preparation) require immersion preceded by the blessing, II, Vessels that are used for holding victuals that are not yet properly prepared for food, do not require immersion whatsoever, III, Vessels that are used to hold victuals that are not yet properly prepared for food if they are also of a character proper for holding food that is already prepared for eating, they require immersion, but no blessing need be pronounced

6 —Before dipping the vessel in the water it should be carefully examined as to its thorough cleanliness, it should neither be soiled nor rusted (however a particle of rust or a slightly blackish appearance usual in such a vessel and regarding which one is not particular, is not considered "an intervention") The vessel and its handle should be entirely submerged in the water, simultaneously, and the one who holds the vessel during the immersion should first dip his hand in the water The vessel should not be held tightly grasped in one's hand, but it should be held with an ordinary closeness. If the vessel is dipped in the water

דיני טבילת כלים

יהיה הקשר רפוי, בענין שיבואו המים בכל מקומות הכלי, ואם הוא כלי שפוי צר, ישנוח שיהיה במים, עד שיתמלא כל הכלי מים, באופן שיבואו המים על הכלי מבפנים ומחוץ

ז קטן וקטנה אינם נאמנים על טבילת כלים.

ח אסור להטביל כלי בשבת או ביום טוב, ואם שכח להטבילו מקודש, יתנהו לאינו יהודי במתנה, ויחזור וישאול ממנו, ואם הוא כלי שראוי להביא בו מים (במקום שמותר לטלמל) ישאב בו מים, ויביאם לביתו, דלא מחזי כטובל, ולא יברך עליו

ט אם נשתמש בכלי קודם שמבולו, לא נאסר המאכל, ומכ"מ אפילו נשתמש בו מאה פעמים, צריך למבול אותו.

by means of a cord attached thereto, the cord should be loosely knotted in order that the water may penetrate every part of the vessel. If the vessel has a narrow mouth, one should be careful to keep it in the water until it fills it entirely in such a manner that the water should cover it both within and without.

7 — A small boy or girl are not reliable, to entrust with the immersion of vessels

8 — It is forbidden to immerse a vessel either on a Sabbath or on a holiday. If one had forgotten to immerse it before those days, he should present it to a non-Jew, and then borrow it of him. If it is a vessel proper to carry water therein (in a locality where carrying on the Sabbath is permissible) he should draw water therewith and bring the water to his house in order that it shall not appear as if he "immersed" it, but he should not pronounce the blessing thereon.

9 — If the vessel had been used before it was immersed, the eating of the victuals that were in it does not become interdicted thereby, nevertheless, it must be immersed, even after it was used a hundred times.

(ט) דיני נטילת ידים לסעודה.

א שלמה המלך תיקן נטילת ידים, ומן השמים הסכימו על ידו, וחכמינו ז"ל עשו קיום וחזוק לדבר זה עד שהבטיחו שמי שזהיר בה תמיד כראוי, ואין שאר מעשיו מעכבים, היא מסוגלת לעשירות, דאמר רב חכרא אנה משאי מלא חפנאי מיא ויהבו לי מלא חפנאי טיבותא, ונח אמרו כל המזולזל בנטילת ידים נעקר מן העולם, ולכן נפסקה ההלכה שכל הרוצה לאכול פת, אסור לאכול עד שיטול ידיו ברביעית מים

ב לא הצריכו נטילה אלא לפת שמברכין עליו המוציא שהוא חיי נפש, שא"א לחיות בלעדו, אבל לפת שאין מברכין עליו המוציא, כגון אלו שמברכין עליו בורא מיני מזונות, אם אינו קובע סעודתו עליו א"צ נט"י, אבל כשקובע

LAWS CONCERNING THE WASHING OF THE
HANDS BEFORE MEALS.

1 — King Solomon instituted the practice of washing the hands (before meals) and his action was ratified by Divine consent. This practice constantly grew and gained strength through the enthusiastic propagation of our Sages of blessed memory, who assured those who would always take care to keep up that practice in a proper manner, and whose deeds were otherwise no barrier to such reward, that it was the peculiar gift of the practice of washing the hands before meals, to bring wealth to its votaries, and thus was Rav Chisda wont to say, "I wash my hands with hands full of water and am awarded with hands full of the bounty of Providence" As an antithesis did our Sages say, "those who treat the practice of washing the hands, lightly, are destroyed from the face of the earth", and thus the practice became an established law, so that one who desires to partake of bread is forbidden to do so before he has washed his hands with a רביעית (the capacity of two egg-shells) of water

2 — Ablution is not required otherwise than previous to the partaking of bread upon which the blessing המוציא is pronounced, as that is the staff of life without which it is impossible to exist, but if one desires to partake of bread upon which the blessing המוציא is not pronounced, if, for instance, it is of the kind upon which the blessing מיני מזונות בורא is pronounced, he is not required

דיני נט"י למעודה

סעודתו עליו. וא"כ הוא דומה לפת וצריך לברך המוציא צריך נט"י ג"כ, ודוקא אם רוצה לאכול כביצה פת, או צריך לטול ידיו בברכה, אבל אם רוצה לאכול פחות מכביצה, יטול ידיו ולא יברך ענט"י.

ג אין נטילין לידים אלא בכלי, וכל הכלים כשרים, ובלבד שיהיו עשויין לקבל משקה בתוכן, אבל אם אינן עשויין מתחלתן לקבל משקה, כגון כיסוי כלים וכדומה, אסור ליטול מהם הידים, וכלי שאינן יכול לעמוד אלא על ידי סמיכה, אם מתחלתו נעשה כך להשתמש בו ע"י סמיכה יש לו דין כלי.

ד הכלי צריך להחזיק רביעית, לא פחות, וגם צריך שיהיה שלם בלי שום נקב או סדק מפולש, וגם למעלה יהי שוה בלי שום חריץ או בליטה, ואותן כלים שיש להן כמין מרוב בולט בגובה שפת הכלי שיוצקין ממנה דרך שם

to wash his hands previous to partaking thereof, providing he does not make an elaborate meal of it, however if he does make an elaborate meal of it, which is thereby compared to bread inasmuch as it is requisite to pronounce the blessing המוציא before eating it, it therefore also requires the washing of the hands. Ablution is necessary only when one intends to eat bread the size of an egg, he must then wash his hands and pronounce the blessing, but if he intends to eat bread less than the size of an egg, he should wash his hands but should not pronounce the blessing

3. — One should not wash his hands otherwise than with a vessel, and all vessels may be properly used for that purpose providing they were made expressly to hold liquor, but if they were not made originally for the purpose of holding liquor, as for instance the covers of vessels and the like, it is forbidden to wash the hands with them, a vessel that can stand only by the support of another, if it was expressly made to be used thus, is considered a proper vessel as regards the law of washing the hands therewith.

4.—The vessel must be large enough to hold no less than a רביעית, it should also be whole, having no break or crack therein, it should also possess an even surface without any puncture or protuberance. When one washes the hands with a vessel possessing a spout through which the water is poured, he should not allow the water with which he washes his hands to run through

אין נוטלין לידים דרך המרוב, כי אין להמרוב דין כלי, כיון שאינו מחזיק שם משקה, אלא צריך ליטול דרך שפת הכלי מקום שמחזיק משקין, וכלי שיש לו סדק כמוציא משקה, היינו נקב קטן מאד שאין המים יוצאין טיף אחר טיף, אם אין לו כלי אחר והוא שעת הרחק, יכול לטול ידיו בזה הכלי.

ה. כלי שיש לו ברזא (כמו קראן), כיון שתחלת תיקונו כך, מיקרי כלי, דק שצריך להחזיר הברזא, בכל שפיכה ושפיכה, בר"א בכלי שיש לו ברזא, אבל אותן הקראנען, הנעשים בבתינו, בקצה הצינור, היוצא מן הכותל, אין לטול ידים משם, כיון שאין כאן כלי, ובשעת הרחק יש להתיר, ע"י שיניח ידיו למטה, סמוך למקום שמתכנסים המים, אך יש לזהר להחזיר הברזא בכל שפיכה ולהניח ידיו שם בעת קלוח המים דווקא

that spout, as the law applying to a vessel does not govern the spout of the vessel, as it does not hold any liquid, he must therefore pour the water from the edge of the vessel, the place which does hold liquids. A vessel that has a crack that can serve as an outlet for liquids, that is a very small hole through which the water does not leak out drop by drop, if one has no other vessel, and he is pressed for time, he may wash his hands with such a vessel.

5 — A vessel that is supplied with a faucet, inasmuch as it was thus originally made for its improvement, is called כלי (vessel wherewith it is proper to wash the hands), however in washing therewith one should turn the faucet (i. e. open it and close it again) at each lavation, this can be properly performed with a "vessel" in which there is a faucet, but the faucets with which our rooms are supplied, which project from the wall and serve as an outlet for the water that flows through a water pipe, inasmuch as that is not a "vessel" one should not wash his hands therefrom, however, in an emergency, it is permissible to wash therefrom, by placing one's hands below the faucet close to its mouth where the water gathers, but care must be taken to turn the faucet at each lavation, and to place one's hands beneath the faucet when the water is running.

ו. לא יתן מים לחבירו בחפניו. וה"ה אם נטל ידו אחת, לא יקח בה מים וישפוך על היד האחרת, שאין נוטלין אלא מן הכלי.
 ז. אם אין לו כלי, מותר לטבול ידיו בנהר, או במקוה, ובשעת הדחק שאין לו מים, מותר לטבול ידיו בשלג, המונח על הארץ, אם יש בהם ארבעים סאה, כשהוא מחובר ושוכב על הארץ, ואעפ"י שהוא נמוך, ומברך על נטילת ידים. אבל אסור ליתן שלג בכלי ולטבול בו ידיו, ואם ריסקן דינם כמים.
 ח. אם הכניס ידיו לתוך הכלי של מים ושכשך ידיו בהם, לא עלתה לו נטילה כלל, וצריך לחזור ולטול ידיו בלא ברכה.
 ט. כשם שהמים צריכין שיבואו מתוך כלי, כך צריכין שיבואו מכה נברא דהיינו שיבאו על ידי שפיכת אדם, והכל כשרים ליתן מים לידיים, אפילו חרט

6 — One should not wash his neighbor's hands with handfuls of water, the same law applies to one who had washed one hand who is forbidden to take water therein in order to wash the other hand, as the lavation must be performed only by means of a vessel

7 — One who has no vessel is permitted to wash his hands by dipping them into a stream, or into an immersion tank, and in an emergency, when one cannot obtain water, he is permitted to dip his hands in snow that covers the ground if its quantity, as it thus lies on the ground is equal to the capacity of forty "measures" (i. e. the space of 2x2 ft. in quadrat and 6 ft. in height) of water, and it does not matter if it is low to the ground, he should also pronounce the blessing "concerning the washing of the hands", but it is forbidden to place snow into a vessel and dip his hands therein, however if he melted it, it is governed by the laws applying to water

8 — One who had immersed his hands into a vessel containing water and rubbed them therein, did not properly perform the ablution, and must again (properly) wash his hand without pronouncing a blessing

9 — Just as it is necessary that the water wherewith one performs the ablution should be poured from a vessel, so is it necessary to have it performed by נברא כח (human agency), that means, that it shall be poured by a person, and all persons can properly lend their assistance in pouring the water, even a mute, a dolt,

שומה וקטן, חוץ ממי שאינו יהודי, או נדה, וקטן פחות מכן שש, יש לזוהר לכתחלה

י. מים שנשתנו מראיהן, בין מחמת מקומן, בין מחמת איזה דבר שנפל לתוכן, פסולין לנט"י, אבל אם נשתנו מחמת עצמן כשרים, ואם חזרו לברייתן, אפילו נשתנו מחמת דבר אחר, כשרין מים מלוחים, סרוחים ומרים, או עכורים, אם אין ראיון לשתית כלב פסולים לנט"י, ואם הם עכורין מחמת טיט, אם כב יכול לשתותם, כשרים, ומי הים אינם כשרים רק אחר שירתהם.

יא עשה בהם מלאכה, כגון שהדיח בהם כלים המלוכלכים, או ששרה בהם ירקות, או הדיח בהם ירקות, או שהעמיד בתוכן כלי עם משקים, בשביל שיצטנן, או כלים שנחבקעו, בשביל שיחחברו, או שמרד בהם מרות, או ששרה בהם פת, אפילו נתכוון לשרות בכלי אחר, ונפל לכלי זה, כיון דניחא ליה, הרי המים נעשו כשופכין, ופסולים, אבל אם לא רצה כלל לשרות, או להדיח, ונפל

and a child, the following excepted, a non-Jew, or a menstruous woman, one should also originally be careful to avoid the assistance of a child who is less than six years of age

10 — Water whose appearance was changed either through the place where it was or through something that fell therein—is unfit (פסול) for use in washing the hands, but if the change was due to itself, it is fit (כשר), also if the water resumed its natural appearance even if the change had been caused by exterior means, it is fit for use

Brackish, malodorous, acrid or turbid water, if it is not even fit for a dog to drink, is not fit for use in washing the hands, however if its turbidity is due to mire and it is possible for a dog to drink thereof it is fit for use. Sea-water is only fit for use after it was boiled

11 —Water that one had used, as for instance he had washed soiled dishes, or soaked vegetables therewith, or placed a vessel containing a beverage therein, for the purpose of keeping them cool, or a vessel that was cracked in order to join it, or if he had tested the capacity of measures, or soaked bread therein, even if he had intended to soak the bread in a different vessel, and it fell in that vessel, inasmuch as it pleases him to have it thus, the water becomes "as if poured out" and is unfit for use, however if

דיני נמי' לסעודה

לכלי של מים, כשרים מים שנמאסו, כגון ששתה מהם כלב, או חזיר, וכדומה, אם יש לו מים אחרים, אל יטול ידיו בהם יב. מי שלא נטל ידיו ונגע במים, לא נטמאו המים, אבל אם שכשך יריו בתוך המים, לנקותו, ואפילו לא רחץ בהם, רק אצבעו הקטנה לנקותו, נפסלו כל המים, מפני שנעשה בהם מלאכה יג. אם אין לו מים, מותר לטול ידיו בשכר, או בשאר משקין, או במים חמים, ואפילו הם חמים מאד, ואם נתן במים דבר המריח, כדי שיריחו, כשרים לנטילת ידים

יד. אם נתערבו מים פסולין במים כשרים, אזלינן אחר הרוב. טו. צריך לזוהר מחציצה, שלא יהיה טיט או עפר תחת הצפורין, מה שיוצא חוץ לבשר, אבל מה שהוא תחת הצפורין, נגד הבשר, אינו חוצץ, כיון

he did not desire to soak or wash anything, but it accidentally fell into a vessel of water, it is fit for use

Water that had become loathsome, as for instance, that a dog or swine had drunk, or the like, should not be used for washing the hands, if others can be obtained.

12. — One who had not washed his hands, and touched the water, did not defile the water thereby, but if he rubbed his hands in the water in order to cleanse them, even if he only washed his little finger therein in order to cleanse it, all that water thereby becomes unfit (for the sacred ablution) as a work was performed therewith.

13.— If one has no water, he is permitted to wash his hands with beer, or other beverages, or with warm water, even if the water is very warm, water in which he had deposited an aromatic substance in order to scent it, is fit (כשר) for the washing of the hands.

14.—If כשר water was mixed with פסול water, its כשרות should be decided by the water of the greater quantity

15.—One should guard against "intervention" (between any part of the hand and the water) as of dirt or dust between the finger nails and flesh if it protrudes above the fleshy part of the finger, but the particles that are under the surface of the nails near the flesh do not "intervene", as it is a small matter that

שהוא דבר מועט, אין דרך בני האדם להקפיד על זה, אבל שלא כנגד הבשר, הכל מקפידין, ואף שהוא אינו מקפיד, במלה דעתו אצל כל אדם, ובשאר היד, הכל חוצץ, אם הוא דבר הנדבק, וצריך להסיר הטבעות, ואם המה רפויים על אצבעותיו, בדיעבד עלתה לו נטילה, אבל לכתחלה צריך להסירם, בכל גונו, ומי שיש לו מכה על ידו, ועליה דמיה, שמצטער להסירה, לא היו חציצה

מז מי שירדו צבועות, אם אין שם ממשות הצבע, כי אם חזותא בעלמא, לא היו חציצה, אבל אם יש עליהם ממשות הצבע, אפילו רק מעט היו חציצה, אך אם הוא אומן בכך, דהיינו צובע, או שהוא כותב תמיד ואצבעותיו מלוכלכות בריו, והוא רגיל בכך, וכל בעלי אומנות זאת אין מקפידין בכך, לא היו חציצה, אלא א"כ הוא ברוב היר

ין שיעור המים קשה לשער בצמצום, וצריכין לשפוך על בל יד, מים בשפע, שהנוטל בשפע מתברך, ונוטלין תחלה יד ימין, ואח"כ יד שמאל, ויבואו

people in general are not fastidious about, but all are particular about that which protrudes above the flesh, and even one who is not over nice in that regard, must give way to the opinion of the majority. As regards the rest of the hand, everything that clings to it "intervenes", one should therefore remove the rings from his fingers. If the rings are loose on his fingers and he had inadvertently washed his hands while wearing them, the ablution is counted as properly performed, however, at the outset one must remove them under any circumstances. If one has a bruise upon his hands and it is covered with a plaster which it would be painful to remove, the latter is not considered an "intervention".

16 — One whose hands are dyed in appearance only but without any actual dye-stuff upon them, is not counted "an intervention", but if the actual dye-stuff is upon them even only a small quantity is an "intervention", however if that is due to his trade, being a dyer, or one who is always engaged in writing and, his fingers are ink-stained, and he is accustomed thereto nor are any of his craft particular in that regard, it is not counted as an "intervention", unless it covers the greater part of the hand.

17 — It is difficult to circumscribe the quantity of water necessary for use in washing the hands, but it is requisite to pour

דיני נמי לסעודה

המים על כל היר, דהיינו עד הקנה של זרוע, לא ישאר מקום בלי מים, וע"כ יפריד קצת האצבעות, וינביהם קצת כלפי מעלה, בכדי שיגיעו המים בכל אורך האצבעות, ובראשן וברחבן סביב, ויבאו בשפיכה אחת, ולכן אין ליטול ידיו מכלי שפיו צר (באטעל) שאין המים יורדים בבת אחת, ונכון לשפוך על כל יד שני פעמים, ונוטלין לידים בין בכלי, ובין על נבי קרקע

יח לאחר שנטל שתי ידיו, ישפשם ביחד וינביהם כנגד ראשו, כמו שכתוב שאו ידיכם כוי, וקודם שמנגבן יברך אקביו ענט"י, ואם לא בירך קודם רניגוב, ספק אם יברך לאחר הניגוב, קודם המוציא, ולאחר שבירך המוציא לא יברך לכ"ע, מכאן אזהרה להמוני עם, שמנגבים ידיהם בעת אמרם פסוקי שאו

an abundance of water upon each hand, for he who laves with abundance is blessed with abundance First the right hand should be washed, then the left, the water should be poured upon the entire hand, unto the wrist, he should leave no part of his hand unwashed, for that reason, should he slightly separate the fingers, and, in a slight degree, raise them upward in order that the water should run down the entire length of his fingers, also upon the finger tips and around their circumference, the entire hand should be thus washed by one outpouring of water, one should therefore not wash his hands out of a vessel whose mouth is narrow, such as a bottle, for the water cannot flow freely by one outpouring It is proper to pour the water twice on each hand The washing of the hands can be performed either in a vessel or upon the ground.

18 — After one had washed both hands, he should rub them together, then raise them toward his head, to fulfill the words of the Psalmist "Lift up your hands etc" then before drying them, he should say the blessing "Who has sanctified us by His commandments, and has commanded us concerning the washing of the hands" Having omitted pronouncing the blessing before drying his hands, it is a mooted question whether he is to pronounce it after drying them, before the blessing המוציא however it is the unanimous opinion of the Rabbins, that having already pronounced the blessing המוציא he can no longer say the

דייבם, והברכה אומרים אחר הנינוב, אשר לא ברת, רק יזהרו לנמור הברכה קודם הנינוב, ויזהרו לנגב ידיהם יפה יפה, ולא ינגבם בבנדו ים אם לאחר ששפך המים על ידו אחת, ננע שם בידו השניה, או אדם אחר ננע שם, אזי נטמאו המים שעל ידו, וצריך לנגבם, וליטול ידיו פעם שנית אך אם אירע לו כן לאחר שבירך ענט"י, לא יברך שנית כ. כל ספק בנט"י לקולא, כגון שהוא מסופק אם נעשה מלאכה במים, או לא, ספק אם נטל ידיו כשיעור, או לא, ספק אם היה על ידיו, קודם נטילה, דבר חוצץ, או לא, ספק אם הכלי שלם, או לא, ספק אם ננע מי שלא נטל ידיו בידיו ואפילו אם יש בהם כל הספיקות ביחד, א"צ ליטול ידיו פעם שניה מספק, וכן בספק אם בירך ענט"י אינו מברך

hence, the populace should take heed to abandon the unlawful practice so common amongst them, of drying their hands during the recital of the verses of שאו ידיכם and of saying the blessing ידים על נטילת ידים after their hands are dry, but they should take care to finish that blessing before they have dried their hands The hands should be thoroughly dried, but one should not dry them with his garment.

19.—If after having poured the water upon one hand he had touched that hand with his other hand, or some one else had touched it, that contact defiled the water that was upon his hand and he is compelled to dry them and wash his hands again, however if that occurred after he had already pronounced the blessing על נטילת ידים, he need not repeat the blessing

20 — All doubts concerning everything that is essential for the proper fulfillment of the law of washing the hands may be resolved, as for instance, if one is uncertain as to whether any work was done with the water, or whether he had poured sufficient water upon his hands, or whether there was anything upon his hands to intervene during the lavation, or whether the vessel was sound, or whether one who did not wash his hands had touched his own hand therewith, even if he was in doubt of all of the above concerning one lavation, he is not obliged to wash his hands again because of an uncertainty. Likewise if one is in

דיני נמי לסעודה

כא אסור לאכול בלא נטילה, אפילו רוצה לכרוך ידיו במפה, ואם הוא בדרך ואין לו מים, אם יודע כי בעוד דרך ד' מילין, לפניו, או מיל לאחריו, ימצא מים, מחויב ללכת לפניו ד' מילין, או לחזור לאחריו מיל, ליטול ידיו לאכילה, אבל אם גם שמה לא ימצא מים, או שהוא עם חבורה, ומתירא להפרד מהם, וכן מי שיש לו שאר אונס, שאינו יכול ליטול ידיו, יכרוך ידיו במפה, או ילבש בתי ידים (גלאווס) ויאכל כך.

כב. העושה צרכיו קודם אכילה, שהוא צריך ליטול ידיו לכרכת אשר יצר, וגם צריך ליטול ידיו לסעודה, הנכון שיעשה כך, יטול תחלה ידיו באופן זה, שישפוך רק מעט מים בחפנו אחת, וישפשף שתי ידיו במים אלו, ויברך אשר יצר, ומפני שנטילה זאת אינה כדין נמי לסעודה, לכן יוכל אה"כ תיכף ליטול ידיו פעם שנית, כדן נטילה ידים, ויברך ענט"י עך נטילה זאת

he need not repeat that blessing.

21. — One is forbidden to eat without having washed his hands, even if he desires to wrap a cloth around his hands, he is yet not exempted. If one is upon a journey, and has no water, and he knows that water can be obtained, four miles ahead of him or one mile behind him, he must travel a distance of four miles ahead of him or one mile behind him in order to wash his hands before eating, but if water cannot be obtained there, or if he travels with a company and is afraid to separate himself from the n, likewise if one is prevented from washing his hands through some other cause, he should wrap a cloth around his hands, or put on gloves, and in that manner he is permitted to eat.

22. — One who has performed his necessities, before a meal, and is thus required to wash his hands and pronounce the blessing *אשר יצר את האדם* *בחכמה* also to wash his hands before the meal, it is proper for him to proceed as follows he should first wash his hands by pouring but a little water in the palm of one hand and with that water rub both hands together and pronounce the blessing *אשר יצר*, this ablution, however, being contrary to the law applying to "the washing of the hands before a meal" he should therefore, immediately thereafter again wash his hands

דיני נט"י לסעודה

כג. מי שבאמצע סעודה נגע בידיו למקומות המכוסים בגופו, או שחכך ראשו, או שעשה צרכיו, יטול ידיו פעם שנית, אבל לא יברך ענט"י.

(י) דיני בציעת הפת וברכת המוציא.

א יזהר שלא להפסיק בין נט"י לברכת המוציא, ואפילו אם ישתוק, לא ישהה יותר משיעור הלוח כ"ב אמה, ואם הולך מבית לבית, אפילו הלוח מועט, וכן אם דיבר מה שאינו לצורך סעודה, מקרי חפסק, ובדיעבד אם הפסיק, לית לן בה. ובלבד שלא עשה איזה דבר, הצריך דקרוק גדול בעשייתו, או שהפליג בדברים, דאז הוה היסח הדעת, וצריך נטילה שנית, אבל לא יברך שנית

in accordance with the law of ידים and should pronounce the blessing על נטילת ידים after that lavation.

23 — If, during the meal, one had touched with his hands any part of the body that is usually covered, or had scratched his head, or had performed his necessities, he should again wash his hands, but should not pronounce the blessing על נטילת ידים

LAWS CONCERNING THE MANNER IN WHICH THE
BREAD SHOULD BE DIVIDED, ALSO OF
THE BLESSING. המוציא.

1 — One should guard against any interruption between the washing of the hands and the blessing המוציא, he should not, in that interval, even pause in silence a longer time than it would take to walk twenty two paces. Walking from one house to another, be it only a short distance, and talking of what is not essential to the meal, are called "interruptions", however, if one had inadvertently "interrupted" the course of the observance, it does not matter, unless his attention was entirely diverted from the performance of the commandment, by having been occupied in a task that required his minute attention, or by having been engaged in a lengthy conversation, these constitute an "aberration of the mind" and he is required to wash his hands again, but he need not repeat the blessing.

דיני בציעת הפת כו'

ב. בוצע פת במקום המובחר שבו, מפני כבוד דברכה, והמובחר הוא, המקום הקשה, ששם נאפה היטב, והוא המקום שכנגד המתבקע, כי במקום שמתחיל לאפות, נדחק העיסה, עד שמתבקע הצד שכנגדו, אך מי שקשה לו לאכול פת קשה, יבצע במקום הרך, ומהיות שאין להפסיק הרבה בחתיכת הפת, בין ברבת המוציא להאכילה, אכן מפני כבוד הברכה, צריך לברך על פת שלם, או חתיכה גדולה, לכן יחתוך מעט סביב הפת, כעין טבעת, בענין שאם יאחו בהפרוסה, יעלה כל הבכר עמו, ויניחנה מחוברת להכבר, ויברך המוציא, ואחר שסיים הברכה, יפדירנה, כדי שתכלה הברכה, בעוד שהכבר הוא שלם או גדול, אמנם בשבת, שמצותו לברך על ככרות שלמות ממש, וגם בחול אם היא עונה דקה, שאין שהיה בשבירתה, יברך קודם הביציעה.

2 —The bread should be divided at its choicest spot, in honor of the blessing. The crust of the bread is its choicest part, for that is where it was baked best, that is the obverse part of the bread where it breaks open, because of the pressure due to the expansion of the dough from the opposite part as it began to bake. Nevertheless, one for whom it is difficult to eat hard bread, should divide from the soft part.

As it is improper to allow too long an interval to elapse between the blessing המוציא and the eating of the bread which might be caused by cutting it in the interim, and whereas in honor of the blessing, it is essential to pronounce same on an entire loaf, or on a large portion thereof, one should therefore proceed as follows, he should make a circular incision in the bread but should not sever it entirely, so that by raising the פרוסה (broken portion) he should raise the entire loaf with it, and leave it thus joined to the loaf, as he pronounces the blessing המוציא, upon conclusion of the blessing, he should divide it, thus the blessing is pronounced as the loaf is whole or the portion is large.

On the Sabbath, however, when we are especially commanded to pronounce the blessing on loaves that are really whole, also during the week-days, upon a wayfer of bread the cutting of which would not consume much time, one should pronounce the blessing before the division.

דיני בציעת הפת כו

ג כשהוא אוכל לבדו, לא יבצע פרוסה קטנה, מפני שנראה כצר עין, ולא פרוסה יותר מכביצה לפי שנראה כרעבתן, אבל כשאוכל עם הרבה ב"א, וצריך ליתן מן הפרוסה לכל אחד כזית, מותר לבצוע כפי מה שצריך לו, ובשבת אפילו אם אוכל לבדו, מותר לבצוע כפי מה שצריך לכל הסעודה, מפני כבוד השבת, להראות חביבות סעודת שבת, שחפץ לאכול הרבה, ויש לאכול את הכרוסה שבצע עליה, קודם שיאכל פת אחר, והוא משום חבוב מצוה, כיון שבירך עליה, וטוב ליזחר לבל ליתן ממנה למי שאינו יהודי, או לבחמה או עוף

ד דרכי השימים באכילתן לכוון לחזק גופם וכחם, למען יוכלו למלאות חובתם בעכורת בוראם ולכן אמרו חז"ל, שהשולחן רומה למזכה, והאכילה לקרבו, וכתוב על כל קרבנד תקריב מיח, אשר ע"כ מצוה להביא מלח עק השולחן, קודם

3 — One who eats alone should not break off a small portion of bread that he appear not niggardly, nor a portion larger than an egg that he appear not as a starveling, how be it if one eats in company with many people, and he is required to give each a portion of the bread the size of half an egg, he may divide in the manner best suited for the occasion

On the Sabbath, however, even one who eats alone is permitted to "break off" a portion large enough to last him the entire meal in honor of the Sabbath, in order to evince his fondness for the Sabbath repast by his desire to partake liberally thereof. It is proper to partake of the פרוסה portion he had "broken off" before partaking of any other bread, out of his love to perform the commandment, that being the portion upon which he had pronounced the blessing

It is well to guard against giving aught thereof to a non-Jew, a beast or a fowl

4. — One of the ways in which the perfect are characterized is in their manner of eating which they make subservient to the worship of their Creator, their sole object in partaking of food being the maintenance of bodily vigor and supply of strength wherewith to fulfill the obligations devolving upon them by the Divine command and to typify this sacrifice of carnal indulgence

דיני בציעת הפת כו

שיבצע, וימבול פרוסת המוציא במלה, ומפני שהשולחן דומה למזבח, אין ראוי לעשות עליו שום דבר מגונה, ולמען יהיה שולחנו קודש לה', מצוה חובה עליו ללמוד או לאמר איזה דברי תורה בעת סעודתו על שולחנו, לעשות נחת רוח ליוצרו

ה קודם שיברך יתן שתי ידיו על חפת, שיש בהן עשר אצבעות, מכון כנגד עשר מצות התלויות בפת, לא תחרוש בשור ובחמור, כלאים, לקט, שכחה פאה, לא תחסום, תרומה, מעשר ראשון, מעשר שני וחלה, ולכן יש י' תיבות בברכת המוציא, וי' תיבות בפסוק עיני כל אליך ישברו, וי' תיבות בפסוק ארץ חטה ושעורה, וי' תיבות בפסוק ויתן לך, ואם היה לבוש בית יד על ידו, צריך להסירה בשעה שאוחז הפת לכרך המוציא, וכשיאמר את השם, יגביה את הלחם,

our Sages, of blessed memory, have seen in the Table the similitude of an Altar, in the Food the prototype of an Offering, and as it is written "with all thine offerings thou shalt offer salt" we are therefore commanded to have salt brought to the table before dividing the bread, and the portion upon which the blessing המוציא was pronounced should be dipped in the salt.

As the table has been compared to an Altar it is unseemly to do aught of a degrading nature thereat, on the contrary, in order that it should be in very truth "Holy unto the Lord", one fulfills a command obligatory upon him to learn (the Torah) or to discourse upon matters relating to the Torah at his table, during the meal, that he may thereby give pleasure unto his Creator.

5.—Previous to pronouncing the blessing he should lay both hands upon the bread, his ten fingers being typical of the ten commandments concerning bread which are as follows — "Thou shalt not plow with an ox and an ass together", "Thou shalt not sow thine vineyard with divers seeds", "Neither shalt thou gather the gleanings of thy harvest", "When thou cuttest down thine harvest in thy field, and hast forgot a sheaf in thy field, thou shalt not go again to fetch it", "Thou shalt not wholly reap the corners of thy field"; "Thou shalt not muzzle the ox when he treadeth out the corn", "Then it shall be that when ye eat of the

דיני בציעת הפת כו

ובשבת יגביה שתיקו, ויברך בכוונה, ויבטא היטב הה' של המוציא, ויפריד בין חיבת לחם לתיבת מן, שלא להבליע המ"ם, ולאחר הברכה יאכל מיד, כי אכור להפסיק בין הברכה לתחלת האכילה, אפילו לענות אמן, ויש לאכול כזית הראשון בלא הפסק

ו מצוה לבצוע על הפת החשוב יותר, ואם היה לפניו שתי כברות ממין אחד, מברך על הגדולה, ואם הא' שלם וא' פרוסה, אף שהפרוסה היא גדולה ולבנה, והשלם הוא קטן וקיבר, מ"מ מברך על השלם, ואם שתייהם שוות, שלמות

bread of the land, ye shall offer up an heave offering unto the Lord", "The first tithes", "The second tithes", "The dough-cake"

As a parallelism there are ten words in the blessing המוציא, and ten words in the verse ויברך עיני כל איך ישברו and ten words in the verse ארץ חטה ושעורה, and ten words in the verse ויתן לך If his hands were gloved, the gloves should be removed during the time that he takes up the bread to pronounce the blessing המוציא When he pronounces the Divine Name he should raise the bread, (on the Sabbath he should raise both loaves) He should pronounce the blessing very devoutly and distinctly aspirate the ה of המוציא and divide between the words לחם and מן in order not to slur the מ and after he had pronounced the blessing, he should immediately eat, as it is forbidden to suffer any interruption between pronouncing the blessing and beginning to eat, it should not even be broken by the response of Amen It is proper to eat the first כזית (bread the size of an half egg) without any interruption.

6 — We are commanded to "divide" the choicest bread, if one had two loaves of the same kind, he should pronounce the blessing upon the larger loaf. If one loaf is whole and the other "broken", he should pronounce the blessing upon the whole, even if the broken one was larger and of a finer flour and the whole one was smaller and of a coarse flour, he should nevertheless pronounce the blessing on the whole one, and if both are the same, whether whole or broken, excepting that one is of a fine grade of flour whilst the other is of a coarse grade, he should

ז חיב

דיני בציעת הפת כר

או פרוכות דק שאחת נקיה והב' קיבר, מברך על הנקי' ואם שתיהם נקיות, רק שאחת לבנה ביותר, יברך על הלבנה, אף שהב' גדולה ביותר.

ז פת חיטין ופת שעורין, מברך על התיטין, ואם של חיטין פרוסה, ושל שעורים שלימה, מניח הפרוסה תחת השלימה ובוצע משתיהם יחד, פת חיטין ופת דגן, אפילו של חיטין פרוסה, ושל דגן שלימה, מברך על התיטין כיון דחיטין מפורש בכתוב, וכן פרוסה של שעורים, ושלמה של דגן, יברך על של שעורים, כיון דמפורש בקרא, בד"א אם רוצה לאכול מיניהם, אבל אם אינו רוצה לאכול אלא אחד, יברך עליו, ואף שהשני הוא מהמפורשים בכתוב וחשוב

ח אם יש לפניו פת שאפאו ישראל, ופת שאפאו אינו יהודי, והוא אינו נוהר מלאכול פת שאפאו אינו יהודי, אם שתיקן שלימות או פרוכות, וגם שוות

pronounce the blessing upon that of the fine grade of flour excepting that one exceeds in whiteness, he should pronounce the blessing upon the whiter bread, even though the other be a larger bread.

7 —If there are both wheat and barley bread upon the table he should pronounce the blessing upon the wheat-bread, however if the wheat bread is broken whilst the barley bread is whole, he should lay the broken loaf under the whole loaf and "divide" from both together. If he have wheat and corn bread, even if the wheat bread is broken whilst the corn bread is whole, he should yet pronounce the blessing upon the wheat-bread. inasmuch as wheat is plainly mentioned in the Torah, the same law applies to a broken barley-bread and a whole corn-bread when the blessing should be preferably pronounced upon the barley-bread inasmuch as it is mentioned in the Torah

All of the foregoing applies to him who desires to partake of both kinds of bread, if, however, he only wants to eat of one kind he should pronounce the blessing thereon, even though the other be of the kind that is mentioned in the Torah and of a superior quality

8 —If he have before him bread that an Israelite had baked and that which was baked by a non-Jew, he being of those who are not particular about not eating non-Jewish bread, if they are both whole, or broken, also of the same size and of the same

דיני בעיצת הפת כו'

בגדלותו, והן ממין א יברך על פת ישראל, ואם של ישראל אינו נקי, כמו של אינו יהודי, יברך על איזה מהן שירצה, ואם הבעל הבית נוהר, והפת של אינו יהודי הובא בשביל אורח, יסלק הפת של אינו יהודי מהשולחן, עד אחר ברכת המוציא

יא) דיני סעודה

א כתיב ונתתי עשב בשדך לבהמתך, ואכלת ושבעת, הרי הקרימה התורה אכילת הבהמה לאכילת האדם, לכן אמרו ז"ל, שמי שיש לו בהמות או עופות, שמוזנתיהן עליו, אסור לו לאכול כלום, עד שיתן להם לאכול, בר"א באכילה, אבל לשתייה, האדם קודם, דכתיב שתה וגם נמלך אשקה, וכן כתיב והשקית את חצרה ואת בעירם

ב המחלק פרוסת המוציא להמסובין, לא יורקו, שאסור לזרוק את הפת, וגם לא יתנו לתוך ידו, אלא יניחנו לפניו

kind of flour, he should pronounce the blessing upon the bread of the Israelite, but if the bread of the Israelite is not as pure as that of the non-Jew, he should pronounce the blessing upon whichever he chooses, but if the Master of the House is scrupulous in regard to not eating non-Jewish bread, and same was brought for the sake of a guest, it should be removed from the table until after the blessing המוציא had been pronounced.

LAWS CONCERNING A REPAST

1 — It is written "And I will send grass in thy fields for thy cattle, that thou mayest eat and be full" Thus hath the Torah given precedence in feeding the beast to the man, and thence have our Sages inferred that one who is possessed of cattle or fowl and it devolves upon him to feed them, is forbidden to partake of any food before he provides them with food, this applies only to eating, however, as regards drinking, the man should take precedence, inasmuch as it is written "Drink and I will give thy camels drink also", it is also written "So thou shalt give the congregation and their beasts drink"

2 — One who apportions the bread to those who are at the table, should not throw anyone his portion, as it is forbidden to

ג עושה אדם צרכיו בפת, והני מילי אם לא נמאס בו, אבל אם ממאס בו לא, ולכן אין סומכין בו את הקערה, אם היא מלאה דבר, שאם יפול על הפת ימאס, ובשאוכל איזה דבר, ע"י חתיכת פת, וישתמש בו במקום כף, יזהר לאכול בכל פעם קצת מן הפת, והנשאד לו מן הפת, נ"כ יאכל אותו אח"כ

ד אפילו במקום שלא תמאס הפת, אסור לזרוק אותו. דהזריקה בעצמה היא בזיון לפת, אבל שאד מיני אוכלין, אם נמאסים ע"י דזריקה, אסור לזרוק, אבל אם אינם נמאסים, בגון אנוזים וברומה מותר. לא ישב על שק שיש בו פירות, שנמאסים ע"י כך, אם יש לו מים אין נומלין לידים, בין או בשאד משקה משום בזיון כשרואה איזה מאכל מונח על הארץ, צריך להנביהו. מאכל שהוא ראוי לאדם. אין מאכילין אותו לבהמה, משום בזיון אוכלין

throw bread, nor should he hand it to him, but he should place it before him

3 —One may make use of bread, providing, however, that it does not thereby become loathsome, as any use thereof, that would tend to make it loathsome is prohibited, therefore one should not use it to support a plate that is filled with an eatable which by being spilled upon the bread will make it loathsome. If one eats anything by means of a slice of bread which he uses in the place of a spoon, he should be careful to eat some of the bread with every mouthful of the other food, and what is afterward left of the bread should also be eaten by him.

4 —It is forbidden to throw bread even where it will not become loathsome thereby, for the very act of throwing it, is degrading to the bread, other edibles however should not be thrown only when they would become loathsome thereby, but if it would not make them become loathsome, such as nuts and the like, it is permitted to throw them. One should not sit upon a bag containing fruit which would thereby become loathsome

When one has water, he should not wash his hands with wine or another beverage as it tends to degrade them. When one sees an article of food lying upon the ground he should pick it up

Food proper for man should not be fed to beasts as the food would thereby be degraded.

ה אם צריך לעשות איזה רפואה בפת, או בשאר דבר מאכל, אף שנמאם בכך מותר

ו. יזהר מאד בפירורין שלא יזרקם, אלא יקבצם ויתנם לעופות.
 ז. לא יאכל אדם ולא ישתה דרך רעבתנות. לא יאכל מעומד ולא ישתה מעומד, ויהא שולחנו נקי ומכוסה יפה, אפילו אין לו לאכול, רק דבר שאינו חשוב לא יאחז פרוסה גדולה כביצה לאכול ממנה, ולא יאחז המאכל בידו אחת ויתלוש ממנה בידו השניה לא ישתה כוס יין בפעם אחת, ואם שתה, הרי זה נגרנן שני פעמים, והו דרך ארץ, בשלשה פעמים, הרי זה מגסי הרוח, אם לא כשהכוס גדול ביותר, יכול לשתתו אפילו בכמה פעמים, וכן כוס קטן מאד יכול לשתתו בפעם אחת

ח. לא ישוך פרוסה ויניחנה על השולחן, או יתננה לחבירו, או לתוך הקערה, כי שמא הוא מאוס לחבירו, ולא ישתה מכוס ויתן לחבירו לשתות

5 — One who is obliged to make use of bread or other food as a medicament, is permitted to use it thus even if it tends to make it loathsome

6 — One should be very careful not to throw crumbs down, he should, instead, gather them together and feed them to the fowls

7 — One should not eat or drink voraciously, one should neither eat nor drink, standing, and even if one have but common fare, still his table should be clean and well covered One should not grasp a portion, the size of an egg, and eat thereof, nor should he seize the food with one hand, and tear therefrom with the other hand. One should not drink a goblet of wine at one draught, for one who does so is a glutton and a drunkard It is of polite usage to finish one's wine in two draughts, but one who drinks his wine in three draughts, behold he is a coxcomb! however if the goblet is larger than usual, one may take many draughts thereof, likewise if it is unusually small, one may finish it in one draught.

8 — One should not place upon the table the morsel of bread that he had bitten, nor should he hand it to his neighbor, nor should he put it in the tureen, as his neighbor may have an aversion thereto One should not offer the residue of the cup that

דיני סעודה

המותר כי שמא מחמת הבושה ישתה בעל כרחו, וזה אין ראוי, כי יש לכל אדם להזהר משיורי כוס ששתה חברו, והשותה מים לא ישתה בפני רבים אלא יהפוך פניו, ובשאר משקין א"צ להפוך פניו

ט לא יהא ארם קפדן בסעודתו, כי האורחים ובני הבית מתביישים אז לאכול, שחושבים פן מתרגז ומקפיד על אכילתו, ואין להסתכל בפני האוכל או השותה ולא בחלקו ש'פניו כדי שלא לביישו

י אין משיחין בסעודה אפילו ברברי תורה מפני הסכנה, שמא יקדים קנה לושט, ואפילו מי שנתעטש אסור לאמר לו אסותא, אבל שלא בשעת אכילה מצוה לאמר על השולחן ד"ת, וכמבואר לעיל, והיראים נוהגים לאמר אחר פרוסת המוציא מזמור לרוד ד' רועי לא אחסר שהוא תודה וגם תפלה על מזונותיו, ולאחר נמר הסעודה נודנין לאמר בחול על נהרות בכל כו', ובשבת

he had drunk to his neighbor to drink, as the latter may through bashfulness, drink in spite of himself, which it is very improper for him to do, as the utmost care should be taken not to drink of the residue of the cup of which one's neighbor had drank

When drinking water, one should avert his countenance from those who are present, but in drinking other beverages one need not avert his countenance

9.—A man should not be captious at his meal in order that the guests and members of his household be not embarrassed by his demeanor, and think that he frets and fumes because they are eating, and be ashamed to eat. One should not stare in the face of a person who is eating or drinking, nor at the portion that is set before him in order that he put him not to shame

10—Conversation should not be indulged in while partaking of a meal, not even to discourse upon matters relating to the Torah, as one is in danger of choking from the simultaneous use of his larynx and esophagus, it is even forbidden to say אסותא (*Gesundheit*) to one who had sneezed, but when not engaged in eating, one fulfills a commandment in discoursing upon matters relating to the Torah, as we have previously explained. It is the custom of the God-fearing, after having finished the morsel upon which they had pronounced the blessing יהוה יברכנו, to say this peculiarly appropriate psalm, "A psalm of David,—The Lord is my

ויו"ט וכל הימים שאין אומרים בהם תחנון, אומרים שיר המעלות בשב"ד כו'.
 יא שנים שאוכלין על שולחן אחד, אפילו כל אחד קערה שלו לפניו, או
 במיני פירות שיש לכל אחד חלקו לפניו, מ"מ הנדול פושט ידו תחלה, והשולח
 ידו בפני מי שנדול ממנו הרי זה נרנקו, ושנים שאוכלין מתוך קערה אחת והפסיק
 אחד מלאכול כדי לשתות או לעשות איזה דבר קטן, דרך ארץ הוא שגם השני
 ימתין עליו, אבל אם המה שלשה, אין השנים פוסקין בשביל הא'
 יב כל מאכל או משקה שמביאין לפני האדם שיש לו ריח, והאדם תאב
 לו, צריך ליתן ממנו מיד דבר מועט להמשמש לפי שמזיק לאדם שרואה לפניו
 מאכל שהוא מחאזה לו ואינו אוכל ממנו
 יג אשה שאין בעלה עמה, אין לה לשתות יין אפילו כביתה, ואם היא
 במקום אחר אפילו בעלה עמה, אסורה לשתות יין, או שאר משקה המשכרת.

Shepherd, I shall not want", which is a psalm of thanksgiving also a prayer for one's sustenance At the conclusion of the meal it is customary to say during the week-days "By the rivers of Babylon" etc and on Sabbaths and holidays also upon days in which תחנון is not said it is usual to say "A Song of degrees, when the Lord turned again the Captivity of Zion etc "

11 —If two eat together at one table, even though each one eats out of his own plate, or if they partake of fruit and each has his portion before him it is yet meet for the greater of the two to initiate in eating, and one who "stretches forth his hand" before his superior is a glutton If two ate out of one bowl, and one had interrupted his eating in order to drink, or for some other trivial thing, it is of polite usage for the other to wait until his neighbor resumes eating, but if they be three, the two need not wait for the sake of the one

12 — It is the duty of one to whom are served articles of food or drink possessing an appetising odor that creates a craving therefore to immediately give somewhat thereof to the water as it is hurtful to the person who sees before him food that he craves if he does not eat thereof

13 —A woman should not drink wine during her husband's absence, even at her own home, and at any other place it is forbidden her to drink wine even in her husband's presence, and

ואם היא רגילה לשתות יין, בפני בעלה, מותרת לשתות מעט, שלא בפני בעלה, יד לא יתן לאכול (לישראל) אלא למי שיוודע בו שיטול ידיו ויברך, בד"א אם הוא נותן לו בשכר, אבל אם הוא עני, יתן לו בתורת צדקה, ולא יברוק אחריו

טו אסור להאורחים ליתן ממה שלפניהם, ליד בנו או בתו של בעה"ב, כי שמא אין לבעה"ב יותר ממה שהביא לפניהם, ויתבייש אם לא יהי' די להם, אבל אם יש על השולחן מוכן הרבה, מותר
 מז' הנכנס לבית, לא יאמר תנו לי לאכול, עד שיאמרו לו הם, ואסור לאכול מסעודה שאינה מסבקת לבעליה, שזהו אבק גזל, ואע"פ שהבעה"ב מזמינו לאכול עמו, אין זה אלא מפני הכבוד
 יז אסור לצאת ממקומו קודם שיברך ברהמ"י, ואפילו ללכת באמצע

not alone wine, but any other intoxicating beverage, however, if she be accustomed to drink wine in her husband's presence, it is permitted her to partake of a little thereof during his absence

14. — One should not give food to an Israelite unless he knows him to be of those who wash their hands and say a blessing, this, however, applies only to him who provides one with food in lieu of payment, but if the recipient be a poor man, he may provide him with food as an act of charity without making an investigation of his piety

15.—It is forbidden for guests to give to the son or daughter of their host, aught of what has been set before them, as mayhap the host, having no more than what has been set before them, if they leave not enough for themselves, be put to the blush at the meagerness of his table, however if the table was plentifully supplied, it is permissible for them to do so

16. — One who enters a house should not say, "Give me to eat", but should rather wait until he is invited to eat. It is forbidden to partake of a repast which does not suffice for the master as that savors of robbery, thus, even though the master of the house invites him to dine with him, he does so only as an act of politeness.

17.—One is forbidden to leave his place (at the table) before he has said the Grace after meals, even to go into another room,

דיני סעודה

הסעודה לחדר אחר, לנמור שם סעודתו, או שיחזור אח"כ לבאן, לנמור סעודתו, ואפילו ללכת רק חוץ לפתחו, ולחזור אח"כ לבאן לנמור סעודתו, יש לזהר מזה, עבר ויצא, בין שהוא נומר סעודתו במקום שהוא שם בין שהוא חוזר לבאן לנמור סעודתו, אינו צריך לחזור ולברך המוציא, דבין שקבע סעודתו על הפת, אף שמשנה מקומו, מ"מ נחשב הכל לסעודה אחת, רק שזהר לאכול כזית פת, במקום שיברך ברכת המזון

יח אם בשעת ברכת המוציא היתה דעתו ללכת אח"כ לבית אחר לנמור שם סעודתו ולברך שם ברהמ"ז, מותר, וצריך לזהר לאכול גם שם כזית פת, ואין לעשות כן כי אם לעת הצורך, לסעודת מצוה

יט אם הסיה דעתו באמצע הסעודה, כגון שהתפלל, או שהיה ישן שינת עראי, או שהפסיק בשאר דברי רשות, או שנצרך לנקביו, יכול ידיו מחדש, אבל לא יברך שנית לא ענט"י ולא המוציא :

in the midst of his meal, to finish it there, or with the intention of returning to his original place and there to finish it, he should even take care not to cross the threshold of his door even if he subsequently returns to his original place to resume his meal,—nevertheless one who had transgressed and left his place either to finish his repast in his present place or to return to his original place and there to finish his repast, is not required to repeat the blessing המוציא for inasmuch as bread forms the staple feature of his meal it is counted as though it were all one meal, despite the fact that he had changed his place during its process, however it is requisite for him to eat bread at least the size of a half egg in the place where he will say the grace after the meal

18. — If at the time of pronouncing the blessing המוציא he had the intention of going, thereafter, into another room, there to finish his meal also to say the grace after meals, he is permitted to do so, but he should be careful to partake of bread the size of a half egg, this should be done only in an emergency, such as at a "feast of the commandment" (wedding-banquet, circumcision-feast etc)

19 —One whose attention was diverted from the meal during its process, by praying, or by taking a short nap, or by the interruption of other matters that he is at liberty to attend to, or by

דיני סעודה

כ יזהר מאד שלא להניח על השולחן ספר שלא למד בו איזה ימים, שידוע שיש בהם תולעים קטנים הרבה ויבוא לידי איסור, ואפשר נ"כ לסכנה גם יזהר באלו הפירות הנקנים מן החנויות שיש שם גם שמנוניות דאיסורא, ולפעמים מתדבק עליהם דבר איסור, גם נדבקים להם באציללען, מסוכנים ממשמוש ידי חולים, לכן צריך לקלפם או להרחים היטב

כא משנמר הבעל הבית סעודתו, ונתן דעתו לברך ברהמ"ז, אם חזר ורוצה לאכול או לשתות, יש בזה הרבה חילוקי דינים, לענף הברכות, ע"כ יש למנוע מזה, אלא מיד כשנתן הבעה"ב דעתו לברך ברהמ"ז, יברך.

his bodily necessities, should again wash his hands but he need not repeat the blessing *על נטילת ידים* nor the blessing *המוציא*

20 — One should take exceeding care not to place upon the table a book from which he had not learned for several days, as they are known to be infested with many book-worms, and he may thereby violate the commandment (forbidding worms in food) and also jeopardize his health

One should also exercise great care in using fruits that are purchased of grocers who also deal in fat that is "forbidden", as the forbidden matter will sometimes cling to them, besides they may be the medium of the most dangerous bacillies through the handling of sick people, one should therefore peel them or wash them thoroughly

21 — If the Master of the house who had concluded his repast and set his mind upon saying Grace after meals had bethought himself of his intention and desired to resume eating or drinking he places himself in an equivocal position, in view of the fact that there is a multitude of divergent opinions concerning the laws regarding the blessing applying thereto, such an action should therefore be avoided, but immediately the Master of the house made up his mind to say the Grace after the meal, he should say it.

(יב) דיני ברכות לדברים שאוכלים או שותים בתוך הסעודה
או קודם הסעודה.

א. כל מיני אוכלין שרגילין לאכול אותן בתוך הסעודה לשבות, כגון בשר
דגים, ליפתן, דייסא, לביבות וכדומה, אף שגאכלין בלא פת, אינן צריכין ברכה
לא לפניהם ולא לאחריהם. שכיון שאוכלין אותן לשבות, הרי הן בכלל הסעודה,
וכל הסעודה נגרת אחר הלחם, שהוא עיקר חיי האדם, ולכן כולן נפטרים
בברכת המוציא ובברכת המזון, ואפילו אם נשלחו לו מבתים אחרים. אין צריך
לברך עליהם דסתמא דעת האדם על כל מה שיביאו לו וכן א"צ לברך על כל
מיני משקין שישתה בתוך הסעודה, שהמשקין נ"כ בכלל הסעודה הן, שאין דרך
אכילה בלא שתיה, חוץ מעל היין, לפי שהוא חשוב, (שבכמה זמנים מחויבים

LAWS RELATING TO THE BLESSINGS TO BE PRO-
NOUNCED UPON EATABLES OR BEVERAGES IN THE
COURSE OF A REPAST OR PRECEDING IT

1 —All eatables of which one is accustomed to eat to satisfy his hunger in the course of a repast, such as meat, fish, soups, confections, cakes and the like, although they are eaten without bread, yet do not require a blessing to be pronounced either before or after eating them, for inasmuch as one partakes of them to satisfy his hunger they form part of the repast which in turn centers upon the bread that forms the principal requisite for man's sustenance, all the other eatables are therefore exempted from separate blessings, through the blessing המוציא that has been pronounced upon the bread, also through the grace after meals. Thus even if the eatables were sent him from other houses he need not pronounce a blessing upon them, it being assumed that a man is generally prepared to receive whatever will be served to him. In a like manner one is not required to pronounce a blessing upon any beverage that he may drink in the course of the meal, as it is not usual to eat without drinking, excepting upon wine, which because of its importance (inasmuch as there are many occasions upon which one is required to pronounce a

לברך עליו אף שא"צ לשנות, כגון קידוש והבדלה וכדומה), צריכין לברך עליו גם בתוך הסעודה

ב אם רוצה לאכול בתוך הסעודה פירות בלא פת, כיון שאין הפירות מעיקר הסעודה, לכן אפילו אם היו מונחים על השולחן קודם ברכת המוציא, מ"מ אינם נפטרים בברכת המוציא וצריך לברך עליהם ברכה ראשונה, אבל ברכה אחרונה א"צ, כי נפטרין בברהמ"ו, ואם אינו רוצה לאכול בלא פת רק עם פת, א"צ לברך עליהם, כי הם טפלים להפת ואם רוצה לאכול קצתן עם פת וקצתן בלא פת, יזהר לאכול תחלה בלא פת, ויברך עליהם, ואח"כ יוכל לאכול גם עם פת, ואם יאכל בתוך הסעודה איזה דבר שמשמך תאות האכילה, כגון

blessing upon wine, even if he does not need to drink it (to quench his thirst) as for instance, at *Kiddush* or *Habdalla* and the like) one is therefore likewise required to pronounce a blessing upon it in the course of the meal

2—If in the course of a meal one desires to partake of fruit without bread, inasmuch as fruit is not an essential part of the meal, therefore even if they were laying upon the table before he had pronounced the blessing המוציא, they are, nevertheless, not exempted from their particular blessing, through the blessing המוציא and one is required to pronounce upon them the blessing by which they are preceded, but not that which follows them as he is exempted from pronouncing the latter blessing by the Grace after meals. However if he does not wish to eat (the fruit) without bread, but intends to eat it solely with bread, inasmuch as the fruit then becomes an adjunct of the bread it does not require a separate blessing, but if he does not intend to eat it solely with bread, he should take the precaution to previously partake of some fruit without bread and pronounce the blessing thereon, after which he can eat some with bread

All articles of food that are served in the course of a repast for the sole purpose of whetting the appetite, such as pickled or preserved fruits, are called "auxiliary to the feast" as they stimulate him to eat more and are exempted from a separate blessing by the blessing pronounced on the bread, but that which is served at the conclusion of the repast for the purpose of promoting di-

דיני ברכות כו

פירות מלוחים או כבושים, זה נקרא „מחמת הסעודה“, בין שעי"ב יאכל יותר, לבן א"צ לברך עליו, שהפת פוטרו, אבל דביים המובאים לאחר הסעודה לעכל האכילה, כמו קאפפע ובדומה, המה שלא מחמת הסעודה, וצריך לברך עליהם ברכה ראשונה, ואם יאכל מיני מזון מעשה אפיה בתוך הסעודה, אם כדי לשבוע מהן, א"צ לברך עליהם, ואם לתענוג, הוי ספק בברכה, לכן יכוין בברכת המוציא לפטור מינים אלו, ואז א"צ לברך עליהם

ג כירות המבושלים עם בשר, אם אוכלן בתוך הסעודה א"צ לברך עליהם, והמבושלים בלא בשר צריך לברך עליהם, ואם קבע עיקר סעודתו לאכול פירות עם פת אז א"צ לברך על הפירות ככל נווני, כי נפטרים בברכת המוציא, ואפילו הובאו אח"כ על השולחן, רק צריך שהיה תחלת אכילת הפירות עם הפת, ואז אף שיאכל אח"כ בלא פת א"צ ברכה, וכמבואר

ד הרוצה לאכול מיני פירות או רקות, או לשותות איזה משקה (חוץ מהיין והיי"ש) קודם נטילת ידים וגם בתוך הסעודה, ואז יש ספק בברכה

gestion, such as coffee or the like, are not auxiliary to the feast and require a blessing to be previously pronounced. If one partakes of cookies and pastries in the course of the repast in order to satisfy his hunger, he need not pronounce a blessing thereon, but if he eats them as dainties to gratify his pleasure, it is a mooted question whether he is not required to pronounce a blessing thereon, he should therefore have them in mind when he pronounces the blessing המוציא and they will thus be exempted from a separate blessing.

3—Fruits that are cooked with meat do not require a separate blessing, if partaken of in the course of a meal, but if they are cooked without meat they require a separate blessing, but if the principal feature of his meal is fruit to be eaten with bread, it does not, in any wise, require a separate blessing, as it is exempted by the blessing המוציא pronounced on the bread, and it matters not even if they were brought later to the table, it is, however, requisite, that he should first partake of the fruit together with bread after which he may eat it also without bread without pronouncing a blessing thereon, as previously explained,

4 — If one desires to partake of fruit or vegetables or to drink any beverage (excepting wine or brandy) before washing

דיני ברכות כו

אחרונה, אם הברכת המזון יפטור גם האכילה או שתיה שלפני נט"י, או לא, ולכן יהדר לאכול או לשתות ממין ברכה זאת גם לאחר ברהמ"ז, ויכרך לפניו ולאחריו, וכיון בברכה אחרונה לפטור גם מה שאכל קודם נט"י, והשותה יין קודם נט"י, בין שישתה גם בתוך הכעודה או לא, הוא ספק אם ברכת המזון פוטרתו, ולכן ישתה כוס יין גם לאחר ברהמ"ז ויברך על הנפן, ויפטור גם מה ששתה קודם נט"י, והשותה יי"ש קודם נט"י הוא נ"ב ספק בברכה האחרונה לכן ישתה רק פחות מכזית, והאוכל קודם נט"י סיני מזונות, שברכה אחרונה שלהם על המתיה, אז נפטרין בברכת המזון, ואף שלא יאכל מהן בתוך הסעודה

the hands, and also intends to eat or drink of the same during the repast, as this will involve him in an uncertainty as to the necessity of saying the "closing blessing" after partaking of these aliments, as it is a mooted question whether the grace after meals exempts him from pronouncing same upon that which he had partaken of previous to the washing of the hands, he should therefore proceed as follows. After having said the Grace after the meal he should eat or drink of that aliment which requires the same blessing and pronounce the blessing both before and after partaking of same, so that he may, when pronouncing the bear in mind that he thereby includes also what he had partaken of before washing the hands. One who partakes of wine previous to washing the hands, inasmuch as it is a mooted question whether the Grace after meals makes it exempt from a regardless of whether he had partaken of some during the meal or not, he should therefore drink a goblet of wine after he had said the Grace after the meal, and with the blessing which he will say after it he should also bear in mind to include that which he had drank before washing the hands. One who drinks brandy before washing the hands is also involved in an uncertainty regarding the necessity of saying the ברכה אחרונה he should therefore drink less than a כזית. One who partakes of food prepared from any of "the five species of grain" before he has washed his hands, is exempted from saying the "closing" blessing thereafter, by saying the Grace after meals, and it matters not if he did not partake thereof in the course of the

דיני ברכות כו

א"צ לברך ברכה אחרונה, בד"א שלא יפסיק הרבה בין אכילתו המזונות עד נטילת הידים, אבל אם צריך להפסיק הרבה, יברך על המחיה קודם נט"י, אף שיאכל ממין זה גם בתוך הסעודה

ה אם בירך על יין קודם נט"י, והי' דעתו לשתות גם בתוך הסעודה, או שהוא רגיל לשתות תוך הסעודה, א"צ לברך שנית פה"ג, ועל יי"ש הוא ספק לכן ישתה קודם נט"י כפחות מכוית, ויכוין להוציא בברכתו גם על היין שרף שישתה תוך הסעודה, או שיברך תוך סעודתו על חתיכת צוקער ויפטור גם היי"ש

(ג) דיני מים אחרונים וכוס של ברכת המזון.

א. יזהר ניטול ידיו קודם ברכת המזון וזה נקרא מים אחרונים, וא"צ

meal The foregoing, however, only applies to him who washes his hands immediately after partaking of that food, without any great interruption, but if he be compelled to allow a long interval to elapse between, he should say the blessing על המחיה before washing the hands, even if he intends to eat of the same during the meal.

5 —If he had pronounced a blessing upon wine before washing the hands and it was his intention to partake of some also during the meal, or if he is accustomed to drink wine in the course of the meal, it is not necessary for him to repeat the blessing פרי הנפח Brandy, however, is a subject of uncertainty, therefore he should drink less than a כזית before washing the hands, and bear in mind when pronouncing the blessing that he includes also that which he will drink during the meal, or he may, during the meal, pronounce a blessing upon a lump of sugar and thereby exempt the brandy from a separate blessing

LAWS CONCERNING מים אחרונים (THE "WATER AT THE CONCLUSION" OF THE MEAL), ALSO REGARDING THE כוס (CUP OF BLESSING) AT THE GRACE AFTER THE MEAL

1.—One should be careful to wash his hands previous to saying the Grace after the meal, this ablution is called מים אחרונים

ליטול רק ב' פרקים מן אצבעות הידים, וישפיל ידיו קודם הניגוב, והמברך הוא נוטל בראשונה, בד"א אם המסובין אינם רק חמשה, אבל אם הם רבים, מתחילין מן הקטן ונוטלין דרך ישיבתו, ואין מכבדין במים אחרונים, וכיון שהגיעו לחמשה האחרונים, יטול המברך תחלה ואם אין להם מים, יטלו ידיהם אף בכל מיני משקים, ובכל מיני מים אף הפסולין לנטילה ראשונה, כשרים לנטילה אחרונה רק במים חמים לא יטול ידיו, ואין נוטלין לידים ע"ג קרקע אלא בכלי, ואם אין לו כלי, יטול ידיו במקום שאין עוברים ב א, וינגב ידיו קודם ברכת המזון, וכא יפסיק בין הנטילה לברכת המזון

ב אין להסיר המפה והלחם עד לאחר ברכת המזון, אבל לא יביא פת שלם לברהמ"ז על השולחן, ואם מונה מכבר א"צ להסירו, ונוהגים להסיר קודם ברכת

and one need only wash the two phalanges of his fingers, he should lower his hands before drying them. The one who will recite the Grace should take precedence in washing the hands, this, however, is only applicable if there are but five at the table but if there are many at the table, the washing should be begun by a junior member of the company and followed in rotation by the others in the manner in which they are seated at the table (as one does not accord the honor of priority to the other in the use of מים אחרונים) until it comes to the turn of the last five when the one who will recite the Grace should precede them in washing the hands

Lacking water one may wash his hands with any kind of beverage and with any kind of water even with that which is פסול (unfit) to wash the hands with "at the beginning" of the meal, with the exception of warm water with which one should not wash his hands

One should not wash his hands upon the ground but in a vessel, and if he has no vessel he should wash his hands in a place where people do not pass. He should dry his hands before saying the Grace after the meal and should not suffer any interruption between the "washing" and the saying of Grace

2 — It is improper to remove the table cover and the bread until after the saying of Grace after meals. One should not bring

דיני מים אחרונים כו'

המזון הסכינים מעל השולחן או לכסותן, בד"א בחול, אבל בשבת או יום טוב א"צ להסיר או לכסות הסכינים

ג מצוה לברך ברכת המזון על כוס יין או שכר או יי"ש, ומזנין את רכוס תחלה ואח"כ נוטלין לידים ואם המסובין שלשה, יקבל המזמן את הכוס בשתי ידיו, וכשמתחיל לברך נוטלו בימין ולא יסייע בשמאל ואטר יד נוטלו בימין דרייה ויגביה מעל השולחן טפה ונותן בו עיניו ומברך אבל אם הוא מברך ביחיד, לא יאחז הכוס בידו בשעת ברהמ"ז רק יניחו לפניו

ד המשקה של כוס ברכה צריכה שלא תהי' פגומה, היינו שרא שתה א' ממנה, ויכולין לתקן כוס פגום על ידי שיוסיפו מעט משקה או מים שאינם פגומים, ואם החזיר כוס פגום לתוך הקנקן, היין שבקנקן כשר לברכה, אם היין שבקנקן יותר מהיין הפגום

a whole bread to the table before the Grace after meals, but if it had been laying there for some time, he need not remove it.

Before saying the Grace after the meal it is customary to remove the knives from the table or else to cover them, this however applies only on a week-day, but it is not necessary to remove or cover the knives either upon a Sabbath or Holiday

3 — It is mandatory to say the Grace after the meal upon a cup of wine, beer, or brandy, (the cup of blessing should be filled before the washing of the hands) If there are three at the table, the one who will recite the Grace should receive the cup with both hands, and upon beginning to say the Grace he should take it in his right hand, unaided by his left hand (one who is left-handed should take it in "his right hand") and raise it a hand's-breadth above the table, and look at it and say the Grace, but if he says the Grace, privately, he should not hold the cup in his hand while saying the Grace after the meal, but he should set it before him.

4 — It is requisite that the beverage contained in the "cup of blessing" should not be "deficient", that is, that none should have drank thereof. A "deficient cup" can be remedied by adding a little of the beverage or water that were not "deficient". If one had poured the beverage of a "deficient cup" back into the jug,

דיני מים אחרונים כו'

ה. כוס של ברכה צריך שיהיה שלם, שלא יהי' בו שום סדק, ואפילו חסרון כ"ש בחגירת ציפורן פסול, וכן אם נשכר הכסים החתתן פסול, וגם צריך הרהה מבפנים ושטיפה מבחוץ, ואם הוא נקי אי"צ וכן אם מקנחו כמפה דיו ושופך מן הקנמן לתוכו לשם ברכה, וימלאנו על כל נדותיו, ואחר ברכת רמזון ישגרו לאשתו שתשתה ממנו ואפילו לא אכלה עמהם וקודם ברהמין יש להסיר מן השולחן הכלים הריקים, ומשנתנו הכוס למברך לא ישיח לא המברך ויא המסובין.

(ד) דיני ברכת המזון.

א כתיב ואכלת ושבעת וברכת את ה' מזה למדו רבותינו דל שאפי ו לא אכל אלא כזית מפת שהוא מחמשת המינים, אם הוא בגדר שמברכין עליו

if the wine therein contained is more than that of the "deficient" beverage it is כשר and proper to pronounce a blessing thereon.

5 — The cup of blessing should be sound without any crack therein, for even a slight defect such as a nail-scratch makes it "unfit" for use, if its base was broken it is also פסול. It also requires rinsing from within and scouring from without, but if it is clean, it does not require it, and if he wipes it around with a cloth, it is also sufficient. The beverage should be poured from the bottle into the cup for the express purpose of saying a blessing thereon, he should fill it to the very brim, and on conclusion of the Grace he should send it to his wife that she may partake thereof, which she may do even if she did not eat with them. Previous to saying the Grace after the meal all the empty vessels should be removed from the table. From the time that the cup was handed to the one who will recite the Grace after the meal it is forbidden for the former as well as for those who are at the table to indulge in conversation.

LAWS CONCERNING THE GRACE AFTER THE MEAL.

1.—It is written — "When thou hast eaten and art full, then thou shalt bless the Lord thy God for the good Land which He hath given thee" Our Rabbins, of blessed memory, have hence

דיני ברכת המזון

בתחלה המוציא, מחויב לברך אתריו ברכת המזון, ולא יברך מעומד, ולא מהלך אלא מיושב, ואפילו אם היה הולך בתוך ביתו כשאכל, או שהיה עומד או מיסב כשצריך לברך ברהמ"ז, ישב כרי שיכון דעתו, אכן לא סב בהסבה שהוא רדך גאוה, וילבוש מלבוש העליון וגם יניח הכובע בראשו שיהא מורא שמים עליו, ויעורר הכוונה, ויברך באימה וביראה. ואסור להפסיק בברהמ"ז. ואם שח במזיד ספק אם יחזור לראש, ולא יעשה שום דבר בשעה שהוא מברך, ואם אכל בדרך כשהוא מהלך, מותר לברך ג"כ במהלך, שאין דעתו מיושבת עליו, אבל אם אכר במיושב, צריך לברך ג"כ במיושב אם לא כשהוא אנוס.

ב בעה"כ שאוכל עם בניו הקטנים שהגיעו לחינוך ברהמ"ז ואינם יודעים

inferred that if one had eaten but a piece of bread no larger than half an egg, if it be but of the five species of grain and made in such a form that it is requisite to pronounce the blessing המוציא before partaking thereof, he is obliged to say the Grace after the meal thereafter The Grace after the meal should not be said while standing, nor while walking, but only while sitting, therefore if one had walked to and fro in his house, while eating, or if he had stood or leaned back at that time, when it becomes necessary for him to say the Grace after the meal he should sit down in order that he may say it with due deliberation. He should not assume a proud bearing by leaning back in his seat, but he should don his outer garment and place his hat upon his head (instead of the skull-cap), in order that the fear of heaven shall be upon him, and with his mind intent upon the fulfillment of the commandment, he should say the Grace with reverential awe Whilst saying the Grace it is forbidden to interrupt it in any way If one had willfully interrupted it by speaking, it is a mooted question whether he ought not to begin it over again

One should not occupy himself with anything else whilst saying the Grace One who is on the road and eats as he walks, may also say the Grace as he walks, as his mind is thus more at ease, however, if on the road, he eats whilst sitting down, he must say the Grace also whilst sitting down, unless he is forced to do otherwise

2. — The Master of the house who had eaten together with

דיני ברכת-המזון

לברך, או עם אשתו שאינה יודעת לברך, צריך לברך בקול רם, כדי שישמעו ויצאו ידי חובתן, וטוב שיאמרו עמו מלה במלה, וימהרו לנמור כל ברכה טרם שינמור המברך ויענו אמן ע' סוף כל ברכה, ואחר "ומכל טוב תמיד אל יחסרנו" יזהרו נ"ב לענות אמן, כי שם סוף ברכת הטוב והמטיב ומנהג טוב לענות אמן אחרי הרחמן שבברהמ"ז

ג. היה לו איזה מניעה שלא יוכל לברך במקום שאכל, מותר לילך לזוית אחרת באותו חדר, ואפילו הוא בית גדול, ואפילו במקום שאינו רואה מקומו הראשון, ואפילו במניעה קטנה, מותר לברך בדי' אמות שאכל, שכל די' אמות חשוב מקום אחד

ד. היה דעתו מתחלה בשעת ברכת המוציא שיברך ברהמ"ז בחדר אחר, מותר לברך שם אפילו לא יאכל שם כלום ולכתחלה לא יעשה כן, אם לא שיש לו מניעה שלא יוכל לברך בחדר זה

his young children who had arrived at the age when it is proper to train them in the saying of the Grace after the meal, but who do not know how to say it, or if he dines with his wife who does not know how to say the Grace after the meal, he should say the Grace in a loud tone in order that they should hear him and thus fulfill their obligation. It would be well for them to say each word with him, but they should hasten to conclude each blessing before the one who says the Grace concludes them, in order that they may respond Amen after יחסרנו אל תמיד for there the blessing הטוב והמטיב is ended. It is also a proper custom to respond Amen after the הרחמן of the Grace after the meal

3 — If one was prevented from saying the Grace after the meal at the place where he ate, he may go to another corner of the room to say it, and it matters not if it be a large room nor if he cannot see from there the place where he originally sat. For a very slight cause one is permitted to change his place and say the Grace within the four paces of the place where he ate, inasmuch as within four paces it is considered as the same place

4 — If, when pronouncing the blessing המוציא one had his mind originally set upon saying the Grace in another room, he is permitted to say it there even if he does not partake of anything in that room, however, one had better not do that in the first

דיני ברכת המזון

ח אם רוצה לילך לבית אחר לנמרי, והיה רעתו לזה בשעת ברכת המוציא, מותר, ובתנאי שיאכל שם כזית פזו, וא"צ לברך על מה שיאכל וישתה שם, ואם לא היה רעתו מתחלה לכך, אסור ליצאת ברצונו, אפילו כשירצה לאכול שם, וצריך לברך ברכת המזון קודם שיצא עבר ויצא אם יש לו שם פת אפילו פחות מכזית, יאכל שם, וא"צ לברך המוציא, ולא על כל מה שיאכל וישתה שם, ויברך שם ברכת המזון ואם אין לו שם פת כלל, אם יצא במזירה, יחזור למקומו הראשון ויברך שם, ואם יצא בשוגג, בשעת הרחק, א"צ לחזור למקומו הראשון, ויברך במקום השני עבר ויברך במקום השני, אפילו יצא

place, unless, if for some cause, he will be prevented from saying the Grace in that room

5 —If one desires to go to another house and had his mind set upon it at the time of pronouncing the blessing המוציא he is permitted to do so, on condition however, that he should eat there a piece of bread the size of a half egg, but he need not pronounce a blessing upon whatever he will eat or drink there. Howbeit if his mind was not originally set upon going to another house, it is forbidden him to go out voluntarily, even if he desires to eat in that place, and he must say the Grace after meals before he goes out.

If one transgressed the law and left the house (before saying the Grace after the meal) he may, if he has (even less than a כזית) bread in his present place, eat it (and it is unnecessary for him to pronounce the blessing המוציא thereon, nor any other blessing on anything else that he may eat or drink there) after which he may there say the Grace after the meal. Howbeit if he have no bread there and it was through willfulness that he left the house he must return to his original place and say the Grace there, however, if he had left the house, inadvertently, if he is pressed for time he need not return to his former place, but he may say the Grace where he now finds himself. If he transgressed the law and said the Grace in the place where he is, even if it was through willfulness that he left the house, yet his obligation is thereby fulfilled. Moreover if his present place is at such a dis-

דיני ברכת המזון

במזיד, יצא ואם הוא רחוק ממקומו הראשון, שיש לחוש שעד שיחזור, ישהה שיעור עיכול, ויפסיד ברהמ"ז, אף לכתחלה יברך במקום שנזכר ו עד אימתי יכול לברך ברהמ"ז, עד שיתעבל המזון שבמעיו, ויעורו אחר האכילה, כ"ז שאינו רעב, ואם אכל מעט, ואין אנו בקיאים לרע אם הוא רעב כ"כ כמו מקודם, ראוי שיאכל עוד כזית פת, ויברך ברהמ"ז, שאז נפטר גם האכילה הראשונה. ואם הסיח דעתו, יברך המוציא תחלה. וכן יעשה נ"כ אם ספק לו אם ברך ברהמ"ז או לא, יטול ידיו ויברך המוציא ויאכל כזית פת, ויברך ברהמ"ז

ז טעה בשבת ולא אמר רצה, או ביו"ט ולא אמר יעלה ויבא, אם נזכר קודם שהזכיר את השם מן הברכה של ברוך אתה ד' בונה ירושלים, אומר שם רצה או יעלה ויבא, ואח"כ ובנה כו', אבל אם לא נזכר עד לאחר שהזכיר את

tance from his original place that it is to be apprehended that before reaching it he will have digested his food, in which event the Grace after the meal becomes invalidated, he may from the very start, say the Grace in the place where he was reminded thereof

6 — Until when can one properly say the Grace after the meal? — until his food will have become digested in his stomach, which is estimated to be that time after eating when he has not yet become hungry If one had eaten but little and is unable to judge whether the sensation of hunger he now feels is as strong as that which he felt before he ate, he should eat another כזית of bread and say the Grace after the meal, and thus also include what he had eaten previously If his attention was diverted in the meantime, he should first pronounce the blessing המוציא upon the bread

This course should also be pursued when one is in doubt whether he had said the Grace after the meal or not, he should wash his hands, pronounce the blessing המוציא and eat a כזית of bread, then say the Grace after the meal

7 — On a Sabbath, if one had erred and omitted רצה, or on a Holiday if one did not say יעלה ויבא he should proceed as follows if he became aware of the omission before he had pronounced the Divine Name in the blessing בונה ירושלים ה' ברוך אתה ה' he should

דיני ברכת המזון

השם, מסיים את הברכה בונה ירושלים אמן ואומר שם (בשבת) "בא"י אמ"ה אשר נתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית, בא"י מקדש השבת" וביו"ט אומר שם "בא"י אמ"ה אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה את יום חג (פלוגי) הזה, בא"י מקדש ישראל והזמנים" ואם חל יו"ט בשבת ושנח רצה וגם יעלה ויבא אומר "בא"י אמ"ה אשר נתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית, וימים טובים לששון ולשמחה, את יום חג (פלוגי) הזה, בא"י מקדש השבת וישראל והזמנים" ואם אמר רצה ולא יעלה ויבא, אומר כמו ביום טוב לבד, ואם אמר יעלה ויבא ולא רצה, אומר כמו בשבת לבד.

ח אם לא נזכר עד לאחר שהתחיל הברכה שלאחריו, שהיא ברוך אתה ה' אמי'ה האל אבינו וכו', שוב אין לו תקנה בברכת אשר נתן, ולכן אם הוא בב' סעודות ראשונות, חזר לראש ברהמ"י, אבל בסעודה שלישית, בין בשבת

there insert *or יעלה ויבא* and then say *ובנה* etc but if he did not become aware of the omission until after he had pronounced the Divine Name he should conclude the blessing *אמן* בונה ירושלים etc then say —on a Sabbath— *אשר נתן* ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם *אשר נתן* שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית, ברוך אתה ה' מקדש השבת and on a Holiday he should say *אשר נתן* ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם *אשר נתן* (naming the festival) and if the Holiday fell upon a Sabbath and one had omitted to say both *רצה* and *יעלה ויבא*, he should say as follows ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם *אשר נתן* שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית, וימים טובים לששון ולשמחה, את יום חג (naming the festival) הזה, ברוך אתה ה' מקדש השבת וישראל *יעלה ויבא* and if he said *רצה* but omitted *יעלה ויבא* he should say that which is said upon a Holiday alone, and if he said *יעלה ויבא* but omitted *רצה* he should say that which is said for Sabbath alone

8 — If he did not become aware of the omission until after he had begun the following blessing which is ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם האל אבינו etc he can no longer remedy the omission by saying the blessing *אשר נתן* therefore in the first two meals he should begin the Grace after the meal over again but in the third meal, whether of a Sabbath or of a Holiday, he should not begin

דיני ברכת המזון

בין ביו"ט אינו חוזר, ונימך כך ברה"מ, לא כו אם נזכר במקום שיוכל לתקן, בברכת אשר נתן, מחוייב לתקן, אפילו בכמה סעודות שיאכל.

ט טעה בריח ולא אמר יעלה ויבא, אומר "בא"י אמ"ה אשר נתן ראשי חרשים לעמו ישראל לזכרון ואינו חותם, (ואין חילוק בזה בין ביום ובין בלילה), ובחוג"מ אומר "אשר נתן מועדים לעמו ישראל לששון ולשמחה את יום הג (פלוני) הזה, בא"י מקדש ישראל והזמנים" ובר"ה אומר "אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל את יום הזכרון הזה, בא"י מקדש ישראל ויום הזכרון" ואם לא נזכר עד לאחר שהתחיל הברכה שלאחריה, אינו חוזר לראש

י בשבת שחל בו ר"ח או יו"ט או חוג"מ, אומרים תחלה רצה ואח"כ יעלה ויבא, ואם היה שבת ראש חדש ושכח רצה וגם יעלה ויבא, זכיר שניהם בברכת אשר נתן, וחותרם בשניהם, אעכ"י שבר"ח לכר אינו חותם, הכא כיון

it over again but should thus conclude the Grace after the meal Notwithstanding the above, if one had become aware of the omission in a place where it is possible for him yet to remedy it by saying the blessing אשר נתן it devolves upon him to remedy it even if he partakes of many meals

9 — If one had erred on a ראש חדש and did not say יעלה ויבא he should say ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר נתן ראשי חרשים לעמו ישראל לזכרון and he should not conclude this blessing (In the above renditions there is no difference whether it is day or night). And during the semi-holiday he should say אשר נתן מועדים לעמו ישראל לששון ולשמחה, את יום הג (name the festival) הזה, ברוך אתה אשר נתן אשר נתן השנה השנה and on the השנה השנה he should say אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל את יום הזכרון הזה, ברוך אתה ה' מקדש ישראל ויום הזכרון. And if he did not become aware of the omission until after he had begun the following blessing he should not begin over again

10 — On a Sabbath upon which the following days occur, viz ראש חדש, a holiday, or a semi-festival day, רצה should first be said then יעלה ויבא, and if on a Sabbath of ראש חדש one forgot to say רצה also יעלה ויבא he should mention both in the blessing אשר נתן and "seal" them both with the Divine Seal (i. e. conclude with מקדש ה' ברוך אתה etc.) for although that blessing is not

דיני ברכת המזון

שהוא חותם בשביל שבת, מזכיר גם ר"ח. אם אמר רצה ולא יעלה יבא, ולא נזכר עד לאחר שהתחיל הברכה שלאחריה, אינו חוזר יא בחנוכה ופורים אם שכח לאמר על הנסים, ולא נזכר עד לאחר שאמר את השם מחתימת הברכה, שאמר בא"י, אינו חוזר, אך בתוך הרחמן יאמר הרחמן הוא יעשה לנו נסים ונפלאות כו' בימי כו' יב היה אוכל בשבת וחשכה לו, כיון שעדיין הוא לא התפלל ערבית, אומר רצה, וכן ביו"ט, ר"ח, חנוכה, או פורים, כיון שתחלת הסעודה היתה ביום, צריך להזכיר מענין היום אעפ"י שמברך בלילה, ואם אכל בערב ר"ח ונמשכה סעודתו גם תוך הלילה, ואכל גם בלילה כזית פת, צריך לאמר יעלה יבא, וכן בחנוכה ופורים ואם התחיל לאכול בשבת ונמשכה סעודתו תוך הלילה, ואכל

completed on a ראש חדש only, here as he concludes the blessing for the sake of the Sabbath, he also mentions the ראש חדש

If one had said רצה but had omitted יעלה יבא and did not become aware of the omission until after he had begun the blessing that follows it, he need not repeat the previous blessing

11 —If one had omitted על הנסים during the saying of Grace either on a חנוכה or פורים and did not become aware of the omission until after he had pronounced the Divine Name at the conclusion of the blessing, that is, he had already said ה' ברוך אתה ה' he need not repeat the blessing, he may, however, insert it during the saying of הרחמן and say יעשה לנו נסים ונפלאות etc. and בימי etc

12 —One who had begun a meal on a Sabbath-day and continued it until night-fall, should say רצה, for inasmuch as he did not say the מעריב prayers, the sanctity of the day did not yet wane for him. The closing day of a Festival of a New-Moon-day, of חנוכה or of פורים also preserves its sacred character for one who had begun his meal while it was yet day, and he is required to say the blessing designated for that day even when night had already set in when he said the Grace after the meal, howbeit if one had begun his meal on the Eve of ראש חדש and continued it also during the night when he also ate bread the size of a half-egg, he is required to say יעלה יבא, this law is also applicable upon the Eve of חנוכה and פורים. One who had begun his meal

דיני ברכת המזון

גם בלילה כזית פת, ולמחר הוא ר"ח, אומר רצה ונס יעלה ויבא, וכן בחנוכה ופורים, ויותר טוב למנוע מלאכול אז בלילה.

יג אם יש אינו יהודי בבית כשמברך ברכת המזון, יאמר אותנו בני ברית כולנו יחד

יד צריך להשמיע לאזניו מה שמוציא מפיו, אבל בדיעבד אם בירך ולא השמיע לאזניו, ובלבד שהוציא בשפתיו, יצא

טו אם בירך והיתה צואה כנגדו, צריך לחזור ולברך, אבל מי רגלים כנגדו, א"צ לברך שנית

טז (טו) דיני ברכת הזימון.

א נ' שאכלו כאחד, חייבין בזימון. שיאמר אחד נברך שאכלנו כו' והמסובין עינין ברוך כו', וחזר המברך ואומר ברוך כו', ואין המסובין עונים

on a Sabbath that was also the Eve of ראש חדש and had continued it during the night when he also partook of a bread, should say כזית פת, also יעלה ויבא, this law also applies to the Sabbath upon which occurs the Eve of חנוכה or פורים, it were best, however, to avoid continuing the meal at night, at that time

13 —If a non-Jew is present where the Grace after the meal is being said, he should say בני ברית כולנו יחד אותנו בני ברית

14 —It is necessary for one to hear the words he is uttering, nevertheless, if one had inadvertently said the Grace after the meal without having heard the words, so long as he uttered them with his lips, he has fulfilled his obligation

15 — If one had said the Grace after the meal and had then discovered that there was excrement opposite him, he is required to repeat the Grace, but if there was urine opposite him, repetition is unnecessary.

LAWS CONCERNING THE MAKING OF AN APPOINTMENT
TO SAY THE GRACE AFTER THE MEAL

1 —It is the duty of three men who ate together to make an appointment to say the Grace after the meal, thus, one of them should say נברך שכלנו and the others should respond ברוך etc, the Reciter should then repeat ברוך etc to which those present

דיני ברכת הזימון

אמן אחר ברכת הזימון, והמברך אומר ב"ה וב"ש, קודם שמתחיל ברהמ"ז, אבל האחרים אין אומרים, וה"ה יחיד המברך ברהמ"ז, אינו אומר ב"ה וב"ש, ואם המה עשרה או יותר, מוזמנין בשם, שיאמר המברך נברך לאלהינו כ"י, והם עונים ברוך אלהינו. ואם טעו ולא הזכירו "אלהינו", אזלינן תמיד אחר העונים, היינו אם טעה המזמן ולא הזכיר "לאלהינו", יחזור לאמר נברך לאלהינו ואם העונים הזכירו, אף שהמזמן לא הזכיר, מ"מ כשיאמר ברוך, יאמר ברוך אלהינו, אבל אם המה לא הזכירו, רק אמרו ברוך שאכלנו משלו, אינם חוזרים, והמברך כשעונה אחריהם ברוך, יאמר גם כן ברוך שאכלנו בלא שם, אף שהזכיר בתחלה

ב אם בני המסיבה שוין במעלה ויש ביניהם כהן, מצוה לכבדו בברכת הזימון, שנאמר וקדשתו, אבל אם יש ביניהם אדם גדול וחשוב, יברך הוא ונוהגין לתת לאבל לברך, ודוקא כששוים במעלה, וראוי לכבד בברכת הזימון

ברוך הוא וברוך שמו The Reciter should say need not respond אמן previous to beginning the Grace after the meal, but the others should not say it, nor shall one who says the Grace privately, say ברוך הוא וברוך שמו

If ten individuals, or more, ate together, they should pronounce the Divine Name in the appointment they make to say the Grace after the meal, thus the Reciter should say נברך לאלהינו etc to which the others should respond ברוך אלהינו If, by error, אלהינו was omitted, the manner of procedure should always be determined according to those who respond, thus if the Appointer erroneously omitted אלהינו he should begin again and say נברך לאלהינו, but if those who had made the responses had mentioned אלהינו, the Appointer who had previously omitted it, should, when he again says ברוך אלהינו, however if they had failed to mention it, but had said ברוך שאכלנו משלו they need not repeat the responses, and the Reciter when subsequently saying ברוך שאכלנו should also say ברוך שאכלנו, without pronouncing the Divine Name although he had previously pronounced it.

2 — If those who sit at the table are all of equal degree, and there is a כהן in their midst, it is mandatory upon them to honor him by making him the Reciter of the Grace, for it is written— "Thou shalt sanctify him", however, if there is an eminent man

דיני ברכת הזימון

למי שהוא טוב עין, שונא בעצו וגומל חסד בממונו, שנאמר טוב עין הוא יבורך, אל חקרי יבורך, אלא יברך, והמברך יברך ברכת המזון בקול רם, והמסובים יאמרו עמו מלה במלה בלחש, ובסוף כל ברכה יקדימו לסיים קודם להמברך, כדי שיענו אמן על ברכתו, ובסעודות גדולות, שהרבה מסובין שם, יש לבחור, שיברך מי שקולו גדול וחזק, כדי שישמעו כל המסובין, לכל הפחות עד הזן את הכל, ואם אי אפשר בכך, יברכו בחבורות של עשרה עשרה

ג. אחר ברהמין מברך על הכוס, שברך עליו על המזון, ושותה שיעור רביעית, כדי שיוכל לברך ברכה אחרונה. אם יש כוונת לפני המסובין, רק שהם פנומות, יתן המברך מכוסו מעט, לתוך כוסות שלהם, אחד שברך בפה"ג, קודם שישתה הוא, כדי שיברכו גם הם על כוסות שאינם פנומות, וכן אם כוסות

in their midst he should say the Grace after the meal It is customary to make a Mounner, the Reciter of the Grace, but only when they are all of equal rank It is proper to honor with the saying of Grace him who has a kind eye, hates covetousness, and practices charity with his money, for it is written "He who hath a bountiful eye יְבָרֵךְ הוא shall be blessed", read not the word יְבָרֵךְ "shall be blessed", but יְבָרַךְ "shall bless" The Reciter of the Grace should say the blessings aloud, whilst the others should say every word with him, but in an undertone, and at the conclusion of each blessing they should hasten to finish the blessing before the Reciter in order that they may respond אמן to his blessings. On large feasts where many are assembled, it is proper to select for Reciter one whose voice is loud and strong, in order that all the guests may hear him, at least until הכל הזן, but if that is impossible, they should say the Grace in groups of ten

3 — Upon conclusion of the Grace after the meal, the Reciter should pronounce the blessing upon the cup upon which he had said the Grace and drink a quantity equal to the capacity of an egg-shell and a half, so that he may be enabled to say the ברכה אחרונה. If those at the table have cups of blessing before them, but they are "deficient", the Reciter should, after having pronounced the blessing הנפרי נורא and previous to drinking thereof, pour a little of his wine in their cups, in order that they may also pronounce a blessing over cups that are not "deficient",

דיני ברכת הזימון

שלהם ריקנות. יתן לתוכן מעט מכוס של ברכה, ולא יטעמו עד שיטעום המברך, אבל אם יש להם כוסות בפני עצמן, ואינן פנומות, אין המברך צריך לתן להם מכוס שלו, ויכולים לטעום קודם שיטעום הוא, וכן נכון ומובן, אם אפשר שיהי' לכל אחד כוס מלא.

ד. שנים שאכלו ביחד, מצוה לבקש שלישי, שיצטרף עמהם לזימון, ואפילו אם בא השלישי, לאחד שהשנים כבר נמרו לאכול, אגא שאם היו מביאים להם עוד איזה דבר לקינוח סעודה, היו אוכלים, מצוה עליהם לצרף את זה השלישי לזימון, דהיינו שיתנו לו לאכול כזית פת או מיני מזונות ואפילו פירות או ירקות, ואפילו אינו אוכל, רק שותה רביעית מאיזה משקה (חוץ מן המים), כיון שנתחייב לכרך ברכה אחרונה, מצטרף עמהם לענות ברוך שאכלנו כו', ואף שלא' אכל אלא שתה, יכול לאמר שאכלנו, כי שתיה בכלל אכילה, ולאחר שסיים המזמן ברכת הזן את הכל, או יברך הוא ברכה אחרונה, על מה שאכל,

likewise if their cups are empty, he should also pour therein a little of the cup of blessing, and they should not taste same before the Reciter will have tasted his, but if they have each a cup which is not "deficient" the Reciter is not required to give them aught of his cup, and they may partake of theirs before he partakes of his, thus it is proper for the guests to have, if possible, a full cup for each one

4—It is mandatory upon two who had eaten together to request a third person to join them in making an Appointment to say Grace, even if that third person had come after the two had already finished their repast—yet, if something would have been brought them as dessert they would have been disposed to eat it, it is mandatory upon them to have the third person join them in making an Appointment to say the Grace, they should count him in by giving him a כזית bread or some cakes Even if he partakes of fruits or vegetables and even if he does not eat, but drinks a רביעית of any kind of beverage (excepting water) inasmuch as he is obliged to say the ברכה אחרונה he is to be counted in with them to respond שאכלנו ברוך, although he did not eat, he may yet say "that we ate" as drinking is also included in the term "eating" After the Reciter had concluded the blessing that terminates with הכל הזן the former should pronounce the ברכה אחרונה upon

דיני ברכת המזון

או שתה, אכן אם בא השלישי, לאחר שכבר נטלו השנים ידיהם במים אחרונים, שוב אינו מצטרף עמהם

ה מי שאינו קורא ק"ש שחרית וערבית, או שהוא עובר עבירות בפרהסיא אינו מצטרף לזימון, גר נמור מצטרף לזימון, וגם הוא יכול לברך ולאמר על שהנחלת לאבותינו, דכתיב כאברהם כי אב המון גוים נתתיד, ודרשינן לשעבר היה אב לארם מכאן ואילך לכל הגוים קטן אינו מצטרף לזימון עד שיהיה בן י"ג שנה ויום א' ואח"כ מצטרף, ויכול לברך גם הוא בזימון ו שלשה שאכלו ביחד, כיון שנתחייבו בזימון, אינם רשאים לחלק, וכן ד' או ה, ואפילו אחד מהם, אינו רשאי לברך בפ"ע, שכולן נתחייבו בזימון ואם הם ששה, יזוהר, עד עשרה, יכולים לחלק. שישאר זימון לכל חבורה

what he had eaten or drank; However if the third person arrived after the two diners had already washed their hands with מים אינו מצטרף עמהם

5 — One who does not read the שמע both in the morning and in the evening, or who publicly transgresses the commandments, is not counted in with those who make an Appointment to say the Grace

A Proselyte is counted in with those who say Grace, he is also permitted to recite the Grace and say על שהנחלת לאבותינו "who has caused our fathers to inherit" for it is written of Abraham "for a father of many nations have I made thee", and our Rabbins have expounded this as follows — "At first he was a father to "Aram" (Syria), thenceforward to all nations

A minor should not be counted in with those who make an Appointment to say Grace, unless he arrived at the age of thirteen years and one day, from that age he may be counted in, and he may also recite the Grace

6 — Three who had partaken of a meal in company, inasmuch as they are obliged to make an appointment for the saying of Grace after meals, are not permitted to separate, the same law is also applicable where four or five have eaten together, not one of them is permitted to say the Grace privately, for it is obligatory upon all of them to make an Appointment to say the Grace If the company consists of six or more, up to ten, they may separate

דיני ברכת הוימן

ואם הם עשרה ונתחייבו לברך בשם, אסורין לחלק, אלא א"כ הם כ' או יותר, שאז מותרים ליחלק, כיון שישאר לכל חבורה, זימן בשם

ז. אם שבעה אכלו פת, ושלושה אכלו כזית פירות, או שתו רביעית משקה,

יכולין לזמן בשם, ומצוה להדר אחר עשרה לברך בשם

ח. כל שאכלו ביחד, אפילו לא אכלו כל הסעודה ביחד, אלא שישבו

לאכול וברכו ברכת המוציא, ואפילו כל אחד אוכל מכברו, כיון שנקבעו יחד,

בין בשלושה, בין בעשרה, אינם רשאים לחלק, ואפילו אי רוצה לגמור סעודתו,

קודם שיגמרו האחרים, אינם רשאים לחלק, אבל אם לא קבעו עצמם בתחלת

הסעודה, אלא שלאחר ששנים כבר אכלו, אפילו לא אכלו עדיין רק כזית, ובא

הגלישי וקבע עמהם, אם נמר סעודתו עמהם, חייבין בווימן, אבל אם רצה

in such a manner that three, the requisite number for making an Appointment to say Grace remain for each group. If there are ten of them and therefore obliged to say the Grace by Appointment wherein they mention the Divine Name they are forbidden to separate, except they be twenty or more, when they are permitted to divide in two groups, for each will make the Appointment to say Grace whilst they mention the Divine Name

7.—If seven had eaten bread and three had eaten a כזית of fruit or had drank a רביעית of liquor, they may make an Appointment to say Grace and mention the Divine Name

It is the embellishment of a commandment to seek after ten to say Grace where they can mention the Divine Name

8.—Howsoever they had eaten together, even if they did not eat the entire meal together but had sat down to eat and had pronounced the blessing המוציא and each one had subsequently eaten from his own loaf, inasmuch as they had organized themselves in one body, whether in a body of three or a body of ten, they are not permitted to separate, even if one of them desires to finish his meal before the rest of the company, they are still not permitted to separate, but if they did not organize themselves in one body at the beginning of the meal, but after the two had eaten already, even if it was no more than a כזית that they had eaten, the third one arrived and joined them, if he had finished his meal with them they are obliged to make an Appointment to

דיני ברכת הזימון

לגמור סעודתו קודם להם, כיון שאז התחיל עמהם וגם לא נמר עמהם, רשאי לחלק ולברך בפני עצמו, ומ"מ מצוה היא להמתין שיברכו בזימון, ואם הוא אונס, או מתיירא מהפסד, אפילו קבע עצמו עמהם בתחלה, מותר לגמור סעודתו קודם להם ולברך בפ"ע, אבל אם אין הדבר נחוץ, יש להחמיר.

ט שלשה שאכלו ביחד, ושכח א' מהם ובירך ברהמ"ז בפ"ע, יכולין לזמן לאחר שיגמור ברהמ"ז, ויענה גם הוא ברוך שאכלנו כו', אבל אם זה נצטרף, עם שנים אחרים לזימון, שוב אינו יכול להצטרף עם אלו לזימון, ואם שנים ברכו ברהמ"ז, אפילו בפני עצמן, בטל הזימון

י שקשה שאכלו, ושנים נמרו סעודתן, וא' עזן לא נמר, יפסיק מסעודתו כדי שיברכו בזימון ויענה עמהן, ויוצא ידי זימון, וימתין עד שיסיים המברך הזון

say the Grace, however if he desired to finish his meal before them, in view of the fact that he did not begin the meal with them, nor did he finish it with them, he is permitted to separate and say the Grace privately, it is, nevertheless, conformable with the commandment to wait and make an Appointment to say the Grace but if one be compelled, or apprehensive of loss, even if he had originally joined them, he is permitted to finish his meal before them and to say the Grace privately, however if it is not an urgent case it is proper to be scrupulous in that regard

9 —If three had eaten in company and one of them had forgotten about the Appointment to say Grace, and had said the Grace after the meal privately, his companions may yet make an Appointment, after he had concluded to say the Grace, and he may also respond שאכלנו etc. however if he had been counted in with two others in an Appointment to say Grace, he can no more be counted in with the former two If two had said the Grace, even privately, they can no longer make an Appointment to say Grace

10 —If three had eaten in company and two had finished their meal whilst one did not yet finish his, the latter should interrupt his meal in order that they may make an Appointment to say the Grace, and he may respond with them, and thus discharge the duty of making an Appointment to say Grace, he should therefore wait until the Reciter will conclude הכל הזון את הכל, and he can then

דיני ברכת הזימון

את הכל, ויחזור לאכילתו. וכשיגמור סעודתו, יברך ברהמין בפ"ע, אבל ב' אינם צריכים להפסיק מסעודתן בשביל א', אלא אם ירצו לעשות לפנים משורת הדין, ועשרה שאכלו ביחד, צריכין ארבעה להפסיק בשביל ששה, ואינם צריכים להמתין רק עד אחר ברוך אלהינו כו', ולאחר שיגמרו סעודתן, זימנו לעצמן, בלי הזכרת השם

יא שתי חבורות שאוכלות בבית אחד או בשני בתים, אם מקצתן רואין אלו את אלו, מצטרפות לזימון, ואם לאו, כל חבורה מזמנת לעצמה. ואם יש משמש אחד לשניהם, הוא מצרפן. וכגון שנכנסו מתחלה על דעת להצטרף יחד וכל היכא שמצטרפות, צריכין שישמעו כולן מן המברך, לכל הפחות עד הזק את הכל

יב מי שהוא שומע אחרים מברכין בזימון, והוא לא אכל ולא שתה עמהם, כשהם עונים ברוך שאכלנו כו', יענה ברוך ומבורך שמו חמיד לעולם

resume his meal and after he will have concluded the repast, he should say Grace privately Two, however, need not interrupt their meal for the sake of one unless they wish to do more than the law requires of them.

If ten are together, four are obliged to interrupt their meal for the sake of six, but they only need to wait before resuming their meal until אלהינו ברוך and after they will have concluded their repast they should make an Appointment to say Grace together but they should not mention the Divine Name

11. — If an assemblage of persons who ate in one room were divided in two separate groups, also if they ate in two separate rooms but a part of them could see each other, they count as one and can make an Appointment together to say the Grace after the meal, however if they cannot see each other, each group must make an Appointment separately, nevertheless, if one person waits upon both groups, he is the intermediary to make them count as one, that is, providing they had originally isolated themselves with the intention of counting as one but in whatever manner they unite to count as one, it is essential that they all hear the Reciter say the Grace, at least until את הכל הזק.

12.—One who hears others saying Grace after having made an Appointment therefore, and he had neither eaten nor drank

דיני ברכת הזימון

ועד, ואם הם עונים ברוך אלהינו, יענה גם כן ברוך אלהינו ומבורך שמו כו', כד"א ששמע מהמזמן כשאמר נברך כו'. אבל אם לא שמע מהמזמן, רק מהעונים ברוך כו', לא יענה עמהם, רק יענה אהריהם אמן
 יג שלשה שאכלו כאחד, שנים אכלו מאכלי בשר, וא' אכל מאכלי חלב, מצטרפין, ויכרך זה שאכל מאכלי חלב, שהוא יכול לאכול, גם עם האחרים יד, נשים שאכלו עם אנשים שנתחייבו בזימון, נתחייבו גם הנה וצריכות לשמוע ברכת הזימון.

טז) דיני ברכות על מיני מזון.

א עימה שנילושה אפילו במים לכר ובישלה, מברך עליה בורא מיני מזונות, ולאחריה על המחיה, אפילו אבל שיעור שביעה, וכן גריסין (נרויפן)

whilst they are responding ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד etc and when they respond ברוך etc this applies only to him who heard the Reciter say ברוך אלהינו ומבורך שמו etc but if he did not hear the Reciter but only heard those who responded ברוך etc, he should not respond with them, but should say אמן at the conclusion of their responses

13 — Three who ate together but differed in their fare, as two ate animal food while one ate lacteal food, still count as one, but he who ate the lacteal food should recite the Grace for the reason that he could have eaten of their (animal) food as well.

14 — If women had partaken of a repast of which men who were obliged to make an Appointment to say Grace had also partaken of, it also becomes obligatory upon them, therefore they are obliged to hear the recital of the Grace.

LAWS CONCERNING THE BLESSINGS
 TO BE PRONOUNCED UPON CERTAIN SPECIES OF
 FARINACEOUS FOOD.

1 — Upon dough that was cooked, even if it had been kneaded only with water, the blessing בורא מיני מזונות must be pronounced before partaking thereof, and the blessing על המחיה after par-

דיני ברכות על מיני מזון

יִנְעִשֵׁן מִחֲמִשָּׁת מִיני דגן, וביישן כּבּרְכִין עֵינֵיהֶם גִּ"כּ בְּמִ"מ יִלְאָחֲרִיהֶן עַל הַמַּחִיָּה, אִפִּילוּ אֲכַל שִׁיעוֹר יִבְיַעֲהָ, וְאִם אוֹכֵלֵן עִם הַמֶּרֶק וְכֵן מֵאֲכִלֵי עִיסָה, שִׂיּוּכֵלֵין עִם הַמֶּרֶק, אוֹ עִם הַחֵלֶב שֶׁנִּתְבַּשְׁלוּ בָּהּ, אִ"צ לְבַרֵךְ עַל הַמֶּרֶק וְהַחֵלֶב, כִּי הֵמָּה טַפְלִים וּבְטָלִים לְנַבִּיהֶם, וְאִם בִּישַׁל רַק מַעֲט לְבִיבוֹת אוֹ גְרִיסִין, וְעִקֵר כּוּוֹנָתוֹ בְּשִׁבִיל הַרוֹטְב, אוֹ הַחֵלֶב יִבְרַךְ תַּחֲלָה שֶׁהֵכֵל עַל יְרוֹטְב אוֹ עַל הַחֵלֶב, וְיִשְׁתָּה קֶצֶת מֵהֶם, וְאִח"כּ יִבְרַךְ בְּמ"מ עַל הַלְּבִיבוֹת אוֹ עַל הַגְרִיסִין

ב מיני דגן שבשולן יחד עם מינים אחרים, אם כל מין מופרד ומ ברך יעצמו, יברך על כל אחד בפ"ע, ויקדים ברכת ב"מ, ויטעום מזה המין, ואח"כּ יברך על מין השני ויטעום ממנו, אבל אם נתמעכו ונתערבו יחד, יברך ב"מ, ואבילו אם מין דגן הוא מועט, מ"מ מחמת חשיבותו נחשב כל המאכל כמין דגן

taking thereof, even if he had eaten his fill thereof Barley, of the five species of grain, that was cooked, requires also to be preceded by the blessing בורא מיני מזונות and followed by the blessing על המחיה, even if one had eaten his fill thereof If one had eaten them with soup, likewise farinaceous food that one had eaten with soup or milk in which it was cooked, he is not required to pronounce a blessing on the soup or on the milk, as being adjuncts of the farinaceous food they have lost their individuality, however if one had cooked but little of the farinaceous food or barley, and his main object was the preparation of the broth or milk, he should first pronounce the blessing שהכל upon the broth or the milk, and drink a portion thereof, and then pronounce the blessing בורא מיני מזונות upon the farinaceous food or upon the barley

2 — If one had cooked certain kinds of corn-flour with flour of different species and each specie is separate and distinct from the other, he should pronounce a separate blessing upon each first preceding with the blessing בורא מיני מזונות and partaking of that kind, and then following with the blessing upon the other kind of which he should also partake, however if they were macerated together and merged in one, the blessing בורא מיני מזונות should be pronounced, even if the species made of corn-flour is but little, nevertheless, because of its importance the entire dish is reckoned as made of corn-flour and requires the blessing בורא

דיני ברכות על מיני מזון

ומברכין במי"ט ועל המחיה, בד"א כשניתן הקמח בהתבשיל בשביל שיתן טעם, אבל אם ניתן בהתבשיל רק לרבק בעלמא, אז בטל הקמח לעיקר מין התבשיל, ויברך על העיקר

ג. לחם נמור שבשלו, או טננו בחמאה, וכדומה, אפילו העביר ממנו תואר לחם, כגון שטחו בביצים, אם יש בכל פרוסה כזית, כל דין לחם עליו, ואם אין בכל פרוסה כזית, אף שע"י הבישול נפחו, ויש בכל פרוסה כזית, או שנרבק ע"י הבישול ונעשה גוש גדול, ואפילו יש עליהם תואר לחם, מ"מ אין לו דין לחם, ומברכין עליו במי"ט ועל המחיה, ואפילו אכל כרי שביעה, ואם לא בשלן, אלא עירה עליהם רותחין, הוי ספק בברכה, ולא יאכלם אלא בתוך הסעודה, ואם לא בשלן, אלא שראן במשקים או במרק, ואין בפרוסות כזית, אז יש חילוק אם יש בהן תואר לחם, דינו כמו לחם, ואם אין בו תואר לחם, דינו כמו מיני

על המחיה to be pronounced before partaking thereof and after partaking thereof, this applies only when the flour is placed in the food in order to flavor it, but if it was only put there as an ingredient of no importance, it is then that the flour loses its identity because of the principal component of the dish upon which he should pronounce the blessing

3.—Perfect bread that was cooked or fried in butter and the like, even if the form of bread had been taken therefrom, as for instance by being spread over with eggs, all the laws concerning bread relate to every portion the size of a כזית, but if there was not a כזית in each portion, although on account of the cooking the dough expanded so that each portion was the size of a כזית, or if the cooking caused it to cling together and it became a large mass, and even if it has the appearance of bread, yet the law concerning bread does not pertain thereto, and the blessings בורא מיני מזונות before eating and על המחיה after eating are pronounced thereon, even if he ate his fill thereof, but if he did not cook it, but merely poured hot water upon it, the blessing to be pronounced thereon being a matter of doubt it is best not to partake thereof except in the course of a meal

If it was not cooked but soaked in liquors or soup, and the portions thereof were not the size of a כזית, the law varies as follows, if it possesses the appearance of bread, it is governed by

דיני ברכות על מיני מזון

מוזנות, ואפילו אכל כדי שביעה, מ"מ אינו מברך רק במ"מ ועל המחיה, אם נשתנה מראה המשקין, מחמת חפרוסות, בידוע שעבר תואר לחם, וכן אם נשרו בין אדום, עכר תואר לחם

ד. מצה כתושה, או לחם מפורר, שמערבין אותם בשומן, וביצים וחלב, וגובלין ומבשלין, או ממגנין אותן, מברכין עליהם במ"מ ועל המחיה

ה פת הממולא בפירות, או בבשר, או בגבינה, וכיוצא בו. או פת שהוא בעצמו נילוש בשמן, או שומן, או דבש, או חלב, או ביצים, או שאר מי פירות, ואפילו עם עירב בהם מעט מים, אם לא יאכל ממנו רק פחות מארבעה ביצים, א"צ נמ"י, רק יברך במ"מ ועל המחיה, אבל אם יאכל יותר מזה השיעור, צריך נמ"י והמוציא וברהמ"ו

ו אם היה דעתו לאכול פחות מד' ביצים, וברך במ"מ, ואח"כ נמלך לאכול יותר, אם בזה שהוא רוצה לאכול עוד, אין בו כמו ד' ביצים, אלא בצירוף

the laws relating to bread, but if it has not the appearance of bread, the laws concerning farinaceous foods and the like, apply thereto, and he should pronounce the blessings בורא מיני מוזנות and המחיה על even if he ate his fill thereof

If the appearance of the water was changed by the portions of the food being soaked therein, it is evident that it no longer bears the appearance of bread, likewise if it was soaked in red wine it has lost the appearance of bread

4 — Ground *Matzoh*, or broken particles of bread that are prepared with fat, eggs, or milk, and which are kneaded, cooked, or fried, are subject to the blessings בורא מיני מוזנות and המחיה על

5 — Bread that was filled with fruit, meat, cheese and the like, or if the bread itself was kneaded with oil, fat, honey, milk, or eggs, or with fruit extracts, even if a little water was also added, yet if one eats a lesser quantity than the size of four eggs thereof, he is not required to previously wash his hands, he should only pronounce the blessing בורא מיני מוזנות and על המחיה, however, if one ate more than that quantity, he is required to wash his hands, pronounce the blessing המוציא and say the Grace after the meal.

6 — If it was his intention to eat less than the quantity of four eggs, and he therefore pronounced the blessing בורא מיני

דיני ברכות על מיני מזון

מה שאכל קודם, אוכל כך ומברך אח"כ ברהמ"י, אבל אם יש בזה יש הוא רוצה לאכול שיעור ד' ביצים, לבד מה שאכל, יטול ידיו ויברך המוציא וברכת המזון, אבל א"צ לכרך על המחיה, על מה שאכל, טרם שנמלך, כי ברכת המזון שאח"כ פוטרנו.

ז עיסה שנילושה במים ובלילחה רכה, אם אפאו בתנור, או אפילו באלפס, בלא משקה, ואפילו משח את האלפס בשמן, שלא ישרף העיסה, זה לא חשוב משקה, ודינו כלחם גמור ואפילו לכזית, צריך נט"י והמוציא וברהמ"י, אכן אם הוסיף שמן בהאלכס, עד שהעיסה היא מטונן בהשמן, לא חשיב לחם, ואפילו יאכל כדי שביעה

מזונות, but he afterward changed his mind and wished to eat more than that quantity, if there is not a sufficient quantity left of the food he desires to eat, to equal four eggs unless he counts in that which he had eaten before, he should eat and then say the Grace after the meal, but if the quantity left besides that which he had already eaten, is equal to four eggs, he should wash his hands and pronounce the blessing המוציא and say the Grace after the meal, but it is not necessary for him to say על המחיה on what he had eaten before he had changed his mind, as the Grace which he will subsequently say, has exempted it from that blessing

7.—Dough that was kneaded with water, and loosely mingled together, if it was baked in an oven, or even in a pan, without any liquor, even if the pan was besmeared with oil, in order that the dough should not burn, it is not considered as a liquor, and is governed by the law that applies to perfect bread, and even a כזית thereof requires the washing of the hands, the pronouncing of המוציא and the saying of Grace after the meal, however if so much oil was besmeared on the pan that the dough was actually fried in the oil it is not counted as bread even if he ate his fill thereof.

(יז) דיני ברכת היין וברכת הטוב והמטיב.

א היין, אפילו הוא עדין תוסס, ואפילו זב מעצמו, או יין מבושל או שהוא מתובל בתבלין, או שיש לו ריח חומץ, כל זמן שיש לו טעם יין, מברכין עליו בפה"ג ועל הגפן, אבל אם נתחמץ, בענין שיש בני אדם נמנעין לשתותו, מפני המיצותו, יש ספק בברכתו, ולכן יברך על יין טוב בתחלה, ויוציא גם את זה.

ב. החרצנים שיצא מהם היין על ידי דחיקה קלה, ועוד לא נכבשו במכבש, אם נתנו עליהם מים, אפילו לא יצא היין, אלא כדי המים שנתנו עליהם, ואפילו יצא יין פחות מכדי המים, מ"מ אם טעמו יין, מברכין עליו בפה"ג ועל הגפן אבל אם נכבשו החרצנים במכבש, ואח"כ נתנו עליהם מים, או שנתנו מים על

LAWS CONCERNING THE BLESSINGS TO BE
PRONOUNCED UPON WINE, ALSO RELATING TO THE
BLESSING **הטוב והמטיב**.

1 — Wine, even if it was still bubbling, or exuding from itself, or if it was cooked or prepared with spices, or if it gives forth the odor of vinegar, so long as it tastes like wine, the blessing בורא פרי הגפן should be pronounced before drinking it and the blessing על הגפן after drinking it, but if it turned sour to such a degree that there are some who would avoid drinking it on account of its acidity, the blessing to be pronounced thereon is a matter of doubt, he should therefore first pronounce a blessing upon good wine and also include that wine

2 — Kernels that upon a slight pressure exuded wine, and were not yet compressed in a wine press, if he poured water upon them, although the wine he finds is no more than the amount of water that he had poured upon them, or even if the wine they yielded was less than the amount of the water, nevertheless, if it tastes like wine, the blessings בורא פרי הגפן and על הגפן should be pronounced thereon, however, if the kernels were compressed in a press, after which water was poured upon them, or if water was poured upon wine dregs, they are only as water. If wine was mingled with water and the wine was more than a sixth part of

דיני ברכות היין והטוב והמטיב

שמר יין, אינו אלא כמים, ויין שנתערב במים, אם היין הוא יותר מחלק ששית במים, הוי יין, אבל אם אין בו רק חלק ששית במים, הוי כמים.

ג. אם קבע א"ע לשתות יין, פוטר שאר משקין מברכה ראשונה ואחרונה, ודוקא כשהמשקין עומדין לפניו בשעה שבירך על היין, או שהיה בדעתו בשעת ברכה לשתות שאר משקין, אבל אם לא היה לפניו, וגם לא היה בדעתו על המשקין, יש ספק בברכה, ויברך על איזה מאכל שהכל, ופטור גם המשקין, ואם לא קבע א"ע לשתות יין, אלא שתה דרך עראי, וגם לא היה דעתו לשתות משקים אחרים או ודאי צריך לברך ברכה ראשונה על משקין אחרים, אכן יש ספק בברכה אחרונה, אם נפטרה בברכת על הנפן, ע"כ יאכל איזה דבר, שיצטרך לברך בורא נפשות, לפטור המשקין מברכה אחרונה, והמקדש על היין, ודעתו

the water, it is wine, but if it was only a sixth part of the water it is like the water

3 —If one purposes to regale himself with wine, he is free to drink all other beverages (if they were set before him at the time he pronounced the blessing on the wine, or if he had his mind set upon drinking other beverages as well, at the time he pronounced the blessing) without being required to say the blessings that precede and follow them. Howbeit if they were not before him, nor did he, at that time, have any intention of drinking them, it is doubtful whether they require a blessing to be pronounced or not, one should therefore eat something upon which he must pronounce the blessing שהכל and thus include also the beverage that he desires to drink. However if he drank the wine only casually and had no intention, at that time, of drinking other beverages, he is, beyond peradventure, required to pronounce the preceding blessing upon other beverages, but there is a doubt as to the necessity of saying the concluding blessing, owing to the likelihood of it, being exempted by the saying of the blessing על הנפן, one should therefore partake of some food that necessitates the saying of בורא נפשות thereafter, whereby the beverages may be exempted from the concluding blessing. If one who pronounces the blessing of consecration upon wine has an intention of drinking brandy or coffee thereafter, as it is doubtful whether they were exempted

דיני ברכות היין והטוב והמטיב

לשתות יי"ש או קאפע, יש ספק אם נפטרו בב כח היין, ע"כ יכון שלא לפטרם, ויברך על מעט אוכל שהכל, לפטור המשקין

ד כשמברך על היין בתוך הסעודה, ויש שם גם אנשים אחרים, יאמר

סברי רבותי, ר"ל תנו דעהכם לשמוע, כדי שיככקו מאבירתה, לשמוע הברכה ה' שנים ששתו יין, או הכעה"ב עם אשתו ובניו ששתו יין, בין בתוך הסעודה, בין שלא בתוך הסעודה, וטרם שכלה מין יין זה מעל השולחן, הובא לפניהם מין יין אחר לשתות, אם אינו יודע שהשני נרוע מן הראשון, אף על פי שאינו יודע ג"כ אם הוא משובח מן הראשון, או אפילו אם הוא יודע, שהוא נרוע במצ"ם מן הראשון, אבל הוא בריא לגוף יותר מן הראשון, מברכין עליו הטוב והמטיב, דהיינו אם לא אסח דעתי משתיית היין ולא נמלך, אינו מברך

from a separate blessing, by the blessing that he pronounced upon the wine, he should therefore bear in mind that that he does not exempt them, and pronounce the blessing שהכל upon some food that he will eat (requiring such a blessing) and thus exempt the beverages from a separate blessing

4 —When one is about to pronounce the blessing upon wine that he will drink in the presence of others, he should first say סברי רבותי which means "O Give heed! my Masters!" in order that they should interrupt their eating and listen to the blessing

5 —If two had drunk wine, or if the Master and his wife and children had drunk wine, it matters not whether they had drunk it in the course of the meal or otherwise, if, before the supply of wine that was before them became exhausted, another kind of wine was served to them, the quality of which is not determined, but he has no knowledge of it being inferior to the wine he previously drank although he is not certain that it is superior thereto, or, even if he is aware that the latter is inferior in taste to the former but that it is also more wholesome than the former, he should pronounce, thereon, the blessing הטוב והמטיב, he need pronounce only the blessing הטוב והמטיב if his mind was not diverted from wine-drinking, nor had he subsequently bethought himself of drinking it, but if his mind was diverted therefrom and he only bethought himself later of drinking the wine he should pronounce the blessing הנפן בורא פרי הנפן also הטוב והמטיב, this law is also ap-

דיני ברכת היין וברכת הטוב והמטיב

רק הטוב והמטיב, אבל אם אסח דעתי ונמלך, צריך לברך בפה"ג והט"ו והמט. וה"ה אם הביאו לפניו עוד מין יין שלישי, וכן הרבה.

ו. האורח שמיסב אצל בעה"ב, אם הבעה"ב נותן את הקנקן על השולחן, שישתה מי שירצה, כמו שעושין במעודות נדולות, א"כ היין הוא כמו בשותפות, ומברכין הט"ו והמ, אבל אם הבעה"ב נותן לכל אחד כוסו, אין מברכין הטוב והמטיב, כיון שאין להם שותפות ביין, ואפילו הבעה"ב אינו מברך.

ז. אחד יכול לברך להוציא כולם, ויאמר תחלה סברי רבותי, שיתנו לב לשמוע, ויענו אמן, שיצאו בברכתו, ודוקא כשיש לכל אחד כוסו לפניו, שיטעום מיד, ולא יהא הפסק בין הברכה לשתיה.

ח. אם מברך ברה"מ"ז על כוס יין אחד, לא יברך הטוב והמטיב, שהוא יצא במה שאמר בבר"המז הטוב והמטיב.

plicable to a third kind of wine that was brought before him and thus indefinitely.

6 —If the guests who are at their host's table are free to indulge in as much wine as they desire, the host having placed a decanter of wine at their disposal, as is customary, at sumptuous feasts, the wine is thus as if owned by them in partnership, and they should pronounce the blessing הטוב והמטיב, however if the host had given a goblet of wine to each individual, they should not pronounce the blessing הטוב והמטיב inasmuch as they have not the wine in partnership, nor should even the host pronounce that blessing

7 —One may pronounce the blessing and exempt all the rest from the obligation of pronouncing same, thus he should first say סברי רבותי to call their attention to the blessing, they should respond אמן implying that they are exempted by his blessing, it is very essential, however, that each one should have his cup before him in order that he may instantly drink without interruption between the blessing and the drinking

8 —If he says the Grace after the meal upon a cup of wine of a different kind (to what he had drank previously) he need not pronounce the blessing הטוב והמטיב thereafter, as he is exempted by the blessing הטוב והמטיב which he had said in the Grace after the meal.

יח) כללי ברכה ראשונה כשנהנה

א. כתיב לר' הארץ ומלואה, וא"כ כל הנמצא בעולם המה כקרשי שמים ואסור להאדם ליהנות מהם כ"א לאחר פדיונו, והברכה וההודאה שאנו מברכים לר' הוא הפדיון שאנו מנישים לו ית' על רוב טובו עם בריותיו. ולכן תקנו לנו רבותינו ז"ל נוסחי הברכות על כל דבר ודבר, אם יש בו ממש והנוף נהנה ממנו, והמה יששה מיני ברכות המוציא, בורא מיני מזונות, בורא פרי הנפץ, בורא פרי העץ, בורא פרי האדמה, שהכל, ואם טעה וברך שרכל על כל דבר, אפילו על פת ויוץ, או שטעה וברך בפה"א על פרי העץ יצא, אכן לכתחלה אינו רשאי לעשות כן, רק ילמוד דיני הברכות ויברך על כל דבר ברבתו הראויה לו אמנם

RULES GOVERNING THE BLESSING ONE SHOULD
PRONOUNCE BEFORE ENJOYING OF THE
BOUNTY OF PROVIDENCE.

1 —It is written "The earth is the Lord's and the fullness thereof", hence all things that the world is supplied with are Heaven's holy possessions of which Man is forbidden to enjoy without first redeeming them. The blessings that we pronounce and the praise that we offer unto the Lord are our redeeming acts of the gratitude due unto the Holy One, blessed be He, for His exceeding kindness toward His creatures. These blessings, in their various versions, have been instituted by our Rabbins, to be pronounced upon all material objects enjoyed by the body, and are divided into six classes, as follows 1) המוציא, 2) בורא מיני בורא and 3) מזונות, 4) בורא פרי העץ, 5) בורא פרי האדמה, 6) שהכל

All articles of food and drink have appropriated one of the above blessings, yet, if one should inadvertently have pronounced the blessing שהכל upon any article of food or drink, be it even bread and wine, his duty is done likewise if he inadvertently pronounced the blessing בורא פרי האדמה on a fruit of the tree, he is exempted from pronouncing the appropriated blessing thereon. Nevertheless one should learn the laws relating to blessings in order that he may be able to pronounce upon each article, the blessing peculiar thereto, as he is forbidden to pronounce any

אם הוא דבר שאי אפשר לו להתברר מאיזה מין הוא, או שנסתפקו הפוסקים בדינה אז יברך עליו שהכל, ואם הוא דבר שיכול לפטרו בתוך הסעודה, עדיף טפי לעשות כן

ב קודם הברכה יקח הדבר שמברך עליו, ביד ימינו, ויכוין איוו ברכה יברך שבשיזכור את השם, שהוא עיקר הברכה, ידע מה שיסיים, ובדיעבד אם לא אחוו בידו רק שהיה לפניו בשעת הברכה יצא, אבל אם לא היה לפניו כשבירך, אלא שהביאו לפניו אח"כ, אף שהיה דעתו עליו כשבירך, לא יצא, ויברך שנית. ואם נטל בידו ובירך על הדבר ונפל מידו ונאכד או נמאס עד שאינו ראוי לאכילה, או שבירך על כוס משקה ונשפך, אם יש לפניו עוד ממין זה וגם דעתו היתה לאכול או לשתות יותר ממה שקח בידו, א"כ היתה הברכה

other blessing, unless he is about to partake of something of which he is in doubt as to the class it belongs to or of which there are varying opinions held by the Compilers of the Jewish Code as to the blessing appropriated thereto, in which case he should pronounce the blessing שהכל, but it were preferable if he could exempt it from any blessing by partaking thereof in the course of the meal

2 — He should take the article, upon which he is about to pronounce the blessing, in his right hand and fix his thoughts upon the manner of blessing he is about to pronounce, in order that he may know, when mentioning the Divine Name, which is the principal part of the blessing, how to conclude same

If, by inadvertence, one had pronounced the blessing upon the article without having taken it in his hand so long as it was before him (at that time) his duty is done, however if the article was not before him when he pronounced the blessing but was brought to him later, even if his mind was centred thereon whilst saying the blessing still his duty is not done and he is obliged to repeat the blessing

If the article upon which one pronounced a blessing fell out of his hand and was lost, or became too loathsome to be partaken of, or, if one had pronounced a blessing upon a cup of liquor and spilt it, he should govern himself by the following conditions,—
If at that time there was more of the same kind before him which

כללי ברכה ראשונה

גם על הנשאר, א"צ לברך שנית, אבל בסתם יברך שנית, וכן אפילו היתה דעתו לאכול או לשתות יותר, אלא שלא היתה לפניו כשבירך והיבא אח"כ, יברך שנית, ואפילו בענין שאם היה אוכל או שותה את הראשון לא היה צריך לברך על זה שהובא לו, הכא שאני

ג. בין הברכה לאכילה לא יפסיק יותר מכרי ריבור, ואפילו בשעת לעיסה לא יפסק עד שיבלע, ואם הפסיק ברבור בין הברכה לאכילה שלא מענין האכילה יחזור ויברך, אבל אם שהה בשתיקה, א"צ לחזור ולברך, ושהיה שהוא לצורך אכילה, לא חשיב הפסק כלל, ולכן כשרוצה לאכול מפרי גדול וצריך לחתוך ממנה חתיכות, יברך על הפרי כשהוא שלם, משום דמצוה לברך על השלם, והחתיכה אח"כ לא הוי הפסק שהוא צורך האכילה, אכן כשרוצה לאכול פרי

it was also his intention to partake of, consequently the blessing he had pronounced also comprehended what remained before him, he is therefore exempted from repeating the blessing, but if it was only casually before him, he should repeat the blessing thereon. Likewise, if his mind was fixed upon partaking of more of the same article, but it was not before him at the time he pronounced the blessing but was brought later, he should repeat the blessing thereon, even if it would ordinarily have exempted him from repeating a blessing upon what was brought later had he eaten or drank of the first, in this case, however, it is different.

3 — After having pronounced the blessing, one should not pause longer than it would take to say *שלוש עליך רבי ומורי*, but should eat immediately, he should not even suffer any interruption, in the interval that he masticates the mouthfull upon which he had pronounced the blessing, until he swallows it. If after pronouncing the blessing, he interrupted himself before eating, by speaking of something irrelevant to the meal, he must repeat the blessing, but if he delayed in eating, by pausing silently, he need not repeat the blessing. Any delay that is essential to the purpose of the meal is not considered an interruption, consequently one who desires to partake of a large fruit which it will be necessary for him to cut up before eating, should pronounce the blessing thereon while it is whole, as it is mandatory

כללי ברכה ראשונה

ואין לו יותר ויש לחוש שמא היא מתולעת ואינה ראויה לאכילה, יפתחנה ויבדקנה קודם הברכה.

ד שכה והכניס אוכלין בתוך פיו בלא ברכה, אם הוא דבר שאף אם יפליטו לא יהא נמאס, יפליטו לתוך ידו ויברך עליו, ולא יברך עליו בעודו בפיו, משום דכתיב ימא פי תהלתך, ואם הוא דבר שאם יפליטו יהא נמאס, כיון ראסור לאבר אוכלין, מסלקו בפיו לצד אחד ומברך, ואם אירע לו כן במשקין, שאי אפשר לסלקן לצד אחד, אזי אם יש לו עוד משקין יפלוט אלו לאבוד, ואם אין לו יותר והוא דחוק על זה המעט שבתוך פיו בולען, ויברך אח"כ ברכה ראשונה, אך ברכה אחרונה לא יברך, אבל אם הוא יין ושתה רביעית, יברך גם ברכה אחרונה

to pronounce the blessing upon an entire article, and inasmuch as the subsequent division thereof is necessary for the purpose of eating it, it is not considered an interruption. However, if one desires to eat a fruit that is likely to be vermicious and improper to partake of, and there are no more besides, he should divide and examine it before pronouncing the blessing

4 —If one had inadvertently taken food in his mouth without having pronounced a blessing thereon, he should govern himself by the following conditions. If it is an article that can be ejected without becoming loathsome, he should eject it in his hand and pronounce a blessing thereon, but he should not pronounce the blessing while it is yet in his mouth as it is written, "Let my mouth be filled with Thy praise", but if it is an article, the ejecting whereof would make it loathsome, inasmuch as wasting food is prohibited, he should let it remain in one side of his mouth, while pronouncing the blessing

However in the case of liquor, which it is impossible for him to place in one side of the mouth (and say the blessing) if he has other liquor besides, he should eject it and let it go to waste, but if he have no other, and he is in pressing need of the little that he has in his mouth he should swallow it, and pronounce the "preceding blessing afterward, but not the "concluding" bless-

כללי ברכה ראשונה

ה הטועם את התבשיל לידע טעמו, אם אינו בולעו רק פולטו, איצ לברך עליו, אבל אם בולעו יש ספק בברכה מטעם שאין כוונתו לאכילה, לכן יכוון ליהנות ממנו בתורת אכילה, ויברך ויבלע

ו. האוכל או שותה לרפואה, אם הוא דבר מוטעם ונהנה ממנו, אפילו הוא דבר איסור, יברך לפניו ולאחריו ברכה הראויה לו, ואם הוא דבר מד ואינו נהנה ממנו, לא יברך עליו והשותה ביצה חיה לצחצח קולו, אף שאינו נהנה מטעמו נהנה הוא ממונו דמיון זין, ויברך עליה אם נכנס לו דבר בגרונו ושותה משקין או אוכל פת לבלתי, או שאר דבר שנהנה ממנו, יברך לפניו ולאחריו, אבל אם שותה מים שלא לצמאו אלא כדי להבליע מה שבגרונו, או לצורך אחר, לא יברך, לפי שאין הנאה לאדם בשתיית מים אלא כשהוא שותה לצמאו

ing, but if that liquor was wine of which he had drank a רביעית he should pronounce also the "concluding" blessing

5—One who tastes of food to ascertain its savor, if he ejects instead of swallowing it, he is not required to pronounce a blessing thereon, however, if he swallows it, it becomes a matter of doubt as to his obligation to pronounce a blessing, inasmuch as he did not intend to make a meal thereof, he should therefore bear in mind, when he partakes thereof, that he relishes it as a meal, and should first pronounce a blessing, then swallow the food

6—One who partakes of food or drink medicinally, if it is a savory article which he relishes (even if it be "forbidden food") he should pronounce the "preceding" and "concluding" blessing appropriated thereto, but if the article be of an acrid taste and unpalatable, he should not pronounce a blessing thereon. One who drinks of a raw egg in order to clear his voice, should pronounce a blessing thereon, for although he does not relish its taste, he enjoys the nourishment it affords him. One who drinks liquor or eats a piece of bread or any other food of which he derives enjoyment for the purpose of aiding him to swallow something that had lodged in his throat, should pronounce the "preceding" and "concluding" blessing thereon, but if he drinks water, not out of thirst, but for the purpose of aiding him to swallow what had lodged in his throat, or for any other purpose, he is not

כללי ברכה ראשונה

ז. אכור לגרום ברכה שאינה צריכה, ולכן אם יש לפניו שני מינים שברכותיהם שווים, יברך על היותר חשוב ויפטור גם השני, ואף שלא היה כוונתו לפטרו, מ"מ הוא נפטר בכוכתו על החשוב, אבל אם בירך על שאינו חשוב, לא נפטר החשוב, רק אם היה ברעתו לפטרו, אבל בכתם, צריך לחזור ולברך על החשוב אמנם אם הם ב' מינים, שאין ברכותיהם שווים, כגון פה"ע ופה"א, או דבר שברכתו שהכל, אף שבדיעבד אם בירך על כולם שהכל, או שבירך על פה"ע בפה"א יצא, מ"מ לכתחלה אסור לעשות כן, אלא יברך על כל א' וא' ברכה המיוחדת לו, וברכת בפה"ע קודמת לבפה"א, ושניהם קודמים לשהכל ואם יש לפניו יין וענבים, ורצה לשתות יין מקודם, אף שאם היה מבין

required to pronounce a blessing, for a man does not enjoy the drinking of water unless he drinks it to allay his thirst

7. — One is forbidden to occasion himself the pronouncing of a blessing that is superfluous, therefore, if one has before him two kinds of food, both subject to the same blessing, he should pronounce a blessing on the superior kind and exempt the other, which thereby becomes exempted from a separate blessing even though he had no intention of exempting same when pronouncing the blessing on the superior kind, however, if he had pronounced the blessing on the inferior kind, he did not thereby exempt the superior kind, unless it was his intention then to exempt it, otherwise, he is obliged to repeat the blessing on the superior kind. However, if the two kinds of food are subject to different blessings, as for instance, one is a fruit of the tree whilst the other is a fruit of the earth, or if there is also a kind before him on which the blessing שהכל is pronounced, he should pronounce the blessings appropriated for each, in spite of the fact that if by inadvertence he had pronounced the blessing שהכל on all of them, they are exempted from a separate blessing, or if he had pronounced the blessing בורא פרי האדמה on a fruit of the tree, his duty was done, nevertheless, originally, it is forbidden. When partaking of the three kinds aforementioned the order of precedence is as follows: the blessing בורא פרי העץ preceeds that of בורא פרי האדמה and both preceed שהכל. If one had wine and grapes before him and he desired to drink the wine first, although

כללי ברכה ראשונה

לפטור גם הענבים, בברכת הגפן היה יוצא, מ"מ לכתחלה לא יעשה כן, אלא יכוון שלא לפטור הענבים, ויברך עליהם ברכה הראויה להם בפה"ע

ה. בכל הרברים, חוץ מן הפת, אם שינה מקומו, אף על פי שלא הסתח דעהו, נחשב כמו היסח הדעת, ולכן מי שאכל או שתה בהדר זה, והלך לחדר אחר לנמור שם אכילתו או שתייתו, אפילו ממין הראשון, ואפילו אוחז בידו את המאכל או המשקה, ונושאו אל החדר האחר, מ"מ צריך לברך עליו שם מחדש ברכה ראשונה, אבל ברכה אחרונה על מה שאכל תחלה א"צ, כי הברכה שיברך בסוף עולה לשתייה, וכן אם הלך לחוץ וחזר למקומו לנמור אכילתו, יברך מחדש ברכה ראשונה, במד"א אם אכל הוא לבדו, או שאכל עם אחרים, וכולם שינו מקומם, אבל אם נשאר אחד מהחבורה על מקומו, וההולכים היו דעתם לחזור לקביעותן, א"צ לברך מחדש, דכיון שנשאר אחד, לא נתבטל הקביעות, ונחשב כאכילה אחת.

by so doing he may, if he has such an intention, exempt the grapes from a separate blessing by the blessing הגפן that he pronounces on the wine, nevertheless, he should not originally act thus, but he should particularly bear in mind that he does not exempt the grapes (by the blessing pronounced on the wine) and should pronounce its proper blessing thereon. בורא פרי העץ.

8—While partaking of all kinds of food except bread, if one had changed his place even if his thoughts were not diverted from the food, still the change of place is reckoned as if he had diverted his thoughts from eating, consequently if one ate or drank in one room and went to another room to conclude eating or drinking, even if it is of the kind he first ate, and even if he held that food or beverage in his hand and carried it to another room, he is nevertheless obliged then, to repeat the preceding blessing, but he is not required to pronounce the concluding blessing on what he had first eaten the blessing at the end will do for both. The foregoing relates only to one who had eaten alone or to one who had eaten with others and all had changed their places, however if one of the company had remained in his place whilst those who went away had the intention of returning to their appointed places, the blessing need not be re-

כללי ברכה ראשונה

פ. שינוי מקום לא הווי רק מחדר להדר, אבל מפינה לפינה באותו חדר, אפילו הוא גדול הרבה, לא הווי שינוי מקום והאוכל בנק, אם הוא מוקף מהיצות, ובידך על פירות מאילן א' על דעת לאכול גם מאילנות אחרות, ואפילו אינם רואים זא"ו, כל שלא הסיה דעתו, איצ לברך שנית, אבל אם אין הגן מוקף מהיצות, ומכש"כ מן זה לגן אחר, לא מהני דעתו

(יט) כללי ברכה אחרונה.

א בשבעה מינים נשתבחה ארץ ישראל, דכתיב ארץ חטה ושעורה, ונפן ותאנה ורמון, ארץ זית שמן ודבש, ובתד הכי כתיב, ארץ אשר לא במסכנות האכל בה לחם, ואכלת ושבעת וברכת וגו', וכיון שבנחם מבואר בתורה ואכלת ושבעת וברכת. לכן על הלחם מחמשת מיני דגן, שהם חטה ושעורה המפורשין,

peated, for inasmuch as one remained, their appointment did not cease and it is all reckoned as one meal.

9 — Changing of place is termed when one goes from one room into another, no matter how large the room may be One who ate in an orchard that was fenced around, and pronounced a blessing on the fruit of one tree with the intention of partaking also of the fruit of other trees, even if they are not in view of each other, so long as he did not divert his thoughts, he is not required to repeat the blessing, but if the orchard was not fenced around, and more especially if he went from one orchard to another, it does not avail him that his thoughts were not diverted therefrom.

RULES GOVERNING THE CONCLUDING BLESSING

ברכה אחרונה.

1 —The Land of Israel (Palestine) is celebrated for the seven species that it produces, as it is written "A land of wheat and barley and wine and fig-trees and pomegranates, a land of olive oil and honey, a land wherein thou shalt eat bread without scarceness"—"and then thou shalt bless the Lord thy God for the good land which he hath given thee etc" As the Torah is thus explicit regarding bread in its command "When thou hast eaten and art full then thou shalt bless", it therefore behooves

כללי ברכה אחרונה

וכוסמין ושכולת שעל ושיפון, שהם ג"כ נכללים בחטה ושעורה, מברכין אחריו ברהמ"ו, אבל כל שאינו לחם נמור, אלא מיני מזונות, מאלו חמשת המינים, וכן על הנפן, דהיינו יין או ענבים, בין לחים או יבשים, בין גדולים או קטנים, ותאנים ורמונים, וחטים ותמרים, שהם רבש האמור בתורה, לפי שמחס יוצא הרבש, על כל אלו מברכין אחר אכילתן ברכה אחת מעין שלש, ואם אכל מני מזון פותח וחותם על המחיה, ואם שתה יין, פותח וחותם על הנפן. ואם אכל פירות פותח על העץ ועל פרה"ע וחותם על הפירות, ואם אכל מיני מזונות ושחה יין כולל שניהם, וכן בפירות ויין, ואפילו ענבים ויין, וכן פירות ומיני מזונות, אפילו מיני מזונות ויין ופירות, כולל שלשחן, ויקדים על המחיה, ואח"כ על הנפן. ואח"כ על העץ, ובשבת ויו"ט ור"ח מזכיר בברכת מעין שלש מענינא דיומא. ואם שבת ולא הזכיר, אין מהזירין אותו

one who had eaten bread of the five species of grain, viz. Wheat and Barley aforementioned, also of Rye, Oats, or Spelt, that are implied in the generic terms, wheat and barley, to say the Grace thereafter. However after having partaken of food which is not really bread but a farinaceous edible prepared from the five species of grain aforementioned, also after having partaken of the vine, in the form of wine or of grapes, either fresh or dried, large or small, or of Figs, Pomegranates, Olives or Dates which latter is the "honey" of which the Torah makes mention, inasmuch as honey exudes therefrom, "the one blessing of the three" should be pronounced, thus after having partaken of farinaceous food one should pronounce the blessing beginning and ending with על המחיה, and after having drunk wine one should pronounce the blessing beginning and ending with על הנפן and after having partaken of fruit (of the kind aforementioned) one should pronounce the blessing beginning with על העץ ועל פרי העץ and ending with על הפירות, and after having partaken of farinaceous food and also having drunk wine, he should include the blessings relating to both, this should also be done after having partaken of fruit and wine, even after having partaken of grapes and wine, and after having partaken of fruit and farinaceous food. After having partaken of farinaceous food, wine and fruit, he

ב. על פירות האילן חוץ משבעת המינים, ועל כל פירות האדמה וירקות וכל דבר שאין גדולו מן הארץ, מברך לאחר אכילתו בורא נפשות כו', ואפילו אבל ושתה, נפטר בברכה אחת ואם אכל פירות שברכה אחרונה שלהם מעין שלש, וגם פירות שברכה אחרונה שלהם בורא נפשות, יברך ברכת מעין שלש, וכיון שהזכיר בה פרי העץ, נפטרים כל פרי העץ וא"צ לברך בורא נפשות, אבל אם אכל או שתה מין שאינו פרי העץ, יברך תחלה מעין שלש, ואחר כך בורא נפשות

ג. ברהמין, או ברכת מעין שלש, או בורא נפשות לא יברך אלא אי"כ אכל כזית, אבל על פחות מכזית, או אפילו אכל כזית, רק ששהה באמצע אכילתו מתחלת האכילה הראשונה עד סופה, יותר מזמן שיוכל אדם לאכול מאכל

should include the blessings relating to the three, first mentioning על המחיה then על הנפן and then העץ על

On a Sabbath, a Festival, or a New-Moon, he should insert what especially relates to either of these days, still if he had omitted it, he need not repeat the blessing

2.—After having partaken of the fruit of the tree (not of the seven species of fruit aforementioned) and of the fruit of the earth, and of vegetables and of any food that is not a product of the earth, one should pronounce the blessing בורא נפשות, even if he had eaten and drunk one blessing is all he need pronounce thereafter

If one had partaken of fruit after which "one of the three blessings" is pronounced and had also eaten fruits after which the blessing בורא נפשות is pronounced, he should pronounce "one of the three blessings" (על העץ) and as he therein mentions פרי העץ (the fruit of the tree) he thereby exempts all the other fruits of the tree from the blessing בורא נפשות, but if what he had eaten (with the fruit of the seven species) was not "a fruit of the tree" he should first pronounce the blessing "of the three" and then בורא נפשות.

3.— After having partaken of food that is less than a כזית (a quantity equal to half-an-egg) one is not required to say the Grace, nor to pronounce the blessing "of the three" nor the blessing בורא נפשות, and even if one had eaten a כזית but had lingered

כללי ברכה אחרונה

כארבעה ביצים, אין צריך לברך ברכה אחרונה, ועל משקן פחות מכוית ודאי א"צ, ויותר מרביעית ודאי צריך, ומכוית עד רביעית היו ספק ברכה וכן אם אכל פרי שלימה כרבייתו, אם אין בו כזית היו ספק בכרכה אחרונה, וזהו לאכול כשיעור, שלא יהי' ספק ברכה ויברך כרת, שזה משקה חמה, כמו מהעע וקאפפע, כיון שאינו שותה בפעם אחת כשיעור, לא יברך ברכה אחרונה

ד כל האוכלין מצטרפין לכשיעור, ואם אכל חצי שיעור ממין בורא נפשות, וחצי שיעור ממין ברכת מעין שלש, או אפילו חצי שיעור ממין בורא נפשות וחצי שיעור לחם גמור, ואפילו חצי שיעור ממין פירות של ברכת מעין

during the eating thereof an interval (during which he did not eat) long enough for one to eat a meal equal to four eggs, he is not required to pronounce the concluding blessing. One is positively not required to pronounce the concluding blessing after having partaken of liquor that was less than a כזית, but if he had partaken of liquor that is more than a רביעית he is positively required to pronounce that blessing, having partaken of liquor that is more than a כזית and less than a רביעית it is doubtful whether a concluding blessing is to be pronounced. Likewise if he had eaten an entire fruit the quantity whereof did not equal a כזית, the necessity for saying a concluding blessing is involved in doubt, one should therefore be careful to eat the necessary quantity in order that no doubt shall arise regarding the blessing and he should pronounce a blessing in accordance with the law.

One who drank a hot beverage, such as tea or coffee, inasmuch as he does not drink the required quantity in one mouthful, he need not pronounce the concluding blessing.

4.—All articles of food can be reckoned together to make up the required quantity (to necessitate pronouncing the concluding blessing), thus if one ate half of the required quantity of a kind after which בורא נפשות is pronounced, and another half of a kind after which one "of the three blessings" is pronounced, or even if half the required quantity was of the kind after which בורא נפשות is pronounced and the other half was perfect bread, or even if half the required quantity was of a kind of fruit after which one "of the three blessings" is pronounced and half bread— in

שלוש, וחצי שיעור לחם, בכל זה אין מברכין רק בורא נפשות, אבל אם אכל חצי שיעור ממין על המחיה וחצי שיעור מלחם, יברך על המחיה, ואכילה ושתייה אין מצטרפין לענין זה.

ה אסור לצאת ממקומו, או לעסוק באיזה דבר עד שיברך ברכה אחרונה, ואם יצא למקום אחר, אם צריך לברך בורא נפשות, יברך במקום שהוא שם, ואם צריך לברך ברכת מעין שלש, יחזור למקומו ויברך, ואם אכל או שתה ולא ברך מיד ברכה אחרונה, יכול לברך עד שעת עיכול, דהיינו כל זמן שאינו טאב לאכול, או כל זמן שאינו צמא, ולאחר זמן זה לא יברך, ומפני שא"א לשער זאת, לכן יברך ויאכל עוד ממין זה, ויברך ברכה אחרונה, ויפטור גם אכילה ראשונה, ואם אכל או שתה והקיא, לא יברך ברכה אחרונה, ולא נרע מנתעכל

all the aforementioned contingencies בורא נפשות is the only blessing that is pronounced, however, if one ate half of the required quantity of a kind after which the blessing על המחיה is pronounced and another half of bread—the blessing על המחיה should be pronounced ; eating and drinking are not counted together in this regard.

5. — One is forbidden to leave his place or to engage in any occupation before pronouncing the concluding blessing, having left his place, if בורא נפשות is the blessing he is obliged to say, he should pronounce it where he is, but if it is one "of the three blessings" that he is obliged to say, he should return to his place and say it there. If after eating or drinking one did not immediately pronounce the concluding blessing he has yet time to pronounce it until he will have digested same which is so long as he did not desire to eat or drink, after that time he should no longer pronounce it, but as it is difficult to properly estimate that time, he should pronounce a blessing upon and eat more of the same kind after which he should pronounce the concluding blessing and thus exempt that which he had eaten previous thereto. If one ate or drank and vomited it, he should not pronounce the concluding blessing, as it is nowise rendered the blessing less nugatory than if the food had been digested.

א פירות הגדלים באילן ברכתן בורא פרי העץ, והגדלים באדמה, כגון מיני ליפתן וירקות וקטניות וכדומה. ברכתן בורא פרי האדמה, ואינן נקרא מה שהענפים שלו נשארים גם בחורף ומוציא אה"כ עלים מן הענפים, אבל אם הענפים כלים לגמרי בחורף ואינן נשארו רק השורש, לא נקרא אילן, ועל דבר שאין גדולו מן הארץ, כמו בשר, דגים, חלב ונבינה, וכן על כל מיני משקין חוץ מן היין ושמן זית, מברכין שהכל כמהין ופטירות יניקתן מן האויר וברכתן שהכל. צוקעד ברכתו שהכל, וכן המוצץ קנים מתוקין (צוקער-ראָהרען) מברך שהכל, וכן צימרינג ולאקריץ שבוססין ובוילעץ דק טעם ופולטין העיקר, ברכתן שהכל.

ב אין מברכין בפה"ע או בפה"א אלא על דבר שהוא טוב לאכול חי וגם הדרך הוא לאכול חי, אבל אם אין הדרך לאכול חי אלא מבושל, אף שהוא טוב

LAWS OF BLESSINGS.

1 — Before partaking of Fruit which grows on Trees one should pronounce the blessing בורא כרי העץ, Before partaking of Fruit which grows on the ground, such as turnips, vegetables, beans and the like, one should say בורא פרי האדמה. A tree is a plant whose branches are perennial and leaf every Spring, but a plant whose branches perish in the winter and whose stem alone remains, is not called a Tree. Before partaking of food which is not a product of the ground such as Meat, Fish, Milk and Cheese, also on drinking any beverage excepting wine and olive-oil the blessing שהכל should be pronounced. Mushrooms imbibe nutrition from the atmosphere and the blessing שהכל should be pronounced thereon. Before partaking of Sugar one should pronounce the blessing שהכל. Likewise on sucking sugar-cane one should pronounce the blessing שהכל. Before chewing cinnamon or licorice of which one only imbibes the taste but rejects the principal one should pronounce the blessing שהכל.

2 — The blessing בורא פרי האדמה or בורא פרי העץ should be pronounced only on an article fit to be eaten while raw, and which it is customary to eat while raw, but if it is not customary to eat it while raw, and is eaten only when cooked, although it is also fit for food when raw, nevertheless, while raw, it is an inferior

דיני ברכות

למאכל גם כשהוא חי, מכל מקום אינו חשוב כ"כ ואין מברכין עליו ברכתו אלא כשאוכלו מבושל, אבל אם אכלו חי אינו מברך עליו אלא שהכל, וכבוש הרי הוא כמבושל, ולכן, על כרוב (קרויט) כבוש מברכין בפה"א, וכן מלוח הוא כמבושל לענין זה

ג. צנן ברכתו בפה"א, וכן שומים ובצלים כשהם רכים ודרכן לאכלן חיון אף שעפ"י הרוב אין אוכלין אותן רק עם פת, מ"מ גם אם אוכלן בלא פת, ברכתו בפה"א, אבל אם הזקינו שהם חריפים מאד ואין דרכן לאכלן חיון, מי שאוכלן חיון מברך שהכל.

ד. דברים שהם טובים יותר כשהם חיים מכשהם מבושלים, שהבישול מגרע אותן, אין מברכין עליהם כשהם מבושלים אלא שהכל, ואף שבישולן עם בשר וע"י הבשר נשתבחו, מ"מ אז הבשר הוא העיקר, ואין מברכין עליהם אלא

article of food, and its proper blessing should be pronounced only when one eats it while cooked, but if one ate it while raw, he should pronounce the blessing שהכל thereon Pickled food is reckoned the same as cooked food, thus before partaking of pickled cabbage one should pronounce the blessing פרי בורא האדמה Salted food is also governed by the same law in this regard.

3 — Before partaking of Radish one should pronounce the blessing פרי האדמה בורא, likewise on garlic and onions that are tender and which it is customary to eat while raw, although they are generally eaten only with bread, nevertheless, if one eats them even without bread the blessing פרי האדמה בורא should be pronounced, but if through being old they became sharp in taste and it is customary to eat them only when cooked, one who eats them raw should pronounce the blessing שהכל

4 — Articles that are more proper for food when they are raw than when they are cooked, as the cooking spoils them, one who is about to partake of them when cooked should pronounce the blessing שהכל thereon, even if one cooked it with meat and its taste was improved because of the meat, nevertheless, inasmuch as the meat is the principal article of food—only the blessing שהכל should be pronounced thereon, however if one cooked it in such a manner that it was the principal article of food and still im-

שהכל, אבל אם בישלן באופן שהם העיקר, ומ"מ נשתבחו, כגון עטינגן בשומן או בדבש וכיוצא בו, מברכין עליהם ברכה הראויה להם דמה לי אם נתבשלו במים או בשומן ודבש.

ה מיני פירות הנרועים הגדלים באטמים וקוצים או בשאר אילנות שיצאו מאליהן ולא נטעו להו אינשי, כמו תפוחי יער וכדומה, שכשהם חיינ אינם ראויים לאכילה, אף שבישלן או טינגן בדבש או צוקר והם ראויים לאכילה, אין מברכין עליהם אלא שהכל, אבל לזוים (האזעל-נום) אף גדלים ביער חשובים הם וברכתן בפה"ע

ו עשבים הגדלים מאליהם בלי זריעה, אף שהם ראויים לאכול חיינ ואפילו כשלן מאכל חשוב מכל מקום כיון שאין זורעין אותן אינו חשוב פרי, וברכתן שהכל, אבל כאלאט וכדומה שנזרעים, ברכתן בורא פרי האדמה, ונס בעשבים הגדלים מאליהם, אם יש בהם פירות חשובים, כגון יאנדים ומאלעניס, ברכתן בפה"א

proved thereby, as for instance he had fried it in fat or honey or the like, he should pronounce the proper blessing thereon, as it makes no difference whether it was cooked in water or in fat and honey

5 —The inferior parts of fruit which grow on the buck-thorn and briars, or on other shrubs which are of spontaneous growth and not planted by Man, such as wild apples and the like which are not fit to eat while raw, even if he cooked or fried them in honey or sugar, thus making them fit for food, only the blessing שהכל should be pronounced, but hazel-nuts, although they grow in the woods are still of the superior articles of food and the blessing בורא פרי העץ should be pronounced thereon

6 —Herbage which grows without cultivation, although they are fit to eat when raw, and although he had cooked them as a principal dish, inasmuch as they are not planted they are not considered as fruits, and the blessing שהכל should be pronounced thereon. However on salad and the like that are planted, one should pronounce the blessing בורא פרי האדמה. Of the herbage of spontaneous growth if there are some food of a superior kind, such as goose-berries and rasp-berries, the blessing to be pronounced thereon is בורא פרי האדמה

ז דבר שאינו עיקר הפרי, אינו חשוב כמו הפרי עצמו, אלא יורד מדרגה אחת, שאם הוא פרי עץ, מברכין על המפל בפה"א, ואם הוא פרי אדמה, מברכין על המזל שהכל, ולכן עלי וורד המרוקחין, אף שנדלים באילן, ברכתן בפה"א, מפני שאינן עיקר הפרי, וכן קליפת אָראנזען המרוקחין, ברכתן בורא פרי האדמה ממעם זה, ועל קליפות קישואין המרוקחין מברכין שהכל, ועל שרביטי הקטניות הנזרעים בשדה, אף שהם מתוקין, אם אוכלן בלא הקטניות, ברכתן שהכל, אבל אם נזרעים בנינה על דעת לאכלן חיון בשרביטיחם, אפילו כשאוכל השרביטין לחוד, יברך בפה"א, ונרעיני הפירות אם הם מתוקין, ברכתן בפה"א, ואם הם מרים אינם חשובים כלל, ואם אוכלן כך אינו מברך כלל, ואם מתק, ע"י האור וכדומה, ברכתן שהכל

7 — That portion of the fruit which is not its principal part is not esteemed as highly as the fruit itself but is one degree lower, thus upon the adjunct of a fruit of the tree one should pronounce the blessing בורא פרי האדמה and on the adjunct of a fruit of the ground one should pronounce the blessing שהכל therefore before partaking of preserves prepared from "rose-leaves one should pronounce the blessing בורא פרי האדמה although they grow on trees, as they (the leaves) are not the principal part of the fruit, for the same reason one should pronounce the blessing בורא פרי האדמה on preserves prepared from orange-peel and on Preserves prepared from the paring of melons one should pronounce the blessing שהכל The pods of peas that are cultivated in the field, although they are sweet in taste, still if one eats them without the peas he should pronounce the blessing שהכל

However if they are cultivated in the garden for the purpose of eating them raw while in their pods, he should pronounce the blessing בורא פרי האדמה even before partaking of the pods alone

Before partaking of the seeds of fruit one should pronounce the blessing בורא פרי האדמה that is, providing they are sweet — however if they are bitter they are of no value whatever, and the one who partakes thereof need not pronounce any blessing on same— yet, if he sweetens them by the fire or in a like manner, the blessing שהכל is to be pronounced thereon.

דיני ברכות

ה. שקדים המרים כשהם קטנים, שאז הדרך לאכול הקליפה שאינה מרה, ולכך נוטעים אותן, ברכתן בפה"ע, אבל כשגדלו ואז העיקר הוא מה שבפנים והוא מר, אם אוכלן כך אינו מברך כלל, אבל אם מתקן על ידי האור וכדומה, כיון דפרי נינהו ולכך נוטעים אותן, ברכתן בפה"ע, ושקדים המתופים בצוקר, אף שהצוקר הוא הרוב, ברכתן בפה"ע

ט. פירות שלא נגמר בישולן על האילן, ובישולן או טיגולן, ברכתן שהכל, והאחרונים הנלקחים למצות התג אם ריקחן, ברכתן בפה"ע ואוכלין שנתקלקלו, כגון פירות שגבלו ונפלו מן האילן קודם בישולן, וכן פת שעופשה או תבשיל שנתקלקל קצת, ברכתן שהכל, אבל אם נתקלקל עד שאינו ראוי לאכילה, אין

8 — Bitter almonds that are small and whose shells are therefore not bitter, and they are planted for the sake of the shells, which is then eaten, the blessing בורא פרי העץ should be pronounced thereon, but if they are large its meat is then the principal part thereof, but as that is bitter he need not pronounce any blessing on partaking of same, however if he makes them palatable by putting them over the fire, and the like, inasmuch as they are fruits and are planted for that purpose, the blessing to be pronounced on them is בורא פרי העץ

Sugared almonds even if the sugar was profusely sprinkled on them, still one should pronounce the blessing בורא פרי העץ on partaking of same

9 — On partaking of fruits that are half-ripe which one had cooked or fried one should pronounce the blessing שהכל On partaking of Preserves prepared from the אתרוג (Citron) that is used for the fulfillment of the Festival commandment, one should pronounce the blessing בורא פרי העץ

On food that became spoiled such as fruits that withered and fell from the tree before they were ripe, also on bread that became stale, or on a victual that became slightly spoiled, one should pronounce the blessing שרכל, but if they were spoiled to such an extent as to make them unfit for food, no blessing should be pronounced thereon. Nor should a blessing be pronounced on strong vinegar; however if one had mingled it with

דיני ברכות

מברכין עליהם כלל, וכן הומץ חזק אין מברכין עליו, ואם ערבו במים עד שראוי לשתייה, ברכתו שהכל

י. פירות שאין מתבשלים לעולם על האילן, רק ע"י תחבולה מתבשלין ע"י אדם, כיון שדרבן בכך ברכתן בפה"ע, ופירות שאין דרבן לאכלן, רק מוצצין השרף מהם, ברכתן שהכל, ואף שאוכלן עם הקליפה והגרעין לא יברך רק שהכל ופירות שדרבן לאכלן שלמים וריסקן עד שאינו ניכר מה הוא, ברכתן שהכל, בדיעבד אם בירך ברכה הראויה להם יצא אבל אם רוב דרך אכילת הפירות הוא ע"י שמרסקין אותן, ברכתן לכתחלה ברכה הראויה להם

יא אורז ורוחן שנתבשלו, אם לא נתמעכו ברכתן בפה"א, ואם נתמעכו או שמתן ועשה מהם פת, יש ספק בברכתן, ולא יאכלם אלא בתוך הסעודה,

water until it became fit to drink, he should pronounce the blessing שהכל thereon

10 — Fruits that never become ripe while on the tree, but are ripened by human agency, inasmuch as that is their usual way, the blessing בורא פרי העץ should be pronounced thereon.—Fruits which it is not customary to eat as only their juices are extracted—the blessing שהכל should be pronounced thereon, and although one ate them with their skins and seeds, still the only blessing to be pronounced thereon is שהכל Fruits that are usually eaten while they are whole, if one had crushed them until they are unrecognizable, the blessing to be pronounced thereon is שהכל Yet if he had inadvertently pronounced the appropriated blessing thereon, his duty is done, however if the fruit is generally eaten in a macerated form, the blessing originally pronounced thereon is the one that has been appropriated thereto

11 —Rice and Grits that were cooked in such a manner that they were not macerated, are subject to the blessing בורא פרי הארמה, but if they were macerated, or if one had made a paste of them of the consistency of bread, the blessing appropriated thereto being a matter of doubt, it is best to partake of them only in the course of a meal. However if one has no bread (and thus cannot make a meal wherein he might include them) he should pronounce the blessing שהכל before partaking of them and after the eating pronounce the concluding blessing בורא נפשות.

דיני ברכות

ואם אין לו פת, יברך עליהם בתחלה שהכל, ובסוף בורא נפשות, ועל פת העשוי ממני קטניות, ואפילו במקומות שדרכן בלחם זה, ברכתו שהכל.

כא) דיני רוטב ומשקה של פירות וירקות

א. כל הפירות וירקות שסחטן, והוציא מהם משקין, ברכת המשקין שהכל וכן דבש הזב מן התמרים, כי אין משקה נקראה פרי, רק היין והשמן זית והיין סמני שהוא חשוב מאד, קבעו לו ברכה מיוחדת בפה"ג, ושמן זית שהוא גם כן חשוב, אם נהנה ממנו, בענין שהוא צריך לברך עליו, וכמבואר בסימן שאחר זה, ברכתו בפה"ע.

ב. פירות שאין רוכן לבשלן אלא לאכלן חיין, אם בשלן, ברכת הרוטב שהכל, אבל פירות שדרכן ליבשן ולבשלן, והם שכיחות לרוב, ונטעי להו אדעתא

Before partaking of bread made of leguminous meal (even in the localities where such bread is a staple food) one should pronounce the blessing שהכל.

LAWS CONCERNING (THE BLESSINGS TO BE PRONOUNCED ON) SOUP, ALSO ON FRUIT AND VEGETABLE EXTRACTS.

1 — The liquors expressed from fruits and vegetables are subject to the blessing שהכל, this also applies to the honey extracted from dates, as no liquor is termed fruit except wine and olive-oil Wine being highly esteemed, the special blessing בורא פרי הנפן was instituted therefore, and as olive-oil is also highly prized, one who enjoys thereof in such a manner that he is required to pronounce a blessing thereon, as will be explained in another section should pronounce the blessing בורא פרי העץ

2. — If one cooked fruits which it is not customary to cook, he should pronounce the blessing שהכל before partaking of its liquor, however if it is a kind of fruit which it is customary to dry and cook and which are plentifully disposed of in such a manner

דיני רוטב ומשקה

דהכי, אם בישלן כדי לאכול הפירות והרוטב, מברך על הרוטב בפה"ע, ואף שאינו אוכל מן הפירות, וכן אם בישל קטניות או ירקות, אבל אם כוונת הבישול רק בשביל הפירות, אזי כשאינו אוכל אותן, אלא שותה הרוטב לבה, מברך שהכל, ואם בישלן עם בשר, אפילו כוונת הבישול גם בשביל הרוטב, לעולם מברך על הרוטב שהכל, כי הבשר הוא עיקר, ופירות ששראן או בשלן רק בשביל הרוטב, מברכין עליו שהכל, ולכן טהע או קאפע, או שכר, בין שנעשה מתמרים בין שנעשה משעורים, ברכתן שהכל.

ג. ירקות או פירות כבושין שיתחמצו, אף שדרכן בכך, מ"מ ברכת הרוטב שהכל, ואם אכל תחלה הפרי או הירק, ובירך ברכתו הראויה לו, יש ספק אם נפטר בברכת הפרי על הרוטב, וכן פירות ירקות או סטניות שבשלן

and are also cultivated for that purpose, if one cooked them in order to partake of the fruit and its liquor he should pronounce upon the liquor, even if he does not eat the fruit therewith. Likewise if one cooked leguminous or vegetable food he should pronounce the blessing בורא פרי האדמה upon their liquor, however if the one who cooked them did so only for the sake of the fruit, if he does not desire to eat them but only to drink its liquor he should previously pronounce the blessing שהכל and if he cooked them with meat, although the cooking was done also for the sake of the liquor, still שהכל is the blessing to be pronounced, as the meat is the principal part of the dish.

Fruits that were soaked or cooked only for the sake of their liquors the latter is subject to the blessing שהכל, hence tea, coffee or beer, whether made from dates or from barley, the blessing to be pronounced thereon is שהכל

3 — Preserved vegetables or fruits that turned sour, although they usually become that way, nevertheless, upon their liquor one should pronounce the blessing שהכל.

If one first partook of the fruit or vegetable on which he had pronounced the blessing appropriated thereto, (and then desired to drink of its liquor) it is a mooted question whether it was exempted by the blessing he had pronounced on the fruit.

The same is the case with fruits, vegetables or legumes that one had cooked in a liquor having a taste peculiar to itself, as for

במשקה שיש לה טעם בעצמותה, כגון בחומץ או בחלב וכדומה, ברבת הרוטב שהכב, ואם אכל את המאכל ובירך עליו, יש ספק אם נפטר הרוטב נ"כ, לכן לא יעשה כן

ד. צמוקין שיש בהם לחלוחית כ"כ, שאם היה דורכין אותם, יצא מהם רבשן, אם כתשן וישרה אותם במים, לצורך שתיה ולא לצורך אכילת הצמוקין אם שרו נ' ימים ותוסס, ולאחר נ' ימים עירה מהם את המשקה לכלי אחר הרי משקה זו יין גמור, וברכתו בפה"ג ועל הנפן, ובכ"מ שצריכין כוס יין יוצאים בו, וצריכים לראות שיהיו הצמוקים יותר מחלק ששית במים, ומשערים את הצמוקים כמו שהיו בלחותן קודם שנתיבשו, ודוקא שנעשו ע"י שרייה, אבל אם בישל הצמוקים במים, אינו נעשה יין ע"י הבישול

instance, in vinegar or in milk and the like, the blessing שהכל should be pronounced upon its liquor, and if one had eaten of the food (aforementioned) upon which he had pronounced a blessing, it is a mooted question whether the liquor has been exempted thereby — one should, therefore, not partake thereof in such a manner

4 — Raisins that are sufficiently succulent to exude their juice when they are pressed, if one had macerated them and let them soak in water, for the purpose of making a beverage therefrom and not for the sake of the raisins as food, if it was soaking thus three days, then began to effervesce, and after three days he poured its liquor in another vessel that liquor is wine for all intents and purposes upon which the blessing כורא פרי הנפן and על הנפן should be pronounced, and on all occasions where a cup of wine is required, one may fulfill his duty by using that as wine. It is necessary, however, to see that the raisins form more than a sixth part of the water, one should estimate the raisins just as if they were in a fresh state before they were dried, all of the foregoing is only applicable to wine that was made by the soaking of raisins, but if he cooked the raisins in water, the cooking thereof does not cause it to become wine.

(כב) דיני עיקר ומטל.

א. האוכל שני דברים, או אוכל ושותה, וא' עיקר אצלו והשני מטל לו, כגון שחלש לבו וכדי לחזקו אוכל דג מליח או צנון, או שותה יי"ש, וכדי למתק החריפות אוכל גם מעט פת או פרי, א"צ לברך רק על העיקר, ולא על המטל, לא לפניו ולא לאחריו, וגם נמ"י א"צ, ודוקא אם אוכל או שותה תחלה העיקר ואח"כ המטל, גם בשעה שבירך על העיקר היה דעתו על המטל, או שהוא דניל בכך דהוה כמו דעתו לכך, וגם אם אוכל התפל באותו מעמד שלא הלך לחדר אחר, אבל אם חסר אחד מאלו התנאים, צריך לברך על המטל ג"כ, ואם יאכל המטל קודם העיקר, יש ספק בברכתו, לכן לא יעשה כן, רק העיקר קודם והמטל אחריו.

LAWS CONCERNING THAT WHICH IS PARAMOUNT
AND THAT WHICH IS ADJUNCTIVE
THERE TO.

1.—One who partakes of two articles, or who eats and drinks, and one of those articles is paramount unto him whilst the other is merely an adjunct thereto, as for instance, if one felt faint and with the view of bracing himself, he partook of herring or radishes, or drank brandy, and in order to dissipate its acerbity, he also ate with it a small piece on bread or fruit, he is obliged to pronounce a blessing only on what is paramount and not on what is adjunctive thereto—the latter requires neither a preceding nor a concluding blessing—it does not require even the washing of the hands, this applies only if he first ate or drank the article that is paramount to him and then that which is adjunctive thereto, and also when he pronounced the blessing upon the article that is paramount, he mentally included its adjunct, or if he is accustomed to partake of them in such a manner (which is as good as if he had mentally included the adjunct in his blessing on what is paramount) furthermore, if he partook of the adjunct in the same place, and did not go into another room, however if one of the foregoing conditions be lacking, he is obliged to pronounce a separate blessing upon the adjunct. As the eating of the adjunct before the paramount article would involve the blessing in

דיני עיקר ומפל

ב. אם כוונתו לשתייהם, כגון אם הביאו לפניו יי"ש, ופת הבאה בכסנין ומרקחת, או פת הבאה בכסנין וקאכפע, יש לברך על שתייהם. ויקדים הפת או המרקחת ואח"כ היי"ש או הקאכפע, ושני מינים שנתבשלו יחד, אם כל מין מובדל לעצמו, מברך על כל אחד ברכה הראויה לו, ואם נתמעכו ונתדבקו אזינן בתר דובא, ומברכין עליו ונפטר הטפל, אך אם אחד הוא מחמשת המינים אף שהוא המיעוט הוא העיקר

ג. מאכל שנתן לתוכו חלב או מרק, לאכלם ביהר, אם עיקר כוונתו המאכל, מברך רק עליו, והחלב או מרק טפלים, ואם כוונתו על המרק או החלב, מברך עליהם והמאכל הוא טפל, ואם כוונתו על שתייהם ואין ברכותיהם שווים,

doubt, it should be avoided, but the paramount article should be partaken of before its adjunct

2 — If one's mind is equally intent upon two (or more) articles of food, thus if one desires to partake of a collation of brandy, almond-cake, and preserves, or of almond-cake and coffee he should pronounce a separate blessing on each, giving precedence to the blessing on the cake or preserves over that of the brandy or coffee. One who desires to partake of a dish composed of two different kinds of food which were cooked together, if each kind is separated, he should pronounce the blessing appropriated to each, but if they cling together in a mixed mass, he should pronounce the blessing upon that kind of which there is the most, and exempt its adjunct (from a separate blessing), however, if one kind is of the five species (even if it is the least) the blessing should be pronounced thereon.

3 — Victuals in which one had put milk or soup which he intended to eat together, are subject to the following conditions: if it was his primary object to eat the food, he should pronounce a blessing on that only, for then the milk or soup is but an adjunct of the food, and, if, on the contrary, the soup or milk is what he principally desired to partake of, he should pronounce a blessing on that, and the food is adjunctive thereto, and if his mind is equally set upon partaking of both, but each is subject to a different blessing, he should pronounce the blessing upon

דיני עיקר ומפל

מברך תחלה על המאכל ואוכל ממנו מעט ואח"כ מברך על חמק והחלב, ואין הולבין בזה אחר הרוב, ואפילו המאכל הוא מין דגן, אינו נחשב עיקר

ד. השותה שמן זית כמו שהוא, אינו מברך כלל, מפני שהוא מזיק לו, ואם עירבו עם שאר דגרים, הוא מפל, ומברך רק על העיקר, אך אם שותה השמן לרפואה, ובכרי שלא יזיק לו, הוא מערבו בשאר דבר, מאחר שעיקר כוונתו על השמן, אף שהוא המועט, ברכתו בפה"ע, ופוטר את הטפל לו, ואם הוא צמא ושותה משקה לצמאו, רק שמערב בו שמן לרפואה, נ"ב אינו מברך רק על המשקה. וכן הדין אם נתן לתוך המשקה מיני פירות או תבלין, אזלין אחד כוונתו כל מיני מרקחת, הרבש והצוקר הם טפלים, ומברך רק על הפרי,

the food and eat a little thereof, and then pronounce the blessing upon the soup or milk, in the foregoing the question of a greater quantity is of no consideration, and even if the food be of a specie of grain, it is not (in this connection) reckoned as a paramount article

4 — One who desires to drink olive-oil in its natural state inasmuch as it is injurious to his health, he should not pronounce a blessing thereon, however, if he mixed it with other ingredients it becomes a mere adjunct, and he should pronounce the blessing upon that which is paramount, however if he has to drink the oil medicinally, and mixes it with other ingredients in order to neutralize its injurious effects, inasmuch as it is then the primary object with him (even it is the least of the ingredient) he should pronounce the blessing בורא פרי העץ thereon and exempt the other ingredients which are adjunctive thereto. However if one is thirsty and he partakes of a beverage to allay his thirst, and also mixes therewith some olive-oil medicinally, he should pronounce a blessing only on the beverage. This law applies to him who puts different kinds of fruit or spices in a beverage in which case we always consider what his primary object was. In all kinds of preserves, the honey and the sugar are mere adjuncts, and the blessing should be pronounced only on the fruit.

Before partaking of ground spices mixed with sugar, a blessing should be pronounced only on the spices.

בשמים שחוקים המעורבים בצוקה, אינו מברך רק על הבשמים אגוז מושקאט ברכתו בפה"ע, צימרינג בפה"א, זנגביל בפה"א

(כג) דיני קדימה בברכות.

א הביאו לפני מיני פירות הרבה והוא רוצה לאכול מכולם, אם ברכותיהם שווים יברך על זה שהוא חביב לו וחפץ בו יותר, ואם שניהם חביבים אוי אם יש ביניהם ממין שבעה שנשתבחה בהן ארץ ישראל, יברך על זה יף שהוא חצי פרי והשאר הם שלימות, ואם אין ביניהם ממין שבעה אם אחד שלם וא' אינו שלם עדיף, וכן אם אין ברכותיהם שווים אלא שא' ברכתו בורא פה"ע וא' ברכתו בפה"א, שצריך לברך על שניהם, : ם הא' חביב לו ביותר

בווא פרי העץ On Nutmeg one should pronounce the blessing
בורא פרי האדמה on Cinnamon בורא פרי האדמה

LAWS CONCERNING THE ORDER OF PRECEDENCE RELATING TO BLESSINGS

1 — If one has been served with many varieties of fruit and he desires to partake of all of them, he should govern himself by the following conditions. If they are all subject to the same blessing, he should pronounce that blessing on the kind of which he is fondest—if he is equally fond of all—if there be amongst them one of the seven species for which the land of Israel is celebrated he should pronounce the blessing thereon (giving that the preference), even if there is only a half of that fruit, whilst the others are whole, but if there be none of the seven species amongst them—if some fruit are whole, and others are not, the blessing should preferably be pronounced on the whole fruit. The same conditions govern him who desires to partake of two kinds of fruit that are each subject to a different blessing, that is one kind is subject to the blessing בורא פרי העץ and the other to the blessing בורא פרי האדמה, thus requiring the pronouncing of the two blessings. If he is fonder of one than of the other, he should give the precedence in pronouncing the blessing to that of which he is fondest, and if he is equally fond of both, one of the

דיני קדימה בכרכות

יקדים לכרך על החביב ואם שניהם חביבים יקדים מן שבעה אפילו אינו שלם והשני שלם, ואם אין שם מִמִּין שבעה יקדים השלם, ואם שניהם שלמים או חסרים יקדים בפה"ע לפה"א.

ב אם כולם הם מִמִּין שבעה ושוים בחביבות צריך להקדים את זה שהקדימו הפסוק וארץ בתרא שנאמר בפסוק הפסיק את הסדר נמצא לפי זה שתמרים קודמים לענבים שתמרים הם שני לארץ בתרא וענבים הם שלישי לארץ קמא ודוקא ענבים, אבל יין שמפני חשיבותו קבעו לו ברכה לעצמו הוא קודם לכל הפירות, בר"א בפרי שנמרה ואוכלו בדרך הנאתו, או יש דין קדימה למין שבעה, אבל אם הפרי לא נמרה או שאוכלו שלא בדרך הנאתו בנן בוסס חטה אין לה דין קדימה.

seven species should obtain the precedence, even if it is not whole, whilst the other fruit is whole, but if there be none of the seven species amongst them, precedence should be given the whole fruit over the portion of the fruit, but if they are both the same, either whole or deficient, the blessing בורא פרי העץ should precede that of בורא פרי האדמה.

2 — If all of the fruit are of the seven species, and he is equally fond of them, he should give the precedence in pronouncing the blessing to that kind which is mentioned first in the Torah (Deut XIII, 8) The second ארץ (a land) in the verse enumerating the seven species is the beginning of what follows, therefore, Dates (honey) takes precedence over (vines) Grapes as Dates are the second that are mentioned after the second ארץ while Grapes (Vines) are mentioned third after the first ארץ in that verse, that is only as far as Grapee are concerned, but wine, being so important a beverage that a special blessing was instituted thereon, takes precedence over all fruits.

The precedence given to one of the seven species is obligatory only if the fruit is ripe and if he partook thereof in a manner that he can enjoy it, but if the fruit is unripe or if he ate thereof in a manner that he can not enjoy it, as for instance he was chewing wheat, the law of precedence does not apply thereto.

דיני קדימה בברכות

ג הביאו לפניו מין שברכתו בפה"ע או בפה"א ומין שברכתו שהכל ורוצה לאכול משניהם ואפילו "מין שהכל" חביב לו, מי"ם ברכת בפה"ע או בפה"א קודמות, וברכת במ"מ קודמת לכולן, ואפילו לברכת היין. וברכת המוציא קודמת לבמ"מ, ולכן בשבת ויו"ט כשמקדש על היין יכסה הפת, וכן בשבת שחרית שמקדש על היין ואוכל מיני מזונות יכסן בשעת הקידוש שלא יהיה בוין לחפת או להזונות שמקדימין היין לפניו.

(ד) דיני מעות בברכות.

א. טעה ובירך על לחם נמור במ"מ, או על פת כסנף המוציא יצא, אבל אם בירך על תבשיל המוציא, אפילו הוא מחמשת המינים לא יצא טעה ובירך

3 — One who is about to partake of a kind of food on which the blessing בורא פרי האדמה or בורא פרי העץ is to be pronounced also another kind on which the blessing שהכל should be pronounced, even if he be fondest of the latter kind, he should, nevertheless, give precedence in pronouncing the blessing of בורא פרי האדמה or of בורא פרי העץ, The blessing בורא מיני מזונות takes precedence over all, even over the blessing on wine, but the blessing המוציא precedes also the blessing בורא מיני מזונות. Therefore on Sabbaths or Holidays when pronouncing the blessings of Sanctification (קידוש) on wine, the bread should be covered, also on a Sabbath morning when he intends to partake of farinaceous food after having said the קידוש he should have that food covered when pronouncing the קידוש on wine, as otherwise it would be derogatory to the bread or farinaceous food to give wine the precedence over them.

LAWS CONCERNING BLESSINGS PRONOUNCED ERRONEOUSLY.

1 — One who by error pronounced the blessing בורא מיני מזונות on bread, or the blessing המוציא on cake, has fulfilled his obligation, however if he had pronounced the blessing המוציא on vituals even if prepared from the five species of grain, his obliga-

על ענבים בפה"ג יצא, וכן בברכה אחרונה אם טעה ובירך על הנפן יצא שגם הענבים פרי הנפן הם, ואם טעה ובירך על היין בפה"ע, אם נזכר מיד יאמר תוך כדי רבוז כפה"ג, ואם לא נזכר מיד, יצא בד"עבר טעה ובירך על פה"ע בפה"א או שהיה שתיהן לפניו וטעה והקדים לברך על פה"א, ונתכוון לפטור גם פה"ע יצא, שגם פרי העץ יונק מן האדמה, אבל אם בירך בפה"ע על פה"א לא יצא ויכן אם נסתפק באיזה פרי, אם הוא פה"ע או פה"א, אם א"א לברר בשום אופן, יברך עליו בפה"א ואם טעה ובירך שהכל על כל דבר, אפילו על פת ויין יצא

ב לכתחלה צריך לידע ולכוין על מה הוא מברך בשעה שזכיר את השם מהברכה, אמנם אם טעה בכוננתו, כגון שהיה סבור שהוא יין, ובירך על דעת

tion is not fulfilled If, by error, one had pronounced the blessing on grapes, his obligation is fulfilled, likewise, if he had erred in pronouncing the concluding blessing על הנפן, his obligation is fulfilled, as grapes are also "fruit of the vine"

If, by error, he had pronounced upon wine the blessing בורא פרי העץ if he at once became aware of it, he should instantly add the words בורא פרי הנפן, but if he did not become aware of it immediately, and it was done inadvertently, his obligation is fulfilled.

If, by error, one pronounced the blessing בורא פרי האדמה (of the fruit of the ground) on a fruit of the tree, or if they were both before him, and, by error, he had given precedence in pronouncing the blessing on the fruit of the ground with the intention of exempting the fruit of the tree, his obligation is fulfilled, as the fruit of the tree also gets its sustenance from the ground, but if he pronounced the blessing בורא פרי העץ on a fruit of the ground his obligation is not fulfilled. Consequently if one is in doubt as to what species a fruit belongs to (of "ground" or of "tree") and it is impossible for him to ascertain the truth, he should pronounce the blessing בורא פרי האדמה thereon

If, by error, he had pronounced the blessing שהכל on any article, even on bread or wine, his obligation is fulfilled.

2 — At the outset one should know and be intent upon the blessing he is pronouncing at the time he mentions the Divine

דיני מעות בברכות

דעת לסיים בפה"ג, וקודם שאמר בפה"ג הכיר שהוא מים או שכר, וסיים שהכל יצא, וכש"כ אם היה סבור על היין שהוא מים ובירך על דעת לסיים שרכל, וקודם שאמר שהכל נזכר ואמר בפה"ג בוודאי יצא, שהרי אם היה מסיים שהכל נ"כ היה יוצא, ויותר מזה אפילו סיים הברכה במעוהו ונזכר תוך כדי דבור ותיקן אמירתו, וכך היתה אמירתו בורא פרי הנפן שהכל נהיה ברברו, יצא בר"א אם נזכר תוך כדי דבור, אבל אם לא נזכר תוך כדי דבור, יברך מחדש שהכל, אם רוצה לשתות כוס זה.

ג. אם היה לפניו יין וי"ש והיה ברעתו לשתות משניהם, ולקח הי"ש וסבור שהוא יין ובירך בפה"ג, ומעם מהכוס והכיר שהוא י"ש, מותר לו ליקח

Name in the blessing Yet if he erred, and was intent upon the wrong blessing, as for instance he thought he was about to drink wine, and he pronounced the blessing with the intention of concluding it with *הגן פרי הגן* but before thus concluding it he had recognized that it was water or beer and had concluded it *שהכל* etc his obligation is fulfilled. This is especially the case, if he had mistaken wine for water and pronounced the blessing with the intention of concluding it with *שהכל* etc, but before saying *שהכל* he had become aware of his error and said *הנפן פרי הנפן* his duty is surely done, for if he had pronounced *שהכל* he would have fulfilled his obligation, moreover even if he had concluded the blessing erroneously but had instantly become aware of his error and rectified it, that is, he said *שהכל נהיה ברברו*—*הנפן פרי הנפן* his obligation is fulfilled. The foregoing is applicable only, if he instantly became aware of his error, but if he did not instantly become aware thereof, he should repeat the blessing *שהכל* if he desires to drink of that cup

3 —If wine and brandy were before him and he intended to partake of both, and mistaking the brandy for wine he had pronounced the blessing *הנפן פרי הנפן* thereon, and tasting of the cup he recognized that it was brandy, he is permitted to immediately partake of the wine, without being required to pronounce another blessing, for although he had interrupted himself by

דיני טעות בברכות

תיכף היין לשותות, וא"צ ברכה אחרת אף שהפסיק בטעימה לא הוי הפסק כל שלא הפסיק ברבור.

כה) דין בירך על דבר והביאו לו עוד.

א בירך על לחם ולא היה בדעתו לאכול יותר ממה שהכין לו, כגון שקנה לו לחם או גלוסקא, וסבר שיהיה די לו ושוב נתאוה לאכול יותר, ושלת לקנוח עוד, אפילו יש לפניו עוד, ממה שהכין לו בתחלה, מי"מ צריך לברך שנית המוציא על מה שהביאו לו, דהוי נמלך, אבל מי שיש לו לחם בביתו וחתך לעצמו חתיכה שהיה סבור שיהיה די לו, ושוב נתאוה ליותר וחתך לו עוד, אף שאין לו עוד מהראשון א"צ לברך שנית דלא הוי נמלך.

ב. בירך על פירות שהוא אוכל והביאו לו אחר"כ עוד, אם בשעת הברכה היתה בדעתו על כל מה שיביאו לו, אזי אפילו אין לו עוד מהראשונות, ואפילו

having tasted (the brandy) it is not considered as an interruption so long as he did not interrupt himself by speaking

LAW OF PRONOUNCING A BLESSING

ON AN ARTICLE AFTER WHICH MORE OF THE SAME WAS SERVED

1 — If one had pronounced a blessing upon bread, having no intention of partaking of more than what he had prepared, as for instance, he had purchased a bread or a roll and thought that would suffice him, and then desired to eat more of same, and sent for some more, and even if he had more of same before him, he is nevertheless obliged to the blessing המוציא on what was brought him, as he had changed his mind, however if one has bread in the house of which he had cut off a portion thinking it would be sufficient for him and, then desired to partake of more of it and cut off some more thereof, although he has no more of the first piece, still he need not repeat the blessing, as that is not considered as if had changed his mind.

2. — If one had pronounced a blessing upon fruit and was partaking thereof when more of it was brought to him, if at the time he pronounced the blessing, it was his purpose to include

דין בירך על דבר והביאו לו עוד

אינו ממין הראשון, אלא שבכחותיהם שווים, אינו צריך לברך שנית על אלו שהביאו לו, ואם הוא נמלך ממשי, דהיינו שמתחלה לא היה דעתו לאכול דם אלו שהם לפניו, ואח"כ נמלך לאכול יותר, אזי אפילו הם ממין הראשון וגם יש לפניו עוד גם מהראשונות, מ"ם צריך לברך שנית על אלו שהביאו לפניו.

ג. ואם מתחלה היתה דעתו סתם לא כך ולא כך, אזי יש חלוק שאם בשעה שהביאו לו השניות לא היה לו עוד מהראשונות, צריך לברך שנית, אבל אם היה לו אז עוד מהראשונות, יש ספק בברכה על השניות. לכן יזהר שכשיברך יהיה דעתו על כל מה שהביאו לפניו, ואם הביאו לפניו דבר שהוא חשוב וחביב

thereby all that would be brought to him, he is exempted from repeating the blessing on what is subsequently brought to him, even if he have no more of the first fruit, and even if they are not of the same kind as the first fruit but are subject to the same blessing, however if he changed his mind in regard to what was brought later, that is, if it was his original intention to eat only what was before him, but he subsequently changed his mind and decided to eat more than that, even if what was brought later is of the same kind as the first, and he also had some left of the first fruit, he is nevertheless obliged to repeat the blessing upon what was subsequently brought to him.

3. — However if one had no particular thought one way or the other concerning anything that might be brought later, the following distinction should then be observed if none of that kind was left at the time more of it was brought to him, he should repeat the blessing, but if he has more left, there is a diversity of opinions, regarding the obligation to repeat the blessing on that which was brought later, one should therefore take the precaution, when pronouncing the original blessing, to bear in mind that he exempts thereby, all things requiring the same blessing that may be brought subsequently. If when pronouncing the blessing one had no particular thought concerning what might be brought subsequently, and something requiring the same blessing but of a superior kind and of which he was fonder than of the first, or something of the seven species was brought

דין בירך על דבר והביאו לו עוד

עליו יותר מן הראשונות או שהוא ממין שבעה, אפילו יש לפניו עוד מהראשונות, אם היתה דעתו בסתם, צריך לברך שנית, כי מה שאינו חשוב אינו פוטר את החשוב בסתם, אם לא כשהיתה דעתו במפורש לפטרו

ד בירך על משקה שהכר ונתכוון לפטור כל מין שברכתו שהכל, אם הביאו לו אפילו אוכלין, א"צ לברך, אבל אם היתה דעתו בסתם, או אפילו כשהביאו לו האוכלין עדיין היה המשקה לפניו, מ"מ צריך לברך שנית על האוכלין. ולא רמי לשני מיני אוכלין, שבאופן זה א"צ לברך, אבל באכילה ושתייה, אף שברכותיהם שווים, אינם פוטרין זה את זה, אא"כ היה לפניו בשעת ברכה, או שהיתה דעתו עליהם

ה כל זה לא מיירי אלא באדם האוכל משלו, אבל אם הוא אוכל אצל חברו, כיון שבירך על מין אחד, פוטר כל מה שיביאו לו, אפילו אין לו עוד

to him, he is required to repeat the blessing, even if he, then, had more of the first left, for the blessing pronounced upon an inferior article cannot exempt the superior article, unless he clearly intended to exempt same when pronouncing the original blessing

4 — Having pronounced the blessing שהכל upon a beverage, with the intention of exempting all articles that are subject to that blessing, he is no longer required to repeat the blessing, even upon eatables that may be served to him, however if he had no particular thought when pronouncing the blessing, concerning what might be brought subsequently, he is required to repeat same on any eatable that might be brought regardless of the fact that he still had some of the beverage left at that time, as the law concerning the exemption of two kinds of eatables, is not applicable in this case, as the blessing one pronounces upon a beverage, does not exempt on eatables even if both are subject to the same blessing unless both are before him at the same time, or if he had it in his mind to exempt the one by the other.

5. — The above laws apply only to one who eats of his own, but one who dines at his neighbor's, exempts, by the blessing pronounced upon one kind, all that might be brought subsequently, even if there be no more of the first kind on the table,

דין בירך על דבר והביאו לו עוד

מהראשונים, שהכל תלוי בדעת הבעה"ב, אך אם נמלך ממש, או צריך לברך שנית, ואם לא היה בדעת הבעה"ב להביא יותר, רק לבקשת האורחים נתן להם ג"כ, אינן צריכין לברך, לפי שהאורחים סומכין בדעתם שהבעה"ב מסתמא יתן להם כל צרכם. ומי שבא לסעודה ונתנו לו כוס ובירך עליו, ואח"כ שוב נתנו לו כוסות, אם המנהג הוא כן, מסתמא היתה דעתו על כולם, ואינו צריך לברך עוד.

כו) דיני ברכת הריח.

א. כשם שאסור ליהנות ממאכל או משקה קודם שיברך, כן אסור ליהנות מריח קודם שיברך עליו, אבל לאחריו א"צ לברך פרי העץ או פרי האדמה

as it all depends on the host. Yet if he had relinquished all thoughts concerning the article that was subsequently brought to him, he is obliged to repeat the blessing on same

If the host had no intention of serving his guests with more of the same food, but served them solely at their request, the latter are not obliged to repeat the blessing inasmuch as they depend upon their host to supply them with as much as they need. One who participated in a feast and had pronounced a blessing upon a cup (of wine) that was given him, need not repeat the blessing upon the cups that will again be given him, if it is customary to give guests more than one cup, as it presumed that when pronouncing the blessing upon the first cup he had it in his mind to exempt all the others, therefore, he need not repeat the blessing

LAWS CONCERNING THE BLESSINGS TO BE
PRONOUNCED UPON INHALING THE FRAGRANCE OF
VARIOUS ODORIFEROUS ARTICLES

1. — In the same measure that one is forbidden to enjoy of any article of food or drink before having pronounced a blessing thereon, one is also forbidden to enjoy of any fragrant odor before pronouncing a blessing thereon, however after having enjoy-

דיני ברכת הריח

אם הוא ראוי לאכילה, ואפילו אינו ראוי אלא ע"י תערובות, כגון אגוז מושקאם ציטראן, או אתרוג, או קאפע קלוי, כיון שעיקרו לאכילה, מברך הנותן ריח טוב בפירות אם נתכוין להריח בו אבל אם אוכלו והריח בא ממילא אליו איצ לברך על הריח על עץ שעיקרו אינו ראוי לאכילה, אלא להריח, כגון הדס או וורד (ראָזען) או לבונה וכיוצא בהם, ברכתן בורא עצי בשמים פלפלין או זנגביל יש ספק בברכתן, ולכן אין להריח בהם

ב. על עשבים וירקות מברך בורא עשבי בשמים. והסימן לידע מה הוא עץ ומה הוא ירק, הוא, אם הנבעול הוא קשה כנבעול של פשתן ומתקיים משנה לשנה ומצויא עלין, זהו עץ, ואותן שהנבעול לעולם רך היו עשבי בשמים. אם אינו לא מין עץ ולא מין עשב, כגון פיזם וכרומה, ברכתן בורא מיני בשמים

ed theref, one is not required to pronounce a concluding blessing.

Before inhaling the fragrance of the fruit of the tree or of the fruit of the ground that is fit for food, even if it is only made fit by being mixed together with other ingredients, such as the nutmeg, the citron, the "Ethrog", or roasted coffee, inasmuch as they are principally used as food, he should pronounce the blessing בפירות ריח טוב כיון שעיניו לאכילה, providing he had intentionally inhaled their fragrance, however, if, when partaking thereof, its fragrance had reached him, he is not obliged to pronounce a blessing upon its fragrance

Before inhaling the fragrance of plants, which are unfit for food, but are chiefly esteemed for their fragrance, such as the myrtle or the rose, or frankincense and the like, one should pronounce the blessing בורא עצי בשמים. One should not inhale the odor of pepper or ginger, as it is a mooted question whether a blessing should be pronounced thereon.

2 — Before inhaling the fragrance of herbs and vegetables, one should pronounce the blessing בורא עשבי בשמים, a vegetable is distinguished from a tree in the following manner if it possesses a stem as hard as the stalk of flax, and is perennial, and produces leaves, it is a tree, but if its stalk is always soft it is an odorous herb. If it is neither a tree nor a herb such as musk and the like, on inhaling of their fragrance one should pronounce the blessing בורא מיני בשמים.

תעל שמן אפרסמון שנדל בארץ ישראל, קבעו לו ברכה לעצמו, ומברכין עליו בורא שמן ערב.

ג. אם בירך על של עץ עשבי בשמים, או להיפך, לא יצא, אבל אם בירך במ"ב על כל המינים יצא, ולכן אם הוא מסופק על מין אחד וא"א לברר, יברך במ"ב. ושמן או מים שבשמו בבשמים, אם בעצי בשמים ברכתו בעצ"ב ואם בעשבי בשמים ברכתו בעש"ב ואם היה בו ב' או הרבה מינים, ברכתו במ"ב, ואם הוציאו הבשמים מהשמן או המים, ולא נשאר העיקר רק הריח, יש ספק אם מברכין עליהם, לכן לא יריח בהם, ותעל ריח שאין לו עיקר כלל, כגון בגדים שקלטו ריח בשמים, ובן כלי או ידיו שקלטו הריח, ועכשיו נסתלקו הבשמים ונשאר הריח לבד, בוודאי אין מברכין עליהם.

On Balsam-oil which is indigenous to the soil of the Land of Israel (Palestine) the special blessing בורא שמן ערב was instituted

3.—If on smelling fragrant woods one had erroneously pronounced the blessing בורא עשבי בשמים ("who createth odorous plants") or vice-versa, he has not fulfilled his obligation, however if he had pronounced the blessing מיני בשמים on any of the odorous species, his obligation is fulfilled, thus, if he is unable to distinguish the species of an odorous article, he should pronounce the blessing מיני בשמים thereon.

Oil or water that was scented with spices, is subject to the blessing בורא עצי בשמים if impregnated with fragrant woods or barks, and to the blessing בורא עשבי בשמים if perfumed with odorous plants, if prepared with divers kinds of perfumes it is subject to the blessing מיני בשמים. If the odorous article was abstracted from the oil or water leaving none of that element therein except its perfume, it is a mooted question whether a blessing is required on smelling it, one should therefore not smell thereof, however the odor exhaled by an article which possesses nothing of the odorous substance, such as garments that have absorbed the odor of spices, or if the mere odor clung to a vessel or to a person's hands, after the spices were taken away, it is positive, that no blessing is required on smelling thereof.

ד. הביאו לפניו פרי המריח ועצי בשמים ועשבי בשמים ומיני בשמים, יברך על כל א' ברכה הראויה לו, ומקרים תחלה לברך על הפרי ואחריו על העץ ואחריו על עשבי בשמים, ואחריו על מיני בשמים

ה. אם משימים בשמים על נחלים, שיעלה ריח טוב, מברכין עליו משיעלה העשן קודם שיגיע לו הריח, אבל לא יברך קודם שעולה העשן, אם הבשמים הם מין עץ מברך עצה"ב, ואם עשב עשבי, ואם שאר מינים מיב, ודוקא אם עושה זאת בשביל להריח, אבל אם עושה כן רק לנרש ולבטל ריח רע מהבית, אין מברכין כלל וכן בכל אופן שאינו עומד להריח, כגון בשמים המונחים בהחדר לסחורה, אין מברכין עליהם, אפילו הוא מכוון להריח אבל אם נכנס לחנות של בשמים, או אפאטהעקא ונתכוון להריח, מברכין במ"ב, כי הבשמים עומדים שמה

4.— One to whom was brought a fragrant fruit, odorous barks and plants and aromatic spices, should pronounce the blessing appropriated to each, in the following order first on the fruit, then on the bark, then on the plants, and last on the spices.

5 — One who censes the atmosphere with the spices that he burns upon coals, should pronounce a blessing thereon immediately the fumes are ascending and before he inhales its fragrance, before the fumes are ascending, the blessing should not be pronounced, however, if he burns fragrant barks, he should pronounce the blessing בורא עצי בשמים, בורא if plants בשמים and if other kinds of spices מיני בשמים בורא.

A blessing should be pronounced as above only if he burns the spices especially to inhale their perfume, but if he burns them for the purpose of fumegating the room, a blessing should not be pronounced.

Likewise wherever the spices are not placed for the special purpose of smelling them, such as spices that are placed in a room as merchandise, are not subject to a blessing, even when one smells them intentionally. However if one entered a store where various spices are sold, or at an apothecary, and intended to smell them, he should previously pronounce the blessing בורא בשמים as the spices are there for the purpose of smelling them, for the store-keeper is pleased to have people smell them

דיני ברכת הריח

להריח, שניתא ליה לבעל החנות שיריחו בני אדם ויקנו. נכנס שם ויצא, נכנס שם ויצא, אם היה דעתו מתחלה, אין צריך לחזור ולברך, ואם הסיה דעתו, או ששהה זמן רב חוץ לחנות, או שהלך בנתיים לבית אחר, צריך לברך בכל פעם.

ו. אסור להריח בבשמים של אשה, וכן אסור להריח בבשמים של עכרים, ומכש"כ שאסור לברך עליהם.

כז) דיני שהחינו והטוב והמטיב.

א. אם ראה, או שמע מפי אדם נאמן, דבר שהוא טובה לו לבדו, מברך שהחינו, ואם היא טובה לו ונם לאחרים, מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם הטוב והמטיב. ואם בשעה שראה או שמע, לא היה יכול לברך, יברך

and buy thereof If one had entered and left the place several times in succession, if, when first pronouncing the blessing he had in mind to exempt it subsequently, he need not repeat the blessing, but if his attention was diverted therefrom, or if he had remained a long time outside of the store, or, if in the interval he had visited another house, he is required to pronounce the blessing every time that he returns to that store.

6 — It is forbidden to smell the spices of a woman, likewise the spices used by idol worshippers and it is certainly forbidden to pronounce a blessing on the above.

LAWs CONCERNING THE BLESSINGS שהחינו AND

הטוב והמטיב.

1.—On seeing something that is good for him alone or upon hearing good tidings in which he alone is interested, from a reliable party he should pronounce the blessing שהחינו, but if it be good for him and for others as well, he should pronounce the blessing ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם הטוב והמטיב. If at the time he beheld that which was good for him or heard the good tidings he was unable to pronounce the blessing, he should pronounce it later.

It is one's duty to pronounce a blessing to God also for the evil, thus, if he beheld something that was bad for him, or heard

אח"כ וחייב אדם לברך לר' גם על הרעה, אם ראה או שמע דבר רע, זכרך ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם דין האמת וחייב לברך על הרעה בדעה שלמה ובנפש חפצה, בשם שהוא מברך על הטובה ואם באו לו כמה שמעות, טובות או רעות, די לו בברכה אחת לכולן

ב. הגיע אליו טובה, או ששמע שמעה טובה, אף שנראה שטובה לו תגרום לו רעה, מ"מ מברך הטוה"מ, וכן ברע"י, אף שנראה שתגרום לו טובה, מ"מ מברך דין האמת, שאין מברכין על הענין להיות, אלא על מה שאידע עתה וקעולם יהא אדם רגיל לאמר כל מה דעביר דחמנא לטב עביד.

ג. ילדה אשתו זכר, מברכין הבעל והאשה הטוה"מ, ואם מתה האשה בילדתה, מברך הבעל שהחינו, דהא ליכא הטבה לאחריני, ואם מת האב סודם שילדתה, מברכת היא שהחינו

ברוך אתה ה' אלהינו the blessing evil tidings, he should pronounce the blessing מלך העולם דין האמת upon the evil that befalls him with singleness of thought and with a willing mind after the same manner that he pronounces a blessing upon the good. On hearing many good or evil tidings one blessing is sufficient for all

2 — One to whom a benefit had arrived or who had heard good tidings, although the good is of such a nature that evil will apparently result therefrom, should, nevertheless, pronounce the blessing הטוב והמטיב Likewise on the evil from which good is likely to result one should pronounce the blessing דין האמת as blessings are rendered only upon the occurrences of the present, not upon the events of the future — a man should always be accustomed to say עביר דחמנא לטב עביד "What the All-merciful does is for the best".

3 — If one's wife gives birth to a son, both husband and wife should pronounce the blessing הטוב והמטיב If the woman died as she gave birth to the son, thus leaving the husband with none else to participate in the joy, he should pronounce the blessing שהחינו, and if the father died before she gave birth to the son she should pronounce the blessing שהחינו.

דיני שהחינו והמוהמ"ט

ד. מת אביו או קרובו, או אפילו אינו קרובו, אלא שהוא אדם כשר והוא מצטער עליו, מברך ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם דין האמת, ועל שאר אדם שאינו מצטער כ"כ, אומר ברוך דין האמת בלא שם ומלכות, ואם נשאר מאביו או מקרובו ירושה מברך שהחינו נ"כ, ואם יש עוד יורשים עמו, אזי במקום שהחינו יברך המוהמ"ט.

ה בנה או קנה בית, או קנה כלים, או מלבושים חשובים, אפילו ה הוא כיוצא באלו תחלה, אלא שאלו לא היה שלו מעולם (לאפוקי מכרן וחזר וקנאן) והוא שמח בהם, מברך שהחינו ויש לברך בשעת הקנין או גמר חבנין, אף שעדיין לא נשתמש בהם, בי אין הברכה אלא על שמחת קנייתן.
ו. כשילבוש מלבוש חדש, יברך מלביש ערומים, ואף שכבר בירך שחריה חזר ומברך כשלובשו, אך אם לבשו שחרית, נפטר בברכה זאת קנה לו טלית

4 — If one's father or relative died, or even one who bore no relationship to him but was a pious man, whose death grieves him sorely, he should pronounce the blessing ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם דין האמת. On the demise of one whose death does not cause him so much grief, one should pronounce the blessing ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם דין האמת omitting the Divine Name and Royal title. If his father or relative left him an inheritance he should also add the blessing שהחינו, but if there were other heirs beside himself, he should add the blessing הטוב והמטיב instead of שהחינו.

5 — If one had built or purchased a house, or had bought vessels or precious garments, although he had previously acquired similar possessions, so long as he never owned these before (thus we preclude that which one had sold and repurchased) and he, rejoices in their acquisition, he should pronounce the blessing שהחינו, — the blessing should be pronounced at the time the purchase was made or upon completion of the building, although he had as yet not made use of them, as the blessing is rendered for the joy of acquisition.

6 — If one dons a new garment he should pronounce the blessing מלבוש ערומים, even if one had already pronounced that blessing in the morning prayers, he should repeat same when donning the new attire, however if he had dressed himself therein in the morning, the blessing of the morning prayer will exempt

דיני שהחינו והטוהמ"ט

חדש, כשעושה בו את הציצית, יברך שהחינו, ואם לא בירך אז, יברך בשעת עיטוף ראשון. לאחר שבירך להתעטף בציצית

ז קנה כלים שמשתמשים בהם הוא ובני ביתו, יברך הטוהמ"ט, ואם נתנו מתנה לא', יברך טוהמ"ט, שהוא טובה להמקבל וגם להנותן, אם המקבל עני, זכה ר' להנותן במצוח צרקה, ואם המקבל עשיר, שמח הנותן שזה מקבל ממנו מתנה

ח מי שקנה ספרים חדשים, אינו מברך שהחינו, דמצות לאו ליהנות ניתנו, ומי שקנה דבר שאינו חשוב, כגון חלוק, או מנעלים, או אנכילאות, לא יברך, אפילו הוא עני ששמח בהם ועשיר שקנה כלים שראוי לבינוני לשמוח בהם, אלא לערך עשרו אינם חשובים אצלו ואינו שמח בהם. לא יברך.

him from pronouncing a separate blessing on same. If he purchased a new טלית he should pronounce the blessing שהחינו when he inserts the ציצית, but if he did not pronounce the blessing at that time, he should pronounce it when first wrapping himself therein after having pronounced the blessing בציציה

7 — On purchasing furniture for household use one should pronounce the blessing הטוב והמטיב If one was presented therewith he should pronounce the blessing הטוב והמטיב as the recipient is benefited by the gift and also the donor, who, if the recipient be a poor man, is made meritorious by the Lord. who has enabled him to perform the commandment concerning charity, and if the recipient be a rich man, the donor is gratified by the former's acceptance of the gift

8 — On purchasing new ספרים (sacred books) one should not pronounce the blessing שהחינו as the things wherewith commandments are performed are not for sensual enjoyment On purchasing an article that is of slight value, such as a shirt, shoes, or stockings, one should not pronounce a blessing, even if he be poor and its acquisition give him joy If a rich man purchased vessels whose acquisition would fill one of the middle class with joy but which the rich man in comparison to his wealth, esteems but lightly and does not joy therein, he should not pronounce a blessing.

דיני שהחינו והמהמ"ט

ט. נוהגין לברך למי שלבש בגד חדש, תבלה וחדש, ועל דברים שנעשו עם עור, אפילו מבהמות וחיות טמאות, א"א תבלה וחדש, כ"א יחדש בגד כזה צריכין לזה להמית בעל חי, ורחמיו על כל מעשיו כתיב, ואין זה ברכה י. פרי שהיא מתחדש משנה לשנה, בפעם הראשון בשנה שהוא אוכלה יברך שהחינו, ויברך תחלה שהחינו ואח"כ ברכת הפרי ואם שכח ויברך תחלה ברכת הפרי, יכול לברך גם אח"כ שהחינו, ולא היו הפסק, ואם לא בירך באכילה הראשונה, שוב אינו מברך אם יש לפניו כמה מינים חדשים, די בברכת שהחינו אחת לכולם ב' מינים אף שהם דומים קצה, כמו קארשין וויינשעל, ואפילו אין חרוקין בשמות אלא בטעם, כמו תאנים לבנים ותאנים שחורות, אם בירך שהחינו על מין אחד כשנזדמן לו מין שני אח"כ, יברך גם עליו שהחינו. כי שחי

9 — It is customary to bless one who has donned new apparel by saying: "Mayest thou wear out this garment and adorn thyself with a new one" ("תבלה וחדש") One should not bless another with the words תבלה וחדש, who has donned a new garment made of leather, (or the skin of any animal) for in order to renew such a garment it is necessary to kill an animal, and it is written "and His tender mercies are over all his works", it would therefore not be a blessing.

10 — If one partakes, for the first time, of a fruit which is reproduced each year, he should pronounce the blessing שהחינו First the blessing שהחינו should be pronounced, and then, the blessing appropriated to the fruit, however, if by inadvertence, he first pronounced the blessing on the fruit, he can pronounce the blessing שהחינו thereafter, without it being considered an interruption One who omitted the blessing שהחינו when first partaking of a new fruit, should not pronounce it on subsequently partaking of same. One who is about to partake of several kinds of new fruit should pronounce the blessing שהחינו on one kind and include all the rest. Two species of fruit, although they slightly resemble each other, such as the cherry and a certain berry, even if they bear a name in common but differ in taste, such as blue figs and dark-brown figs—if one had pronounced the blessing שהחינו on one of them, he is required to pronounce it again when subsequently partaking of the other, as the eating of each of

דיני שהחינו והטוהמ"מ

שמחות הן, ואין מברכין שהחינו על פרי אלא אחר נמר, ולא כשהוא בוסר ואין מברכין שהחינו על ירקות ומיני לפתות מפני שהם מתקיימות זמן רב, וגם הם מצוין ואין בהם שמחה ואין מברכין שהחינו על הריח.

יא. אין מברכין שהחינו על יין חדש, משום שאינו ניכר בין חדש לישן, אבל על התירוש. שהוא ניכר שהוא יין חדש, יברך שהחינו, ואם בירך שהחינו על התירוש א"צ לברך שהחינו על ענבים חדשים, אבל אם בירך שהחינו על ענבים, יש ספק אם יברך אח"כ שהחינו על התירוש, ולכן יברך שהחינו אז על פרי חדש ויפטור התירוש משהחינו.

יב. עתיד אדם ליתן רין וחשבון על כל מה שראתה עינו (מפירות חדשים) ולא אכל, ר"א היו מצמצם ליה פריטיוקנה לו מכל דבר פעם אחת בשנה ואכל ינ הרואה את חבירו לאחר שלשים יום והוא חביב ע"יו מאד, וכש"כ

those fruits constitutes a distinct joyful event. The blessing שהחינו should be pronounced only on a ripe fruit, not on one that is unripe, nor should it be pronounced on vegetables and carrots for the reason that remaining well preserved for a long time and being very plentiful one does not take joy therein. One should not pronounce the blessing שהחינו on a fragrant odor,

11 — The blessing שהחינו should not be pronounced upon partaking of new wine, as it is indistinguishable from old wine, but it should be pronounced on partaking of תירוש which can be recognized as new wine. If one had pronounced the blessing שהחינו on the new wine (תירוש) he is no longer required to pronounce that blessing upon grapes, however, if he pronounced it upon partaking of new grapes, it is a mooted question whether he is subsequently required to pronounce it upon new wine, in such an emergency he should pronounce the blessing שהחינו on a new fruit and thus exempt the new wine from that blessing.

12. — A man is destined to pass in judgment before the Most-high for having denied himself the pleasure of partaking of the new fruits that his eyes have beheld. The Talmud relates that Rabbi Eliezer was wont to lay aside a small sum, regularly, wherewith he purchased the new fruit of the year and partook thereof.

13.—One who sees his neighbor after thirty days have elaps.

דיני שהחינו והמוהמ"ט

אדם שהוא גדול ממנו, כגון אביו או רבו, ושמח בראייתו, מברך שהחינו, אף שבתוך הזמן קבל ממנו מכתב, ואם רואהו לאחר י"ב חדשים, ולא קבל ממנו שום מכתב ולא שמע ממנו, יברך מחיה המתים ואינו מברך שהחינו, אבל אם קבל ממנו מכתב בתוך הזמן, או ששמע ממנו, אינו מברך מחיה המתים אלא שהחינו. ואין חילוק בין זכרים לנקבות לענין זה.

יד. חבירו שלא ראה אותו מעולם, אלא שע"י מכתבים נעשו אוהבים, אם רואהו אח"כ אינו מברך על ראיתו, דכיון שלא התראו מעולם פנים אל פנים, אין האהבה גדולה כ"כ שיהא שמח בראיתו.

בח) דיני ברכות הראיה.

א. הרואה אילני מאכל שמוציאין פרת, מברך ברוך אחה ד' אלהינו

ed from the time he last saw him, if he be greatly attached to him, he should pronounce the blessing שהחינו. Especially when he sees a man who is his superior, as for instance, his father or teacher, and he rejoices in the sight, he should pronounce the blessing שהחינו, even if he had received a letter from him in the interval. On beholding him for the first time in twelve months, if during that interval he did not receive any letter from him, nor did he receive any tidings from him he should pronounce the blessing מחיה המתים instead of שהחינו, but if he had received a letter from him in that time, or had heard of him, he should not say מחיה המתים but he should pronounce the blessing שהחינו. The law is applicable to both male and female

14.—One who sees a friend whom he had never seen before, but with whom he became friends by means of corresponding together, need not pronounce a blessing on seeing him, for inasmuch as they have never seen each other before, the love they bear each other cannot be so great that he should be overjoyed at seeing him.

LAWS CONCERNING THE BLESSINGS

ON SEEING.

1. — On seeing fruit trees in blossom one should pronounce, the blessing ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם שלא חסר בעולמו כלום וברא

דיני ברכות הראיה

מלך העולם שלא חיסר בעולמו ביום וברא בו בריות טובות וא לנות טובות ליהנות בהם בני האדם ואינו מברך אלא פעם אחת בכל שנה. ואם לא בירך בפעם הראשון כש-א-ה את הפרחים, שוב לא יברך.

ב. ה וזה כוכב היורה כחץ באורך ממקום למקום, ונמשך אורו כשבת, וכן כוכב שיש לו זנב, ושבת של אורה, ועל ערדת הארץ, ועל רוחות שנשבו בזעף, ועל הברקים, על כל א' מאלו יברך ברוך אתה ד' אלהינו מלך העוים עושה מעשה בראשית. על כוכב היורה כחץ לא יברך רק פעם א' בלילה, אף שראה עוד כוכב אחר רץ, ועל כוכב שיש לו זנב, כיון שבירך עליו אינו מברך עוד, אלא כשלא ראהו עד לאחר שלשים יום אם ראה ברק, יברך עושה מעשה בראשית, ואם שמע רעם, יברך שכחו ונבורתו מלא עולם ואם ראה ברק ושמע רעם ביחד, או שהיו בחוד כדי דבור זה לזה, יברך עושה מיב. ואין מברכין על הברק או על הרעם אלא תוך כדי דבור, אבל אם הפסיק יותר, שוב לא יברך.

This blessing — *This blessing should be pronounced but once a year* If on seeing the blossoms for the first time, one did not pronounce the blessing, he should not pronounce it on the subsequent sight thereof.

2. — *On seeing a shooting-star which darts across the sky with a transient light, or a comet, or a meteor, or the earth-quake, or a hurricane, or lightning, one should pronounce the blessing* ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם עושה מעשה בראשית. This blessing should be pronounced on a shooting-star but once during the night even if he saw another on that night. On a comet, one should pronounce the blessing but once in thirty days

On seeing lightning one should pronounce the blessing עושה בראשית and on hearing thunder, one should pronounce the blessing שכחו ונבורתו מלא עולם. If one saw lightning and heard thunder simultaneously, or if one occurred within sound of the other, he should pronounce the blessing עושה בראשית. The blessings on lightning and thunder should be pronounced instantaneously as they occur, and if the interruption was longer than that, he should no longer pronounce same.

With the blessing that he pronounces once upon lightning or thunder, he exempts all the others that he may see or hear subsequent thereto so long as the clouds have not rolled by, but

דיני ברכות הראיה

ואם ראה ברקים הרבה, או שמע רעמים הרבה, כל מן שלא נתפזרו העבים, נפטר בברכה אחת, נתפזרו העבים והשמים נזדככו, בין ברק לברק ובין רעם לרעם, צריך לחזור ולברך, ואלו הברקים הנראים בלא רעם, אלא מתמת חום, אינם כברקים ממש ואין מברכין עליהם.

ג. הרואה קשת, יברך ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם זוכר הברית ונאמן בבריתו וקים במאמרו, ואסור להסתכל הרבה בקשת. הרואה ימים, או א' מההרים המפורסמים בעולם מחמת נבהם, מברך עושה מ"ב.

ד. הרואה תמה בתקופתה, והיא מכ"ח שנה לכ"ח שנה, שחקופת ניסן אז בתחלת ליל ד', מברכין ביום ד' בבקר, כשהיא זורחת, ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם עושה מעשה בראשית. וקורם הברכה יאמרו מזמור הללויה הללו את את ד' מן השמים וגי' ואח"כ הברכה, ואח"כ אל ארון וכו' עד וחיות הקודש,

if the clouds have disappeared and the sky has cleared up in the interval between one flash of lightning and the other, or between one peal of thunder and another he must repeat the blessing

A simple flash of light due to the heat and unaccompanied by thunder is not of the same nature as lightning and does not require the pronouncing of a blessing thereon.

3 — On seeing the rainbow one should pronounce the blessing ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם זוכר הברית ונאמן במאמרו It is forbidden to look intently upon a rainbow. At the sight of the Sea, or of one of the Mountains which are celebrated for their great height, one should pronounce the blessing עושה מעשה בראשית.

4. — On the appearance of the Sun at the end of the solar cycle, or after a period of twenty eight years has elapsed, at which time the equinox of ניסן (vernal equinox) begins at the approach of night fall on the eve of the fourth one should pronounce on the morning of the fourth of Nissan, when the sun is shining, ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם עושה מעשה בראשית.

Before pronouncing the blessing one should say the Psalm השמים etc, after which he should pronounce the blessing, then say ארון קודש אל until this should be followed by the Psalm מספרים כבודו השמים and terminated by קדיש עליו and on conclusion the קדיש should be recited.

דיני ברכות הראיה

ואח"כ מזמור השמים מספרים כבוד ונוי, ואח"כ עלינו לשבח וקדיש ולכתחלה יש לברך בבקר מיד בהנץ החמה, משום דריוזין מקדימין למצוה. וטוב אם אפשר לברך באסיפת עם, משום ברב עם הדרת מלך. [ויש להכריז ביום שלפניו, למטן ידעו להתאסף], אם אי"א להתאסף תיכף בבקר, אל יאחרו בשביל זה, אלא כל א' יברך מיד כשרואה זריחת השמש, ובריעבר אם לא בירך בבקר, יכול לברך עד ג' שעות על היום, ובשעת הרחק עד חצי היום, ולכן אם בבקר יש עננים המכסים את השמש, ימתין עד קרוב לחצות, אולי תתגלה, ויברך בשם ומלכות, ואם לא נתגלה, יברך בלא שם ומלכות. שנת קידוש החמה היחה בשנת התרנ"ז ותיהיה אי"ה בשנת התרפ"ה, שנזכה לאור שבעת ימי בראשית.

This blessing should primarily be pronounced in the morning immediately at the rising of the sun, for "the Zealous hasten to fulfill the commandments" and it were well to pronounce the blessing in an assembly of the people, for "In the Multitude of people is the King's honor" (it is therefore requisite to make a public announcement of the occasion on the day preceding it, in order that they be apprised thereof and assemble).

If it be impossible for them all to assemble in the morning, they should not, for that reason, delay, but each one should pronounce the blessing immediately he sees the sun shine.

If it happened that one did not pronounce the blessing in the morning, he may pronounce it at any time until about nine o'clock, and if in the stress of circumstances, (he delayed it still longer) it may still be said until noon-time, consequently if the morning was cloudy and the sun obscured he should wait until it is near noon, as perhaps the sun will make its appearance, so that he may be able to pronounce the blessing mentioning the "Divine Name" and "Royal title", but if it did not make its appearance, he should pronounce the blessing and omit the Divine Name and Royal title.

In the year 5657 the consecration of the sun was last celebrated. It will again be celebrated, by the Grace of God, in the year 5685. May we merit to behold the refulgent light of the first seven days (of creation).

דיני ברכות הראיה

ה. מי שעשה לו הקב"ה נס, שלא כדרך הטבע, כשרואה המקום שנעשה לו שם הנס, יברך ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם שעשה לי נס במקום הזה, וכן בנו וכן בננו, אפילו אותם שנולדו קודם שנעשה לו הנס מברכין כיצד מברכין. בנו מברך שעשה נס לאבי במקום הזה, ואם הם רבים אומרים לאבינו בן בנו אומר לאבותי, ואם הם רבים אומרים לאבותינו. ומי שנעשה לו נסים הרבה, כשיגיע לא' מכל המקומות שנעשה לו נס, יזכיר כל שאר המקומות ויכלול כולם בברכה אחת. ויאמר שעשה לי נס במקום הזה ובמקום פלוני, וכן בניו וב"ב מוזכרין כל שאר המקומות

ו. הרואה חכם גדול בתורה מישראל, יברך ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם שחלק מחכמתו ליראיו, והרואה חכם גדול בחכמת העולם מאוה"ע מברך בא"י אמי"ה שנתן מחכמתו לבישר ודם הרואה מלך ממלכי אוה"ע, יברך בא"י

5. — One for whom the Holy One, blessed be He, had performed a miracle, in having helped him in a supernatural manner, on seeing the place where the miracle was performed for him, should pronounce the blessing **שעשה מלך העולם** His son, also his grandson, even those who were born before the miracle was performed for him, should also pronounce the blessing

How should they pronounce the blessing? His son should pronounce the blessing **שעשה נס לאבי במקום הזה** and if there are many sons they should say **לאבינו**. His grand-son should say **לאבותי** and if there are many grand-sons, they should say **לאבותינו**. One for whom many miracles were performed, on arriving at one of the places where a miracle was performed for him, should mention all the other places and include them all in one blessing which he should say in the following manner **שעשה לי נס במקום הזה** (mentioning the name of the other place) etc His sons also his grand-sons should also mention all the other places.

6 — On seeing a Jewish Sage distinguished for his knowledge of the Torah, one should pronounce the blessing **שחלק מלך העולם** On seeing a Sage of other nations, distinguished for worldly knowledge, one should pronounce the blessing **שחלק מלך העולם** On beholding a King of the rulers of other nations, one should pro-

דיני ברכות הראיה

אמ"ה שנתן מכבודו לבשר ודם, ואפילו אינו רואה המלך בעצמו, אלא שהוא רואה בכבודו ויוצא בכיבודו מהמלך הוא שם, יברך ברכה זאת וסומא יברך בלא שם ומלכות ומצוה להשתדל לראות בכבוד מלכים. ואם ראה אותו פעם א, אל יבטל יותר מלימודו לראותו, אלא אם בא בפעם זה בחיל יותר ובכבוד גדול יותר.

ז כל ברכות הראיה חנוכרות, אם חזר וראה אותן הדברים בעצמם, אינו חוזר ומברך, אלא אי"כ היה בין ראיה לראיה שלשים יום בנתיים, חוץ מיום ראיה ראשונה וחוץ מיום ראיה השנייה, אבל אם רואה דבר אחר כזה שראה אז, כגון חכם או מלך אחר, חוזר ומברך גם תוך שלשים יום

ח הרואה בפעם הראשון אדם כושי, או אדום הרבה, או לבן הרבה, או מי שהוא ארוך הרבה ודק, או אדם ננס, או מי שהוא מלא יבלת, או מי שכל שערותיו רבוקות זו בזו, או ית הפיל, או את הקוף, יברך בא"י אמ"ה משנה

ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם שחלק מכבודו לבשר מבורך בברכה ודם. Even if the King in person be invisible but all the circumstances of royal pomp indicate his presence, the blessing should be pronounced. One who is blind should pronounce the blessing but omit the Divine Name and Royal title It is mandatory for one to make an effort to behold the glory of Kings. Having seen him once, one need not interrupt his study of the Torah in order to see him again unless he come this time with a greater army and with more glory than before

7 —The blessings that one had pronounced on the occasions of seeing the personages aforementioned should not be repeated by him on again seeing the same personages within thirty days, the day that he saw them first and the day that he saw them again, not included, On seeing different personages, however, i. e. another Sage or King, one should again pronounce the blessing even within thirty days.

8 —On seeing an Ethiopian, or an Indian, or an Albino, or a living skeleton, or a dwarf, or one who is entirely ulcerous, or one whose entire hair is matted, or an Elephant, or an Ape, one should pronounce the blessing משנה מלך העולם משה הבריות. On seeing for the first time a cripple, or one without hands, or a blind person, or one who is afflicted with black leprosy

דיני ברכות הראיה

בריות והרואה את החינר, או מי שנקטעו ידיו, או סומא, או מוכה שחץ או מי שמנומר בנקודות לבנות, אם הם ממעי אמו כך, יברך בפעם הראשון שראה אותם, משנה הבריות ואם נשתנו אח"כ והוא מצטער עליהם, יברך רץ האמת ט הרואה אילנות טובות ובריות נאות מברך בא"י אמה שככה לו בעולמו ואינו מברך עליהם אלא בפעם הראשון ולא יותר, לא עליהם ולא על אחרים, אלא אם כן היו נאים מהם.

(כט) דיני ברכת הגומל וברכות פרטיות.

א יורדי הים כשיגיעו למהו הפצם, וכן ההולך בדרך שמוחזק שיש בו סכנה, כשיגיע למהו הפצו, וכן מי שהיה בשום סכנה וניצל הימנה, ומי שהיה רוח במחלה פנימית שיש בה סכנה, או שהיה מוטל במטה נ' ימים מחמת הול' ונתרפא והולך על בוריו, ומי שהיה חבוש בבית האסורים, אפילו רק על גביו מכות ויצא, יברך מעומד בא"י אמה הגומל לחייבים טובות שנמלני כל

(elephantiasis) or with "tuberculated" leprosy (which appears in white scabs), if they are thus afflicted from their mother's womb one should pronounce the blessing משנה הבריות, but if they were thus changed after birth and it grieves one to behold them, he should pronounce the blessing האמת רץ.

9—On seeing goodly trees, or beautiful creatures one should pronounce the blessing בעולמו. שככה לו העולם מלך העולם שוכה לו בעולמו. This blessing should be pronounced, but once, on seeing them for the first time, and should not be repeated on seeing again the same or others of that kind, unless the latter are more beautiful than the former

**LAWS CONCERNING THE BLESSING הגומל ALSO
BLESSINGS ON DIVERS OCCASIONS,**

1—Those who have been exposed to danger and preserved therefrom, such as a person who has crossed the ocean and has reached the desired haven, or on arriving safely at one's destination, after having passed through a dangerous road, or one who was in any peril whatsoever and was preserved therefrom, or on recovering from a dangerous internal malady, or one who was sick abed for three days and was cured, and arose with health

דיני ברכת הגומל

טוב, והשומעים אומרים מי שנמלך טוב הוא ינמלך כל טוב סלה. ויברך ברכה זאת לפני עשרה חוץ ממנו, ושנים מהם יהיו ת"ח שעוסקים בהלכות, ואם אין נמצאים לו ת"ח אינו מעבב. ונוהגין לברך בשעולה לתורה, לאחר שבירך ברכה אחרונה, ולכתחלה לא יאחרה יותר מני ימים ולכן אם ניצל ביום ב' אחר הקריאה, יברך מיד בלא ס"ת, ולא ימתין עד יום ה', וכן אם היה אבל שאינו רשאי לעלות לתורה, לא ימתין אלא יברך מיד, וכדיעבר אפ"י איחד יותר מני ימים, יכול לברך גם אח"כ.

ב מי שנעשה לו נס, יש לו להפריש צדקה, כפי השגת ידו, ויחלקם ללומדי תורה, ויאמר הרי אני נותן דבר זה לצדקה, ויהי רצון כאלו הקרבותי

restored, or one who was imprisoned and set free (even if his imprisonment was the result of a civil suit, and not not of a criminal process), all of the foregoing should pronounce, in a standing posture, the blessing *ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם הגומל לחיים* to which the listeners should respond — *מי טוב* The blessing *הגומל* should be pronounced in the presence of ten (male adults) (besides the beneficiary) two of whom should be Disciples of the Sages who are occupied with the Jewish Code, however the lack of a Disciple of the Sages, does not disqualify the body of ten

It is customary to pronounce the blessing *הגומל* on "going up to the Torah" after having said the *ברכה אחרונה* One should not, primarily, delay in pronouncing the blessing *הגומל* any longer than three days, consequently, one who was preserved from danger on a Monday after the Torah had been read, should immediately pronounce the blessing *הגומל* (with this feature, the presence of a *ספר תורה* eliminated) and he should not postpone the blessing to the following Thursday Likewise a Mourner who is prohibited from going up to the Torah should not therefore postpone the blessing, but should pronounce it immediately,— nevertheless, one who had inadvertently delayed in pronouncing the blessing longer than three days, may pronounce it also after that time

2 —One for whom a miracle was performed is in duty bound to set aside a certain sum of money for charity, as much as his

דיני ברכת הנומל

תודה, ומי שאפשר לו יחענה ביום זה, ובלילה שאחריו יעשה סעודה ללומדי תורה, וידליק נרות כמו ביום טוב, ויאמרו שיר היחוד (אשירה ואזמרה), ושיר הכבוד (אנעים וזמירות), ומזמורים אלו בתהלים. קי"א, קט"ו, קי"ז, כ"ג, ל"ד, ס"ו, ק', ק"ג, קכ"א, ק"ל, קל"ד, קל"ח, קל"ט, קמ"ג, קמ"ח, ק"נ. ויודה לר' ויכפר את הנס. וטוב ונכון לתקן איזה צרכי רבים בעיר.

ג. הנכנס לעשות איזה דבר לרפואה, או לאכיל או לשנתות לרפואה, תפלה קודם תפלה קצרה ויאמר יהר"ם האו"א שיהיה לי עסק זה לרפואה, כי רופא חנם אתה, ואם דבר זה שהוא אוכל או שותה לרפואה, צריך לברך עליו, אמר תחלה תפלה זאת ואח"כ יברך. המתעמש אומר לו תבירו אכותא, והוא אומר לו ברוך תהיה

means will allow, which he should divide amongst those who are occupied in the study of the Torah, and say "Lo, I donate this to charity, and may it be the Divine will to consider this as if I would have sacrificed a Thank Offering", and one should fast on that day, if he is able to do so, and on the following night should prepare a feast for those who study the Torah, on which occasion he should illuminate his house as on a holiday, and they should say the song of the Unity ואזמרה ואשירה, the song of Glory אנעים וזמירות and the following songs of Psalms 111th, 116th, 117th, 23d, 34th, 66th, 100th, 103d, 121st, 130th, 134th, 138th, 139th, 143d, 148th, and 150th, the beneficiary should then relate the story of the miracle that was performed for him, it is also fitting that he institute some public improvement in the city wherein he resides.

3.—One who is about to try something as a remedy, or who is about to eat or drink something medicinally, should first offer a brief prayer as follows, יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שיהיה לי עסק זה לרפואה, כי רופא חנם אתה. and if the food or beverage which he is about to partake of medicinally, require the pronouncing of a blessing, he should first offer the prayer, and then pronounce the blessing

אכותא ("To your good health"), should be said to one who is sneezing, to which the latter should respond ברוך תהיה "Mayest thou be blest".

דיני ברכת הנימל

ד היחה אשתו מעוברת, אם היא תוך מ' יום הראשונים, יוכל להתפלל יהי רצון שתלד אשתי זכר, אבל לאחר מ' יום אין להתפלל כן, שזהו תפלת שוא, רק יתכלל שיהא הולד זרע קי מא, טוב לטמים וטוב לבריות

ה מי שנעשה בנו בר מצוה, כשעולה לתורה בפעם הראשון, לאחר שבירך הבן ברכה אחרונה על הפס"ת, יברך האב בא"י אמ ה שפטרני מעונשו של זה ומנוה על האדם לעשות סעודה ביום שנעשה בנו בר מצוה, דהיינו ביום שנכס לטנת י"ד. ואם הנער דורש, הוי סעודת מצוה, אפילו אינה באותו יום

ו הנכנס למרוד את תבואותיו, וכיוצא בו, יתפלל ויאמר יהי ר"מ ד"א שתש"ח ברכה בכרי הזה, התחיל לכדוד, אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה

ז אם היה עצירת נשמים, עד שהיה העולם בצער מתמת הנשמים, אזי כשירדו הנשמים, אם ירדו כל כך ורבו על הארץ, שמעלים אבעבותות

4.—One whose wife has become pregnant and is yet within the first forty days from the time of conception, may offer the following prayer, יהי רצון שתלד אשתי זכר, but after forty days this prayer should not be offered, as it would be a vain prayer, instead, one should then pray that the child be an abiding offspring, good in the sight of heaven and of benefit to humanity

5—One whose son became בר מצוה (has arrived at the age when he must assume all the obligations implied by the commandments of the Torah, should pronounce the blessing ה' ברוך אתה ברוך מלך העולם שפטרני מעונשו של זה on "going up" to the Torah for the first time on that occasion, after his son had concluded ספר תורה on the reading in the אחרונה ברכה

It is mandatory for one to prepare a feast on the day on which his son became בר מצוה, that is, on the day when he has entered upon his fourteenth year. If the lad delivers a דורש (Talmudical Thesis) on that occasion, it assumes the dignity of a 'feast of the Commandment' even if celebrated on another day

6. — One who is about to measure his crops, or the like, should say the following prayer יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתשלח ברכה ברוך השולח, having begun the measurement he should say ברכה בכרי הזה, ברכה בכרי הזה

7 — If after a drought that caused general distress, there comes a rain-fall that descends with such force that it runs off in

דיני ברכת הנומל

מן המטר והולכין זה לקראת זה, צריכין לברך ברכה זאת אם אין לו שדה אומר. מודים אנחנו לך ד' אלהינו על כל טפה וטפה שהורדת לנו, ואילו פינו מלא שירה כים כו', עד הן הם יודו ויברכו וישבחו את שמך מלכנו, באי אל רוב ההודאות ואם יש לו שדה בשוחפות עם ישראל אחר, מברך הטוב והמטיב, ואם אין לו שוחף ישראל, אף שיש לו אישה ובנים, יברך שהחינו. ברכת הטוב והמטיב, או שהחינו, יברך אף שאינו רואה את הגשמים. אלא שהוא שומע טיורדים גשמים, אבל ברכת מודים וכו' אינו אומר אלא מי שהוא רואה את הנ-מים.

bubbling streams, the following blessings should be respectively Pronounced by those who are directly and indirectly benefited by it One who is not the owner of a field should say לך מודים אנחנו לך ד' אלהינו על כל טפה וטפה שהורדת לנו, ואילו פינו מלא שירה כים, etc. until the owner of the field.

One who owns a field in partnership with another Israelite, should pronounce the blessing הטוב והמטיב, but if he has no Jewish partner, although he has a wife and children, he should pronounce the blessing שהחינו

One may pronounce the blessing הטוב והמטיב or שהחינו even if he does not see the rain but hears that it is raining, the blessing מודים however, should be pronounced, only by the one who sees the rain descending.

(ל).

דיני סדור קדושין.

א. כל מי שאינו בקי בטיב נטין וקדושין לא יהא לו עסק עמהם להורות בהם, שבקל יכול לטעות ויתיר את הערוה וגורם להרבות מסורים בישראל (שיע' אה"ע סי' מ"ט סעיף ג'). [הגה. הא דשינה המחבר וכתב כל מי שאינו „בקי“ והלא בנמרא ובריאש ובטור הנירסא כל מי שאינו „יודע“, נראה שהמחבר ס"ל פירושו של „טיב“ היינו עסק, וכפירושו של התשבי הובא בתו"ט כתובות פ"א מ"ח, וא כמירי כאן בההלכות הרנילים ושכיחים, וכדמוכח בקדושין ו' א', יעו"ש בפירש"י ובתוס', וכן הוא דעת הריב"ש, הובא בנליון מהרש"א שם, ואם היה כותב כל מי שאינו „יודע“ היה אפשר לטעות ולאמר שבכאן ג"כ הביאור כמו במבב שאינו יודע בחולין, ט' א' שפירושו שאין צריך שידע כל חילוקי הדינים, אלא אם אומר על דבר זה הייתי מסתפק ושואל, קרינן ביה שפיר יודע עד שיאמר על האסור מותר, כמבואר ביר"ד סימן א' סעיף ב'. אמנם כפי המבואר שם בט"ז ס"ק ז' בשם הנהות מיימוני שצריך שידע הדינים השכיחים ורנילים, לכן ביאר המחבר וכתב כל מי שאינו בקי בטיב נטין וקדושין שפירושו בעסק שלהם השכיח ורניל, לכך לא מהני שיאמר הייתי מסתפק ושואל, וצריך שיהיה „בקי“].

וכתב בתשובת שבוי דה"ה שלא יסדר קדושין לכתחלה, ולהכי נקט השי"ס לא יהא לו עסק משמע כל התעסקות, והנאון בעל כנ"י הוסיף וכתב שדבר זה הוא תקנה מרבני צרפת שהיו בימי ר"ת שגזרו ואמרו שלא יסדר שום אדם קדושין כ"א מי שנבחר לרב או מוצק בהלתו (פ"ת שם ס"ק ב') ומצני שבמדינה זו הרבה מסדרי קדושין אין להם היתר הוראה, ואפילו הרבנים או המריצ המה נחזים מאד בעת כתיבת הכתובה וסדור הקדושין ואין להם זמן לעשות מעשיהם במתינות ולשמור חזקתם שלא יציאו מתי דבר שאינו מתוקן, ומבלי משים יצא לפעמים איזה מכשול ועון עי"ז, לכן סדרתי ולקטתי הדינים הנחוצים לכתובת הכתובה וסדור קדושין, והצנתיים לפני המסדרים למען יהיו בקיאים בטיב קדושין ויעשו כדת וכהלכה.

(הוספות והערות מיר"ג הרב הנאון הג' מהרש"א יפה שליט"א הגאב"ד בברוקלין, ומכאן והלאה בכ"מ שיהא נרשם „הוספה והערה“ הוא מהרה"ג הנזכר).

דיני סדור קדושין

תשובת שב"י הבי' איננה תחת ידו כעת לעיון בכל דבריו הק', אבל כאמת לכד מה שמפ' רש"י אין הכרע כמו דברי המ"ז דל, ויש לומר דכוונת רש"י הוא כמו השב"י דל עוד מפורש בתוס' קדושין ב"ה אפילו (בדף ר ע"א) מ' אדם שנתמנה אנ"מין וקדושין כו', ומה שמסע בפירוש דאמסרין קדושין וגמין קאי, וברש"י דה"מ אפילו כו' ג"כ מסמע בפירוש כן, וכאמת מה שכתב המחבר להורות כו' וכן כתב המ"ז דל להורות בהן ורש"י להיות דיון בדבר כולל בודאי גם סדור הקדושין דאין לך דינות ההואה גדולה מזו, ורק כונת רש"י לשלול בזה הפי' של ה"י עוריאל ושאר הראשונים, דהמה פ"י דקאי על כל האנשים לרבר עם הנשים בעניני גמין וקדושין.

ב. אם בא חכם אכסנאי לעיר אין לו לקפח שכר הרב הדר שם, לעשות חופות וקדושין וליטול השכר הבא מהם הואיל והוא פרס הרב הדר שם, ואפילו אם ירצה ליתן השכר לרב הקבוע אינו רשאי (י"ד סי' רמ"ה סעיף כ"ב ובפ"ת שם ס"ק י"ב) בד"א אם הרב לא נתקבל מהעם רק שמעצמו יושב שם ולומר לרבים, אבל אם קבלו אותו, וקצבו לו שכירתו כפועל ובתוך הקצבה הוא שכרו מחופות וגמין, אסור לשום אדם, אפילו תושב, לקפח פרנסתו והו' כגזל ממש (ח"ס ח"י"ד סימן ר"ל).

ג. בטור כתב בשם הרמ"ה: מי שאין משפחתו ידועה לנו לא אמרינן שהוא בחזקת כשרות כו' לכן יש להחמיר (ב"ש) וכ"כ בה"י מי שבא מארץ אחרת הן איש או אשה, או בחור או בתולה, או אלמן או אלמנה, צריך ראייה שהוא ישראל, ואף שמתנהגים כדת ישראל ומדברים בלשוננו ויודעים בכל טיב היהודים אעפ"י צריכין ראייה, וכן היא תקנת מדינת ליטא שאין לסדר שום קדושין אא"כ שיש לו ראייה שהוא מישראל ומאיוה משפחה הוא ע"ש, (א"ע בבאה"מ סי' ב' ס"ק ד' ויעוין שם בפ"ת בשם שעה"מ), ובמדינות אלו שנסואי התערבות מצויין וכמ"פ כדי לחפות על מעשיהם הרעים באים לפני מס"ק שיסדר להם קדושין, ואין להם שום חזקה לא בלשונם ולא במנהגיהם להכירם אם שניהם ישראלים הם, לכן בודאי לכ"ע אין לסדר קדושין לאלו כ"ז שלא יביאו ראייה ועדות כשרה מי המה. (ועיין ב"י"ד סי' רס"ח סעיף י"ד).

ד. כשיבא הנר להתנייר, אם איש הוא בודקן אחריו שמא עניו נת באשה יהודית, ואם אשה היא בודקן אחריה שמא עניו נתנה בבחור ישראל, ואם לא נמצאת להם עילה מודיעים להם כובד על התורה ומורה שיש בעשייתת על עמי הארצות, כדי שיפרשו, אם קבלו ולא פירשו וראו אותם שחזרו מאהבת,

דיני סדור קדושין

מקבלים אותם, ואם לא בדקו אחריו, או שלא הודיעוהו שכר המצות ועונשן ומל וטבל בפני שלשה הדיוטות, הרי זה גר, אפילו נודע שבשביל דבר הוא מתנייר, הואיל ומל וטבל, יצא מכלל הא"י וחוששים לו עד שתתברר צדקתו, ואפילו תזר ועבד אלילים הרי הוא כישראל מומר שקדושיו קדושין (ש"ע י"ד סי' רס"ח סעיף י"ב), ומדברי רבותינו אלו למדנו אזהרה נלויה לאלה ההדיוטים המודקקים לנייר איש או אשה מעם אתר, אשר רק האהבה לנשואי התערבות תביאם להחליף דתם, ובוזה מרבים המה מומרים בעמנו וקשים המה לנו כספחת וכל מס"ק לא ימכור כבוד עמו בכל הון אם בעל נפש הוא.

(הוספה והערה, — ובאמת לא צריך לזה דאלו הגרים שע"ה בארץ הזאת עושים בלא זה רובם אינם כלום וכדעבד ג"כ עכורים גמורים המה, כי לכל הדעות אם אינם מקבלים עליהם עול כל המצות בשעת גרות, דהיינו שמתגייר על מנת שגם אחר כך לא ישמור את חשבת או לא יניח תפלין, או אשה וכן איש שלא ישמרו דיני אישות כראוי פשוט שגם דעבד אינם גרים כלל, אפילו אם קבלת המצות הוא בלילה ג"כ דעת הרא"ש ז"ל וכן לרוב הפוסקים גם בדעבד איננו גר כלל, וכמבואר בסו"מ הנ"ל סעיף ג', ומ"ש וקו"ח כשאיינו מקבל כל עיקר עול כל המצות בודאי דגם בדעבד איננו גר כלל, ובפ"ה המדינה רוב גרים אלו גם בשעת קבלת הגרות אינם מקבלים להיות ככל ישראל חכשדים בשמירת השבת וכל קדשי דת ישראל וכ"ש הגרים של הרעפאָרם, וע"כ דינם כמו גוים ומורים גם אח"כ ואסורים בבת ישראל ודבר זה לכאורה מבואר גם בש"ס בכורות דף ל' ע"ב שם שבא לקבל דברי תורה חוץ מדבר אחד אין מקבלים אותו כר, ר"י ברי אומר אפילו דקדוק אחד מדברי סופרים, וברמב"ם פ' י"ד סה"ל א"כ ה"ל די ובמ"מ שם, וזה מתוספתא דמאי פרק ב', ואין לאמר דלמא ג"כ הכוונה דאין מקבלים, אבל אם קבלהו הוי גר בדעבד, וכמו בשאר הרברים שנאמר ג"כ אין מקבלים. אבל באמת לא משמע כן, כאשר מתחלה איתא ברייתא בתוספתא דגר שקיבל עליו כל התורה ואח"כ נחשב על אחד מהם, הרי הוא כישראל מומר, ואסדינן דהכוונה דאם קידש כר, וא"כ הוא משמע דוקא דמתחלה קיבל עליו כל התורה, או כישראל מומר הוא, אבל אם גם מתחלה לא קיבל איננו גר כלל אף דעבד, וזה ברור וכן מרקאעריב ותני בתוספתא עם הארץ שקיבל עליו כל דברי כר חוץ מדבר אחד כר וכן גר כר ואצל עה"א חלא פשוט דאיננו חבר גם בדעבד א"כ הרי כללהו התוספתא בחר כללה, וזה פשוט לעיני.

[הגה, — כנים דברי הרב הנאון הנזכר, אמנם כונתי בדברי לעומת המתנצלים א) יאמרו שבעת הגרות יקבלו עליהם עול כל המצות ואם לא ישמרו אח"כ אין אתירותם עליהם, ב) יצמדקו לאמר מה יגרעו במעשיהם אתרי שבלא"ה

דיני סדר קדושין

מזדווגים זה לזה, ע"ז כתבתי שאכילו כדבריהם שמקבלים בעת הנרות עול כל המצות, מ"מ הלא בזה המה עושים שלא כדת ומרבים מומרים בישראל].

ה. הנטען מאינה יהודית ונתגיירה לא יכנס, ואם כנס לא יוציא, נרשה אסורה לחזור לו אא"כ היו לו בנים ממנה (ש"ע אה"ע סימן י"א סעיף ה') למדנו מכאן על הבנים הסוררים המתדבקים לבנות עם אחר, אסור לסדר להם קדושין אף אחר שנתגיירו.

ו. עכו"ם הבא על בת ישראל וילדה ממנו בת, אותה הבת פגומה לכהונה ולא ישאנה כהן (עיין באה"ע סימן ד' בבאה"ט ובפ"ת ס ק נ') אבל ישראל הבא על בת עכו"ם הולד כמותה והרי הוא עכו"ם נמור (שם סעיף ה').

ז. ממזרים אסורים איסור עולם עד סוף כל הדורות בין זכרים ובין נקבות שנאמר לא יבא ממזר בקהל ד', ואיזהו ממזר הבא מאחת מכל העריות בין מחייבי כריתות ובין מחייבי מיתות, חוץ מבן הנדה או מפנייה שאינו אלא פגום, (הוספה והערה)—צריך לבאר דכשר לכהונה, דאין כוונת לשון הרמב"ם והשר"ע פגום לכהונה, רק איננו מיוחס, והוא בכלל המורדים כו'. וכן כתבו בפירוש הרש"ל והב"ח ז"ל והרמב"ם וכו"כ הרא"ש בתשובה והרשב"א ז"ל וכן כתב הגר"א ז"ל, ורק ע"ד הוחירות ראוי להתרחק מכמו אלה, ובעוה"ז בואת המדינה ראוי לכל אדם להזהר מאד, וכן כתב הכ"ש בס"ק פ"ו). וישראל שנשא ממזרת או ממזר שנשא ישראלית, הולד ממזר לעולם, וממזר מותר לישא גיורת, דנרים לא מקרי קהל, אבל מ"מ הולד ממזר.

הקראים אסור להתחתן בהם וכולו הם ספק ממזרים (אה"ע סימן ד' וחכ"א כלל קכ"ד סעיף א' ג') ומה למדנו על הכתות השונות הנמצאות בנו שבמצות קדושין עזר יחוקו כדת משה וישראל וברוב פעמים יתקשו ע"י עדים כשרים גם יש בהם שנשאו נשים כדת, ואח"כ נתהפכו מדת ישראל הנאמנה, ובנירושין עזבו כבר דת ישראל, א"כ דינם לכ"ע כדלעיל, ואין לסדר קידושין להם כי המה ספק ממזרים.

ח. אשה שנתגרשה צריכה כתב מעשה ביד שנתגרשה ואין הרב נאמן להעיד ע"ז ביחודי (מ"ו וב"ש אה"ע סימן קמ"ב סעיף ג' פ"ת ס"ק ז') ואפילו אם יש בידה שטר מעשה ב"ד אינה יכולה להנשא בו עד שיוכרו החימת ידי ב"ד (אה"ע סימן קנ"ב סעיף י"ב).

(הוספה והערה. — האמנם במקום עיגון קצת ודחוק דעת כל האחרונים ריש לסמוך על מעשה ב"ד הבא על ביהרואר, היינו ע"י הפאסט ולא ביד האשה, אפילו באין סכרים החימת ידי הב"ד, וע"כ לדעתי העצה היעוצה לכל אשה המתגרשת ורצה ל"סע

דיני סדור קדושין

לעיר אחרת, שישלה המעשה ב"ד להרב דשם והוא יהי ממילא אחיב המסיק או ימסור ליד הראוי. ועיין בסימן קנ"ב סעיף י"ב ב"ת ס"ק י"ט מה שהביא בשם הבגדו ישע, ובפרט במקום שלא נודע כלל שהיתה א"א, ובפרט בפה המדינה שהולכין פרועי ראש בעה"ר הנשואות כמו הבתולות. ואולי טמעם זה במקום ולא נתחזקה בא"א בפה המדינה גם בחי הרב המסדר לכד סג', וכמו שכתב הפ"ת בקמ"ב רס"ק ד', וכ"ש דחלוצה אם איננה היתה מוחזקת לזקוקה ליבם שהיא נאמנת גם בלא שטר הליצה, ועכ"ש במקום שהיתה מוחזקת די בגט הליצה שהתמו עליו רק שניים ועיין שם ובסימן קמ"ט סעיף ג' ו'.
ט. המנרש את האשה כדי שישאנה חבירו, אסור לישא אותה, ואפילו לא התנה עמה בפירוש שתנשא לפלוני, אלא שניכר שגרשה משום זה, כגון שאותו פלוני נתן לו סמון כדי לגרשה והוא מעלה לה מזונות כדי שיקחנה ובל כיוצא בזה. (רמ"א באה"ע סס"י י"א וסימן קמ"ג סעיף ט"ו).

י. המנרש אשתו כל זמן שלא נשאת לאחר מותרת לחזור לו (אם אינו כחן) ואפילו זינתה בנתים מותרת רכתיב „והלכה והיתה“, והויה הוא קדושין דוקא, אבל אם נתקרשה לאחר וגירשה או מת אסור להחזירה, כרכתיב „לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקתתה“, (אה"ע סי' י"ד וחכ"א כלל ק"ב סעיף ט"ז).
יא. הנחשר על אשת איש וגרשה בעלה או שמת הרי זו אסורה לזה הנחשר, שכשם שנאסרה לבעל כך נאסרה לבעל, ואפילו גרשה בעלה רק מחמת דבר מכוון שנסמע עליה עם הנחשר, אסור להנחשר שישא אותה (אה"ע סימן י"א סעיף א').

יב. שליח שהביא גט לאשה ואמר בפני נכתב ובפני נחתם, וכן ער שהעיד לאשה שמת בעלה לא ישאו אשה זאת, ואם האשה נשאת לאחרים ונתאלמנה או נתגרשה, מותרת להנשא להם, וכן אם היה להם נשים בשעה שהעירו ואחיב מתו או נתגרשו, והיו הנשים שהרגילו הן את בעליהן לגרשן, או ג"כ מותרת להנשא להם, ואם היו נשותיהם חולים חולה מות בשעה שהעירו אסורים, וכן אף שהן הרגילו את בעליהן לגרשן, אבל אם היה הקטטה ביניהן בשעת הערות ג"כ אסור.

יג. הנמען על האשה אסור בקרובותיה כל זמן שהיא בחייה (עיין אה"ע סימן ט"ו סעיף י"ג ובפ"ת ס"ק וא"ו).

יד. אשה ששמעה מעד אחד שמת בעלה במקום אחר, לא תנשא בלי היתר ב"ד (שם סימן י"ז סעיף ל"ט ועיין בפ"ת ס"ק קנ"ב) ואפילו שמעה מכמה אנשים כשרים, לא תנשא בלי היתר מבעל הוראה (קצ"ע סימן קמ"ה סעיף ט"ז).

דיני סדור קדושין

טו. אשה שמתו לה ב' אנשים לא תנשא לשלישי, שהוחזקה להיות אנשיה מתיים, אבל אם נתגרשה ב' פעמים אין בכך כלום. וכן אם נהרג אחד מהם או שהיה זקן היינו בן שבעים שנה (עיין בפ"ת באה"ע סימן ט' ס"ק ב'), או מת בדבר לא היו קטלניות, ואיש שמתו ב' נשיו אפילו במיתה אחת, כגון מן ההריון, אין חוששין (אה"ע סימן ט' וחכ"א כלל קכ"ג), ואפילו מוחזקת לקטלניות אם תסע לארץ ישראל אפשר דמותה, (ש"ת ש"מ מהדורא ב' ח"ג סימן פ"ז).

טז. כל אשה שנתגרשה או שנתאלמנה, אסורה להתארס, ופשיטא להנשא עד שתמתין תשעים יום חוץ מיום שנתגרשה או שנתאלמנה וחוץ מיום שנתארסה בו כדי שיוֹדע אם היא מעוברת או לא, להבחין בין זרע של ראשון לזרע של אחרון, אבל מותרת לעשות שדוכים בלא אירוסין, כמו שנהוגין במדינות הללו, וצריך המסדר לישבע שלא יכנס לבית המשורכת עד שיגיע הזמן שלא יבואו לדי תקלה ואפילו היא אשה שאינה ראויה לילד, כגון קטנה, חקנה, עקרה ואיילונית, ואפילו היה בעלה במדינת הים, או סריס, או חולה, או חבוש בבית האסורין, והמפלת אחר מיתת בעלה, נ"כ צריכה להמתין תשעים יום ולא כלוג רבנן (אה"ע סימן י"ג וחכ"א כלל קכ"ג ס"ק ט"ז) ואשה שהיתה זקוקה ליבם ומת היבם צריכה להמתין תשעים יום אחר מיתת היבם אף בזה"ז (אה"ע סימן י"ג סעיף ב' ובפ"ת שם ס"ק ד'), והמחזיר גרושתו אינה צריכה להמתין (שם סעיף ד').

יז. גיורת שהיתה נשואה לבעל טרם שנתגיירה, אסורה להנשא עד תשעים יום, וכן איש ואשתו שנתגיירו מפרישין אותם תשעים יום ואח"כ ינשאו כדמויי"ש (שם סעיף ה').

יח. גזר חכמים שלא ישא אדם ולא יקדש מעוברת חבירו ולא מייקת חבירו עד שיהיה לולד-ב"ד חדשים, ואפילו ילדה לאחר שנתגרשה או שנתאלמנה ולא התחילה להניק, צריכה להמתין, ואם יש איזה ענין גדול בדבר, ישאל לרב מובהק (יעוין באה"ע סימן י"ג ובאחרונים). אשה שמת בנה ולקחה בן אחרים להניק, יכולה להנשא, כיון שאינה אמו אינה בכלל התקנה (באה"מ אה"ע סימן י"ג ס"ק י"ח).

יט. אָבֵל כל שלשים אסור לישא אשה, וכן אשה שהיא אבלה אסורה שנתנשא עד לאחר שלשים, ולאחר שלשים מותרים אפילו אבלים על אב ואם, אבל להתקשר בשדוכים ובלא סעודה מותר אפילו ביום המיתה (ו"ד סי' שצ"ב). מתה אשתו לא ישא אחרת עד לאחר שלש רגלים, ור"ה ויר"כ ושמי"ע אינם נחשבים כרגלים לענין זה (פ"ת שם סק"א), ואם עדיין לא קיים פו"ר, או שיש לו בנים

דיני סדור קדושין

קטנים, או שאין לו מי שישמשנו, יוכל לישא אשה אחר שלשים קודם ג' רגלים, (י"ד שם), ואם יש איזה ענין גדול בדבר, ישאל לרב מובהק.

ב. ומי שהכין צרכי חופתו ומת אחד מן קרובי החתן או הכלה, ואפילו אבי החתן ואם הכלה בזמן הזה שיכולים גם אחרים להכין צרכי נישואין, דוחין את הנשואין עד לאחר שבעה, ולאחר שבעה, היינו ביום ד' לאחר שעה על היום מותר לעשות הנישואין (י"ד סימן שמי"ב באה"ט סי"ג ג' ובפ"ת ס"ק ב' ובחכמ"א כלל קנ"ד וקס"ו).

כא. יש לחקור על הזוג שאפ"ר הם קרובים זה לזה, או הוא כהן והיא פסולה לכהונה, ואם הוא מחזיר נרושתו ישאל על מה נתגרשה, ואולי משום מילתא דאיסורא (עיי' אהע"ז סימן י"ד).

כב. א) אלו שאסורות מחמת ערוה מהן מן התורה מהן מדרבנן: אמו ואם אמו וזו אין לה הפסק, אם אביו ואין לה הפסק; אם אבי אמו בלבד; אם אבי אביו בלבד (הוספה והערה).—על שני אלה כתב הבית מאור בשם הים של שלמה שכתב אני תאב אם יבא לידי אסא אבי אביו או אם אם אבי אמו ואסר' לסעודתי וא"כ ד, הו שאין להם הפסק. וכן הביא גם הספר עצי אלמוגים את דעה זו בשם רש"י ז"ל (הים של שלמה) — ב) אשת אביו בין שנרשה אביו או שמת אביו (אבל אמה מותרת לו) (אנוסת אביו מותרת לו) אשת אבי אביו וזו אין לה הפסק (אשת אבי אם אביו אסורה לו, רמ"א שם); אשת אבי אמו בלבד. (הוספה והערה).—ובספר עצי אלמוגים בסימן א' סעיף ד' כתב ויש אומרים שגם זו (היינו אשת אבי אמו) אין לה הפסק עד כמה דורות למעלה כולן אסורות וזה דעת הראב"ה שכתב בהגמ"י פרק א' מה"א עיי"ש בספר הנ"ל סי"ג ד' י"ד רל"ה) אשת אתי אביו או אשת אחי אמו בין שהוא את מן האב בין מן האם. (הוספה והערה). — אשת אחי אבי אביו מן האם ואשת אחי אם אמו בין מן האב ובין מן האם מותרות, ובוה אין מחלוקת הפוסקים, אבל באשת אחי אביו מן האב ואחות אבי האב בין מן האב ובין מן האם ואחות אם האם לדעת כמה פוסקים ראשונים מותרות, ולשאר פוסקים אסורות, וכן הל דאלו אסורות, והיש מי שאוסר כאלו שכתוב במחבר בסעיף י"ח קאי רק על החלוקה מן ואשת אחי אבי אביו מן האב כו', וכן מפורש ברבינו הבי"ח והבי"ח והרד"ה, ותשובת מהר"ם אלשיך (תשובה צ"ו).

חלוצת אחי אביו מן האם וכן חלוצת אחי אמו רחיינו שאמו היתה לה אה מן האם והוא ה"י לו אה מן האב ולא מן האם וזת רח"ץ לאשתו אע"פ שאיננה רק חלוצת

דיני סדור קדושין

אחי אמו מן האם עכ"ז אסורה לו, שו"ת דברי ריבנות שו"ת ק"ק בשם הגמרא והתוספות
 יבמות ד"ם ע"ב ה"ט שמע מינה.

- ג) אחותו בין מן האב בין מן האם, בין אחותו מן הנשואין בין מזנוח; —
 ד) בתו ובת בתו ובת בנו ואין להם הפסק; בת אשתו ובת בתה ובת בנה ואין
 להם הפסק (אבל בת אנוסתו מותרת לו לאחר מיתתה). — ה) אם אשתו ואמה
 ואם אבי אשתו ואין להם הפסק; — ו) אחות אביו ואחות אמו בין שהאחות הוא
 מן האב בין מן האם (מותר אדם כבת אחי אביו ובבת אחי אמו, ואחי אביו ואחי
 אמו מותר באשתו ובבתו); — ז) אשת בנו ואשת בן בנו ואין להם הפסק; אשת
 בן בתו ויש לה הפסק (אשת בן אשתו מותרת לו וכן אשתו מותר באשתו); —
 ח) אשת אחיו בין מן האב בין מן האם, בין מן הנשואין בין מן הזנות
 ט) (ב' חורגין הגדלים יחד בבית מותר כל אחד באשת חברו, וכן מותר
 אדם בבת אשת אביו שיש לה מאיש אחר); — י) אשת חמיו אסורה לחתנו; —
 יא) (מותר אדם באשת בן אחיו ובאשת בן אחותו, ומותר בבת אחיו ובבת אחותו
 ומזוה לישא אותה); — יב) אחות אשתו אסורה לו כל זמן שאשתו קיימת, לא
 יינא אם היא יתתה מן האב או מן האם ואפילו גרש את אשתו; סתה אשתו
 מותר באחותה (כל זה באהע"ז סי' ט"ו).

בג. כהן; אסור בנרשעה וחלוצה זונה וחללה, ואפילו בספקיהן אסור; איזוהי
 חללה, כל שגולדה מכה; שנשא אשה האסורה לו; ואיזוהי זונה, כל שאינה בת
 ישראל, או בת ישראל שנבעלה לאדם שהיא אסורה להנשא לו איסור השוה בכל,
 או שנבעלה לחלל אף שהיא מותרת להנשא לו; וחבא על הנדה אעפ"י שהיא
 בכרת לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהונה שהרי אינה אסורה להנשא לו. וכן
 הבא על הפנויה לא נעשית זונה, אבל הנבעלת לאחד מאיסורי לאוין השוין בכל
 ואינה מיוחדת בכהנים, או מאיסורי עשה, ואצ"ל למי שהיא אסורה לו משום
 ערוה, או לעכרים, הואיל והיא אסורה להנשא לו הרי זו זונה, וכן הניורת אפילו
 נתניירה פחותה מבת נ"י שנים הואיל ואינה בת ישראל הרי זו כוונה ואסורה
 לכהן; וכן יבמה שבא עליה זר עשאה זונה; וכל הנבעלת לאדם שעושה אותה
 זונה בין באונס בין ברצון, בין בשונג בין במזיד, בין כדרכה בין שלא כדרכה,
 משחזרה כה נכסלה משום זונה, ובלבד שתהיה מבת נ"י שנים ויום אחד ומעלה,
 והבועל מכן תשעה שנים ויום אחד ומעלה.

(הוספה והערה).—והמסדר קדושין לאלו העבוינים הוא עובר על לפני עוד ועונשו

גדול מאד, וטענות כיד אלו העבוינים שמורים היתר להם כאמרם שבלא זה יהי עמה בלא

דיני סדור קדושין

קדושין כי עיקר הלאו מן התורה הוא דוקא בקדושין, וא"כ אלו חסדק חמט סחשיאו הרבים ומחללי קדושת לאם ישראל, וחמט הרבים עליהם יפול.

כד. צריך לכתוב כתובה קודם כניסה לחופה ואח"כ יהיה מותר באשתו, (עיין ברמ"א בסימן ס"א סעיף א') והחתן נותן שכר הסופר, וכמה הוא כותב לה, אם היתה בתולה אין כותבין לה פחות ממאתים זוז ואם בעולה אין כותבין לה פחות ממאה זוז (רמב"ם מאישות הלכה ז').

כה. יש לדקדק בכתובה בכל דבר שמדקדקים בגמ"י כגון בכתיבת שמו ושמה ושמות אבותם ושם העיר יזהר לכתוב כדת, ואנן לא יהיה נזהר בכך יוכל להוציא מתי דבר שאינו מתוקן, ואנו בני אשכנז נוהגין לכתוב שם החתן כמו שעולה לתורה, בלא כנוי, וכן שם הכלה כשמה מן העריסה וכמו שמברכין אותה בבית הכנסת, ויחקור על החתן ועל אבי הכלה אם הם כהנים או לויים או ישראלים ואחרי בירור נמור יכתוב (עיין בנח"ש סימן י"ב אות ט"ז).

כו. אחרי רואי שבכמה כתובות הנדפסות נפלו שגיאות שונות הן שלא כדת, והן שלא כחוקי לשון הארמית, וגם מפני שלשון ארמי וחוקי מבטאיה אינם ידועים לכל ויכשלו בלשונם בקריאת הכתובה בפני עם ועדה, לכן יצאתי בעקבות מדפיסי ווילנא שנקדו הכתובה, ותהיל עלתה בירי להציג לפניכם כתובה הנעשית לפי חוקי דקדוק הלשון, ועולה היא גם על כתובת ווילנא שנתקנו שגיאות רבות הנמצא בה, כאשר עיניכם תחזינה מישרים.

כז. ימי השבוע יכתוב באותיות אלו ויקרא בניקוד זה: בְּאֶחָד, בְּשֵׁנִי, בְּשַׁלְשִׁי, בְּרִבְעִי, בְּחֲמִישִׁי, בְּשֵׁשִׁי.

כח. נראה שצריך לכתוב אצל ימי החדש ב"ב: בכך וכך, כי כן הוא נוסחתנו בגמ"י ג"כ וכל חיליה דהנ"ש בסימן וא"ז אות א' הוא מטעם שגם בגמ"י היתה נוסחתו בלא ב"ב, אבל לדין ראוי לכתוב כנוסחתנו בגמ"י עם ב' וסימן לדבר ויצאה והיתה.

כט. ימי החדש יכתוב באותיות אלו ויקרא כן: בראש חדש כשתוא יום א', באחד לחדש פלוני, וכן ביום שני דריח כשריח שני ימים, אבל ביום ראשון של ריח כשריח ב' ימים יכתוב ויקרא: בְּשַׁלְשִׁים יום לְחֲדָשׁ פלוני שהוא ראש חדש פלוני, ובשאר ימי החדש יכתוב כזאת:

דיני סדור קדושין

זאב, זבולון, זונדל, זוסא, זוסיא, זוסמן, זימל, זיסקינד, זכריה, זלקינד,
זעליג, זלמן, זנוויל, זרח

חזקיה, חיים, חנוך, חנניה, חננאל, חנן.

טוביה, טודרוס, טעבל.

יצחק, יעקב, יעבץ, ישי, ישראל, ישמעאל, יהודה, יששכר, ישכר, יוסף,
יוסף, יונתן, יהונתן, יחזקאל, יהושע, ישעיה, ישעיהו, יחזקאל, יונה, יואל,
יוחנן, יקותיאק, יקיר, ירוחם, ירחמיאל, ידידיה, ירמיה, יום-טוב.

כָּלֵב, כתריאל.

לוי, ליב, לפידות, ליפמן, לעמל, ליפא.

מאיר, מולי, מוני, מני, מרדכי, מיכל, מיכאל, מנחם, מענדל, מן, מאניש,
מאנים, משה, מנשה. משלם, מתתיה, מתתיהו, מרקל, מרדכי.

נח, נתום, נחמיה, נחמן, נפתלי, נתן, נטע, ניסן, נתנאל, נתניה, תניא

סעדיה, סיני.

עובדיה, עקיבה, עקיבא, עבר, עזרא, עחד, עזריאל, עזריה, עזיאל, עזיאל, עמרם.

פינחס, פנחס, פייבש, פישל, פתחיה, פרץ, פסת.

צבי, צדוק, צמח.

קופמן, קאָבל, קלמן, קלונימוס, קדש, קרפיל.

ראן.

שאול, שואל, שכנא, שבתי, שעפטל, שעפסל, שלום, שלמה, שמחה,
שמאי, שמואל, שמעון, שמעיה, שמעיהו, שמריה, שמריהו, שמשון, שניאור,
שרנא, שמעלקא, שבת, שימת.

תנחום.

לו. שמות הנשים :

איגא, אידא, אסתר, אסנה, איטא.

ברכה, בריינא, בת שבע, בילא בלוטא, בלויטא, בונא, בעטי, באהדנא.

בתיה, בשא, באבא.

נאלדא, נולדא, נוטא, נימל, ניסא, נעלא, נענדל, נעשא, נעסא, נרנא.

דבורה, דאברה, דוואסא, דוואסיא, דוואָשא, דינה, דרנא, דייבא, דישא,

רושיל, ראבא.

הרסא, הארס, הינדא, הנה, הענא, העניא.

וויכנא, וויטא.

דיני סדור קדושין

זעלרא, זלמא.

תוה, חנה, חוואלש, חיה, חסא, חסיא, היענא.

משערנא, מויבא, מילא, מאלצא, מאלצי, מעמא, משיזא.

יהודית, יודית, יענטא, יחנא

לאנא, ליבא, לביאה, לעני, ליפשא, ליבשא.

מחלה, מיכלא, מיציא, מיימא, ממלא, ממלי, מדים, מירל, מינדל,

מלכה, מנוחה, מינא, משה, מרייזא, מרגליא, מרגלא.

נחמה, נעבא.

סלאווא.

עטל, עטיא, עלקא, פינא, פערל, פעסא, פרידא, פרדל.

צפרה, צביה, ציפא, קילא, קונא.

רבקה, רחל, רעכל, רייכל, רייצא, ריזא, רשא.

שרה, שינא, שינדל, שפרינצא, שבע,

חמר

לו להרא, אם היא בתולה כותבין «בתולתא», ואם היא אלמנה כותבין «ארמלתא», ואם היא נרושה כותבין «מתרכתא», ואם היא חלוצה כותבין «חלוצתא», ואם היא נרושה ואלמנה כותבין «מתרכתא», ואם היא לא נשאת עדיין רק שנבעלה, כותבין «להרא ארוסה», ואם היא נירת כותבין להרא נירתא («א"ע סימן ס"ז סעיף י"א»).

לת. פלונית, כאן אין כותבין «מרת» בין דעדיין לא נתרצית להיות לו לאשה עד לקמן אחר וצביאת מרת פלונית, רק כותבין «אמר לה להרא בתולתא פלונית», ובאלמנה כותבין «ארמלתא מרת פלונית», ובנרושה כותבין גם כן «מתרכתא מרת פלונית» וכו' (נ"ש סימן י"ב סעיף מ"ז).

לפ. ויהבנא ליכי, אם היא בתולה כותבין «מהר בתוליכי כסף זחי מאתן דחזי ליכי מדאורייתא», ואם היא אלמנה אין כותבין «מהר» רק יכתוב כן «ויהבנא ליכי כסף ארמלותיכי זחי מאה דחזי ליכי מדרבנן», ובנרושה יכתוב «כסף מהרכותיכי», ובתלוצה יכתוב «כסף חלוצותיכי», ובבעולה או נירת יכתוב סתם «כסף זחי מאה» וכו' (נח"ש בסימן מ"ב סעיף ל').

מ דהנעלת ליה, כשהאב קיים ומשיא בתו כותבין «מבי אבוחי, וכשאין האב קיים או אם היא נותנת הנדוניא משלה, כותבין «מבי נשי», ואם היא

דיני סדור קדושין

ניורת, שתוקית או אסופית, כותביי בסתם, ׀רהנעלת ליה׀ (אהע״ז סימן ס״ו סעיף י״א).

מא. צריך הסופר להזהר לכתוב בתחלת השטר, ובסופו אחר ׀וקנינא׀, שמו ושם אביו, אבל באמצע השטר אינו כותב רק פלוני הנזכר ודי (ג״ש סימן ג׳ אות א׳).

מב. זיהר הסופר שלא יכתוב תיבות חוץ לשיטה ולא יעשה מחקים או תלויות, או טשטוש דיו, או נקב, או תיבות שעבר עליהם הקולמוס, כי כל אלה צריבין קיום קודם תבות ׀שריר וקים׀, ואם אירע לו כן וכבר נכתב שריר וקים או באלו המודפסים יכתוב למטה אות או תיבה פלונית היא כו׳ ודין קיומו ואח״כ חותמין העדים על הקיום (חו״מ סימן מ״ד).

מג. כתוב בנ״ש סימן ג׳ אות כ״ב אם טעה הסופר בדברים המקוימים עצמם יהיה מה שיהיה אין לו תקנה כלל (מצאתי)

מד. כתוב בנ״ש סימן ג׳ אות י״ז בשם מהר״ם מינץ שאם טעה בזמן או בשם החתן והכלה או בשמות אבותיהם, לא יועיל קיום בסוף רק יכתוב כתובה אחרת.

מה. נכתבה הכתובה ביום, היינו זמן של יום וטרם שקבל החתן בקנין נעשה לילה הוה הכתובה מוקדמת ופסולה (חו״מ סימן מ״ג סעיף ט״ז, עיי״ש בש״ד).

מו. אין לעדים לחתום הכתובה אלא לאחר שקבל החתן קנין לפניהם, ולכתחלה ראוי ונכון שיוהרו העדים שלא יחתמו עד שקראו לכל הפחות תורף הכתובה והוא : הזמן והמקום ושם האיש והאשה והסכום. (עיין באהע״ז סימן ס״א).

מז. יש לעדים לחתום הכתובה קודם שנתיחדו (הח״הכ) אעפ״י שקבלו קנין, אם לא בשעת הדחק כמו בשבת או לא היה להם פנאי (נ״ש סימן י״ב אות ע״ב ועיין ברמ״א סימן ס״א סעיף א׳).

מח. יודקו העדים שלא ירחיקו מהכתב שני שיטין, ואם הרחיקו שני שיטין פסול (חו״מ סימן מ״ה סעיף וא״ו).

מט. ואלו הן הפסולים לחתום על הכתובה או להעיד על הקדושין : ראשון בראשון, או שני בשני, ואף שלישי בראשון, וכ״ש שני בראשון פסולים, בין שהקרבות חם מצד חאב או מצד האם, ועד שני בשני אמרינן בעל כאשתה,

דיני סדר קדושין

אבל בשלישי בראשון לא אמרינן בעל כאשתו מפני שהוא מופלג. ובראשון בראשון ואף בראשון בשני אמרינן בהו תרי בעל כאשתו, ואף שני בשני לכתחלה לא יחתמו בעליהם על הכתובה ביהוד. ומה דאמרינן בעל כאשתו, דוקא בחייה, אבל אם מתה אשתו הרי נתרחק וכשר.

אבי חתן ואבי כלה מעידים זל"ו. אחי האח מן האם מעידין זה לזה מפני שאין ביניהם קורבה כלל. כל אלה בין שהם קרובים לחתן או להכלה, או העדים קרובים זה לזה פסולים, והעדים החותמים על הכתובה אף אם הם רחוקים מהכלה, רק שהם קרובים לאביה המה פסולים.

ורבים הם הפסולים לעדות מחמת עצמן, יש מהם מדאורייתא ויש מהם מדרבנן, ולכן ידקדק המסדר קדושין ליחוד עדים המוחזקים לכשרים בישראל. (עיין בחרי"מ סימן ל"ב וסימן ל"ד, ובאה"ע בסימן מ"ב).

(הוספה והערה, — וכוה יש חילוק בין כתובה לקדושין, כי בן בנו של אחיו כשר הוא לחתום על הכתובה במקום שאין אחרים. אבל לקדושין פסול, (עיין בנחלת שבועה סימן י"ב סעיף י"ח). וכן לפי הטעם דתרי בעל כאשתו שני בשני לא יחתמו לכתחלה על השטר וכן על הכתובה, משום דחיישינן לביד טועין שלא יפסלו השטר בחנם יש לומר דלקדושין להיות עדי קדושין ביהוד כשרים המה גם לכתחלה, (ועיין בסימן מ"ב סעיף ה' בבא"ה"ס סי' י"ד) המקדש בפני שני עדים כו' שהם שלישי בראשון לרבי ר"ת שפוסל כר צריך לקדשה בפני עדים כשרים פעם אחרת: שותה סתם וינם בזמן תזת ואוכל גבינות העכרים פסולים דרבנן (רש"ר"ם שם ככאה"ש)

ג. לכתחלה ראוי ונכח לזרו בעלי הנשואין שתהיה החופה מבעוד יום לצאת ידי הפוסקים הסיברים שבלילה היו ספק קדושין, אבל אם נתאחרה החופה בלילה אין לחוש (אה"ע סימן כ"ו בבאה"מ ס"ק ד' ובפ"ת סי' זי"ן ובתשובת רע"א מה"ת סימן ע"א)

נא. נהגו שלא לישא נשים אלא בתחלת החדש בעוד שהלבנה במלואה, (אה"ע סימן ס"ד סעיף ג').

כתוב בס' פני יהושע בקו"א למסכת כתובות סימן א' שכל הרוצה לקיים דברי חכמים יש לו לחוש לכתחלה לטעמא דברכה, דהיינו שתנשא "בה" ותבעל בו ואז ינוחו לו ברכות על ראשו (עיי"ש בפ"ת סי' וא"ו, ויש לישב דעת הרמ"א מקושית הפ"י שם דבג"ד אי לא הוה במלוי חלבנה הוה בחיסור חלבנה ועליו להזהר מס"ק. וכמבואר ברברי הרמב"ן, הובא ביו"ד סימן קע"ט ס"ב ברמ"א שם בסה שאדם יודע שהוא כנגד המזל לא יעשה בו יעו"ש, ועיין שם

דיני סדור קדושין

בבאהיג משא"כ בדבר קפרא אפילו אם לא יקפיד על סימן ברכה אבל גם קללת לא הוי).

גב. אין נושאין נשים בחול המועד לא בחולות ולא בעולות אבל מחזיר גרושחו מותר, ובערב הרגל מותר לישא בשחרית אבל לא סמוך לחשיכה (אה"ע סימן ס"ד סעיף וא"ו ובבאה"ט ס"ק י"א) ומסקנת המנ"א בשו"ע או"ח תקמ"ז ס"ק ד' דבערב יום טוב לא נהגו לישא כלל ומסיים דאין לשנות המנהג, וכ"כ הט"ז שם וכן פסק התכ"א בסוף סימן י"ד כלל קכ"ט.

נג ונוהגים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת אפילו מי שאין לו בנים, (אריה סימן חצ"ג ס"א כהב"ח) רק בר"ח אייר ול"ג בעומר, ריח סיון ונ' ימי הנבלה מותר, ומחזיר גרושחו מותר בכל ימי הספירת.

נד אין נושאין נשים מי"ז בחמו עד אחר ת"ב, ואפילו מי שלא קיים עוד פר"ר (אריה סימן חקנ"א סעיף ב').

(הוספה והערה.—ולענין מחזיר גרושחו מן הנשואין אם מותר כתב הפרמ"ג דלא מצא חדן מפורש בזה מר"ח עד תשעה באב ועיין סימן תקמ"ז משמע חז"ד כאן שרי וצ"ע כעת, עכ"ל הפרמ"ג בא"א סימן תקנ"א ס"ק י', אבל עכ"פ דבר פשוט דעד ר"ח שרי, וכן נראה דגם מר"ח שרי).

נה. כחוב בספר מטה אפרים שנוהגים שלא לעשות נשואין בעשרת ימי חשוכה, ומי"ט אם מחמת איזה אונס וסבה אירע שעשו נשואין ביום צום גדליה, אם הוא נדחה מותרים החתן והכלה לאכול אחר שיצאו מחופתם, אבל בתוך ז' ימי המשתה אין להקל (בתענית צריג).

(הוספה והערה.—אבל במג"א בארי"ח סימן תקנ"ט סוף אות קמ"ג י"ב דוח דוקא במקום שלא נהגו החתן והכלה לצום ביום חופתם, אבל במקום שנתנו לצום כו' אם כן בודאי דעכ"פ משלימין, וא"כ לדין אין נפ"מ בזה דלא עדיף מיום אחר וכ"ש דצריכים להשלים).

נו. כתב הרמ"א בתשובה סימן קכ"ד שאין מדרך לעשות הנשואין ביום ראשון (לשבת) (ועיין באה"ע סי' ס"ד סי"ג).

(הוספה והערה.—אבל כתב שם הטעם שלא יהי' נדאה כמו שתחזקת אחר מנהג האי"י שהם עושים כל נשואיהם ביום אדם, אבל אצלנו ב"פ המדינה שידוע לכל שתעם מרודים מאד בשאר ימי השבוע ורק ביום א' ישנם פנוים, וא"כ ניבר לכל שלא כדי להרבות להם עושים זאת ועי"כ נהגו לעשות נשואין ביום א' משום דאז מצוי להם רעים רבים לשמח תתן וכלה, ותכלל בזה שהכל ישם שמים יכוין האדם).

דיני סדור קדושין

נז. אין לעשות שתי חופות לשני אחים או לשתי אחיות ביום א', ויש אומרים דאפילו בשבוע אחד אין לעשותן (עיין כמ"ז ובאה"ט א"ח סי' תקמ"ז סי"א ובאהע"ז סימן ס"ב סי"א ברמ"א שם).

נח. נוהגין לקדש בטבעת (רמ"א סימן כ"ז סי"א) ונוהגין לקדש במטבע שאין בה אבן (סימן ל"א סי"ב) ואין מקדשין לכתחלה במטבע (סימן כ"ז בבאה"ט סי"ב ב' ובפ"ת ס"ק א' ובסימן ל"א בשם המרדכי)

י. נ"ט. כתוב בליקוטי מהרי"ל הלכות נשואין ובמהרי"ט מינץ שצריך שתי כתי עדים, שנים לחתום על הכתובה ושנים לראות נתינת הטבעת, וכתבו הטעם להרבות עדים לכבוד חתן וכלה (נ"ש סימן י"ב במחודשים אות י"א).

ס. כתב הט"ז דמה שמכסין הכלה בהינומא של משי ויש שם תומי כסף או זהב יש איסור לכסות הכלה (א"ח סימן תק"ס ס"ד ועיין בפ"ת באה"ע סימן ס"ה ס"ק ד').

סא. כתב בספר כרם שלמה נוהגין שהחתן מתפלל במנחה אחר תפלת י"ח קודם שעקר רגליו כל סדר הוידוי בדרך שמתפללין ביוה"כ"פ, ונ"ל דאף ב"ח ושאר ימים שאין מתענין יתפלל בו, וכן הוריתי למעשה עכ"ד (פ"ת סימן ס"א ס"ק ט').

סב. צריך להעמיד החתן לשמאל הכלה כדי שתהיה הכלה לימין החתן, רכ' נצבה שגל לימינך (תהלים מ"ה י') מעמידים החתן והכלה לצד מערב ופניהם כנגד מזרח, שיהיה פניהם נגד ארון הקדש, והסברך מצדד עצמו ופניו למזרח, וכשואמר "שמח תשמח" הופך פניו נגד חתן וכלה. (אה"ז סימן ס"א ס"ק ז' בבאה"ט).

סג. קורא לב' עדים ומראה להם טבעת סדושין אם הוא שוה פרומה, ואומר להם ראו זאת הטבעת השוה היא פרומה ואומרים הן (סחרי"ל הובא בבאה"ט סי' כ"ז סק"א וכן הוא ברמ"א סימן ל"א סי"ב).

(הוספה והערה. — ואם החתן אינו יכול בעצמו לומר והמסדר קדושין אומר עמו יאמר לכל הפתוח תיבת לי בשפה רפה, כדי שלא יהיה נשמע להעדים רק אמירת המקדש, ובנוסף של טבעת "זו" נראה לי שהוא לברור ענין הקדושין ביותר, דעכ"פ כמו שחטבעת הוא מתקבלת בו, וכמו דאיתא במס' כבא בתרא דף ע"ז ע"ב חמורך זו ההכונה כמו שהוא ובפירש"י שם)

סד. מראה הטבעת לעדים ויזהיר להם שיראו נתינת הטבעת על אצבע הכלה ויקדש בימין ידיה וכן בימין הכלה ובאצבע הסמוך לנוהל שנקרא אצבע ישים הטבעת. (מהרי"ט מינץ סימן ק"ט הובא בבאה"ט סי' כ"ז ס"ק א')

דיני סדור קדושים

סה. יש להקפיד שלא תהא חציצה בין הטבעת לאצבע, ולכן אם הכלה מלובשת בבתי ידיים צריכה להסיר מיד ימינה (אה"ע סימן כ"ז בפ"ת ס"ק א' בשם כרם שלמה).

סו. מנהג קדום שהאבות והקרובים ואנשי צורה מברכים את החתן והכלה, ומקורו נראה שהוא מהא דכתיב (ברות ד' י"א) ויאמרו כל העם אשר בשער והוקנים ערים יתן ה' את האשה הבאה אל ביתך כרחל (ברכת אהבה) בלאה (ברכת הבנים) אשר בנו שתיהם את בית ישראל, ולכן לקיים ברכת זקני אומתנו תפסתי מנהג ארצנו הק' והדפסתי בראשית הכתובה פסוק זה למען יקר המס"ק ברכה זאת.

סז. אין מברכין ברכת חתנים אלא בעשרה גדולים וחתן מן המגן בין כשאומרים אותה בשעת נשואין בין כשאומרים אותה אחר ברכת המזון, אבל בשאין אומרים אחר ברהמ"ז אלא ברכת אשר ברא א"צ עשרה, ומ"מ ג' בעיני, (ש"ע אה"ע סימן ס"ב ס"ד) ואף קרובים רשאין להות מן המגן (סימן ל"ד באה"מ ס"ק י"ד). ואם א"א למצא עשרה גדולים מברכין ברכת אירוסין אבל לא ברכת נשואין, ואין מעכבים הנשואין בשביל זה. (סימן ס"ב פ"ת ס"ק ז').

סח. כל הנמצאים שם מחויבים לעמוד על רגליהם בשעת ברכת שבעה ברכות (כנה"ג הובא בבאה"מ סימן ס"ב ס"ק א').

סט. ברכת חתנים אין להם סדר ומי שחסר אחת מהנהג מברך אותה כשזוכר (אגרות הרמב"ם סי' כ"ג הובא בבאה"מ סי' ס"ב ס"ק א') וה"ה כשהקדים ברכת חתנים לברכת אירוסין א"צ לחזור ולברך אח"כ (אה"ע סימן ס"ב באה"מ ס"ק ג').

ע. כתב הט"ז בא"ח סימן תק"ס ס"ק ד' שיש מקומות שאומר השמש הפסוק "אם אשכחך כו'" והחתן אומר אחריו מלה במלה, ומה"מ הדפסתי פסוק זה על הכתובה מלמעלה

עא. יש מקומות שנהגו לשבר כוס אחר שבעה ברכות והיו מנהג שנהגו במדינות אלו שהחתן שובר הכלי שמברכין עליו ברכת אירוסין (כל בו) וכל מקום לפי מנהגו (דמ"א סימן ס"ה ס"ג) ודוקא של זכוכית (ברכות ל"א בתוס' שם, ועיי' בשע"ת בא"ח סימן תק"ס ס"ב ובאה"ע סימן ס"ד בפ"ת ס"ק ד') ודוקא החתן בעצמו, ככתוב על ראש שמחתי.

עב. קדושין שנעשו על ידי מעות ולא הועילה חוק לקדושין אחרים אינו

דיני סדור קדושין

זקוק לכרכה אחרת, ובכל קדושי ספק שצריך לחזור קדושין נמורים אין צריך לחזור ולברך (כנה"ג באה"ט באה"ע סי' ל"ד ס"ס ט').

עג. ראוי ונכון לכון לעשות החתונה בשעה שהכלה טהורה (אה"ע סימן ס"א ס"ב). (הוספה והערה. — ר"ל שספרה ז' נקיים כדון וטבלה אח"כ, וכמבואר ביורה דעה סימן קצ"ב דין הכלת עיו"ש, ואם אינה כו' ר"ל שלא היתה יכולה לשהר עצמה כדון בזמן הנשואין (אבל באם יכולה לעשות כן וכבר ספרה כדון רק שאיננה רוצה למכול אז ראוי לחוש לדברי הרמב"ם שלא תנשא עד שתמכול (עיון בבאה"ט שם ס"ק ח') ובפרט כאלו המדינות שבקוה"ר נוהגים כל מיני קירוב לעין כל ואין יכולת למחות בידם כידוע, בודאי דיש להקפיד מאד שבאם היכולת עכ"פ תטהר את עצמה, ועל תאבות והקרובים מוטל החיוב הלזה) ואם אינה טהורה נכון להודיע להחתן תחלה (רמ"א שם).

עד. בכתובת מחזיר גרושתו כותבין כן איך ר' פ"פ אהדר מתרבתא ידיה פלונית בת פלוני בדלא נסיבת לגבר אחרן וכך אמר לה הדרי גבאי ותהוי לי לאנתו בדת משה וישראל כד הוית מן קדמת דנא. (נחלת שבעה סימן ט"ו).

עה. חרש שנשא חרשת לא יברך המסדר קדושין ברכת אירוסין (נובי" מה"ת סימן א') ואם החתן מדבר ואינו שומע ראוי שהחתן בעצמו יברך ברכת אירוסין. (עין ריש סימן ל"ד סע"י א').

עו. בכתובת חרש כותבין כזה קודם נוסח כתובת כל הנשים: בכך וכך כו' אנחנו בי דינא רחתימו לתתא במותב תלתא כחרא הוינא אתא קדמנא פלוני בן פלוני ורמינא ליה ורמו להכנים כו' לאתתא פלונית בת פלוני, ומדרמו לנא כתבנו לה כתובתא דנא בכך וכך וכו', ונומרינ הכתובה כנוסת כל כתובות שאר נשים ובסוף חותמין שלשה דיינים. (פ"ת באה"ע סי' קכ"א ס"ק ז').

עז. חרש הנרשא אשה בכתובת צ"צ סימן ע"ז. «וראיתי מרבתי נוהגין שהולך לחופה עם החרש אחר שהוא רגיל עמו, כגון אחד מן אחיו או שאר קרוביו הנדלים עמו בבית ומכירין ברמיזותיו ואותו הרגיל עמו מראה לו ברמיזות ענין קדושין, והחרש מושיט הטבעת לאשה ומקדשה עכ"ל (פ"ת בר"ם ט"ד באה"ע).

(לא) דיני אישות.

א. משנכנס האדם לשנת י"ח חייב לישא אשה, כדי לפרות ולרבות ועכ"פ לא יעבור יותר מעשרים שנה בלא אשה, וכיון שהוליד בן ובת הראויים גם המה להוליד, קיים מצות פריה ורבייה ואם היו לו בן ובת ומתו והניחו בן ובת, הרי זה קיים מצות פריה ורבייה, במדיא כשהיו בני הבנים בן ובת, ונולדו מן הבן ומן הבת, אף שהיה הבן מהבת והבת מהבן, אבל אם אחד מהם לא הוליד, אף שהשני הניח בן ובת, לא קים פריה.

ב. אף שקיים פריה ורבייה לא יעמוד בלא אשה. וצריך שישא אשה בת בנינים אם אפשר לו, ואם אינו ראוי עוד להוליד, טוב לו יותר שישא אשה שאינה בת בנינים, וכן אם יש לו בנינים הרבה ומתירא שאם תהיה אשתו בת בנינים, יפלו

Laws of Marriage.

1. — After a man has arrived at the age of eighteen it is his duty to take unto himself a wife in order that he may be fruitful and multiply, at any rate he should not pass his twentieth year without having taken a wife. Having begotten a son and daughter who are also generative, one has fulfilled the commandment "to be fruitful and multiply". One whose son and daughter had died and had left a son and daughter, has also fulfilled the commandment "to be fruitful and multiply". In the foregoing it is essential that the grand children that were left be a son and a daughter and the offspring of the son and the daughter who had died, and it matters not even if the son was descended from the daughter, and the daughter from the son, if, however, one of them left no offspring, although the other left a son and daughter, he has not fulfilled the commandment "to be fruitfull and multiply".

2.—Even if one has fulfilled the commandment "to be fruitful and multiply" yet should he not remain without a wife, but he should take a wife and, if possible, one who is prolific. However if he has become ungenerative it is best for him to take a wife who is not prolific, also if one has many children and on that account is afraid that if his wife should be prolific, quarrels and

דיני אישות

קטמות ומריבות בינה ובין הבנים, ישא אשה שאינה בת בנים, אבל בלא אשה לא ישב.

ג. אשה אינה מצווה על פריה ורביה, ומ"מ לא תעמוד בלא בעל משום חשדא, ומצות חכמים שישא אדם בניו ובנותיו סמוך לפרקו, שאם יניחם ילכו בדרך לא טובה. וכן מצות חכמים שמי שרואה שאשתו אינה הולכת בדרך ישרה ויש לה איזה קרבות עם אנשים אחרים, שיוכיח אותה ויזהיר אותה בינו לבינה בנחת, להסיר את המכשול, אבל אל יאמר לה בפירוש, אל תסחרי עם פלוני, שבוה יגרום רעה לביתו, ואם שמע על אשתו שזינתה, אף שאין הדבר ברור, ישאל לחכם אם מותר לו לדור עמה.

ד. ישחדל כל אדם ליקח לו אשה חשובה ממשפחה הגונה שלשה סימנים יש להם לישראל. ביישנים, רחמנים, גומלי חסדים. ומי שאין לו סימנים

dissentions may arise between her and the children, he should marry one who is not prolific, and should not stay without a wife

3 — The command "to be fruitful and multiply" is not obligatory upon woman, nevertheless a woman should not remain single lest she be liable to suspicion.

It is one of the mandates of the Sages that a man shall give his sons and daughters in marriage immediately they approach maturity, lest through neglect to do so they go in an immoral way.

The Sages have also commanded that a man should admonish his wife when he finds that she conducts herself in an improper manner, in being familiar (it matters not in how slight a degree) with other men, he should warn her, privately, and with gentleness, and by that means endeavor to remove a "atumbling block" from her path, however, he should exercise discretion in reproof, and should not say unto her "Make no secret appointment with this or that one" lest (by suggestion) he bring evil upon his house.

If one has heard a rumor regarding his wife's infidelity, even if its truth is not clearly established he should yet consult a Sage as to whether he is permitted to dwell with her

4.—One should endeavor to marry an estimable woman of a respectable family. By three traits is Israel characterized: by

דיני אישות

אלו אינו ראוי להתרסק בו, ואשה שנתגרשה משום פריצות, אין ראוי לאדם כשר שישאנה. ואשה כשרה אף שהוא נושא אותה בשביל הממון שיש לה מותר, ודוקא כשנותנין לו את הממון ברצון טוב, אבל אם מענין את עצמו וממתין עד שימצא אשה עם ממון כחפצו, או שעשה שירודך ופסקה'לו ממון הרבה וחזרו בהם, והוא מענין את כלתו בשביל זה, או שמתקוטטם בעבור זה, כל העושה כן מקרי נושא אשה לשם ממון, דהוויין כו בנינים שאינם מהוגנים, ואינו מצליח ואין זיווני עולה יפה, אלא כל מה שתביא לו אשתו עמה יקח בעין טובה, ואז יצליח. ומצוה לישא בת אחותו או בת אחיו, אבל אם כא לישא אחת משאר קרוביו, ישאל לחכם.

his modesty, his mercifulness, and his practice of charity, it is therefore obviously improper to form an alliance with one who lacks these distinguishing characteristics. One should not espouse a wife whose conduct was so flagrantly immodest that it led to her divorcement.

If the woman is respectable one is permitted to marry her even if his choice is decided by a money consideration, however, it is only permissible when the money is given him voluntarily, but one who defers marriage in expectation of obtaining a wife who will bring him the money he desires, or who had plighted his troth in consideration of the promise that much money would be given him, and who, because of the subsequent retraction of that promise (defers marriage and) causes his bride to languish or quarrels on account of that money, all who act thus are they (whom our Sages have designated as) "Those who marry for money" (and of whom they have said) "They will produce evil offspring, and will be unsuccessful, nor will they see any good result from the alliance they have formed". One should therefore be contented with whatever (marriage portion) his wife may bring him, as it is only then that he will prosper.

It is mandatory for one to marry his niece whether the daughter of his sister or of his brother, but if he contemplates marrying any other of his relations, he should first consult the wise.

דיני אישות

ת. לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מצויה בביתו של אדם אלא בשביל אשתו, וכך אמרו חכמים לבני הורם, "כברו נשותיכם כדי שתתעשרו".

ו. אסור לשהות עם אשתו בלא כתובה, ואם נאברה הכתובה, ילך מיד לבית דין לכתוב לה כתובה אחרת.

לכ) מנהגי תענית חתן וכלה.

א. נוהגין שהחתן והכלה מתענין ביום חופתן ואומרים בתפלת המנחה עננו, כמו בשאר תענית, ואין מתענין אלא עד לאחר החופה, ואם נתאחרה החופה, אזי לאחר צאת הכוכבים, יכולים לאכול איזה דבר, ובלבד שלא ישתו משקה המשכרת.

ב. בראש חודש, ובאסרו חג דשבועות, ובמיץ באב, ובמיץ בשבט, וכן בחנוכה, ובשושן פורים, אין מתענין, אבל בניסן אפילו ב"ח ניסן מתענין, וכן

5 — A man should be ever careful to treat his wife in an honorable manner, for it is only for the wife's sake that a man's house is blessed, and thus were our Sages wont to say to their contemporaries "Treat your wives honorably in order that ye be blessed with wealth"

6 — It is forbidden for one to dwell with his wife without a (כתובה) Jewish marriage certificate, therefore, if same was lost, he should immediately apply to the Rabbinate and have another כתובה written for her

CONCERNING THE CUSTOM OF GROOM AND BRIDE
TO FAST ON THE WEDDING DAY.

1. — It is customary for a Groom and Bride to fast on their wedding-day, and to say ענני in the מנחה prayers, as on any other fast-day. This fast is kept up only until after the nuptial ceremony is over, however if the ceremony was delayed, they may partake of some refreshments, immediately after the appearance of stars, but they should not drink any intoxicating beverage.

2. — If the wedding took place on ראש חודש or on the day following שבועות (called חג דשבועות), or on the fifteenth of

מנהגי תענית הר"ב

בל"ג בעומר, ובימים שבין ר"ח סיון לשבועות, ובימים שבין יוה"כ לסוכות מתענין, ואף בימים שאין מתענים, צדיכין לזוהר שלא לרדוף אחר מותרות מאכל ומשתה ומכש"כ שיזהרו ממשקה המשכרת.

ג. צדיכין החתן והכלה להתקדש עצמן במאד מאד בהכנסם לחופה ויעשו תשובה ביום ההוא ויפשפשו במעשיהם מיום הולדם עד היום הזה, ויתורו ויבקשו מחילה וסליחה וכפרה מהש"י, ויהיו מודים ועוזבים ויתחרטו חרמה נמורה בשברן לב, ויעשו הסכמה חזקה מהיום ההוא והלאה, לעבוד את ה' באמת ובתמים, ואח"כ יכנסו לחופה ויתפללו שהקב"ה יהיה בעזרם לבנות בית ישראל, טוב לר' ולבריות, ונוהגין שאומרים וירוי בתפלת המנחה כמו בעיהכ"פ.

שושן פורים or on חנוכה or on the fifteenth of Shevat, during they need not fast, but during the month of Nissan, they must fast even on ראש חודש, they must also fast on ל"ג בעומר, on the days that intervene between ראש חודש Sivan and שבועות, also between Atone-ment day and סוכות.

Even on the days that they do not need to fast, they should be careful not to indulge too freely either in food or drink and they should, at any rate, abstain from an intoxicating beverage.

3.—It is the essential duty of Groom and Bride, when entering upon the nuptial ceremony, to purify themselves before God, thus, they should repent of their sins, on that day, and review all their deeds from the day of their birth up to that day, they should then confess their sins before God, and beseech Him to grant them pardon, forgiveness, and atonement. Yea! they should confess and forsake and bitterly regret their evil deeds until they are heart-broken over it, and they should firmly resolve thenceforth to devote themselves to the worship of God, truly and sincerely, it is only then that they will be in a proper frame of mind to enter under the Nuptial Canopy and to pray unto the Holy One, blessed be He, that He may help them to build up the House of Israel—a house that should be good in the sight of God and men.

It is customary for them to say the וירוי (Confession) in the מנחה prayer, the same as on the Eve of Atonement-day.

(לג) מנהגי החופה.

א. המנהג בנשואי בתולה, שהחשובים יחד עם החתן פורסין סודר על ראש הכלה ומברכין אותה בברכה זאת "אחותנו את היי לאלפי רבבה", אח"כ מוליכין את החתן תחת החופה (שפורסין יריעה על גבי כלונסאות) ומעמידין אותו פניו למזרח, והחזן מנגן כמנהג המקום, והשושבינות מוליכות את הכלה והשושבינים וקרוביהם הולכים לקראתה, וכשמתקרבים אליה חוזרים להתופה, והשושבינות מביאים את הכלה ומסבבים עמה ג' או ז' פעמים (כמנהג המקום) את החתן, והחזן מנגן ג"כ כנהוג, אח"כ מעמידין את הכלה לימין החתן, והמברך מצדד א"ע ופניו למזרח.

ב. עיקר החופה היא, מה שאחר הקדושין מוליכין את החתן והכלה לחדר מיוחד, ואוכלים שמה יחד במקום צנוע. ויש למנוע שלא יכנס שם שום אדם, כדי שיהיה יתור נמור, זהו החופה הקונה ועושה נשואים.

THE CUSTOMS OF THE NUPTIAL CANOPY.

1 — At the espousal of a maiden it is customary that the veil be placed upon the Bride's head by personages of importance together with the Bridegroom, who thus bless her. אחותנו את היי לאלפי רבבה The Bridegroom is then led under the nuptial canopy (which consists of a curtain spread upon poles) and is directed to stand facing the East. The Cantor then chants, according to the customs of the place. Then the Bridesmaids lead the Bride, and the Groomsman and relatives go forward to meet her, and as they approach her, they return to the nuptial canopy. Meanwhile the Bridesmaids bring the Bride also under the canopy, and together with her walk around the Bridegroom in solemn procession, three or seven times, (according to the custom that obtains in that place) the Cantor chanting whatever is customary there. The Bride is then placed to the right of the Bridegroom, and the one who pronounces the blessings, stand sidewise with his face towards the East.

2 — The rite that is most essential to a proper performance of the nuptial ceremony is that which follows the rite of consecration when the Groom and the Bride are led in a separate apartment, where they eat together in privacy, this privacy should be zealously guarded from the intrusion of others in order that their

מנהגי החופה

ג. בבחולה קונה יחוד זה, אף שאינו דאוי לביאה, כגון שהיא נדה ובני אדם נכנסים ויוצאים שם, אבל באלמנה אינה קונה אלא יחוד הראוי לביאה, דהיינו שהיא טהורה ואין אדם נכנס לשם.

ד. אין עושין קנין בשבת, ולכן אם הנשואין בע"ש, יזהרו שיהיה יחוד הקונה קודם שבת, ואזי כשנעשה יחוד הקונה מבעוד יום, מותר לכא עליה ביאה ראשונה בשבת, בין בכתולה, בין באלמנה, אבל אם לא נעשה יחוד הקונה מבעוד יום, אז אסור לבוא עליה בשבת ביאה ראשונה, משום דהביאה עושה הקנין ואין קונין בשבת

לד) דיני שבעת ימי המשתה

א. הנשוא בתולה צריך לשמוח עמה שבעה ימים, וכן הדין אם הוא

communion be perfect. This nuptial rite is the validation of the espousals

3.—The communion ratifies the marriage contract where the bride is a maiden, even if not adapted for consummation, as for instance, if she is menstrually unclean, or there are people going in and out, however, where the bride is a widow, the only communion that ratifies the marriage contract is one that is adapted for a consummation of the marriage, that is, she must be clean from catamenia, and the room free from intrusion

4. No contract should be ratified on the Sabbath, consequently if the wedding ceremony took place on the Sabbath eve, care should be taken to have it ratified by communion, before the Sabbath sets in. This ratifying communion having taken place while yet day, it is permissible to originally consummate the marriage on the Sabbath, whether the bride be a maiden or a widow, but if the ratifying communion did not take place while yet day, the original consummation of marriage is then forbidden on the Sabbath, inasmuch as the consummation would be equal to ratification, and no contract should be ratified on the Sabbath.

LAWS CONCERNING THE SEVEN DAYS
OF BANQUETING

1. — One who espouses a maiden should rejoice with her for

דיני ז' ימי המשתה

בחור והיא אלמנה או גרושה, וכל שבעת הימים לא יעשה מלאכה, ולא ישא יתן בשוק, אלא אוכל ושוחה ושמח עמה, ואם הוא בחור והיא אלמנה או גרושה יכולה למחול. ואם הוא אלמן או גרוש, וגם היא אלמנה או גרושה, אז איצ שמחה אלא שלשה ימים. ומצוה לשמח חתן וכלה ולרקד לפניו ואבל לא עמה) ולשבתה, והנושא אשה צריך לעמוד בעירו שנה חמימה לשמות עמה, אבל האשה יכולה למחול.

ב. אם יש שם בעת המשתה עשרה אנשים גדולים והחתן מן המנין, אומר המברך דוי הסר כו', נברך אלהינו שהשמחה במעוננו שאכלנו משלו, ואחר ברכת המזון המברך או אחר לוקח כוס שני ואומר עליהם ששה ברכות, וחזור המברך לכוס של ברכת המזון ומברך עליו. בר"א אם הוא בחור או היא בחולה, ובסעודה

seven days, — this law applies also to a bachelor who marries a widow or a divorced woman. During the seven days he should abstain from work, nor should he buy and sell in the market place, but he should eat and drink and rejoice with her, however, in the case of a bachelor who marries a widow, or a divorced woman, she is at liberty to release him from this obligation toward her.

If a widower, or one who was divorced—married a widow or a divorced woman, three days are all he is required to set aside as a period of rejoicing. It is mandatory to make the Groom and Bride to rejoice, and to dance before (but not with) the Bride, also to sound her praises. He who has taken a wife is required to stay in town for an entire year, in order that he may rejoice with her, but the woman is at liberty to release him from this obligation.

2.—If ten male adults (the Bridegroom included) are present at the banquet, the Reciter of the Grace after the meal should say and on conclusion of the Grace after the meal, the Reciter (or another) should take a second cup (in addition to the Cup of Grace) upon which he should pronounce six blessings, the Reciter should then resume the Cup of Grace and recite the Grace thereon, the above formula of blessings and ceremonials is to be observed only in

דיני ז' ימי המשתה

ראשונה אפילו החופה היתה ביום והסעודה בלילה או למחר, או אפילו בסעודות של כל שבעת ימי המשתה, אם יש שם פנים חדשות (דהיינו שבא שם אדם מחמת שמחת מרעות ורועים להרבות בשבילו, ואפילו אינו אוכל) או בשני סעודות הראשונות של שבת ויום טוב ואפילו אין שם פנים חדשות, וכן בסעודה שלישית של שבת ויום טוב אם החתן או אחר דורש, או שיש שם פנים חדשות וכן באלמן או גרוש שנושא אלמנה או נרושה, ובסעודה ראשונה הנעשה ביום הנשואים ואפילו נמשכה אח"כ גם בלילה, בכל אלו סבוכין ז' ברכות וכמבואר, אבל מסעודה הראשונה ואילך בחול בכל שבעת ימי המשתה אם אין שם פנים חדשות, או בשבוע"ט בסעודה שלישית, אם אין החתן או אחר דורש, וגם פנים חדשות אין שם, או באלמן וגרוש שנושא אלמנה וגרושה, כל ג' הימים אחר סעודה הראשונה, ואפילו סעודה הראשונה אם אינה ביום הנשואים, ואפילו יש שם פנים

case he (the Bridegroom) is a bachelor or she (the Bride) a maid, and at the first banquet, even if the nuptial ceremony had taken place in the day-time, and the banquet was held in the evening or on the following day, or even at any banquet that is held during the seven days of banqueting where there are "new faces", to be seen (i. e. if one had just arrived to participate in their joy, even if he does not eat with them) and they manifest a desire to increase the conviviality for his sake, or at the two first meals of the Sabbath and Holiday (that occur in the seven days) even if "new faces" are not to be seen, likewise at the third meal of the Sabbath and Holiday, if the Bridegroom delivers a דרוש (Talmudical Thesis) or "new faces" are to be seen Likewise at the first banquet (it matters not if it was held at night so long as the marriage took place on that day) of a widower or of one who had been divorced, who marries a widow or divorced woman, in all of the foregoing cases, the seven blessings should be pronounced as previously explained, but at any other banquet, besides the first, that is held during the seven days of banqueting (on a week day) where "new faces" are not seen, or at the third meal of the Sabbath or Holiday, if the Bridegroom, or another, does not deliver a דרוש nor are "new faces" to be seen, or in the case of a widower or one who had been divorced who had married a widow or divorced woman, at any banquet besides the first, during three

דיני ז' ימי המשתה

חרשות, ואפילו בשבת ויום טוב, בכל אלו אם סועדים עם החתן אנשים שאינם מבני ביתו מחמת שמחת מריעות, או אומר המברך נודה לשמך כו' נברך אלהינו שהשמחה במעונו כו' ואחר ברכת המזון לוקח כוס שני, ואומר ברכת אשר ברא ששן ושמחה כו', ואח"כ לוקח הכוס של ברכת המזון ומברך עליו, ולזה א"צ עשרה רק גם בשלשה מברכין, אבל אם אינו סועד רק עם בני ביתו לבד, אינו אומר כלום מז' ברכות, ואם יש שם תערובות אנשים ונשים ושחוק וקלות, אין אומרים שהשמחה במעונו, כי אין שמחה להקדוש ברוך הוא בשמחה של הוללות

ג. אם אדם מזמין את החתן והכלה לאכול שם, אם מיחדין להם שם חדר בפני עצמו, שיבולים להיות שם ביחד לברם ולשמוח שם, הוי כמו חופה ידידה, ומברכין שם שבע ברכות, ואם לאו, אין מברכין, אפילו אשר ברא וכו' ולא שהשמחה במעונו.

days, or even at the first banquet, if it did not take place on the wedding-day, and even if "new faces" are to be seen, and even on a Sabbath or holiday, in all of the foregoing cases — if others, besides his family, dine with the Bridegroom, the one who recites the Grace on that occasion, should say נודה לשמך etc also נברך etc and on the conclusion of the Grace, he should say, on a second cup ששן ושמחה כו' etc after which he should take the cup of Grace and recite the Grace thereon.— For the foregoing formula the presence of ten is not required, three being sufficient. However if he (the Groom) dines only with his family, none of the seven blessings should be pronounced. If there is a mingling of men and women at the banquet with jesting and levity, the words שהשמחה במעונו (in whose abode is joy) should not be said. for the Holy One, blessed be He, does not take joy in a banquet of folly

3 — If one had prepared a feast for the Groom and Bride at his house, and had also assigned a separate room for them, where they could uninterruptedly rejoice in each others company, it is considered as a complement of the Nuptial Canopy, and the seven blessings should be pronounced, otherwise not even the blessings אשר ברא etc. nor שהשמחה במעונו should be pronounced.

דיני ימי המשתה

ד. בני החופה שנחלקו לחבורות הרבה, אפילו לבתים שאינם פותחים למקום שהחתן שם, מ"ט מברכין בכל חבורה וחבורה ברכות אלו, כיון שאוכלים מסעודה שהתקינו לחופה, אבל המשימשים האוכלים אחר הסעודה, אין מברכין ברכות אלו.

ה. מחזיר גרושתו אין אומרים שהשמחה במעונו, ובסעודה הראשונה ביום הנשואים, אומרים שבע ברכות, ומכאן ואיך א"א כלום.

(לה) דרכי הצניעות בין איש לאשתו.

א. ראוי לאדם להרגיל עצמו במחיבה טהורה וברעה מקודשת בשעת הזווג, ולא יקל ראשו, ולא ינבל פיו בדברי הבאי, אפילו בינו לבינה, ויתנהג בצניעות האפשרי, ואסור להתחבר לאור הנר, ואפילו מאפיל בבגד אסור ואם עושה מחיצה גבוה י' טפחים לפני הנר, מותר. ואסור להתחבר ביום אלא בבית

4. — Those who have attended the ceremony of the Nuptial Canopy, even if they are afterward separated in many groups, and even if they feast in rooms whose doors do not open upon the room where the Groom is, nevertheless, each group should pronounce these blessing, inasmuch as they have partaken of the feast prepared for the wedding, but the waiters who eat after the feast is over, need not pronounce these blessings

5 — At the remarriage of a divorced couple the words שהשמחה במעונו should not be said, and the seven blessing should be said only at the first banquet that takes place on the wedding-day, — thenceforth none of the blessings should be pronounced.

CHASTITY IN THE CONDUCT OF MAN AND WIFE

1 — It behooves a man to inure his mind to purity of thought and to sacred intercourse in his conduct toward his wife, he should not act in a spirit of levity, nor should he befoul his mouth with ribald jests, even in private converse with his wife, and he should conduct himself with the utmost modesty Copulation by the light of a candle is forbidden, even if the light is shut out by means of a garment, it is still forbidden, but it is permitted if a partition ten paces high was placed in front of the candle It is also forbidden during the day unless the room was darkened. At

דרכי הצניעות

אפל, ובלילה אם הלבנה מאירה עליהם להריא אסור, אבל אם אינה מאירת עליהם, אף שמאירה בבית, מאפיל בבגד ומותר, וכן אם יש נר בחדר אחר ומאיר לחדר זה, צריך להאפיל בבגד, ואסור להתחבר בפני כל אדם, אם הוא נעור, ואפילו ע"י הפסק מחיצה עשרה, ובפני תינוק שאינו יודע לדבר מותר ואסור להתחבר בשוקים וברחובות, ובגנים ובפרדסים, אלא בבית דירה, שלא יהיה כדרך זנות.

ב. לא יזדווג לאשתו אלא מרצונה, וכש"כ שאסור לאנסה, וכן לא יזדווג כשהיא שנואה לו, או שהוא שנוא לה, דאמרה ליה לא בעינא לך, ואף על פי שרצויה בשעת הזווג, וכן אם נמר בלבו לגרשה והיא אינה יודעת, אף שאינה שנואה אסור להזדווג לה. גם לא יזדווג לה כשהיא ישנה ממש, וכן לא יזדווג כשהוא או היא שכורים.

ג. לא יהא רגיל ביותר עם אשתו, אלא בעונה שהוא חייב לפרוע לה

night by the light of the moon it is also forbidden. However if the light does not reach them, but only lights up the room, it is permitted if that light is shut out by means of a garment. Likewise if the candle is burning in another room and gives light to that room, one is required to shut it out by means of a garment. It is also forbidden in the presence of any person who is awake, even if there is a partition ten paces high between them. It is permitted, however, in the presence of a child who cannot talk. Copulation is forbidden in market places, on public squares, in gardens, or in orchards, and is permitted only in dwellings, in order that it resemble not fornication.

2 — One should not consort with his wife against her will — and he is peremptorily forbidden to force her, nor should he consort with her when hating her or when she hates him and tells him that she does not require his attention, even though it should obtain her tacit consent, it is yet forbidden. Likewise if he had determined upon divorcing her, and she is in ignorance thereof, he is forbidden to consort with her, even though he does not hate her, nor should he consort with her while she is asleep, or while he or she is intoxicated.

3 — One should not be unduly familiar with his wife excepting at the time regularly appointed for the performance of his

דרכי הצניעות

עונתה, דכתיב תעונתה לא יגרע. האנשים הבריאים והמעוננים שפרנסתן במקומם בריוח, עונתן בכל לילה הפועלים העובדים בעירם עונתם ב' פעמים בשבוע, ואם עובדים בעיר אחרת עונתן פ"א בשבוע. הסוחרים המסבבים בכפרים עונתן פ"א בשבוע, והנוסעים למקומות רחוקים בשביל פרנסתם, עונתן פ"א לשלשים יום, ועונת ת"ח מלילי שבת ללילי שבת, וחייב זה הוא גם כשהיא מעוברת או מניסה, ולא יבטל עונתה א"א מרעתה כשהיא מוחלת לו, וכבר קיים מצות פריה ורבייה, ואם מונע אותה כדי לצערה, עובר בלא תעשה שנאמר ועונתה לא יגרע.

ד. כל אדם צריך לפקוד את אשתו בליל מבילתה ובלילה שלפני יציאתו לדרך (אם אינו הולך לדבר מצוה) ובל שרואה אשתו משדלתו ומרצה אותו,

marital duty, as it is written "And her duty of marriage shall he not diminish". Men of strong constitutions who enjoy the pleasures of life, being engaged in profitable pursuits that do not deprive them from the comforts of home, should perform their marriage duty nightly Laborers who are employed in the city where they reside, should perform their marital duty twice weekly, but if they are employed in another city, once a week should be appointed for their performance of the marital duty Commercial travelers who make short trips to adjacent villages should perform their marital duty once weekly, but those who take long journeys on account of their business interests, should have an appointed time once in thirty days.

The time appointed for a Disciple of the Sages is from Sabbath eve to Sabbath eve This obligation must be discharged also when one's wife is pregnant or nursing One should not deprive his wife of her right unless by her consent, if she releases him from his obligation toward her, providing he had already performed the commandment "to be fruitful and multiply", but if he deprives her thereof in order to distress her, he transgresses a prohibitive commandment, for it is written. "and her duty of marriage shall he not diminish".

4.—It is one's duty to visit his wife on the night that she had performed the ceremony of immersion, also on the night pre-

דרכי הצניעות

ומקשמת עצמו לפניו כדי שיתן דעתו עליה, חייב לפקדה אפילו שלא בשעת עונתה והזין לו בנים הגונים, אבל אם תבעתו בפה הוא דרכי הציפות ואין לקיימה.

ה. כשיש ח"ו רעב או שאר צרה במדינה, ימעט בתענוגותיו כ"א לצורך מצוה בליל טבילה או לחשוכי בנים.

ו. לא יזדווג על מטה שיש שם תינוק לרנליהם אם אין התינוק בן שנה. בישיוצא מביהכ"ם קבוע לא יזדווג עד לאחר שעה. אשה מניקה לא תשמש אלא בשעה שהתינוק ישן, ואח"כ לא תניקהו עד לאחר ארבעים מינוט אם לא כשהתינוק בוכה, ואכנסנאי לא ישמש אם לא כשיחרו לו ולאשתו בית מיוחד, ובלבד שלא ישן על סדן של בעל הבית.

ceding the day that he is about to set out on a journey (unless he is bound on a sacred mission).

It is the duty of one who observes that his wife is striving to please him and that she is making herself as attractive as possible in order to gain favor in his eyes, that he may be well disposed toward her, to visit her, even at any other than the time regularly appointed for the performance of his marital duty, and good children will crown their union, however, if she made a verbal proposal, she exhibited a brazen shamelessness and he should not keep her.

5 —If there is a famine, God forbid, or if the land is in distress from any other cause, one should diminish his pleasures excepting it be for the observance of a commandment on the night of her purification or if they are childless.

6. — One should not cohabit if an infant less than one year old lays at their feet, nor should he cohabit within an hour after having left a privy. A nursing woman should not minister as a wife excepting at the time that the infant is asleep, nor should she nurse the child until forty minutes thereafter, unless the child cries. A guest should not minister as a husband unless a separate room was assigned for himself and wife, he should be careful, however, not to sleep on a sheet belonging to the host.

דרכי הצניעות

ז. בית שיש בו ספר תורה אסור לשמש שם, אלא צריך שיציא הספר לחדר אחר, ואם אין לו חדר אחר, יעשה לפניו מחיצה גבוהה עשרה טפחים והמחיצה תהא סתומה שלא יראה הס"ת, ויריעה שסביב המיטה לא חשובה מחיצה אם נדה מלמטה, אא"כ קשר אותה מלמטה, ובתפלין וחומשים ושאר כתבי הקודש, כגון גמרא ומדרשים ומפרשיהם, בין שהם בכתב, בין שהם ברפוס יכול להניחם בכלי תוך כלי, ודוקא כשהכלי השני אינה מיוחדת להם, אבל כלים המיוחדים להם, אפילו עשרה כחד חשיבי, ואם פירש איזה מכסה על הארנו שהספרים בתוכו, חשיב ככלי בתוך כלי. וכן המזוזה, אם היא בפנים החדר, כסנה בשני כסוין שתהא ככלי בתוך כלי והשם יהא ג"כ מכוסה, וכסוי זכוכית לא מהני

7.—Marital ministration is forbidden in a room wherein there is a ספר תורה, one is therefore obliged to remove the ספר תורה to another room, not having another room, one should place a partition, the height of ten handbreadths (before the ספר תורה) the partition should be opaque in order that the ספר תורה may not be seen there through. A curtain around a bed is not counted as a partition, if it is loose at the other end, unless he fastens it at the bottom. Concerning Phylacteries, Pentateuches and other sacred writing, such as the *Gemara*, *Midrashim*, and their Commentaries, whether they are written or printed, one may place them in a vessel which should be placed in another vessel. It is essential that this second vessel should not be one that is designed especially for them, as even ten vessels that are especially designed for them count only as one. If one had covered the book-case containing the sacred books, it is counted as if they lay in a vessel within a vessel.

The *Mezuzah*, that is in the room, also requires to be covered with two coverings in order that it should be as 'in a vessel within a vessel', the Divine Name should also be covered, but a covering of glass is of no avail.

(לו) חובת הפעל לאשתו.

א. יאהוב את אשתו כגופו ומכבדה יותר מגופו ויותר ממה שיש לו, וישאל בעצת אשתו במילי דעלמא אבל לא במילי דשמיא ואל יצא לדרך למקום רחוק שלא ברשות אשתו, ואין אדם רשאי למכור כלי אשתו, ויזהר באונאת אשתו שדמעתה מצויה ושערי דמעות ושערי אונאה לעולם אין ננעלקין, ולא יקפיד בתוך ביתו, ולא יטיל אימה יתירה בתוך ביתו, ויהיה ותרן בתוך ביתו שלא לדקדק הריבה אם יקרה פעם איזה נזק ואם קרה לו דבר ונתבוה, אל יספר לאשתו ואל תגלה לה את סודך שאין לה חפץ בו

ב. חייב במזונותיה סעודה בינונית של כל אדם באותה העיר, בד"א בעני, אבל בעשיר לפי עישרו חייב לתת לה מזונות, ויהיה מפרנס אותה לפי יכולתו מה שיוכל, והייב בכסותה להלביש ולהנעיל אותה, בנדים הראויים וטובים

THE DUTY OF A HUSBAND TO HIS WIFE.

1 — One should love his wife even as he loves himself, and accord her honorable treatment even in a greater degree than he would expect for himself, and exceeding his means, he should consult his wife in worldly matters, but not in spiritual matters, he should not take a long journey without his wife's consent, one is not permitted to sell his wife's apparel

One should be very careful not to oppress his wife, for her tears are ever ready, and the gates, through which the cries of the oppressed are heard, are never shut!

One should not be captious toward the members of his household, nor should he terrorize them, on the contrary, he should be forbearing and overlook a loss he may sustain at times by an accidental damage

One to whom an incident occurred in which his honor was assailed, should not relate the incident to his wife "Relatè not to thy wife a secret that is of no benefit to her".

2. — It is his duty to sustain her and provide her with the fare that is generally partaken of by the rest of the town-folks, this has reference to a poor man, hower if he be rich, he should provide for her in accordance with his means, and support her to

חובת הבעל לאשתו

לה, ונותנן גם תכשיטין לאשה לפי מנהג אנשי העיר, והכל לפי רוב עשרו חייב לתת לה, כי אם העשיר עולה עליו להנות גם היא מברכת ה' אשר ברכו בגללה. ג. חלתה חייב להפאותה, וישלם שכר להרופא, כי אסיא רמגן מנן שוי', והרופא יהיה במקום קרוב. ואם מתה, חייב בקבורתה, לא רצה לקבורה מוציאין ממנו בעל כרחו.

לז) חובת האשה לבעלה.

א אין לך אשה כשרה בנשים אלא אשה שהיא עושה רצון בעלה, ותשתדל שלא תתננה על בעלה, ולא יאי יהירותא לנשי, ולא תהא גם כעסנית, ודרכה יש אשה להיות יושבת בתוך ביתה, והייבת היא גם להוציא את עצמה מן החשר, ולא תהא מדברת עם כל אדם, לשחק עם בהורים, כי הרבה שחוק

the best of his ability. It is his duty to furnish her with apparel, to supply her with clothes and shoes, choosing such raiment as is proper for and becoming to her. Ornaments, also, should be given to a wife, according to the prevailing fashions of the town. In all of the foregoing he should conform to the obligation imposed upon him by his wealth to its fullest extent, thus, if one became rich, it is incumbent upon him to let her also enjoy of the blessing wherewith the Lord hath blessed him for her sake.

3 —If she became sick, it is his duty to cause her to be cured and he should pay a physician to attend to her, for "the treatment that costs nothing is worth nothing", and the physician should be within call.

If she died, it is his duty to have her interred, and if he did not wish to defray the expense he is compelled to do so.

THE DUTIES OF A WIFE TO HER HUSBAND

1. — The most virtuous of women is the wife who does the will of her husband and striving not to become repulsive to him, avoids an arrogant bearing which is unbecoming in a woman and is not prone to anger, but attends to the affairs of her household as is meet for a woman. It is the duty of a wife to be above suspicion, not to carry on conversations with all men, nor to be flippant toward

חובת האשה לבעלה

עושה, ונס בפני בעלה תהיה צנועה, ובזמן שהיא נזהגת בעצמה דת יהודית שהיא צנועה. זוכה שיוצאין ממנה בנים בעלי דעת ומעשים טובים.

ב אין דרך האשה להיות יושבת במל, כי הבטלה מביאה לידי שעמום, ואפילו יש לה כמה שפחות, תעשה מלאכה נקיה וקלה, ומניקה את בנה, ועומדת ומרחצת פניהם של בניה כדי שילכו לבית הספר ועומדת ומקבלת בניה שבאו מבית הספר. ולא תהא עם בעלה ונתנה עיניה באחר ולכה עליו, ואשה שנותנת עיניה בבעלה שימות ותרשנו ותנשא לאחר, לסוף שתמות היא ובעלה קבורה ואיש ואשתו ששלום ביניהם, שכינה שרויה ביניהם.

(ח) איסור יחוד ושאר קרבות עם נשים.

א. אסור להתיחד עם שום אשה, בין ילדה בין זקנה, בין ישראלית, בין אינה ישראלית, בין קרובתו בין אינה קרובתו, חוץ מן האב שמוותר להתיחד עם

young men, for such gaiety is productive of much evil She should retain her modest demeanor even in the presence of her husband, and so long as she conducts herself with the modesty that is conformable to the teaching of the Jewish Code, she merits a reward and will have sons of lofty attainments and good deeds.

2. — It is improper for a woman to sit in idleness, for "idleness leads to folly", thus, even if she have many servants, she should yet be engaged in some task that is light and clean, she should nurse her son, and wash the faces of her children to prepare them for school and receive them when they return from school, nor should she, while ministering to her husband, think of another whom she had seen and whom her heart desires, and the woman who looks forward to her husband's death to inherit his wealth and to marry another, is destined herself to die and her husband will inter her, however when man and wife live peacefully together the שכינה rests in their midst,

LAWS FORBIDDING BEING ALONE WITH OR
FAMILIARITY TOWARD WOMEN.

1. — One is forbidden to be alone with any woman whether she be a Jewess or a non-Jewess, whether she be related

איסור יחוד

בתו, והאם עם בנה, והבעל עם אשתו אפילו היא נדה, ותינוקת שהיא פחותה משלש שנים מותר להתיחד עמה. וכן תינוק פחות מחשעה שנים מותר לאשה שתתיחד עמו.

ב. מותר לאשה להתיחד עם איש ישראל אם אשתו עמו, מפני שאשתו משמרתו וכן מותר לאשה להתיחד עם ב' אנשים כשרים, ודוקא בעיר וביום, אבל בשדה ביום, או בלילה אפילו בעיר, בעיני נ' אנשים כשרים, ועם פרוצים לא תתיחד לעולם, אפילו הם כמה, אאיב נשותיהם עמהם. ואיש אחד לא יתיחד עם נשים, אפילו הם כמה

ג. אשה שבעלה בעיר, אין חוששין להתיחד עמה, מפני שאימת בעלה עליה, ובית שפתחו פתוח לריהר, אין שם איסור יחוד ביום ובתחלת הלילה, כל זמן שבני אדם עוברים ושבים ברחוב, ואם היה זה רגיל עמה, כגון שנרלה עמו

to him or not with the exception of a father who is permitted to be alone with his daughter, and of a mother with her son and of a husband with his wife, even if she be menstrually unclean. It is permissible for a man to be alone with a female child if she be less than three years of age, also for a woman to be alone with a lad who is less than nine years old.

2 — It is permissible for a woman to be alone with an Israelite who is accompanied by his wife as the latter watches over his conduct, she is also permitted to be alone with two virtuous men but only in a town and in the day-time, but in a field in the day-time, or at night even in a town, it is necessary that there be three virtuous men, but she should never be alone with men who are immoral, no matter how many they are, unless they are accompanied by their wives. One man should not be alone with women, even if they are many,

3 — One need not scruple to be alone with a woman whose husband is in town for the fear of her husband is upon her, nor is he forbidden to be alone with a woman, in a room whose door opens upon the public thoroughfare, at a time when people are passing to and fro, during the day, or in the early part of the night. However, a woman should not be alone with an intimate

איסור יחוד

שהיא קרובתו, או שבעלה הזהיר אותה שלא תתיחד עם זה, הרי זה לא תתיחד עמו, אפילו בעלה בעיר, ואפילו בבית שהפתח פתוח לרח"ד.

ד. טועים הם אלו עמי הארץ, החושבים שכל הקרוב קרוב יותר, מותר לחבקם ולנשקם. ומצוה לפרסם דאררבה כל חקריב קרוב יותר, חמירא איסורו איסור ערוה, והמחבק או המנשק אפילו אחת מן חקרובות שאין לו שום הנאה, הרי זה עושה איסור, תוך מן האב עם בתו, והאם עם בנה, שהם מותרים בחבוק ונשוק.

ה. לעולם יתרחק האדם מן הנשים, לא ירמוז בעיניו ולא ישחק עמהם לחלל ראשו כנגדם, או להביט ביפים. פגע אשה בשוק לא יהלך אחריה, אלא יפנה לצד אחר, ולא יעבור פתח אשה זונה אפילו ברחוק ד' אמות.

friend, as for instance, with one to whom she is related and with whom she grew up, or with one concerning whom her husband warned her against being alone in his company; with any of the foregoing she should not be alone, even if her husband is in town and even in a room whose door opens upon the public thoroughfare

4 —How great is the delusion under which the ignorant labor in thinking that the nearer the relationship (of the two sexes) the more permissible it is to embrace and to kiss each other! It is therefore mandatory to make it known, that the very contrary is the case, that in truth, the closer the relationship the more stringent are the laws concerning ערוה (See Leviticus) and he who embraces or kisses one of his female relatives, even though he derives no pleasure therefrom, infringes an inhibitory commandment, with the exception of a father and daughter, also of a mother and son unto whom embracing and kissing are permissible.

5. — A man should ever avoid women, thus, he should not wink to them, nor jest with them, nor gaze at their beauty.

If he encounters a woman on the street he should not walk behind her, but he should turn in another direction, and he should not pass by the door of a harlot even at a distance of four paces.

איסור יחוד

ו. לא תלכנה בנות ישראל פרושות ראש בשוק, בין שיש לה בעל, בין שאין לה בעל, אבל בתולה מותרת.

ז. אשה שהוא רוצה לישא אותה, מותר לו וראוי לו לדאותה, אם היא לרצונו, אבל לא יסתכל בה דרך זנות, ומכל שכן שלא יתקרבו זה לזה בחבוק ונשוק, ובפרט שהיא נדה כ"ז שלא טבלה, ואין חלוק באיסור נדה. בין פנויה לנשואה.

ח. אין לנהוג אפילו עם אשתו דברים של חבה בפני אחרים, ואסור לשום בר אינש, לישן בחדר שישנים שם איש ואשתו.

ט. מי שנרש את אשתו, לא תדור עמו בחצר אחד. ואם הוא כהן, או אפילו הוא ישראל, רק שהיא נשאת לאחר ונתנרשה מן השני ניכ, וכן מי שנרש אשתו מפני שהיא אסורה לו, כל אלו צריכין הרחקה יתרה, ונרששה שנשאת

6 — Daughters of Israel should not go upon the street with hair uncovered, it matters not whether she has a husband or not, but a maiden is permitted

7.—Although it is permissible and highly proper for one to look at the woman he is to make his wife, to see if she pleases him, yet should he not regard her with lascivious eyes, moreover, they should avoid the intimacy that leads to embracing and kissing, inasmuch as she is a נדה (menstrually unclean), not having as yet purified herself by immersion, for the laws prohibiting contact with a נדה do not discriminate between an unmarried and a married woman.

8. — One should not manifest his love, even for his wife, by the caressing's incidental thereto, in the presence of others.

It is forbidden for any person to sleep in the room where the husband and wife are sleeping,

9.—If one had divorced his wife, the latter should not reside in the court-yard where he resides, and if he is a כהן, or even an Israelite, but she had married another and was divorced also by her second husband, also if one had divorced his wife (having discovered) that she was forbidden to him, —all of the above are

איסור יחוד

ודרה עם בעלה השני, צריכה עוד הרחקה יתרה, ולא תדור עם בעלה הראשון בכל השכונה בכל אלו הרחקות היא נדחת מפניו, ואם החצר שלה הוא נדחה מפניה, ומותר לאדם לזון גרושתו, ומצוה הוא, רק שיונה על ידי שליח.

(ט) דיני נדה,

א. כל אשה שנעקר ממקורה טפת דם אפילו כל שהוא יהיה באיזה אופן שיהיה, בין בטבעה כדרך הנשים, לראות בזמנים ידועים וקבועים, או שלא בזמנה, ואפילו אירע לה איזה אונס, אשר מחמת זה יצא דם ממקורה, הרי היא טמאה נדה, וכל הבא עליה בטומאתה חייב כרת, ולנגוע בה דרך חבה אסור מראוריתא. ואפילו לא הרגישה שיצא דם ממקורה, אלא שמצאה כתם דם בבשר

required to keep at a great distance from each other. A woman who had been divorced and had remarried and was living with her second husband, should keep at a still greater distance from her first husband, and should not reside in the entire vicinity where he resides.

In all of the foregoing alienations, the woman must give way to the man, however if she is the owner of the court-yard, he must give way to her.

One is not only permitted to support the woman he had divorced, he is even commanded to support her in preference to another poor person, but he should send her the supplies through an agent.

LAWS CONCERNING A נדה

1. — A woman from whose fountain there issued a drop of blood, be it ever so small, be it caused however it may, be it at the natural time for her to see the menstrual flow, after the manner of the generality of women, which is at certain, fixed periods, be it at any other time, be it even the result of an accident which had caused to blood to issue from her fountain, she is unclean with the uncleanness of a נדה, and one who enters unto her, in her uncleanness incures the punishment of כרת ("being

דיני נדה

או בחלוקה, או בסדינה, או בשאר מקום, ואין לה לתלות שבא ממקום אחר, אלא שבא ממקורה, הרי היא מטאה כמו נדה. וכל אשה שמצאה איזה כתם, אפילו אינו אדום ממש, אלא שאינו לבן ממש, תשאל לחכם, כי יש בזה כמה חלוקי דינים, בענין גדלות וקטנות הכתם, וגם בענין התליה, במה יכולין לתלות, ובמה אין יכולין לתלות, ועוד ישנם חילוקים ודינים רבים בזה, אשר על כן לא תרהיב שום אשה, לסמוך על פסקי נשים הזקנות, רק צריכין לשאול לחכם. ב. כל אשה שמרגשת שנפתח רחמה, או שיצאה ממנה ליחה, צריכה תיכף לברוק עצמה בחתיכת בד נקי, וכשתמצא איזה דבר לה, אם היא לבנה לגמרי מהורה, ואם אינו כך, או שנפתח רחמה וברקה ורא מצאה אח"כ כלום, צריכה לשאול לחכם, וכן אם לא ברקה תיכף משנפתח רחמה, צריכה גם כן לשאול לחכם

cut off from his people"), she also incurs the penalty of כרת ; to touch her in a caressing manner is also forbidden by command of the Torah

Even if she did not feel the issue of blood from her fountain but only found the stain of blood upon her flesh, her chemise, her sheet, or any other place and she cannot attribute its appearance to any other cause than an issue from her fountain, she is unclean as a נדה, and any woman who finds a stain which although it is not exactly red is still not exactly white, should consult the wise, and inasmuch as there are multitudinous and diversified laws bearing on such a case which have especial reference to the largeness or smallness of the stain, likewise to the causes to which it may be attributed, and the causes to which it may not be attributed, and as there are besides, many and various laws bearing upon this subject, no woman should presume to depend upon the opinions of old women, but she is required to consult the wise

2. — When a woman feels the opening of her womb or the oozing of moisture from her body, she is required to examine herself immediately, using a piece of clean linen for that purpose, and if she finds a moist spot—if it is entirely white—she is clean but in event of it not being so, or of feeling the opening of the womb and upon examination, not finding anything, she is required to consult the wise.

דיני נדה

ג. בזמן שהיא טמאה, בין מדם, בין מכתם, עד אחר המבילה, צריכה להיות מרוחקת מבעלה, שלא יגעו זה בזה, היא אסורה לישן על מטתו, וכן הוא על מטתה, אף שלא בפניה, וכשי"ב כשגם היא שוכבת שם, בודאי אסור להם לישן יחד, ואף שאין נוגעים זה בזה, ואף כשהם מלובשים בבגדיהם, ואם שוכבים בב' מטות, רק שהמטות נוגעות זה בזה ני"ב אסור. גם יזהרו כל זמן נדותה עד שתטבול, שלא להשיט או לזרוק שום דבר מידה לידו, או מידו לירה, וגם לא יראה בשרה במקום שדרכה להתכסות, ולא ישחקו שניהם יחד, ולא ידברו דברי התול וקלות ראש, ולא יאכלו ביחד מכלי אחד, והוא אסור לאכול או לשתות מהמאכל או מהמשקה שנשאר ממנה, אך אם שפכו אל כלי אחר, או שהפסיק אדם אחר ביניהם, מותר לו לאכול או לשתות, ואם אינו יודע ששתתה היא מכוס

Likewise if upon the opening of her womb she did not immediately examine herself, she is also required to consult the wise

3.—During the time that she is unclean, whether of blood or of a stain, until after the immersion, she is required to hold aloof from her husband, so that they come not in contact with each other, it is forbidden her to sleep upon his bed, he is likewise forbidden to sleep upon her bed, even though not in each others presence, and more especially so when she also lays there, in which event they are peremptorily forbidden to sleep together even if they do not touch each other, and even if they both wear their clothes, and even if they sleep in two beds, but the beds are contiguous to each other, it is also forbidden.

During the time of her uncleanness until she will perform the ceremony of immersion, they should also be careful neither to hand nor to throw anything from her hand to his, or from his hand to hers, nor should there be visible any part of her body that it is her custom to keep covered, nor should they laugh to each other, nor should they carry on a conversation of jesting and levity, nor should they eat together from the same vessel, — he is likewise forbidden to eat or to drink from the food or beverage of which she had eaten or drank, however if it was placed in another vessel, or if another person had eaten or drank between them, he (the husband) is permitted to eat or to drink, and if he

דיני נדה

זה אינה צריכה להניד לו, והיא מותרת תמיד לאכול או לשותות משיוירי מאכל או משקה שלו, ובכל אלו הדינים אין חלוק בין הימים שרואה בהם דם, ובין הימים שסופרת השבעה נקיים, כי כל זמן שלא טבלה. הרי היא נדה נמורה לכל הדינים.

ד. ראוי שתייחד לה בנדים בימי נדותה, כדי שיהיו שניהם זוכרים תמיד שהיא נדה, ולא תמוגז לו כוס יין בפניו, או להביאו לו ולהניחו לפניו על השולחן, ולא תציע לו מטתו בפניו, אבל שלא בפניו הכל מותר, אפילו הוא יודע שהיא עשתה, ואסורה לצוק לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו, ואפילו מים צוננים, וכן לא ימוגז הוא כוס לה, ואם הבעל חולה, ואין מי שישמש אותו וזותה, מותרת לשמשו להקימו ולהשיבו ולתומכו, רק שלא תנע בו רק ע"י דבר אחר, ואם היא חולנית מותר לו לשמשה, אם הוא בשעת הדחק גדול, שא א למצוא מי שישמשה,

is not aware of her having drunk from the cup, she is not required to tell him thereof, she is ever permitted to eat or drink of the food or drink that he had left over

In all of the foregoing laws there is no difference between the days in which she sees blood and the days in which she counts the seven clean days, for so long as she did not perform the ceremony of immersion, she is to all intents and purposes a נדה to whom all of the foregoing laws are applicable

4. — During the days of her uncleanness it is proper for her to wear special clothes whereby they may ever be reminded that she is a נדה She shall not pour a cup of wine for him in his presence, nor bring it to him, and set it before him, upon the table, nor make the bed in his presence. It is, however, permitted her to do any of these things, if not in his presence, even if he knows that she had done it. It is forbidden her to pour water for him that he may wash his face, hands and feet (even cold water), Nor should he pour in a cup for her

If the husband is sick and there is none to attend to him excepting her, she is permitted to attend to him, to raise him up, to lay him down, and to support him, but she should not touch him excepting by means of some object, and if she is sick he is permitted to attend to her, but only in a case of great necessity when it is impossible for him to obtain some one else to attend

ואם הבעל רופא ואין שם רופא אחר מומחה, מותר לו להתעסק ברפואתה כיון שאינו עושה דרך חבה, ונהגו הנשים שלא לילך לבית החיים להתפלל בימי נדתה ונכון הוא.

(מ) דיני פרישה סמוך לוסת וקביעת הוסת.

א. כתיב והזרתם את בני ישראל ממומאתם. מזה למדו רבותינו ז"ל, אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהם סמוך לוסתן, היינו שאם זמן וסתה היא כיום או בלילה, אף שרנילה לראות בסוף היום או בסוף הלילה, מ"מ עליהם לפרוש זה מזה מתחלת היום או הלילה ההוא, וכן אם היה דרכה תמיד לראות בתחלת היום או הלילה, ובפעם זה עבר הזמן ההיא ועדן לא ראתה, מכל מקום אסורים כל אותו היום או הלילה, וראוי, אם אפשר להם, שיפרשו זה מזה גם

to her Likewise if the husband is a doctor and another competent physician is not there, he is permitted to treat her inasmuch as he does not pay her those attentions out of fondness for her. It is an established custom among women not to go to a Synagogue to pray in the days of uncleanness, this custom is very proper.

**LAWS CONCERNING SEPARATION IMMEDIATELY
PRECEDING THE MENSTRUAL TERMS AND
OF REGULATING THE MENSES.**

1. — It is written "Thus shall ye separate the children of Israel from their uncleanness". Our Rabbins, of blessed memory, have thence infered, that in the above paragraph is implied an admonition unto the children of Israel to separate themselves from their wives before the latter have their terms, thus if her regular terms occur by day or by night, although it may not occur before the close of the day or the end of the night, it is nevertheless incumbent upon them to be separated from each other from the beginning of that day or night. Likewise if it is her habit to have her terms in the beginning of the day or night and if that time had arrived without her having had her terms, intercourse is nevertheless forbidden them that entire day or night. It is proper for them to be separated from each other, if

דיני פרישה סמוך לוסת

בעונה שלפני עונת וסתה, היינו שאם זמן וסתה היא בלילה, יפרשו נם ביום הקודם, או אם זמן וסתה הוא ביום יפרשו נם בלילה הקודמת. אכן אם הוא בעילת מצוה, היינו בליל סבילה, או כשהוא יוצא לדרך, או בא מן הדרך, לא יחמירו בעונה הקודמת לעונת הוסת.

ב. ארבעה מיני וסתות הן: א) וסת הימים, והוא שראתה ג' פעמים רצופים ביום ידוע בחדש, ואף שאין החדשים שוים, מ"מ טבעה לראות ביום ידוע בחדש, זה הוא וסת הימים; ב) וסת הפלגות, והוא שראתה ד' פעמים וביניהם ג' פעמים בהפלגה בין ראייה לראייה ימים שוים במספר, כגון כ"ה ימים, או ל' או ל"ב יום, כפי דרכה וטבעה, זה הוא וסת הפלגות; ג) וסת הנוף, והוא שדרכה קודם ראייתה היא מפקת כאדם שפושט זרעותיו כחמת כובד, או כאדם שפוחה

possible, at the time set for the performance of the marriage duty if it immediately precedes the time when she has her terms, thus if she has her terms at night, they should be separated from each other on the preceding day, or if it occurs during the day, they should be separated from each other on the preceding night.

However at the time when the performance of the marriage duty is mandatory, as for instance, on the night that she had performed the ceremony of immersion, or if he is about to start on a journey, they need not rigidly adhere to the law forbidding intercourse at the time set for the performance of the marriage duty that precedes the time when she has her terms.

2. — The menses may be regulated in four ways, as follows
 1 By diurnal symptoms, i. e. by perceiving the flow on the same date of the month, three times consecutively, even if the months are not equal, it is yet habitual with her to perceive the flow on a certain day in the month, it is termed Menses regulated by diurnal symptoms, 2 By intermittent diurnal symptoms, thus if she had perceived the flow after an equal lapse of days, three times out of four, as for instance, the same interval of 25, 30, or 32 days, had elapsed between each time she had perceived the flow, whatever number of days she may be accustomed to according to her nature, this is termed Menses regulated by intermittent diurnal symptoms; 3. By bodily symptoms, thus, if before perceiving the flow, it is her custom to "yawn" (פיהוק) as one who

דיני פרישה סמוך לוסת

פיו מחמת כובד, או כאדם שמוציא קול מגרונו מחמת המאכל שאכל, כל אלה עניני פיהוק הן, וכן אם מתעטשת דרך מטה או דרך מעלה, או מרגשת איוה מיחוש נגד טבורה, או בבית הרחם או שאחזה צירי קדחת, או תסמרו שערות בשרה, או שראשה ואבריה כברים עליה, כל שהחזקה נ' פעמים רצופים, שבאו לה א' ממקרים הנוכרים, ואח"כ ראתה דם, הרי זה קבעה וסת, ודוקא שפיהקה ועטשה כמה פעמים, אבל מטום פיהוק ועטוש פעם א' אין הוסת נקבע, כי זהו טבע כל אדם, ודוקא שקבעה לה וסת כל הג' פעמים ע"י מקרה אחד, אבל אם פעם במקרה זה ופעם במקרה זה, לא היו קביעות, זהו וסת הנוף; (ד) וסת המורכב, והוא אם נתחזקה נ' פעמים, שתבוא לה האורה ע"י וסת הימים עם וסת הנוף, או וסת ההפלגות עם וסת הנוף, ואם לא בא לה אח"כ רק א' משני

stretches his arms from heaviness, or as one who gapes from drowsiness, or as one who belches after having eaten, all of the foregoing is implied by the term פיהוק "yawning" Likewise if she breaks wind, or sneezes, or if she feels a pain in the navel region, or in the region of the womb, or if she has an attack of chills and fever, or if her hair bristles, or if her head and limbs are heavy from lassitude, if any single occurrences of those described above happened to her three times consecutively and she invariably found blood-stains thereafter, her menstrual terms are regulated thereby. Yawning and sneezing can be reckoned as symptoms only, if repeated many times, but the menses cannot be regulated by her having yawned or sneezed but once, as this is natural to all. It is also essential for regulating the menses that the same event occur to her three times in succession, but if one event occurred to her at one time and another at another time, her terms are not regulated. This is termed Menses regulated by bodily symptoms, 4. Menses regulated by combined symptoms. If her manner of perceiving the approach of her terms was by diurnal symptoms combined with bodily symptoms which occurred to her three times in succession, or by intermittent diurnal symptoms combined with bodily symptoms, she need no longer pay any attention to any one of those symptoms that may transpire unaccompanied by the other such as the diurnal or intermittent diurnal symptoms without the bodily symptoms or

דיני פרישה סמוך לוסת

אלה, וסת הימים או ההפלגות בלא וסת הנוף, או וסת הנוף בלא הוסת הנוכר, אינה צריכה לחוש, כיון שלא קבעה, אלא בתרווייהו כהדדי.

ג. כל אשה שיש לה וסת קבוע, הרי זו שלא בשעת וסתה, בחזקת טהורה, ובעלה אי"צ לשאול זה כלל, ואינה צריכה בדיקה, לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש, וארובה אין לה לברוק א"ע בפני בעלה, אבל שלא בפני בעלה, כל אשה לטובה לברוק א"ע הרי זו משובחת.

ד. אשה שיש לה וסת קבוע, קודם שבא לה השעה שהיא רגילה לראות, יש לה להכניס טוך דחוק, למען תדע בבירור, כי יש לחוש שמא יצא ממנה איזו טפת דם ותאבר, והיא לא תדע, ואם לא עשתה כן ועבר זמן וסתה, אסורה לבעלה עד שתברוק את עצמה היטב, ואם בתוך הזמן רחצה את עצמה תשאל לחכם.

ה. אשה שאין לה וסת קבוע כלל, יש לה לברוק א"ע לפני תשמיש ולאחר

vice-versa, for both must occur together in order to regulate her terms.

3.—A woman who has her regular terms, is presumed to be clean at all times, excepting that in which she has her terms, and her husband need not inquire of her regarding that matter, nor does she need to examine herself neither before conjugal cohabitation nor after same,—in fact, she should positively not examine herself in her husband's presence, but when not in the presence of her husband the woman who exceeds in examining herself, is the most praiseworthy

4. — A woman who has her regular terms, should ascertain, by the insertion of cotton cloth, at the time preceding her accustomed terms, if the menstrual flux has begun, as it may be apprehended that a drop of blood may have issued and been lost without her having become aware of it. Having failed to do so and the time for her regular terms having passed, it is forbidden her husband to have intercourse with her before she has examined herself thoroughly, but if she had bathed during that time, she should consult the wise

5 — A woman whose terms are irregular must examine herself both before and after conjugal cohabitation, the husband,

דיני פרישה סמוך לוסת

תשמיש, וגם הבעל יש לו לקנח א"ע אחר תשמיש ולראות אם לא נמצא איזה טפת דם. ובנידון האורה באשה שאין לה וסת קבוע כלל או שראתה פעם אחד, או שני פעמים, או שנשתנה לה אורחה ודרכה, תשאל לחכם האיך תתנהג. ואשה מעוברת לאחר ג' חדשים הראשונים, או מניקה, או זקנה, אם הם מסולקות מדרמים, הרי הם בחזקתן וא"ע בדיקה.

(מא) דין כלה הנכנסת לחופה.

א. אשה שמכינה עצמה להנשא צריכה לספור תחלה שבעה נקיים, בין שהיא קטנה שעוד לא ראתה דם, בין שהיא זקנה שכבר פסקה מלראות, מ"מ חיישין שמא מחמת חימוד יצא ממנה איזה טפת דם ונאבד, לכן מחזיקין אותה כמו נדה ממש, וגם לאחר ספירת ז' נקיים תבדוק עצמה בכל יום עד הטבילה וכן לאחר הטבילה עד בעילת מצוה.

also, must ascertain, by cleansing himself, if after cohabitation, there is a drop of blood anywhere.

Regarding the manner of perceiving the approach of her terms in the case of a woman whose terms are irregular, or who had perceived the flow once or twice, or whose manner of, or time for her menses had undergone a change, she should consult the wise as to the proper mode of procedure. A woman who is pregnant, after the first three months, or who nurses, or who is old, if their flow has ceased, they are presumed to retain their state of cleanness and do not need to examine themselves

**LAW OF A BRIDE WHO HAD ENTERED THE
NUPTIAL CANOPY.**

1.—It is obligatory upon a woman who had made preparations to get married, to count "seven clean days" (days in which she is free from catamenia) before that event occurs, it matters not if she be a child who had not as yet perceived the flow or if she be an aged woman whose flow had long ceased, it is nevertheless surmised that desire had caused the issue of a drop of blood which was lost, she is therefore regarded as a woman who is menstrually unclean (נדה) After having counted the seven clean days, she should examine herself daily until the time that she

דיני בלה

ב. אם מפני איזה סבה רחו זמן הנשואין ושוב חזרו לעשות הנשואים ביום הקבוע לראשונה אף שספרה לה ז' נקיים בראשונה, מימ צריכה לספור מחדש כיון שגולד לה חמוד חדש, ואפילו ברקה עצמה בכל הימים שבנתיים לא מהני לה, ואם לא היה רחוי נמור אלא שהיה ביניהם איזה סכסוך ובין כך נתעכב הנשואין עד שנשתוו, או שמרצונם רחו הנשואים מיום הקבוע ליום אחר, ישאלו לחכם אם צריכה ז' נקיים מחדש או לא, ואם נתהוו קטטה ביניהם ונכנס חת אחר תחת הראשון, פשיטא ולא מהני הז' נקיים שספרה לדעת חתן אחר, ואפילו אם לאחר שנתרצו לחתן אחר שוב נתפיים הראשון, לא מהני לה הז' נקיים הראשונים, כיון שהסיתה דעתה ממנו וצריכה לכפור מחדש ז' נקיים.

ג. לכתחלה יש להזהר לעשות הנשואים בזמן שהכלה יכולה לטהר, ואם אי"א ועושים הנשואים בימי טומאתה, או אם אירע שפירסה נדה אחר החופה

performs the ceremony of immersion, and also after that time until the mandatory performance of the marriage duty

2. — If on account of a certain hinderance the marriage was postponed to another day, but was subsequently set for the original date, even if she had already counted seven clean days, she is yet obliged to count anew, inasmuch as a new desire was created within her, and although she had examined herself daily during the interval, it is still of no avail. However if it was not really postponed, only that certain differences came up between them which caused the marriage to be delayed until they came to terms, or if they had postponed the wedding by mutual consent, they should consult the wise as to the necessity for again counting seven clean days. However if they had quarreled and another Bridegroom had taken the place of the first, it is obvious that the seven clean days she had counted for the sake of the first Bridegroom are of no avail as regards the present Groom, even if after giving her consent to marry the second Groom, she became reconciled to the first Groom, yet the seven clean days she had originally counted for him are of no avail as her thoughts had been diverted from him, she is therefore obliged to recount seven clean days.

3. — Care should primarily be taken to set the date for the marriage upon a day whereon the Bride will be able to purify

דיני כלה

וקודם שנבעלה, אז עד שתטהר ותטבול לא יתיחדו החתן והכלה ואפילו ביום אם לא שיהיה עמהם קטן או קטנה, ואין חלוק בזה בין בחור לאלמן ובין בתולה לאלמנה, שכל שלא בעל אשה זו מימיו, תקף ליה יצרו ולא יתיחדו בלא שמירה.

ד. מחזיר גרושתו צריכה לספור ז' נקיים, אפילו גרשה כשהיתה מעוברת או מניקה, והחזירה נ"ב כשהיתה מעוברת או מניקה, ואם היתה השעה רחוקה להם, ונכנסה לחופה בעוד שלא טבלה, מותר לו להתיחד עמה, דכיון שכבר בא עליה תו לא תקיף יצריה כ"כ.

ה. הכונס את הבתולה, בועל בעילת מצוה, ואף שרם הבתולים שותת, נומר ביאתו ואינו חושש, אבל לאחר שנמר ביאתו פורש עצמו ממנה והיא טמאה,

herself, but if that be impossible, and the wedding must perforce take place upon a day whereon she is unclean, or if it happened that she became menstrually unclean after the rite of the Canopy and before the consummation of the marriage, the Bride and Groom should not be alone in each others company until she will have purified herself and will have performed the ceremony of immersion, even in the day time should they not be together unless a male or female child is with them. Regarding this law no distinction is made between a bachelor and a widower, and a maiden and widow, for so long as he never had conjugal relations with the woman, his passion may overcome him, therefore they should not be alone unobserved

4. — When one remarries the woman he had divorced, she is obliged to count seven clean days, even though he had divorced her when she was pregnant or nursing, however if they were compelled to have the marriage ceremony performed before she had performed the ceremony of immersion, he is permitted to be alone with her, for inasmuch as he previously had conjugal relations with her, it is easier for him to control his passion

5 — One who marries a maiden should perform the marriage duty that is mandatory upon him and although there is an issue of virginial blood during the consummation it need not deter him therefrom. However, on conclusion thereof he should separate

דיני בלה

ואפילו לא נראה שום דם, מחזיקין אותה כנדה ממש, ואם לאחר שנטהרה ומבלה ונבעלה ראתה דם, וכן בפעם שלישי ורביעי, ישאלו לחכם, ומותר ככעול בתולה בשבת ואעפ"י שהוא עושה חבורה.

מב) דיני יולדת ומפלת או ראתה דם מחמת תשמיש.

א. יולדת בין ילדה ולד חי, בין ולדה מת, ואפילו נפל, ואפילו לא ראתה דם, היא טמאה טומאת לידה, ואם היה הולד זכר, היא טמאה שבעת ימים, משום לידה, ואח"כ אם פסק הדם, יכולה לספור ז' נקיים, ותמכול לטהר לבעלה, ואם ילדה נקבה, היא טמאה י"ד יום משום לידה, ואח"כ סופרת ז' נקיים ותמכול

from her and she is unclean Even if no blood is visible she is still regarded as a נדה

If after she became clean and had performed the ceremony of immersion she had conjugal cohabitation and had seen blood thereafter, and the same thing occurred to her the third and fourth time as well, they should consult the wise It is permissible for one who marries a maiden to consummate the marriage on the Sabbath although a wound is inflicted.

LAWS CONCERNING A WOMAN WHO HAD GIVEN BIRTH TO A CHILD, OR WHO HAD MISCARRIED, OR WHO HAD AN ISSUE OF BLOOD AS THE EFFECT OF COHABITATION.

1 — A woman who had given birth, whether the child to which which she gave birth was alive, or whether it was still-born, even if it was an abortive, and even if she did not perceive any blood, she is yet unclean with the uncleanness of child-birth. If she gave birth to a male-child she is unclean for seven days with the uncleanness of child-birth and thereafter, if the flow of blood had ceased, she may count seven clean days and perform the ceremony of immersion, in order to be clean unto her husband, but if she had given birth to a female-child she is unclean fourteen days with the uncleanness of child-birth, after which she may count seven clean days and perform the ceremony of immer-

דיני יולדת ומפלת

טהר לבעלה. ומה שהנהיגו קצת נשים מעצמן, לבל לטבול עד מי יום לזכר ופ' וס' לנקבה, אין רוח חכמים נוחה ממנהגם זאת, ורק אם נפסקו הדמים אחר ז' ימים לזכר וי"ד לנקבה, והיא מרגשת בעצמה שהתשמיש לא תזיק לבריאותה, תספור ז' נקיים ותטבול לטהר לבעלה. וכאשר יגיע ליל מיא מלידת זכר וילי פ"א ללידת נקבה, אז מהראוי שתפרוש לילה זאת מבעלה, משום שאז איכא חששא שמא תראה דם כמו בשעת וסתה.

ב. אשה שראתה דם מחמת תשמיש, אפילו שלא בשעת תשמיש, אלא אח"כ באותה לילה, אף שהיא מותרת לשמש פעם ב' לאחר שתטהר, אבל מיחש חיישא גם בחדר זימנא, שאם אירע לה כן בליל טבילה, אזי כשתטבול יפרשו זמ"ז בליל טבילה, כי חיישינן שמא הטבילה בצירוף התשמיש גורמים לה לראות דם.

sion and thus be clean unto her husband, (hence let it be known) that the practice of some women to abstain from immersion until forty days had passed, if they had given birth to a male-child, and until eighty days, if the child be a female, has originated amongst themselves, and is contrary to the spirit of the law as interpreted by the Sages. Yet the seven clean days should not be counted nor the ceremony of immersion be performed by her, in order to be clean unto her husband, after the seven days, with a male child, and fourteen days with a female child, unless the flow of blood had ceased and she also feels that conjugal cohabitation will not be injurious to her health.

It is proper for the woman to be separated from her husband on the night of the forty first day from the day she gave birth to a male child and on the night of the eighty first day from the day she gave birth to a female child, as on those nights it is to be apprehended that she may perceive the flow the same as during her menses.

2 — A woman who had an issue of blood as the effect of cohabitation, even if it did not occur during cohabitation, but, thereafter, on that night, although it is permitted them to have intercourse, again, after she will have purified herself, yet this one occurrence should make them apprehensive of a repetition, for should this have occurred on the night of immersion (טבילה) they should be separated from each other on the night of טבילה (which

דיני יולדת ומפלת

ושמא תראה בליל טבילה שניה בשעת התשמיש ממש, אבל בליל טבילה שלישית איצ לפרוש. משום דעיקר החשש היה משום הטבילה, וכיון דבטבילה שניה לא ראתה, תו לא חיישין. וכן אם אירע לה שראתה בליל שניה של טבילה, צריך לפרוש בטבילה שניה ליל ב' ולא בטבילה שלישית, וכיון דאתיליד ריעותא באשה זו, לכן אפילו אם יש לה וסת קבוע, מימ כשתשמש פעם ב' צריכה בדיקה לפני תשמיש ולאחר תשמיש, לברר אם לא ראתה עוד מחמת תשמיש, ותזהר לעסוק מיד ברפואות. וכשיב אם אירע לה, שראתה בשעת תשמיש ממש, או בסמוך לאחר תשמיש, כי אם יארע לה כן ג' פעמים רצופים, נפלה במבוכה גדולה ובקושי גדול ימצא לה היתר שתשאר אצל בעלה.

ג. אשה שהרנישה בשעת תשמיש שנממאתה, מחויבת תיכף לאמר לבעלה נממאתי. ולא יפרוש ממנה באבר חי, אלא יסמוך על ידיו ורגליו ולא

follows), for it is surmised that immersion in conjunction with cohabitation have caused the issue of blood and perchance she may perceive blood on the second טבילה night, in the very act of cohabitation.

However on the third טבילה night, they need not be separated inasmuch as the principle cause of apprehension was owing to the immersion, and as she did not perceive the flow on the second טבילה night, apprehension need no longer be left.

Likewise if she happened to perceive the flow on the night following the טבילה night, they should be separated on the night following the second טבילה night, but not the third טבילה night. Nevertheless as an unfavorable tendency was developed in that woman, she is required, even if she has her regular terms, to examine herself both before and after a second cohabitation in order to ascertain if the flow was again caused by cohabitation, and if so, to immediately place herself under medical treatment, this is all the more urgent if she happened to see the blood during the very act of conjugal cohabitation, or immediately thereafter, for, should this happen to her three times in succession, she is placed in a most embarrassing position and it is with the utmost difficulty that the Rabbins can arrive at a legal decision permitting her to continue conjugal relations with her husband.

3.—If during the act of cohabitation, the woman had per-

דיני יולדת ומפלת

עליה, ומלא פחד ורתת על העבירה שבאה לידו, וכשימות האבר יפרוש ממנה, וישאק כמורה הוראה, שיודה לו תשובה על העבירה.

(מג) דיני הפסק טהרה וספירת הנקיים.

א. כל אשה שראתה דם בימי טהרחה, צריכה למנות חמשה ימים עם יום הראיה, ואפילו ראתה בסוף היום, אם עדיין הוא יום, עולה יום זה למנין, וביום החמישי לעת ערב, קודם שתשקע החמה, תבדוק א"ע היטב, ותרחץ לכל הפחות פניה של מטה, ותלבש כתונת לבן ונקי, וגם שאר בגדים יהיו נקיים, וזה נקרא הפסק טהרה, ובלילה תציע על מטתה גם כן סדין לבן ונקי, וגם הכרים והכסתות כולם יהיו נקיים, ומיום המחרת מתחלת לספור ז' נקיים, ואין חילוק

ceived that she became unclean, it is her duty to tell her husband immediately thereof, saying "I became unclean", and he should not separate from her before his virile strength is exhausted, but raising his body and supporting himself on his extremities, he should await its exhaustion with fear and trembling because of the sinful happening, and on its exhaustion he should separate from her, and he should consult a Rabbi who will teach him what penance he should do for his sin.

**LAWS CONCERNING THE END OF PURIFICATION
AND THE COUNTING OF SEVEN
CLEAN DAYS**

1. — A woman who had perceived blood in the days of her purification, is required to count five days including the day in which she had seen the blood, even if it was at the close of the day that she had seen it, if it is still day-time, it is counted with the five days, and on the afternoon of the fifth day, before sun-down, she should carefully examine herself, and wash, at least, her nether parts, and put on a clean white chemise, and all her other garments should also be clean, this is called "the end of purification". At night she should also spread a clean, white sheet upon her bed, and all the pillows and bed-coverings should be clean, and on the following morning she should begin to count

דיני הפסק טהרה

בן ראתה דם הרבה, או ראתה רק טפת דם אחת, או שמצאה רק כתם בימי טהרתה, לעולם צריכה להמתין ה' ימים, וכן אפילו ראתה דם כל החמשה ימים אלא שפסקה קודם שקיעת החמה, מיד לאחר שפסק הדם, יכולה להפסיק בטהרה.

ב. בשעת הדחק, בנזון שהיא בדרך, ואין לה מים כלל, אפילו לרחוץ פניה של מטה אינה מעכב, רק שתקנח עצמה היטב היטב, בכל מה דאפשר, ואם אין לה כתונת לבן, יכולה ללבוש גם כתונת ישן, רק שיהא ברוק, שאין עליה כתמי דם.

ג. בדיקת ההפסק טהרה, צריכה להיות סמוך לשקיעת החמה, שהוא ערף שעה קודם הלילה, או לאחר שרחצה היטב אותו מקום וסביב לו, ולבשה כתונת לבנה, תקח חתיכת בד נקיה ולבנה, מפשתן או מצמר נפו, ולא תהיה חרשה אלא

the seven clean days. There is no difference, in the application of this law, whether she had seen much blood or whether she had seen but one blood-spot, or if she had merely found a stain, during the days of her purification, she is ever required to wait five days. And yet, even if she had seen blood the entire five days, but it had ceased to appear before sun-down (of the fifth day) immediately upon its ceasation she may end her purification.

2 — In an emergency, as for instance, if she is traveling and cannot obtain any water, not even enough wherewith to wash her nether parts, "the end of purification" is thereby not retarded, but she should carefully cleanse herself with whatever she can, and if she has no white chemise, she may put on an old chemise, but she should previously examine it to ascertain if there are no blood-stains thereon.

3 — It is essential that the examination at the end of purification be made immediately before sun-down, which is about an hour before night-fall, at that time, after she will have carefully washed that part and what is adjacent thereto and will have put on a white chemise she should take a clean piece of white cloth either of linen or of cotton, which should be neither new nor old and which she should carefully examine to see if it is very clean

דיני הפסק טהרה

ישנה, ותעין בה אם היא נקיה ולבנה היטב, ותכניס אה הבר באצבעה עמוק, עד המקום שמרגשת כשהיא עם בעלה, ותברוק בכל הצדדין היטב, ומהנכון שחנהג עצמה, שאחר בדיקת ההפסק טהרה, תכניס חתיכת פשתן נקיה בעומק, ונם יהיה רחוק, ויהא מנה שם עד הלילה, ואחיכ תוציא ותראה, אם היא נקיה. ד. מיום המחרת, שאחר בדיקת הפסק טהרה זו, תתחיל למנות השבעה נקיים, ומחויבת לברוק עצמה שתי פעמים בכל יום משבעת הימים, שחרית וקודם הערב בהתיכת בר נקיה, ולהכניסו בעומק כמבואר לעיל, ואם כבר לה לעשות כן בכל יום, לכה"פ פעם אחת משבעה ימי נקיים (והעיקר ביום הראשון), מוכרתה לעשות הבדיקה, ממש כבדיקת הפסק טהרה, ושאר הבדיקות תעשה איך שתוכל. אכן כל אשה כשרה כל תכל עצמה בהבדיקות, ותברוק עצמה היטב כל שבעת הימים, ואם לא ברקה עצמה היטב אף באחד משבעת הימים, בבדיקה טובה

and white, and insert that cloth by means of her finger to a depth that is felt by her during conjugal cohabitation, she should then make a careful examination from all sides. It is also proper for her to accustom herself, after the examination, at the end of purification to insert a piece of clean linen, at some depth, which should lay there in a compressed state until night, when she should withdraw it and examine it to see if she is clean.

4.—On the day following the examination of the end of purification she should begin to count the seven clean days. During these seven days it is her duty to examine herself, twice daily, in the morning and in the afternoon, by means of a clean cloth which she should insert at some depth, as previously explained. However if it is difficult for her to do this every day, it is obligatory upon her to examine herself, at least once, during the seven clean days (especially on the first day) in the same manner, as the examination of the end of purification is made, the other examinations she may make in the best way that it is possible for her. — Howbeit, a virtuous woman should not be lax in these examinations, but should thoroughly examine herself the entire seven days, and the woman who did not examine herself thoroughly, even on one out of the seven days, by a good examination at some depth as it should be made, but instead of that, she but slightly inserted (the cloth) and applied it thereto, the seven clean days

דיני הפסק טהרה

בעומק, כמו שצריך להיות, ורק הכניסה מעט, וקנחה עצמה, אינה נחשבת ה' ימי נקיים שלה לכולם, וטבילתה אינה טבילה, ועדיין היא נדה נמורה.

ה. השבעה ימי נקיים צריכין להיות רצופים, דהיינו שלא תראה בכל אלו הימים שום דם ולא שום כתם, ואם מצאה דם או כתם באמצע השבעה נקיים, שנטמאה על ידי זה, צריכה לחזור ולספור ז' נקיים מחדש, ולעשות מקורם בדיקת ההפסק טהרה עוד הפעם, אלא שאינה צריכה להמתין חמשה ימים, עד עשית ההפסק טהרה כמו בתחלה, אלא באותו יום שנטהרה מדם, תוכל לעשות קודם הערב ההפסק טהרה, וממחרת תתחיל לספור ז' נקיים, וכל הבדיקות צריכין להיות לאור היום שתראה שאין בה שום מראה אדמומית, ולא לאור הנד, ולא לאור האבוקה, ובדיקה אחת ביום הראשון, ובדיקה אחת ביום השביעי, מוכרח שתהיה לאור היום דוקא, ואם לא עשתה כן, תשאל לחכם.

are counted to her as nought, nor is her immersion counted to her as טבילה, but she still remains unclean with the uncleanness of a נדה

5.—It is essential that the seven clean days be consecutive, that is, she should not see any blood or any stain, in all those days, and if she found blood or a stain in the midst of the seven clean days, by which she became unclean, she is obliged to re-count the seven clean days, and before doing so, to make once more the examination of the end of purification, with this difference, that she is no longer required to wait five days before making an end to the purification as on the first occasion, but on the afternoon of the very day that she was purified from the blood she may make an end to purification, and on the following day begin to count the seven clean days.

All the examinations must be made by the light of day, when she can see if there be not an issue from her of a reddish appearance, and it should not be made by the light of a candle or of a torch. It is compulsory that one examination on the first day and one on the seventh day be made by day light only, and if she did not so make them she should consult the wise.

דיני הפסק טהרה

ג. אם אירע לה זמן ההפסק טהרה ביוהכ"פ, לא תרחץ א"ע, רק תקנה אותו מקום וסמוך לו, ותלבש כתונת לבן ונקי, ובת"כ או בשבעת ימי אבלות ג"כ לא תרחץ, רק תקנה, וגם כתונת לבן לא תלבוש, רק כתונת יטן שהוא ברוק שאין עליו כתמי דם, אבל לאחר שבעה, אף שאסורה ברחיצה כל שלשים, מים יכולה לרחוץ קצת לצורך טהרתה, ותוכל ללבוש כתונת לבן.

ד. כלה שראתה דם קודם הנשואין, ואם תמתין חמשה ימים, יהיה יום הנשואים קודם זמן טבילתה, וקשה להם לרחות הנשואים, אזי תוכל להפסיק במהרה מיד, ביום שפסקה קודם הערב, ולספור ממחרת ז' נקיים, כדי שתוכל למבול קודם החופה, וזהו עדיף מפי מלעשות החופה בעודה נדה.

6. — If the time for the end of her purification fell on the Day of Atonement, she should not wash but merely wipe that part and what is adjacent thereto and put on a clean chemise. Neither should she wash herself on the Ninth of Ab, or during the seven days of Mourning, but she should wipe that part and not put on a white chemise, but an old chemise, which she had previously examined to ascertain if it is free from blood-stains. However, after the seven days (of mourning) although washing is forbidden her the entire thirty days, she is permitted to wash herself moderately, as much as is requisite for her purification, she is also permitted to put on a white chemise.

7. — A bride who had seen blood at such a time before the marriage that waiting five days (to end the purification) would make the wedding-day occur before the time of immersion (טבילה) had arrived, and it would be difficult for them to postpone the wedding, is permitted to end the purification immediately the flow had ceased, on the afternoon of that day, and count the seven clean days from the day that follows, in order that she may be able to perform the ceremony of immersion, before entering the Nuptial Canopy, which is preferable to having the marriage ceremony performed while she is menstrually unclean (א נדה).

(מד) דיני חפיפה.

א. ביום השביעי בעוד יום, קודם שקיעת החמה, תרחוץ בחמין כל גופה היטב, ובפרט במקומות שיש בהם קמטים ובבית הסתרים תרחוץ היטב, ותברוק כל גופה שלא ישאר עליה שום חציצה או לכלוך, גם תחוף ותסרוק היטב כל שערותיה, ותפספסן שלא יהיו מדובקות וקשורות, ותחתוך צפרניה, ותעסוק בחפיפה עד שתחשך, למען תמבול מיד לאחר החפיפה, כי החפיפה צריכה שתהיה ביום, והטבילה בלילה, וגם צריכה שתהיה החפיפה סמוך לטבילה. לכן המנהג הכשר, יתחיל בחפיפה בעוד יום ותמשוך עד הלילה, ובשעת הדחק שאי אפשר לה לעשות החפיפה ביום, תוכל לעשות החפיפה גם בלילה, רק תזהר לחוף כראוי ולא תמהר. וכן אם אי אפשר לה לחוף גם בלילה, תוכל לעשות כל החפיפה ביום.

LAWS OF COMBING.

1. — On the seventh day while it is yet light, before the sun has set, she should wash her entire body thoroughly with warm water, especially where there are wrinkles, she should also thoroughly wash her secret parts and examine her entire body lest there remain thereon any particle (חציצה) or any soil, that might intervene between her body and the water of immersion, she should also thoroughly cleanse and comb all her hair, and disentangle it, in order that it should be neither matted nor knotted. She should also pare her nails. She should be occupied in combing her hair until nightfall, in order that she might perform the ceremony of immersion, immediately after the combing, for the combing must be done in the day-time and the immersion at night, it is also requisite that the combing should be done immediately before immersion, therefore the proper mode of procedure is to begin the combing while it is yet day, and to continue it until night. However in an emergency, when it is impossible for her to comb her hair in the day-time, she is permitted to comb herself at night, but she should take pains to comb her hair properly, without any haste. Likewise if it is impossible for her to continue the combing also at night, she may do the combing altogether in the day-time.

דיני חפיפה

ב. חל טבילתה בליל שבת, תכין כל צרכיה לשבת מבעוד יום גדול, ותלך לבית הטבילה ותגמור שם כל החפיפה כראוי. קודם שקיעת החמה, ותחזור לביתה מבעוד יום, ותדליק ותברך על נר שבת, ותלך אח"כ לבית טבילתה לטבול, ואם בית הטבילה הוא רחוק שא"א לה לילך ולחזור, ידליק בעלה הנרית בשבת זו, ואם א"א לה לסמוך על בעלה, תדליק נרות גדולים מבעוד יום, קודם שתלך לבית הטבילה לחוף, ותברך עליהם, רק שתאמר בשעת הדלקת, שאינה מקבלת שבת בהדלקת זאת, ואם תרצה לטבול במוצאי שבת, או במוצאי יום, תשאל לחכם איך תתנהג בחפיפה.

מה) דיני חציצה.

א. צריכה לטבול כל נופה עם כל שערוחיה בפעם אחת, ולכן תשניה ותזהר, שלא יהיה עליה בשעת טבילה שום דבר החוצץ, ואפילו הוא משהו.

2.—If the time for her immersion (טבילה) occurred on a Sabbath Eve, she should prepare all necessaries for the Sabbath while it is yet broad day, she should then go to the (בית הטבילה) immersion house, and there comb her hair in a manner that is thorough and complete, and finish before sun-down, then, while it is yet day, she should return to her house, and light the Sabbath candles and say a blessing over them, after which she should go to the immersion house and perform the ceremony of immersion. However if the immersion house is at such a distance from her house that it would not be possible for her to go there and return (in time to light the candles) her husband should light the Sabbath candles for that Sabbath, however if she cannot depend upon her husband lighting the candles, she should light long candles while it is yet day, previous to going to the immersion house to comb her hair, and she should say the blessing over them, but she should also say while lighting them, that she does not, by the act of lighting the candles, take upon herself the obligations due to the sacredness of the Sabbath. If she desires to perform the ceremony of immersion on the close of the Sabbath or Festival, she should consult the wise as to how she should proceed in regard to combing.

LAWS CONCERNING THAT WHICH INTERVENES.

1. — She is required to immerse her entire body also all her

דיני הציצה

לפעמים הוא חוצץ, ולא עלתה לה טבילה. ולא מבעיא על נופה מבחוץ. צריכין המים לבוא שם, ואם יהא שום הציצה לא יבואו המים שמה, אלא אפילו בבית הסתרים, שאין המים באים שמה, מימ צריכין שיהיו ראויים לביאת מים, כגון השינים, אף שאיץ שיבואו המים לתוך פיה, מימ אם יש הציצה בין שיניה, לא עלתה לה טבילה. ואינה צריכה לפתוח פיה, כדי שיכנסו המים, ולא תקפץ אותה יותר מדי, ואם קפצה לא עלתה לה טבילה, אלא תשיק שפתותיה זו לזו רבוק בינוני. נתנה שיערה בפיה וטבלה, לא עלתה לה טבילה, מפני שלא באו המים על שיערה.

ב. צריכה לנקר שיניה קודם טבילה משום רמצוי הוא להמצא בן שיניה שיורי מאכל, ואם אחר טבילה מצאה איזה דבר ביניהם, או רבוק בהם, לא עלתה לה טבילה. ומחאי טעמא נוהגות נשים הכשרות, שלא לאכול בשר כל היום קודם טבילתן, ובשבת וימים שמצוה לאכול בשר, תוהר לנקר שיניה קודם טבילתה.

hair at one time, she should therefore carefully observe if there is upon her anything that intervenes, during the immersion, for at times the slightest particle intervenes, and the immersion is not valid. It is not alone requisite that nothing should intervene between the water and her external body, where the water should penetrate if there be nothing to intervene, but even those internal parts to which the water does not penetrate, should nevertheless, be in a condition proper for the water to penetrate, as for instance the teeth, although it is not necessary to have the water enter her mouth, nevertheless, should there be an intervening particle between her teeth, her immersion is not valid, yet she need not open her mouth to have the water enter but she should not shut it more than is necessary, and if she did so shut it the immersion is not valid, however her lips should be slightly closed. If she had her hair in her mouth during the immersion, her immersion is not valid, as the water did not reach her hair

2.—She is required to pick her teeth previous to the immersion, as it is usual to find particles of food between the teeth, and if she should find such particles between, or clinging to them, her immersion is not valid, for that reason the virtuous women have made it a practice, not to eat any meat, the entire day previous to the immersion. However on the Sabbath or on a holiday

דיני חציצה

וצריכה כל אשה לזהר שלא תאכל שום מאכל בין החפיפה לטבילה, וגם לא תעסוק כל אותו היום קודם הטבילה, בבצק או בשום דבר המתרבק, ואם עסקה בשום דבר המתרבק, תזהר לנקות ידיה היטב. ואלו הנשים הנוטאות שינים העשויים ממיני מתכיות או מעצם, ודרבם ללבשם ולפשטם, תזהר לפשטם, ואם לא הסירה אותם לא עלתה לה טבילה אכן אלו שיש להם שינים ממולאים במיני מתכיות שקבועים בן לעולם, מותר לטבול בן, רק תזהר לנקות אותם היטב, כי מאחר שאין במקומם כח הרגשה, אפשר שתהיה חציצה באיזה דבר ולא תרניש. ואשה הנושאת טבעת ברחמה העשוי ומתוקן לה לרפואתה, תשאל לחכם. ואשה שיש לה קליעת שערות דבקות זו בזו, ומתירויות להסירן מפני הסכנה, לא הוי חציצה, ואפילו החוטין הנמצאים בתוכם, אם אינם נראים מבחוץ, לא חייצי.

when it is mandatory to eat meat, she should be careful to pick her teeth before her immersion. All women are required to be careful not to partake of any food in the interval, between the combing and the immersion, nor should she be occupied that entire day, previous to the immersion, in dough or any other sticky substance, and if she was occupied with something sticky, she should be careful to thoroughly cleanse her hands. A woman who is supplied with artificial teeth, made of metal or of bone, which it is her custom to remove and to replace, should be careful to remove them, and if she did not remove them, her טבילה is not valid. However a woman whose teeth are filled with some kind of metal, which is firmly set in, in a permanent manner, is permitted, thus to perform the immersion, but she should be careful to cleanse them thoroughly, as, since there is no feeling in them there may be an intervening particle, which she does not feel.

A woman who wears a ring in her womb, which was made and prepared for her as a cure, should consult the wise — A woman who wears her hair in plaits connected together, and she fears to separate them, as it may endanger her health (need not do so) and it is not considered as anything that intervenes, not even the ribbons which may be found therein, as long as they are invisible, they do not intervene.

דיני חציצה

ג. דם היבש שעל המכה חוצץ, וריר שבתוכה אינו חוצץ. יצא הריר, לא
אנו חוצץ, יבש חוצץ, רטיה שע"ג המכה חוצצת, ואפילו הניחה לזמן רב ורבוקת
מאד, וקשה להסירה, והיא הורגלה עמה ואינה מקפדת. מי"מ חוצצת. וכן אם הונח
בתילת כשתן תוך המכה מבפנים ואינה נראית, מי"מ חוצצת. לכלוכי צואה,
יבשין חוצצין, ומלמולי זיעה שעל הבשר נ"כ חוצצין. הריו, החלב, והרבש, שרף
התאנה, ושרף התות, שרף החרוב, שרף השקמה (הוא מין תאנה) יבשים חוצצים
לזים אינם חוצצים, ושאר כל השרפים, אפילו לחים חוצצים. וכן הדם אפילו לח
חוצץ. צבע הנשים שצובעות בהם פניהם, ידיהם ושער ראשן, אינו חוצץ וכן
אישה שאומנתה לצבוע בנדים וכדומה, ומחמת זה ידיה צבועות, וכל הנשים שיש
להם אומנות זו, אינם מקפידות בכך, אינו חוצץ.

ד. לא תעצם עיניה ביותר, כי נעשה ע"ז קמטים למטה, וגם לא תפתחם
ביותר, כי ע"ז נעשים קמטים למעלה, אלא תסגורם ברפיון. צואת העין שחוצץ

3 — Clots of blood upon a wound intervene, the matter it contains does not intervene. If there was a discharge of matter, the moist matter does not intervene, the dry matter does intervene. The plaster upon a wound, even if it lays there a long time, and so firmly adheres to the skin, that it is difficult to remove it, and she is accustomed to it, and does not mind it, nevertheless intervenes. Likewise if a piece of linen lays in the wound and is invisible, it nevertheless intervenes. Excretive matter, if dry, intervenes, beads of perspiration upon the body, also intervene. Ink, Milk, Honey, Juice of figs, of mulberries, of carobs, and of (the fruit of the) sycamore, when dry, they intervene, when moist they do not intervene, all other juices intervene, even if they are moist. Blood also intervenes even if it is moist. The coloring that women use for their faces, hands, and hair, does not intervene.

A woman who is engaged in dyeing clothes and the like, and that causes her hands to be dyed, if it is not customary for women thus employed to be particular about that, it does not intervene.

4. — She should not keep her eyes tightly shut, as thus, wrinkles are formed underneath them, nor should her eyes be dilated, as wrinkles are thus formed above them, but she should

דיני חציצה

לעין, חוצות אפילו לה, שבתוך הזין, יבש חוצץ ולח אינו חוצץ. וצריכה להסיר צואת החוטם וצואת האזניים, גם תברוק עצמה אם צריכה לנקבים קטנים או גרולים.

ה לא תאחו בה חברתה בשעת טבילה, ובשעת הדחק תטבול האשה האוחזת אותה, את ידיה במקוה תחלה, ואח"כ תאחו אותה, לא בכח ובדיבוק חזק, אלא בדיבוק בינוני, כדרך כל אדם. ולא תטבול בקומה זקופה, מפני שיש צקומות שמסתתרים בה ע"י כך, ואל תשחה הרבה, עד שירבקו סתריה זה בזה, אלא ישחה מעט, ואינה צריכה להרחיק ירכותיה זו מזו יותר מדי, וגם לא להרחיק ורועותיה מהנוף יותר מדי, אלא יהיו כדרך שהם בעת הילוכה, ואם שחתה ביותר או זקפה ביותר, לא עלתה לה טבילה. ולכן צריכה להשניח, שיהיו המים למעלה מטבורה ג' ספחים. רבענן זה יכולה לטבול כראוי. ובשעת הדחק, שאין המים נבזהים כ"כ, תשב מתחלה לאט לאט במים עד צוארה, ואח"כ תטבול, באופן

keep them slightly closed The excretion of the eye, if on the outside, intervenes, even if it is moist. If on the inside, it intervenes when dry, but not when moist. She should also (previous to the immersion) remove the excretion of the nose and of the ears, and ascertain if she requires to ease herself

5 — During the immersion, her companion should not take hold of her, unless, in an emergency at which time, the woman who holds her should previously immerse her hands in the מקוה (immersion tank), then hold her, not with a tight clutch, but with the moderate grasp that is ordinary to all, She should not stand erect when immersing herself, as certain parts of her body are thus concealed, nor should she stoop so low as to bring her secret parts close together, but she should stoop slightly, and it is unnecessary for her to distend her thighs nor to extend her arms, but they should retain their ordinary and natural position. If she stooped too low, or stood entirely erect, the immersion is not valid, it is therefore necessary to see that the water should reach three handbreadths above her navel, as in that manner she will be able to immerse herself properly, but in an emergency, when the water is not so high, she should previously gently sit down in the water until it reaches her neck, and then immerse herself, in that manner wrinkles will not be formed on that part

דיני הציצה

שלא יתהווה תחלה, בנופה שחוץ למים שום קמט, ואם נעשה אח"כ איזה קמט בנופה שבתוך המים אינו מזיק, מפני שכבר קרמו המים שם, ואם המים נמוכים מאד, בשעת הרחק תטבול בשכיבה, רק שתתכסה כל גופה עם שערותיה במים בפעם אחת.

ו. לא תטבול באבק שעל רגליה, גם אין לטבול במקום שיש בקרקעיתו מיט, משום חשש הציצה, ובשעת הרחק יש להקל, משום דסתם מיט שבמים אינו עב כ"כ, אבל המיט שעל שפת הנהר, שמתרבך ברגליה, הויה הציצה, ולכן אם תטבול בנהר, תזהר שבבואה תוך הנהר תריח היטב רגליה, קודם טבילה, ואם תרצה להניח שום דבר בהנהר, שתעמוד עלי' בשעת טבילה תשאל לחכם, כי יש הרבה דברים שאסור לעמוד עליהם בשעת טבילה.

ז. תזהר להסיר הנזמים והטבעות, גם לחתוך הצפרנים מיריה ורגליה, ותזהר לשרוף הצפרנים, למען לא ידרוך אדם עליהם, ובשבת ויו"ט אם שכחה

of her body that is yet out of the water, for the wrinkles that may be formed thereafter, on her body when in the water, do not harm, inasmuch as the water had already penetrated there. Likewise, if the water is very low, in an emergency, she may immerse herself in a recumbent posture, but she must submerge her entire body also her hair at the same time.

6 — She should not perform the immersion with the dust upon her feet, nor should she immerse herself in a place whose bottom is clayey, as it is feared that it may intervene, but, in an emergency, one need not scruple, for the clay, usually found at the bottom of water is not so thick, however the mud at the edge of a stream, which clings to her feet, does intervene, therefore if she will immerse herself in a stream, she should be careful, on entering the water to wash her feet thoroughly before immersion. Should she desire to place something in the water upon which to stand during the immersion, she should consult the wise, as there are many things upon which it is forbidden to stand during immersion.

7.—She should be careful to remove her earrings and rings, also to pare the nails of her hands and feet. She should also be careful to burn her nails, so that none may tread thereon. If on a Sabbath or holiday she had forgotten to pare them before night-

דיני חציצה

לחתכן קודם הלילה, תוכל לחתכן על ידי אינו יחודי, ואם שכחה לחתוך צפוף ומטבלה כך, אם נזכרה קודם שנוקקה לבעלה, מטבול שנית, ואם לא נזכרה עד שנוקקה לבעלה, תשאל לחכם.

מו דיני מבילה.

א. אם בעלה בעיר, מצוה על האשה שתטבול בזמנה, ואשה שמתאחרת כלמטבול, כדי לצער בעלה, עברינית היא. ויש להאשה להיות צנועה, להסתיר ליל מבילתה, שלא ירגישו בה בני אדם, ואם אינה עושה כן, נאמר עליה ארור שוכב עם בהמה. עוד יש לה לזוהר, כשתצא ממבילתה, שתפגע בה חבירתה ותגע בה, שלא יפגע בה תחלה דבר טמא, כגון כלב, או סוס, או חזיר, או אדם שאינו הגון, ואם פגעו בה דברים אלו, אם היא יראת שמים תחזור ותטבול.

fall, she may have them pared by a non-Jewess. If she had forgotten to pare her nails and had thus performed the immersion,—if she became aware of it before conjugal cohabitation, she should again immerse herself, but if she did not become aware of it until after conjugal cohabitation, she should consult the wise.

מבילה. LAWS OF IMMERSION

I. — It is mandatory upon a woman whose husband is in town, to perform the immersion at the proper time, and a woman who defers immersion in order to distress her husband is a transgressor.

It behooves a woman to be modest and keep the מבילה night secret, and let none become aware of it from her manner, for if she does not act thus, it is said of her "Cursed be he that lieth with any manner of beast" When leaving, after her immersion, she should take the precaution to have her companion accost and touch her in order that the first to cross her path should not be an unclean animal, such as a dog, a horse, or a swine, or a man of disreputable character, and if any of the above did come toward her, —if she is in fear of heaven— she should return and repeat the immersion.

דיני מבילה

ב אסורה לטבול ביום השביעי עד צאת הכוכבים, ואפילו לטבול סמוך לחשיכה, באופן שלא תבוא לביתה עד שתחשך, נמי אסור, ואפילו נתאחרה, שאם טבלה בלילה שלאחר יום השביעי, וטובלת אח"כ, אסורה ג"כ לטבול ביום והכלות הטובלות קודם החופה, יכולות לטבול ביום השמיני, או אחר כך ביום ובשעת הדחק אפילו אם הכלה טובלת ביום השביעי, יכולה ג"כ לטבול ביום, ואפילו בבוקר לאחר הנהי'ת, אבל לא יעמידו את החופה עד צאת הכוכבים, אבל אם טובלת לאחר החופה, אע"פ שהיא טבילה ראשונה לבעלה, דינה כמו שאר אשה.

ג אם יראה לטבול בלילה מחמת צינה, או פחד, או שביית הטבילה היא חוץ לעיר, ושערי העיר ננעלים בלילה, יכולה לטבול בשמיני בעוד יום, אבל בשביעי לא לטבול ביום, אפילו במקום אונס, והא דמותרת לטבול במקום אונס,

2—She is forbidden to perform the immersion on the seventh day, before the stars have appeared, even to perform the immersion, when it approaches darkness, and to arrange it, so that she will not return home before it is dark, is also forbidden, and even if she had delayed the immersion and did not perform it on the night following the seventh day, but had performed it thereafter, she is likewise forbidden to perform the immersion in the day-time. However the Brides who perform their immersion previous to the ceremony of the nuptial canopy, are permitted to perform the immersion during the day-time of the eighth day, or during the day time of any other day thereafter, and, in an emergency, when it is necessary for the Bride to perform the immersion on the seventh day, she is likewise permitted to perform it during the day time, even in the morning after day-break, but the ceremony of the nuptial canopy should not be performed until stars have made their appearance, but if she performs the immersion after the ceremony of the nuptial canopy is over, although it is the first immersion of her married life, she is amenable to the same law as any other woman.

3—If she was afraid to perform the immersion at night, on account of the cold, or fear, or if the house of immersion is without the city, and the city gates are locked at night, she is then permitted to perform the immersion on the eighth day, during

דיני טבילה

בשמיני ביום דוקא שתעשה גם החכיכה או סמוך לטבילה אבל אם יום השמיני הוא שבת, או יום טוב, שתצטרך לעשות ההפיה ביום שקודם הטבילה וגם תטבול ביום, זהו אסור.

ד. מותרת לטבול בליל שבת (רק שמי המקוה לא יהיו חמין ממש רק פושרין) אם עתה הגיע זמן טבילתה, שלא יכלה לטבול מקודם, ובעלה בעיר, אבל אם אין בענה בעיר או שהיתה יכולה לטבול קודם, אסורה לטבול בליל שבת, ואם היא אתר לידה, ותרצה לטבול בליל שבת, תשאל לחכם.

ה. לא תעמוד על יסום דבר בשעת הטבילה, ואם מי המקוה עמוקים וצריכה לעמוד על שליכה, תשאל לחכם, ולא תטבול בשום מקום שיש חשש יגוראו אותה בני אדם מפני שמתוך כך היא ממהרת לטבול, והיישין שמא לא תטבול יפה ואם טבלה ויודעת בבירור שטבלה כראוי, עלתה לה טבילה. וצריך

the day-time, but she should not perform the immersion during the day-time of the seventh day, even when compelled by circumstances. Permission is granted her to perform the immersion in the day-time of the eighth day providing she can also comb her hair immediately before the immersion, but if the eighth day falls on a Sabbath or on a Holiday which would make it necessary for her to comb her hair on the day preceding the day of immersion — and then to perform the immersion in the day-time—that is forbidden.

4. She is permitted to perform the immersion on the Sabbath Eve (but the waters of the מקוה should not be very warm) if that was the time for her immersion and she could not perform it previous thereto, and her husband is in town, but if her husband is not in town and she could have performed the immersion previous thereto, she is forbidden to perform it in the Sabbath Eve. If after having given birth, she desires to perform the immersion on a Sabbath Eve, she should consult the wise.

5 — She should not stand on any thing (but the bottom of the מקוה) during the immersion, however if the waters of the מקוה are deep and it is necessary for her to stand on its steps, she should consult the wise (as to the propriety thereof). She should not perform the immersion in a place where, it may be apprehended, that people may see her, as that would cause her to

דיני טבילה

שתעמוד אצל האשה בשעת הטבילה, אשה ישראלית, גדולה מ"ב שנים ויום א' שתראה שלא ישאר משער ראשה, צף על פני המים.

ו. לאחר שטבלה כרת ובהלכה כראוי, בעודה עומדת תוך המים, תברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה, ומנהג נכון הוא שנהגות הנשים לטבול פעם שנית כרת ובהלכה אחר הברכה, ואם תרצה אח"כ לכנוס במרחץ, לחמם עצמה, או להזיע, מותר, אבל לא תרחץ אחר הטבילה באמבטי.

ז. במקום שיש מקוה כשרה, אין לטבול בנהר בשום אופן, אכן אם אין במקומם מקוה כשרה, תוכל לטבול בנהר, אם אינו מתייבש לעולם, וגם אין לטבול בחתרחבות הנהר, שיתרבה במקום זה ע"י מי גשמים, רק באלו המקומות

hasten in performing the immersion and it is feared that she may not perform it properly, howbeit, if she had performed the immersion and is positive that she had performed it properly, her immersion is valid. It is necessary for the woman who performs the immersion to have with her a Jewish woman, above the age of twelve years and one day who should see to it, that no part of her hair remain floating above the water

6. — After she had performed the immersion in a proper manner, according to the law, and while she is still standing in the water, she should pronounce the blessing ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה and it is a very proper custom of those women who make a practice of repeating the immersion in a proper manner according to the law, after (pronouncing) the blessing, should she desire to enter the bath-room after the immersion, to warm herself, or to perspire, she is permitted to do so, but she should not wash herself in the bathing tub, after she had performed the immersion

7. — Where there is a מקוה כשרה (an immersion tank that is fit for use according to the Jewish code) immersion in a stream is positively forbidden, however in a place that has no מקוה כשרה the woman may perform the immersion in a stream —one that never dries up,— she should not perform the immersion in the swollen parts of the stream, there where the rain has caused it to

דיני טבילה

שתמיד הנהר עומד שם. דיני המקוה רבים מאד, ואם עושן מקוה חדשה, אין לעשותה כי אם על פי ראות עיניו של רב מובהק, וכאשר יארע איזה שינוי בהמקוה, ישאלו לחכם.

מז) דיני לא ילבש גבר שמלת אשה.

א. אסור לאיש ללבש אפילו מלבוש אחד של אשה. אף שהוא ניכר בשאר מלבושים שהוא איש. וכן אסור לאשה ללבש אפילו מלבוש אחד של איש, ולא לבד מלבושים אסורים אלא אפילו כל תכשיט וכל תיקון יופי המיוחד לאשה במקום ההוא אסור לאיש שיתקטט ויתיפה בו, וכן כל מה שמיוחד לאיש אסור לאשה.

מח) דיני אסור גלוח פיאות הראש והזקן.

א. פאות הראש הם שתיים בסוף הראש והוא מקום חבורו ללחי

swell up, but she should perform it only in the parts of the stream where the water is always stationary

The laws concerning the מקוה are very numerous, therefore if one is about to make a new מקוה he should not do so unless the making is supervised by an erudite Rabbi. On the occurrence of a change in a מקוה the wise should be consulted

**LAWS APPERTAINING TO THE COMMANDMENT, THAT
A MAN SHALL NOT PUT ON A WOMAN'S GARMENT**

1. — It is forbidden for a man to put on even one garment that pertains to a woman, even if he be clad also in male attire and is recognizable as a man. It is likewise forbidden for a woman to put on even one garment that pertains to a man. It is not alone the wearing apparel that one is forbidden to don but any ornament or bit of finery which is, in that section, especially designated for woman's wear is forbidden to a man to bedeck or beautify himself therewith. In a like manner whatever serves as a man's special habiliment is forbidden to a woman.

**LAWS FORBIDDING THE SHAVING OF THE CORNERS
OF THE HAIR, OF THE HEAD, AND OF THE BEARD.**

1. — It is forbidden to shave off the extremities of the hair

דיני אסור גלוח

מימין ומשמאל אצל האזן, ואפילו לגלחם במספרים סמוך לבשר, אם אינו משייר כלום מן השערות סמוך לבשר, אסור, ושעור הפאה מכנגד שער שעל פדחתו ועד למטה מן האזן מקום שהלחי התחתון יוצא ומתפרד שם.

ב. אסור מן התורה לגלח בתער פאת זקנו, ולכן לא יעביר תער על כל זקנו, ואפילו על השפה העליונה או תחת הנרן, ואותן שמסירין שער זקנם על ידי משיחה (זאלב) יש להם להזהר שלא לנרור את המשיחה בסכך רק יגדרו בקיסוס של עין.

מט) שלא לנחש לעונן ולכשף.

א. כתיב לא תנחשו ולא תעוננו. איזהו נהוש, האומר הואיל ונפל פתי מפני, נפל כלי מיד, בני קרא לי מאחורי, עורב קרא לי, צבי הפסיקני בדרך, נחש מימיני, שועל משמאלי, לכן לא אלך בדרך זה כי לא אצליח, וכן אלו

on either side of the head, at their juncture with the hairs upon the cheeks and before the ears. It is forbidden to cut them off even with a scissors, so very close to the skin that no hairs remain. The length of the פאה (corner of the hair) is estimated to be from the hair of the temples until the hair below the ear where it is divided by the chin

2. — The Torah has forbidden the shaving of the corner of the beard with a razor, hence one should not use a razor on any part of his beard, even on his mustache or on the hair under the throat. Those who remove their beards by means of a salve should be careful not to scrape off that ointment with a knife but they should use a sliver of wood instead

NOT TO PRACTICE ENCHANTMENT, TO OBSERVE TIMES, OR TO USE WITCHCRAFT.

1. — It is written. "Neither shall ye use enchantment nor observe times". In what sense do we use the term "enchantment"? He who says "Behold, the bread fell out of my mouth, the vessel fell from my hand, my son called me from behind me, a raven croaked to me, a fox crossed my path, a snake is at my right a fox is at my left, therefore I will not go on this road for I will

שלא לנחש לעונן ולכשף

ששומעים צפצוף העוף ואומרים יהיה כך ולא יהיה כך. טוב לעשות דבר זה רע לעשות דבר זה, וכן מי שמבקשים ממנו מעות ואומר בבקשה ממך הניחני עתה שחרית הוא ולא אתחיל תחלת היום בכרעון, או מוצאי שבת הוא או ר"ח הוא אלו וכיוצא בהם הם בכלל לא תנחשו, וגם אין לשאול בגורלות משום שנאמר תמים תהיה עם ה' אלהיך

ב. בית, תינוק ואשה אעפ"י שאין נחוש יש סימן שאם בנה בית או נולד לו תינוק, או נשא אשה, אם הצליח את"כ ג"פ או לא הוא סימן לו שיכול לאמר בית זה מצליח לי וכו'. אמנם ההולך בתום ובומת בה' חסד יסובבנו.

ג. איזהו מעונן, זה ישהוא בוחן העתים ואומר עת פלוני טובה ועת פלוני רעה, או אלו האוחזים את העינים והוא שהוא עושה במהירות ובתחבולות דברים שנראים לעיני הבריות כמו נפלאות שלא כדרך הטבע, ובאמת הוא מתעה אותן, וזה בכלל מעונן, ואסור לישראל לעשות וגם להסתכל בזה.

not succeed Likewise those who listen to the chirping of a bird and say, "let it be this and not that, it is good to do this thing, it is bad to do that thing" Likewise he who is asked for money and says, "I pray you, leave me now, it is early in the morning and I do not wish to begin the day by making a payment", or, "It is the closing of the Sabbath", or, "It is the New-moon", all of the above and what resembles them are comprised in the prohibition, "Neither shall ye use enchantment"

One should not consult a fortune-teller, for it says, "Thou shalt be perfect with the Lord, thy God",

2 — A house, a child, and a woman, although no enchantment is practiced with them, still they may be regarded as tokens as for instance, if one built a house, or begot a child, or took a wife, if after those events, he was thrice successful he may regard it as a token and say, "this house prospers me" etc With all that, he who walks in integrity and trusts in the Lord, mercy shall compass him about.

3 — In what sense do we use the term "observer of times"? He who divines the times and says, "this time is good and that time is bad", or מעונן applies to those who deceive the eyes (derived from the word ע"ן) as for instance, one who, by dexterity and skilful contrivances does things that have the appearance of

שלא לנחש לעונן ולכשף

ה. אסור לדרוש במכשפים, אכן אם ימצא איש המתפאר שידע לעסוק ברפואות ע"י כשף, אם מותר להניחו לעסוק ברפואה לחולה שיש בו סכנה, צריך לשאול לחכם.

(ג) דיני צורות האסורות.

א. אסור לעייר צורות פני שור, אדם, אריה ונשר כולם ביחד, וכן אסור לעייר צורות חמה ולבנה וכוכבים, ואפילו אינם בולטות אסור לעשותן, ואפילו בשביל אינו יהודי, אבל להשהותן בבית, אם אינן בולטות—מותרים, רק שלא יאמר להאינו יהודי לעשותן, שכל מה שאסור לישראל לעשותן, אסור לאמר לאינו יהודי לעשותן.

ב. אסור לעשות פסל אדם, ואפילו רק פרצוף בני אדם, אם הוא בולט אסור לעשותה, ואפילו להשהותה אסור, עד שיקלקל אותה קצת, ודוקא בצורה

the wonderful and supernatural, while in reality he deceives the spectators, this is comprised by the term מעונן, and an Israelite is forbidden both to perform or to witness such a performance.

4.—It is forbidden to consult sorcerers, however, if there be one who claims to possess the art of healing by witch-craft, one should consult the wise regarding the propriety of allowing him to use his art of healing in the case of a person who is dangerously sick.

LAWS CONCERNING FORBIDDEN IMAGES.

1.—It is written, "Ye shall not make with me gods of silver" etc. Our Rabbins, of blessed memory, have received the tradition that the foregoing is an inhibitory commandment not to draw pictures, representing the faces of a man, a lion, an ox and an eagle in one group. It is also forbidden to draw pictures of the sun, the moon, and the stars, even if the figures are not in relief, drawing them is forbidden. It is likewise forbidden to order them for the sake of a non Jew, but if the figures are not in relief one is permitted to keep them in the house, however, one should not order a non-Jew to make for him that which he himself is forbidden to make.

2.—It is forbidden to make the graven image of a man, it is forbidden to make in relief even the mere outlines of a man's

דיני צורות האסורות

שלימה, בשתי עינים וחוטם שלם, אבל אם הצורה אינה עשויה בשלימות, אינו אסור. ואסור להסתכל בפסל אדם, ועובר על הכתוב „אל תפנו אל האלילים“, אבל בצורות שעל הממבעות, כיון שרגילין בה—מותר. (עין בתוס' בעין נ' ע"א ד"ה הי"ג).

ג. לא יעשה בית כתבנית היכל, כשיעור נבהו ארכו ורחבו, אכסדרא תבנית אולם, חצר תבנית עזרה, שולחן תבנית השולחן שהיה במקדש, מנורה תבנית המנורה שהיתה במקדש, אבל עושה של חמשה קנים, או של ששה, או של ששנה, אבל של שבעה לא יעשה, אפילו של שאר מיני מתכיות, ואפילו בלא נביעים וכפתורים ופרתים, ואפילו אינה נבהו י"ח מפתחים. משום שכל אלו הדברים גם במנורה שבמקדש לא היו מעכבין, ואותן המנורות העשויות בבתי כנסיות, אם הן של שבעה קנים אסור, אפילו עשאן ששה בעיגול וא' באמצע.

face, and one is forbidden even to keep it in the house, unless he slightly disfigured it, the foregoing prohibition applies only to the image of a full face having the full features of two eyes and a nose, but if the image is incomplete, it is not forbidden.—One is forbidden to gaze at the graven image of a person as by doing so he transgresses the commandment of the Torah—“Turn ye not unto idols”. However one is permitted to gaze at the images graven on coins, inasmuch as he is familiarized therewith.

3.—One should not make a house, modeled after the Holy Temple, commensurate with its height, length and breadth, nor a corridor modeled after the porch (of the Temple), nor a court modeled after the court of the Temple, nor a table modeled after the Table which stood in the Sanctuary, nor a candelabrum modeled after the candlestick which stood in the Sanctuary, but he should make it of five, six or eight branches, and not of seven branches (as that is forbidden) even if he makes it of a metal other than gold, and even if he makes it without bowls, knobs and flowers, and even if it is not eighteen handbreadths high, inasmuch as all of the foregoing were not essential adjuncts of the Candlestick of the Sanctuary. The Candlesticks that are made for the Synagogue, it is also forbidden to make with seven

נא) דיני פירות ערלה.

א. כל עץ מאכל, בין של ישראל, בין של אינו ישראל, ואפילו גדל בעצמן שאינו נקוב, ג' שנים הראשונים מנטיעתו, הפירות והגרעינים והקליפות, הכל אסור בהנאה. ונ' שנים אלו אין מונים מיום ליום, אלא אם נטע קידם ט"ז בחדש אב, בין שיש מיד יום עד ר"ה, היינו י"ד יום המה ימי קליטה, ואח"כ למ"ד יום בשנה, נחשב שנה, ואח"כ מונה ב' שנים מתשרי, אבל אם נטע מיום ט"ז באב ואילך, לא נחשב שנה זאת לכלום, ומונה מתשרי ג' שנים.

ב. בשנה הרביעית הפירות המה קדש וצריכין פדיון. כיצד פודה אותן, תולשן לאחר שנמרו ככ צרכן, ונוטל מטבע כסף, או פירות של היתר שוות

branches, it is forbidden even to make them of six branches in a circle and one in the centre.

LAWS CONCERNING FRUIT WHICH IS COUNTED AS UNCIRCUMCISED.

1.—All manner of trees (which are planted) for food, whether they belong to a Jew or a non-Jew, even if they grow in pots that are without an orifice, the first three years from the time that they were planted, the enjoyment of their fruit, seeds and skins is interdicted. These three years are not reckoned in full from one date to the other, but if one had planted before the 16th day of Ab, inasmuch as there are yet 44 days to ראש השנה of which 14 days is the period in which the plant takes root, and the 30 days that remain of that year, are counted as a full year, so that but two years are subsequently counted from תשרי, However if one planted at any time from the 16th day of Ab and later, that year is not counted in, and he must count three years from Tishri

2 — On the fourth year the fruits are sanctified and require redemption They are redeemed in the following manner: After they have become fully ripe, they should be picked from the tree, and a silver coin, or fruit whose use is permitted and which are worth a פרוטה (a small coin) should be taken and the following formula be pronounced "I hereby redeem these fruits of the tree which was planted four years ago", the coin or fruit is then

דיני פירות ערלה

פרוטה ואומר בזה הלשון: "אני פודה פירות נטע רבעי ארץ, ונטל המטבע, או הפירות, ושוחקן וזורקן בנהר. ואין מברכין בחוץ לארץ על הפדיון.

ג. אחד הנוטע נרעין, או ענף, או שעקר איך ונטעו במקום אחר, חייבים בערלה, אבל המרכיב ענף באילן אחר, וכן המבריך (דהיינו שעושה נומא בארץ, ומשפיל אחר מענפי האילן, ומטמין אמצעיתו בארץ, וראשו יוצא מצד האחר), אף שחתכו מעיקר האילן, בחוץ לארץ אין בו משום ערלה.

ד. אילן שנקצץ, אם נשאר גובה מהארץ טפה, אזי מה שנדל אח"כ אינו חייב בערלה, אבל אם לא נשאר טפה, חייב בערלה, ומונים השנים משעת הקציצה. ואילן שנקער ונשאר משרשיו מחובר, אפילו רק דבר מעט, אם נשאר מחובר כ"כ, שיכול לחיות בלי הוספת עפר. פטור מערלה.

taken and ground together and thrown in the river In countries outside of the Holy Land one should not pronounce a blessing on the redemption

3 — One who had planted a seed, or branch, or who had transplanted a tree, is obliged to count the fruit as uncircumcised but one who had grafted a branch upon a different tree, likewise one who had bent the branch of a tree and had inserted it in a cavity which he had prepared for it, in such a manner that the middle of the branch is buried in the ground while its head protrudes from the opposite side, even if he had severed it from the stock, the laws concerning fruits counted as uncircumcised are not applicable thereto in countries outside of the Holy Land

4. — A tree that was hewn down until a stump the height of a handbreath from the ground remained, if that stump subsequently grows into a tree, one is not obliged to count its fruit as uncircumcised, but if the stump was less than a handbreadth high, he is obliged to count, whatever will subsequently grow, as uncircumcised, and its years should be counted from the time the tree was hewn down.

A tree that was uprooted and had left some of its roots in the ground, no matter how few, if there are enough left to sustain their life without requiring additional earth, their production is exempted from being counted as uncircumcised fruit.

נב) דיני אסור הרכבת אילן.

א. אסור להרכיב אילן באילן מין בשאינו מינו, כגון ענף של תפוח באילן אתרוג, או אתרוג בתפוח, ואפילו מינים הדומים זה לזה, כגון תפוח בתפוח יערי וכיוצא, כיון שהם ב' מינים, אסורים זה בזה. ואסור לישראל להניח לאינו ישראל שירכיב לו אילנו כלאים, ואסור לקיים המורכב כלאים, אבל הפרי הנדל ממנו מותר, ומותר ליקח ענף מן המורכב ולנטעו במקום אחר.

ב. כלאי הכרם וכלאי זרעים אינם אסורים בחוץ לארץ, אא"כ זרע ב' מיני תבואה, או ב' מיני ירק עם זרע הכרם ביחד.

נג) דיני כלאי בהמה.

א. אסור להרכיב זכר על נקבה מב' מינים, בין בבהמות, בין בחיות, בין בעופות, ואפילו לגרום שירכבו אסור.

LAWS FORBIDDING TO GRAFT TREES OF DIVERSE KINDS

1. — It is forbidden to graft a tree of one kind upon that of another kind, as for instance, to graft the branch of an apple tree upon an Ethrog-tree or vice-versa, or even if the species are similar, such as the branch of an apple tree upon an apple tree that grows in the woods or the like, inasmuch as they are two different kinds, it is forbidden to graft them

It is forbidden for an Israelite to allow a non-Jew to graft for him two diverse kinds of trees. It is forbidden to preserve a tree that is grafted of two diverse kinds, but it is permissible to enjoy the fruit thereof

It is permitted to transplant the branch of a tree grafted of diverse kinds

2. — The mingled seeds of the vineyard and the mingled seeds of vegetables are not forbidden in countries outside of the Holy Land, unless one had sown two kinds of grain or two kinds of vegetables together with the seed of the vineyard.

LAWS CONCERNING DIVERSE KINDS OF CATTLE

1 — It is forbidden to let one's cattle gender with a diverse kind, and not only cattle, but beasts and fowl as well, it is forbidden even to cause them to gender together.

דיני כלאי בהמה

ב. אסור לעשות מלאכה בב' מינים, כגון לחרוש בהם, או שימשכו את הקרוק, ואפילו להנהיגם בקול בלבד, שהוא צועק עליהם אסור, אם הם קשורים יחד, ולכן עגלה של אינו יהודי, שכלאים מושכים אותה ומשא של ישראל על העגלה, אסור לישראל שילך סמוך להעגלה, דחיישין שמא יצעק עליהם שילכו מהר, וזה אסור משום מנהיג בכלאים.

ג. עגלה שהכלאים מושכים אותה, אסור לישוב בה, אפילו אינו מנהיג עגלה שמושכים אותו מין אחד, לא יקשור מין אחר, לא בצדה ולא לאחריה, ואסור לקשור ב' מינים יחד, אפילו רק משום שמירה שלא יברחו.

ד. פרד הוא הנולד מן הסוס והחמור, ויש בו ב' מינים, יש שאביו סוס ואמו חמורה, ויש שאמו סוסיא ואביו חמור, והם כלאים זה בזה, ולכן הבא לקשור ב' פרידות, בורק בסימני אונים חנב וקול, אם דומין זה לזה, בירוע שאמו

2 — It is forbidden, to have work done with animals of a diverse kind, as for instance to plough with them, or, to have them draw a carriage. It is forbidden even to lead them by one's voice that is by hallooing at them if they are harnessed together, hence it is forbidden for a Jew to walk at the side of the wagon of a non-Jew which is drawn by animals of a diverse kind and has the load of the Jew thereon, as it is apprehended that the latter will halloo at them to hasten their gait, and that is forbidden on account of leading animals of a diverse kind.

3 — One is forbidden to sit in a wagon which is drawn by beasts of diverse kinds even if he does not drive them. To a wagon drawn by beasts of one kind, one should not attach a beast of a diverse kind, neither at the side of the wagon, nor behind it. One is forbidden, to tie together two animals of diverse kinds, even for the purpose of guarding them, that they should not run away.

4 — A mule is generated between a horse and an ass, and consists of two species, one, which is generated between a horse and a she-ass, and the other, between a mare and an ass, they are considered as beasts of diverse kinds, therefore one who wishes to tie two mules together should first scrutinize their characteristic features such as the ear and the tail and notice the sounds they emit, if there is a similarity in these, it is

דיני כלאי בהמה

ממין אחד ומותרים, ויש אומרים שאפילו פרד אחר, הוא כלאים. משום שבא מב' מינים, ואסור לעשות בו מלאכה או לרכוב עליו.

נד) דיני כלאי בגדים.

א. צמר רחלים ואילים עם פשתן, אסור משום כלאים, בין שתפר בנד צמר עם בנד פשתן, אפילו בחוטי משי, או בחוטי קנבוס, בין שתפר בנד צמר בחוט פשתן או בהיפך, בין שקשר חוטי פשתן עם חוטי צמר, או שקלען יחד, כל אלו אסורים משום כלאים. התוכף תכיפה אחת וקשרה או שתכף שתי תכיפות, אף שלא קשר, הוא חיבור לכלאים, ולכן אסור לחבר בנד צמר בבנד פשתן אפילו על ידי מחט (פין) בלא חוט.

ב. עורות הכבשים שעושים מהם בגדים מותר לתפר בחוטי פשתן, ואין

obvious that the female parent of both belongs to the same species, and it is permissible to tie them together. Some Sages are of the opinion that the use of even one mule is forbidden, as having been generated between diverse species it is in itself "of a diverse kind" and it is consequently forbidden to do any work, therewith or to ride thereon.

LAWS CONCERNING GARMENTS MINGLED OF
LINEN AND WOOL.

1.—It is forbidden to mingle the wool of lambs and goats with linen because of the commandments forbidding כלאים "two things of diverse kinds." Whether the woolen garment was sewed to the cotton garment, even if it was sewed with silk—thread—or hemp thread, or whether the woolen garment was sewed with linen thread, or the reverse, or whether linen thread was tied to woolen thread, or braided together, all of the above are forbidden because of the commandment forbidding כלאים. Making a loop and tying it or making two loops, even without tying them, is counted as "connecting" them as far as כלאים is concerned, hence, it is forbidden to connect a woolen with a linen garment even with a pin, without thread.

2— It is permitted to sew garments made of lamb's skin with linen thread and no apprehension need be felt concerning the

דיני כלאי בגדים

חוששים לנימות של הצמר, שלפעמים יתחברו בחוט הפשתן, משום דאלו הנימות של הצמר אינן חוטים ולא חשיבי ובטלי.

ג. לחבר צמר ופשתן ע"י אמצעי, דהיינו שיחבר או יקשור לעור, מצד אחד צמר, ומצד השני פשתן, להרמב"ם אסור מן התורה, ושאר פוסקים מקילים, ולכן מקילים העם בבגדי העור התפורים מלמטה יחד בפשתן, ולמעלה תופרים בגד צמר, אבל ירא שמים יחמיר, כדעת הרמב"ם.

ד. אפילו עשר מצעות זה על גב זה, וכלאים מלמטה, אסור לישב על העליון, בגד גדול שהכלאים בקצה אחד ממנו, אסור לכסות עצמו בו, אפילו בקצה השני, אף שהכלאים מונח על הארץ.

ה. התופר כסות כלאים בשביל אינו יהודי, תופרו כדרכו, אף שהכסות מונח על ארכבותיו, ובלבד שלא יכוין להנות ממה שמונח עליו, וכן מוכרי כסות

possible connection of the woolen fibres with the linen thread, as these woolen filaments not being cords, are of no account and lose their identity

3—Connecting wool and linen by means of another article, as for instance to join or tie to leather a woolen article from one side and a cotton article from the other side is forbidden by Maimonides who bases his opinion on the prohibition of the Torah, other authorities put a lighter interpretation upon that law, hence the people permit themselves to wear garments made of leather the lower part of which is sewed together with linen, and to the upper part of which a woolen garment is sewed, nevertheless, a God-fearing man should scrupulously avoid wearing it, in accordance with the opinion of Maimonides

4—Even if ten robes lay one upon another and the bottom robe be of כלאים one is forbidden to sit on the top robe If a garment contains כלאים at one end thereof, it is forbidden to cover one's self with the other end thereof, even if the כלאים trail on the ground

5—One who is sewing a garment made of כלאים for a non-jew, may sew it in the regular way, even if the garment lays upon his knees, however he should not purposely derive pleasure from the garment laying upon his knees, likewise, clothing sellers who carry the clothing upon their shoulders in order to sell them,

דיני כלאי בגדים

שנשאין אותן על כתפיהם למכרן מותר, ובלבד שלא יכונו שינינו עליהם מפני הצינה או מפני הנשמים, ומ"מ היראים נרשאים על גבי מקל.

ו. מטפחות הידים, וכן מטפחות שמקנחים בהם אחר הרחיצה, ומטפחת השולחן שאוכלין עליו, וכיוצא בהם, וכן המטפחת שקוראים עליו בס"ת על השולחן בביהכנ"ס, אם יש בהם כלאים אסורים, וכן ווילן אסור לעשות מכלאים, אבל פרוכת שלפני ארון הקדש מותר.

(נה) דיני החולה והרופא ובמה מתרפאין.

א. אמרו רבותינו ז"ל לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה, שאם חלה אסורים לו הבא זכות והפטור, ועוד אמרו, חש בראשו יהי דומה בעיניו כמו שנתנהו בקולר, עלה למטה ונפל למטבב, יהי דומה בעיניו כמו שהעלוהו לגרדים לידון, שכך העולה לגרדים לידון, אם יש לו פרקליטין גדולים ניצול, ואם לאו אינו

are permitted to do so, however they should not purposely cover themselves with it to protect themselves from the cold, or from the rain, nevertheless the God-fearing carry them upon a stick.

6—Handkerchiefs, towels, table-covers, and the like, also the covering of the table of the Synagogue upon which the scroll of the Torah is read, if they contain כלאים their use is forbidden, it is also forbidden to make a curtain of כלאים but the veil before the Holy ark, one is permitted to make thereof

LAWS CONCERNING ONE WHO IS SICK,
OF THE PHYSICIAN, AND OF THE REMEDIES
TO BE USED

1.—Our Sages of blessed memory have said "One should ever entreat the all Merciful to preserve him from sickness for once he falls sick, he is told to bring his meritorious deeds and obtain relief, they have also said." If he has a headache, it should seem to him as if he was put in chains. If he became so sick that he had to lie in bed, it should seem to him as if he was brought up to the tribunal to be judged, and Lo! he who goeth up to the tribunal—if he have great advocates to plead in his be-

דיני החולה והרופא

ניצול, ואילו הן פרקליטין של אדם, תשיבה ומעשים טובים, ואפילו תשע מאות ותשעים ותשע, מלמדים עניו חובה, וא' מלמד עליו זכות, ניצול, שנאמר אם יש עניו מלאך מליץ אחד מני אלף, להגיד לאדם ישרו, ויחננו ויאמר פדעוהו מדרת שחת בו'.

(ב) דרש רבי פינחס בר חמא, כל מי שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, שנאמר המת מלך מלאכי מות, ואיש חכם יכפרנה, ונוהגים לתת צדקה לעניים בעד החולה, כי תשובה תפלה וצדקה, מעבירין את רוע הנזרה, גם נוהגים לברך את החולה בבי"הכנס, ואם הוא מסוכן מברכים אותו אפילו בשבת ויו"ט, ולפעמים משנים את שם החולה, כי גם שינוי השם קורע נזר דינו.

(ג) התורה נתנה רשות לרופא לרפאות, שנאמר ורפא ירפא, ולכן אין לו להחולה לסמוך על הנס, אלא חייב להתנהג בדרך העולם, לקרות לרופא

half, he is saved—but if he have none he cannot escape—and who are the advocates of a man? Repentance and Good Deeds, —Yea, even if nine hundred and ninety nine show up his faults, and one shows his merits, he is saved for it saith "If there be a messenger with him, an interpreter, one among a thousand, to show unto man his uprightness" Then He is gracious unto him and saith "Deliver him from going down to the pit, &c."

2.—Rabbi Phineas, the son of Chama expounded the Torah and said "Whoever hath any one sick in his house should go unto a wise man and have him plead for mercy upon him, for it is said . "The wrath of a King is as messengers of death, but a wise man will pacify it." It is customary to give alms to the poor on behalf of the sick person for "Repentance, Prayer, and Charity avert the evil decree" It is also customary to bless the sick person in the Synagogue, and if he be dangerously sick, he is blessed even on a Sabbath and a holiday.

At times the name of the sick person is changed, as the change of name also rends the judgment decreed against him.

3—The Torah has granted the Physician the privilege of healing, as it is said "and shall cause him to be thoroughly healed" therefore, the sick person should not rely upon miracles, but he is in duty bound to act according to the way of the world and

דיני החולה והרופא

שירפאהו, וכמה חסידים נתרפאו ע"י רופאים, ומי שמונע א"ע מלקרות לרופא, שתיים רעות הנהו עושה, האחת שאסור לכוון על הנס במקום שיש סכנה וגורם שיזכרו עונותיו בשעת חליו, ועוד דהוי יוהרא וניאות, שסומך על צדקתו שיתרפא בדרך נס, ויש לו לקרות להרופא היותר מומחה, ובכל זאת יהא לבו לשמים, ויבקש רחמים מאת הרופא הנאמן ית"ש, ואך בד' יבטח לבו.

ד) מצוה הוא על הרופא הבקי לרפאות, ובכלל פקוח נפש הוא, ואם מונע א"ע הרי הוא שופך דמים, ואפילו יש להחולה רופא אחר, כי לא מכל אדם זוכה להתרפאות, ואולי הוא מן השמים שיתרפא על ידו, אבל לא יתעסק ברפאות, אא"כ הוא בקי, ואין שם גדול ממנו, שאליכ הרי זה שופך דמים. מי שיש לו סממנים וחבירו חולה וצריך להם, אסור לולעהלות בדמיהם יותר מן הראוי.

call in a Doctor to cure him and indeed many of the pious were cured by Physicians,—and he who avoids calling the Doctor—is guilty of two evils one, that of transgressing the commandment forbidding one who is in danger to rely upon a miracle, which also causes his sins to be taken into account during his sickness, the other evil is that he manifests a presumptuous pride in depending upon his virtue to cause him to be healed in a miraculous manner. One should call the most competent physician and with all that his heart should hope for the aid of heaven and he should plead for the mercy of the Faithful Healer blessed be His name, and his heart should trust in God alone.

4 —It is mandatory upon the competent Physician to heal ; that command is included in the general rule of saving a soul in danger, and if he avoids doing so, he is guilty of bloodshed, even if the sick person has another Doctor. for the reason that a sick person, does not merit to be cured by every-body, and perchance he is the one designated by Heaven to effect the cure. However one should not practice medicine unless he is competent to do so, and there is none more competent than he, otherwise he is guilty of bloodshed.

One who has medicines, and his neighbor is sick, and requires them, is forbidden to advance their price to any more than their proper value.

דיני החולה והרופא

(ח) חולה שאין בו סכנה, אם יוכל להתרפאות בדבר היתר, אף שצדיקין לשהות קצת עד ששישנהו, אין מתירין לו שום דבר איסור, ואם צריך דוקא לדבר איסור, אם צריך לאוכלו, כמו שהוא הדרך לאכול דבר זה, אסור לו לאכול כיון שאין בו סכנה, אבל שלא כדרך הנאתו, כגון שמערב בו דבר מר, וכן לעשות ממנו רטיה, וכדומה, מותר, אפילו הוא דבר האסור בהנאה, חוץ מכלאי הכרם ובשר בחלב, שאסורים אפילו שלא כדרך הנאתם, במקום שאין סכנה, בר"א בדבר האסור מן התורה. אבל דבר האסור מדרבנן, מותר להתרפאות בו, אפילו חולה שאין בו סכנה, ואפילו כדרך הנאתו, ובלבד שלא יאכל ולא ישתה את האיסור.

(ו) חולה שיש בו סכנה, מתרפא בכל האיסורין, שאין לך דבר שעומד

5.—One who is not seriously sick, and whose cure can be effected by means of an article the use of which is allowed, even if there is some delay in obtaining that article, still he should not be permitted to make use of a forbidden article, but if he especially requires an article that is forbidden,—if he is required to eat thereof in the way that the article is usually eaten, he is forbidden to eat thereof, inasmuch as he is not seriously sick, however he is permitted to partake of it in such a manner, that it does not give him pleasure, as for instance to mingle a bitter substance therewith, also to make a plaster thereof, and the like, even if they are articles the enjoyment of which is forbidden, with the exception of the mingled seeds of the vineyard, and meat in milk the use of which is forbidden even in such a manner as not to give him pleasure, so long as the sickness is not a serious one, all of the forgoing applies only when the article is forbidden by command of the Torah, but if the article is forbidden according to the Rabbins, one may cure himself therewith and also a person who is not dangerously sick is permitted to partake thereof, even if taken in a manner that pleasure is derived therefrom, but he should not eat or drink that which is forbidden.

6.—One who is dangerously sick may use any article that is forbidden, as a cure, as there is nothing that stands before

דיני החולה והרופא

בפני פקוח נפש, חוץ מעזי גלוי עריות ושפיכת דמים, שהם ביהרג ואל יעבור, ואין להתרפא בהם.

(ז) מותר לרופא לעסוק במלאכת רפואה לאשה, ואפילו היא אשת איש כיון שאיננו עושה בדרך תאוה וחבה. רק במלאכתו הוא עוסק, ובאשתו נדה אם אין סכנה ברבך, ויש שם רופא אחר בקי כמוהו, או יש להחמיר.

(נו) דיני בקור חולים.

(א) מצוה לבקר את החולים, הקרובים והחברים נכנסים מיד, והרחוקים אינם נכנסים עד אחר ג' ימים, שלא ליתרע מזליה, להטיל עליו שם חולה, ואם קפץ עליו החולי, אפילו הרחוקים נכנסים מיד, ואפילו הנדוד ילך לבקר אה הסמן ממנו, ואפילו כמה פעמים ביום, וכל המוסף הרי זה משובח, ובלבד שלא יהיו למורח על החולה

the saving of a life which is in danger with the exception of Idolatry, Immorality and bloodshed, concerning which one is commanded to give up his life rather than to transgress any of them, consequently one should not cure himself by violating any of the above.

7.—It is permissible for a Doctor to practice the art of healing toward a woman, even towards a married woman, inasmuch as he does not practice it in a sensual and libidinous manner, but is merely pursuing his avocation, as to his wife during her menstrual flow, is she is not seriously sick and there is another Doctor as competent as he, he showed scrupulously avoid attending to her.

LAWS PERTAINING TO VISITING THE SICK.

1. — It is mandatory to visit the sick. Relatives and friends should pay their visit immediately, but strangers should not call until three days had elapsed (from the time one had taken sick) in order not to mar his fortune by casting upon him the ominous epithet of "one who is sick", however if one had of a sudden become seriously sick, even strangers should visit him immediately, even a great man should pay a visit to a lesser personage than he, and visit him even many times a day,—in fact, he who exceeds

דיני בקור חולים

ב) עיקר מצות ביקור חולים, הוא לעיין בצרכי החולה, מה הוא צריך לעשות לטובתו, ושימצא נחת רוח עם חברו, וגם שיחן דעתו ויבקש רחמים עזיו ואם בקר ולא בקש רחמים עליו. לא קיים את המצוה, ולכן אין מבקרין בני שעות הראשונות של היום, מפני שאז כל חולה מיקל עליו חליו, ולא יחוש לבקש עליו רחמים. ולא בני שעות האחרונות של היום, שאז מכביד עליו חליו, ויתיאש מבקש עליו רחמים.

ג) השונא לא יבקר בחליו, ולא ינחמו באבלו, שלא יחשב ששמח לאידו, ואינו אלא לצער לו, אבל ללותו מותר, דזה סוף כל האדם, ומיהו הכל לפי השונאים והשנאה. החולה לא יעמוד, אפילו לפני חכם גדול, ואם רצה לעמוד, אין אומרים לו שב, או שכב.

in visiting the sick is praiseworthy, but his presence should not be burdensome to the sick person.

2. — What is most essential in the observance of the commandment to visit the sick is to pay close attention to the needs of the sick person, to see what is required to be done for his benefit, and to give him the pleasure of one's presence, also to contemplate his condition and to entreat the All-Merciful in his behalf—hence, if one had visited a sick person and did not pray for him, he did not fulfill the commandment, therefore one should not visit a sick person during the first three hours of the day, as owing to the fact that the sickness then assumes a milder form, the visitor will not be sufficiently impressed to pray for the sick person, nor should one visit him during the three closing hours of the day, as the sickness then takes a turn for the worse, and the visitor will despair of his recovery and will not entreat for mercy upon him.

3.—One should not visit an enemy in his sickness, nor comfort him in his mourning, that the latter may not think that he is rejoicing at his misfortune, and that he came only to cause him distress, however he is permitted to attend the dead to the grave, as that is the common lot of humanity. In the foregoing one must take into consideration what sort of men the enemies are and what is the enmity that exists between them. The sick person should not arise even in the presence of a great Sage,

דינו בקור חולים

ד. כשהחולה שוכב על הארץ, לא ישב המבקר על נבי כסא, או מפסל בנה ממנו, אבל כשהחולה שוכב במטה, מותר להמבקר לישב על כהא או מפסל.

ה. כשמבקש רחמים על החולה, אם יבקש בפני החולה, יכול לבקש בכל לשון שירצה, אבל כשמבקש רחמים שלא בפני החולה, יבקש בלשון הקודש, ויכלול אותו תוך כל חולי ישראל, שמתוך שכוללו עם האחרים. תפלתו נשמעת יותר, בזכותן של רבים, ויאמר "המקום ירחם עליך בתוך כל חולי ישראל", ובשבת יאמר "שבת היא מלועוק ורפואה קרובה לבוא, ורחמי מרובים, ושבתו בשלום".

ו המבקרים ידברו אתו בהשכל ודעת, ויאמרו לו, לא דברים מחיים ולא דברים ממתים, ויאמרו לו שיתן דעתו על עניניו, אם הלזה או הפקיד אצל אחרים או אחרים אצלו, ואל יפחד מפני זה מהמות.

but should he desire to arise he should not be told to sit down, or to lie down.

4. — If the sick person lies upon the ground, the visitor should not sit upon a chair or a bench at a greater height than the former, however if the sick person is lying in bed, the visitor is permitted to sit on a chair or bench

5.—One who prays for the sick person, in his presence, may address his prayers in any language he desires, however if he entreats the All-Merciful, when not in the presence of the sick person, he should pray in the Holy Language (Hebrew) and include him amongst all the sick of Israel, for by thus including him with the others, his petition will the sooner be granted for the sake of the many. The visitor should say, when taking leave of the sick person, "May the Omnipresent have mercy upon thee amongst all the sick of Israel", and on the Sabbath one should say, "No cry of distress should be uttered on the Sabbath, for the healing surely approacheth, as His compassion is exceedingly great, therefore ye may repose in peace"

6.—Those who visit the sick person should speak unto him with discernment and tact, they should neither revive him by false hopes, nor depress him by words of discouragement, but they should tell him: "It behooves you to concern yourself with

דיני בקור חולים

ז. אין מבקרין לא לחולי מעיים, משום כסופא. ולא לחולי העין, ולא לחולי הראש. וכן כל חולה דתקף ליה עלמא. וקשה ליה דבורא, אין מבקרין אותו בפניו, אלא נכנסים בבית החיצון, ושואלין ודורשין בו, אם צריך לאיזה דבר, ושומעים צערו, ומבקשים עליו רחמים.

ח. מי שיש לפניו שתי מצות, ביקור חולים וניחום אבלים, אם אפשר לו לקיים שניהם, ביקור חולים קודם, כדי לבקש רחמים עניו, ואם אי אפשר לו לקיים שניהם, ניחום אבלים קודם, שהוא גמילת חסד עם החיים ועם המתים.

ט. כל הנותן נכסיו לאחרים והניח היורשים אף על פי שאין היורשים נוהגים בו כשורה, אין רוח חכמים נוחה הימנו, ואעפ"כ זכו האחרים בכל מה

your affairs and to state if you had loaned to others, or deposited aught with others or others with you", all this should not cause the sick person to fear that he will die

7 — One should not visit a person who is suffering from bowel-troubles, as the presence of others will embarrass him, nor one who is afflicted with sore eyes, nor one who suffers from a headache, nor any one to whom the presence of others is burdensome and conversation difficult, one should not enter into the presence of any of the foregoing, but should enter the outer room and there make inquiries regarding his condition, and ascertain if he is in need of anything, he should also hearken to his cries of distress and pray for mercy upon him.

8 — One to whom the performance of two commandments present themselves, — of visiting the sick and of consoling the mourners— and it is possible for him to fulfill both commandments, should previously visit the sick, in order that he may pray for mercy upon him, but if he finds it impossible to fulfill both commandments, he should preferably fulfill that of comforting the mourners, as he thereby acts charitably, both toward the living and the dead.

9.—One who bequeathes his estate unto strangers and disinherits his natural heirs, although the latter do not act properly toward him, yet does not the spirit of the Sages take delight in him, nevertheless, the strangers are entitled to receive all that

דיני בקור חולים

שנתן להם, ומדת הסידות, שכא להעיד בצוואה שמעבירין בה הירושה מהיורש, אפילו מהבן שאינו נוהג כשורה, לאחיו חכם ונוהג כשורה. ואם ירצה להקריש מנכסיו לשמים, ישאל לחכם.

י. אם יש לו בנים קטנים, או קטנים ונדולים, או שאשתו מעוברת, ימנה אפוטרופוס, שיתעסק בשביל הקטנים עד שיגדלו. וחולה שמבקש לעשות קבלת קנין, לחזק את הצוואה, קונין ממנו אפילו בשבת. וכן אם מבקש לשלוח לקרוא את קרוביו, מותר לשכור אינו יהודי בשבת ולשלחו.

יא. חולה שמת לו מת, אין מודיעין לה שלא תטרופ דעתו עליו, ואפילו נודע לו, אין אומרים לו לקרוע, שמא תגדל דאגתו. ואין בוכין, ואין מספידין בפניו, בין על מתו, בין על מת אחר, אף שאינו קרובו, פן יפחד שגם הוא ימות. ומשתיקין את המנחמים בפניו.

was bequeathed to them, but the pious will not witness a will in which the natural heirs are disinherited, even wherein the heritage is transferred from a son who does not act properly, to his wise brother who does act properly. If one desires to consecrate some of his possessions unto heaven, he should consult the wise

10 — If he have small children, or both small and large children, or if his wife is pregnant, he should appoint a guardian to act in behalf of the small children until they grow up. A sick person who desires to make a transfer of his estate by the ceremony of קנין קבלת in order to confirm the will, may make a transfer even on the Sabbath, likewise if he should desire to send for his relatives, he is permitted to hire a non-Jew on the Sabbath and to send him.

11 — If a member of the family of a sick person had died he should not be apprised thereof, that it may not cause him to become distracted, and even if he be aware of it he should not be told to rend his garment, for perchance it may increase his anxiety. One should not weep nor mourn in the presence of the sick person, neither if the dead be a member of the sick person's family nor if he be a stranger, lest he fear that he too is about to die. Those who comfort mourners should be compelled to remain silent when in the presence of the sick person.

דיני בקור חולים

יב. כתבו גדולי המורים, שראוי להנהיג בכל עיר כשאדם חולה ביום נ' לחליו, ולכו אליו נבאי הח"ק, או שאר אנשים, ויאמרו לו, אתה ידעת שכן הוא המנהג אצל כל החולים, להזכירם לצוות ולכתוב רצונם, ולכן תצוה ונכתוב, מה שאתה חייב, ומה שאחרים חייבים לך. ועוד אומרים לו התורה, כי כל המתורה על חטאיו, מוחלן לו. במד"א במקום שכבר תיקנו זאת, בתקנה ידוע לכל, אבל במקום שאין מנהג זאת, אין אומרים לו כן, שמא יראג על מיתתו. שכן דרך המון עם, לראוג כשאומרים לו התורה, ומכל מקום כשרואים המבקרים, שנטה למות, מסכבים עמו ברברים ואומרים לו התורה, ואל תדאג מזה, כי הרבה התורו ולא מתו, ובשכר שאתה מתורה אתה חי, וכל המתורה יש לו חלק לעולם הבא, ואם אינו יכול להתורות בפיו, יתודה בלבו, ואם אינו יודע להתורות, אומרים לו—אמור: "יהי רצון שתהא מיתתי כפרה על כל עונותי". ואין אומרים כל אלו הדברים בפני

12 —The great expounders of the Law have written, that it were well to make a practice, in every city, wherever one is sick, to have the Elder of the Holy Association קרישא or others, call on him and say to him "Thou art aware that it is customary to remind the sick to give their commands and to write their wills, therefore command us and we will write down what thou owest and what others owe to thee", he is furthermore told to confess his sins, for whosoever makes confession, his sins are forgiven

This course should be followed only where this is the usual practice and familiar to all, however where this custom is not in vogue, the sick person should not be spoken to in that manner, lest he become fearful of death, for it is characteristic of the populace to be terror stricken when told to make a confession. Howbeit if the visitors perceive that he is dying they should adroitly turn the conversation so that it lead them to ask him to confess and should tell him not to fear that evil will result therefrom, for many have confessed and did not die—on the contrary, as a recompense for having confessed, his life will be prolonged, furthermore all who confess have a share in the world to come". If he is unable to confess verbally, he should make a mental confession, and if he knows not how to confess, he should be told to say, יהי רצון שתהא מיתתי כפרה על כל עונותי. these words should not

דיני בקור חולים

עמי הארץ ולא בפני נשים וקטנים שמא יבכו וישברו לב החולה, אלא מוציאין אותו לחוץ גם זיכירו לו שיבקש מחילה לכל מי שחטא נגדו, בין בממון בין בדברים.

יג. סדר הודו בקצרה: "מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שרפואתי בידך ומיתתי בידך. יהי רצון מלפניך, שתרפאני רפואה שלמה, ואם אמות תהא מיתתי כפרה על כל חטאים ועונות ופשעים, שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך, ותן חלקי בגן עדן, וחכני לעוה"ב הצפן לצדיקים". ואם רוצה להאריך, כודו יום הכפורים, הרשות בידו.

נו) דיני הנוסם בחייו ובמותו.

א. הנוסם הרי הוא כחי לכל דבריו, ואסור ליגע בו, שכל הנוגע בו הרי הוא כשופך דמים. למה הדבר דומה לנר שיכלה הבערתו, שכיין שיגע בו אדם

be spoken in the presence of ignorant people nor of women and children for it may cause them to cry and thus make the sick person broken-hearted, they should therefore be excluded from the room. The sick person should also be reminded about suing for the pardon of all whom he had sinned against whether in money or by words

13.—A brief formula of confession, is as follows "I acknowledge unto unto Thee, Oh Lord, my God and the God of my fathers, that my healing and my dying are in thy hands, May it be thy will to heal me with a perfect healing, and if I should die, may my death be an atonement for all the sins, iniquities and transgressions which I have sinned and acted perversely and transgressed before Thee, and allot my portion in Paradise עון נז and cause me to merit the life of the world to come, that which is hidden away for the righteous ones" If he desires to extend the confession similarly to what is confessed on the Day of Atonement, he is permitted to do so

LAWS CONCERNING ONE WHO IS DYING

1. — One who is dying is to be considered as a living being in all matters pertaining (to the preservation of his life), and it is forbidden to touch him, (for fear of accelerating the end) for

דיני הגוסס בחייו ובמותו

מיד נכפה. ואף שהוא נוסס זמן ארוך, ויש צער גדול לו ולקרוביו, מימ אסור לגרום, בין בסגולה שלא בדרך הטבע, בין איזה ענין טבעי, שימות מהרה, אבל אם יש שם איזה דבר שגורם לעכב הנפש מלצאת, כגון שיש שם קול דופק, מותר להסירו, דאין בזה מעשה, אלא שמסיר את המונע ואין נוגע בו. ואף שאסור ליגע בגוסס, מימ אם נפלה דליקה בבית, אין מניתין אותו בבית, אלא מוציאין אותו, והוא קודם להצלת ספרי קודש.

ב. כיון שנמה אדם למות, אין שום אדם רשאי להפרד ממנו, שלא תצא נפשו והוא בתידי, ומצוה לעמוד על האדם בשעת יציאת הנפש, וראוי לקבץ עשרה, שיהיו בשעת יציאת נשמה, ולא יעסקו בדברים בטלים, אלא יעסקו בתורה ובתהלים, ובתפלות ובקשות, כמסודר בספר מעבר יבוק, ונוהגים להדליק

he who touches him is a veritable shedder of blood, — to what may this be compared? to the candle's flickering flame, which immediately a person touches it, becomes extinguished, therefore if he is a long time in a moribund condition, and it causes the utmost distress to himself and his relatives, it is, nevertheless, forbidden to hasten his end either by natural or supernatural means, still if there be an exterior cause that prevents the flight of the soul, such as the noise of clapping, it is permitted to remove that cause, inasmuch as that is not a direct deed which quickens the expiration, but the mere removal of a preventive of the end, whereby no one touches the moribund. Although it is forbidden to touch a dying person, nevertheless if the house had taken fire, he should not be suffered to remain there, but should be carried out of the house, in which contingency he is to take the precedence over the preservation of sacred books

2 — From the moment that one has begun to manifest the approach of death, it is forbidden to leave him, in order that his soul may not flee while he is all alone. It is mandatory to stand near the person at the time his soul is about to depart from him. It is indeed proper to gather ten persons (male adults) who should be present at the time of the departure of the soul, these should not concern themselves with frivolous conversation, but they should occupy themselves in words of the Torah, and of Psalms, also in praying and supplications, according to the ac-

דיני הנוסס בחייו ובמותו

נרות בפני הנוסס, והעומדים שמה ישניחו, שלא יוציא שום אבר לחוץ למטה, ולכן יעמידו כסאות אצל המטה, שלא יוציא יד או רגל, ומי"מ אם לא עשו כן והוציא, אסור ליגע בו להחזירו.

ג. אין להכין שום דבר הצריך למת, קודם יציאת הנפש, כגון להביא ארון או תכריכין, או לחצוב קבר, ואסור לחצוב קבר ולהניחו פתוח עד למחר, ואין קורעין, ולא מספידין קודם יציאת הנפש

ד. לאחר יציאת נשמה ממתנין מינוטען אחרים, ואח"כ מניחין אצל חוטמו נוצה, ואם אינה מתנענעת, בידוע שמת, ואז פותחין חלונות הבית, והאבלים אומרים צדוק הרין, וכשמגיעים לברוך רין האמת, אומרים בשם ומלכות וקורעין, כדון המבואר בסימן שאחר זה, וכל העומדים בשעת יציאת נשמה, חייבים לקרוע, הא למה זה דומה לס"ת שנשרף שאין ריק בישראל ישאי בו

accepted version of the book called מעבר יבך It is also customary to hold lighted candles in front of the moribund Those present should be careful to see that no part of his body protrudes outside of the bed, they should therefore place chairs at the side of the bed in order that he should be unable to stretch a hand or foot outside thereof, nevertheless, if this precaution was not taken and he did extend one of his limbs outside, it is forbidden to touch him for the purpose of placing them back on the bed

3. — One should not prepare anything whatever of what is furnished the dead, before the soul has departed, such as bringing a coffin, or shroud, or to dig a grave It is forbidden to dig a grave and let it remain open until the following day None should rend their garments, or make a lametation before the soul has departed

4 — Those who are with the dying person should wait a few minutes after his soul had departed then place a feather to his nostrils which if it does not stir is a positive indication of his death, whereupon the windows of that house should be opened, and the mourners should say צדוק הרין, the blessing רין האמת, should be said by them, with the addition of the Divine Name and Royal title, they should then rend their garments, in the manner described in the following section All who are present during the departure of the soul are required to rend their gar-

דיני הגוסס בחייו ובמותו

תורה ומצות ואפילו על קטן שלמד מקרא, או על אשה, חייבים לקרוע, ואפילו היה זה המת לפעמים עושה עבירה לתיאבון, חייבים לקרוע עליו, אבל אם היה רגיל לעשות עבירות, אפילו רק לתיאבון, הרי זה בכלל הפורשים מדרכי הציבור, שאין קורעים עליהם, וקריעה זאת שעל המת שאין מתאבלין עליו, אלא שקורעין מפני שעומדים בשעת יציאת נשמה. סני בקריעה מועטת, ואפילו מן הצד, או בשולי הבגד סני

ה. מעצימין עיניו של מת, ומי שיש לו בנים יעשה בנו זאת, ואם יש בכור יעשה הוא, וכשננשאים המת ממתתו להשכיבו על הארץ, ישניחו שיהא מכוסה כי כל מה שנוהג בחי משום צניעות, נוהג גם במת.
ו. המנהג לשפוך כל המים שאובים שבשכונת המת, היינו ג' בתים עם

ments, for the death of an Israelite is comparable to the burning of a scroll of the holy Torah, as there is none so worthless in Israel that he is not possessed of some degree of the learning of the Torah or had fulfilled some of its commandments. The garments must be rent even at the death of a child who had learned the Scriptures, likewise at the death of a woman. Even if the dead person had sometimes committed a transgression, in which he was misled by passion, still must the garment be rent for him, but if he was an habitual sinner, even if he only sinned through passion (and not through presumption) he is yet reckoned among those who depart from the ways of the congregation, for the loss of whom the garments should not be rent.

The rending of the garments of those who are required to do so only because they were present during the departure of the soul, but who are not mourners, may be fulfilled by rending the garment slightly, even at its side or hem

5 —The eyes of the dead person should be closed, — if one had left sons it is the duty of the son to do this, and if there be a first born son—he should do it. In bearing the dead person from his bed in order to lay him on the ground, care should be taken to keep him covered, as the laws of modesty which must not be infringed by the living apply also to the dead.

6 —It is customary to pour out all water contained in vessels, in the vicinity of the dead, which means, the three houses includ-

דיני הגוסס בחייו ובמותו

הבית אשר שם המת, ואפילו מת ילד בתוך ל' ללידתו, ואפילו מת אינו יהודי בחצרו, יש להחמיר לשפוך המים. ואם מת ישראל בשבת, יש לשפוך במוצאי שבת.

ז. המשמר את המת, אף שאינו מתו פטור מקריאת שמע ומתפלה ומכל מצות האמורות בתורה. היו שנים, זה מטמר זה קורא ומתפלל. ואסור לברך שום ברכה בחדר שהמת שם.

נח) דיני קריעה.

א. אם מת לו מת, שהוא חייב להתאבל עליו, כנחן אביו, אמו, או בנו, בתו, אחיו, אחותו, שמתו אחר שלשים יום ללידתו (אבל ביום שלשים לא). בן שהאחתה מן האב או מן האם, ואפילו פסולים [אך שאינם באים מנכרית], ואפילו היתה אחותו נשואה לאיש, האיש על אשתו, האשה על בעלה, חייב לקרוע

ing the house in which the dead lies; even if a child had died within thirty days of his birth, and even if a non-Jew had died within one's court, one must be scrupulous and pour out the water. If an Israelite had died on a Sabbath, the water must be poured out at the close of the Sabbath.

7. — One who keeps vigil over the dead, even if there is no kinship between them, is exempted from the reading of שמע, from the paying of the תפלה and from the observance of all the commandments of the Torah. However if there be two, — one keeps watch whilst the other reads the שמע and recites his prayers. It is forbidden to pronounce any benediction in the room where the dead is lying, it is likewise forbidden to partake of any food or drink in that room.

LAWS CONCERNING THE RENDING OF GARMENTS
FOR THE DEAD.

1.—One who had suffered the loss of a relative for whom he is required to mourn, such as his father, mother, son, daughter, brother or sister, whether of the father's or of the mother's side, even if they be פסולים (see Leviticus) but are not the issue of a non-Jewess, and even if his sister had been married, the husband for his wife, the wife for her husband, — all of the above are

דיני קריעה

במעומד, ואם קרע מיושב צריך לחזור ולקרוע מעומד. ולכתחלה צריך לקרוע קודם שיסתום פני המת בקבר, בעוד חמום צערו, ועל הקרובים המבוארים צריך לקרוע בבית הצואר לפניו, וצריך לקרוע מן הישכה ולמטה, ולא לרוחב הבגד, וצריך לקרוע במקום שהבגד שלם מתחלתו ולא במקום התפר.

ב. חילוקים רבים יש בדיני הקריעה, שעל אב או על אם, לקריעה שעל שאר הקרובים; על כל הקרובים קורע טפח בבגד העליון ודין, ואין לקרוע יותר, משום בל תשחית, ועל אביו או אמו, צריך לקרוע כל הבגדים עד כנגד לבו, חוץ מן הכתונת שאינו קורע, וכן הבגד שהוא לובש רק לפרקים למעלה מכל הבגדים, ולפעמים הוא יוצא לשוק גם בלעדו (אָווער־קאָוט), בגד זה ג"כ אינו צריך לקרוע, ואם לא קרע כל בגדיו, שהוא צריך לקרוע, לא יצא והאשה, משום צניעות, חקרה תחלה את הבגד התחתון לפניו, ותחזיר את הקרע לצדדיו, ואח"כ חקרה

required to rend their garments for their dead. The garments should be rent when standing, and if they were rent when sitting they must be rent again when standing. At the outset, it is obligatory upon one to rend his garments previous to the hiding of the face of the dead in the grave, at the time when one's sorrow is still fresh. For the dead whom we have enumerated, the relative must rend his garment in the front thereof, near to its collar, it must be rent lengthwise and not crosswise, also from the cloth of the garment and not from its seam.

2 — The law has prescribed a different mode of rending the garments for one's father or mother than for other relatives. — For the latter it is sufficient to rend the upper garment only a hand-breadth, and it is forbidden to rend it more than that, in order not to transgress the commandment "Thou shalt not destroy", but for one's father or mother one must rend all his garments, toward his heart, with the exception of his shirts, — these and the upper garment that one wears only occasionally, such as an over-coat, one does not need to rend. If one did not rend all the garments that he is required to rend, he did not fulfill his obligation.

A woman should first rend her undergarment privately, in accordance with the rules of modesty, and restore the torn part at the side thereof, she should then rend her upper garment,

דיני קריעה

את הבגד העליון, שלא תתנלה לבה, ואף שהיא לבושה בחלוק. מימי איכא משום פריצות. ונוהגין שעל שאר הקרובים קורעים מצד ימין, ועל אב או אם מצד שמאל, ובדיעבד אין זה מעכב. על כל המתים יכול לקרוע בצנעא, ועל אביו או אמו צריך קריעה בפרהסיא.

ג. על כל הקרובים, רצה קורע ביד, רצה קורע בכלי, על אביו או אמו דוקא ביד. והמנהג שאחד מהחברה קדושה חותך קצת בסכין, והאבל תופס במקום החתך וקורע, וישגיחו שיקרע לאורך הבגד ולא לרחבו. ואם עדיין לא ברך בא"י אמ"ה דין האמת, יברך בשעת קריעה

ד. על כל המתים, אם מחליף בנדים בתוך שבעה, אינו צריך לקרוע באלו יהוא לובש נתה, ועל אב או אם, אם הוא מחליף בנדריו בימי החול שבתוך שבעה, צריך לקרוע בהם. אך לכבוד שבת יחליף בנדריו, ולא יהא לבוש

thus not exposing her bosom, which, even if covered by a chemise, it would still be a breach of modesty to disclose

It is customary to rend the right side of the garment for other relatives than one's father or mother, for whom the left side of the garment must be rent, nevertheless, if this detail was overlooked, it does not invalidate the fulfillment of the commandment For all other dead one may rend his garment privately, but for one's father or mother they must be rent publicly

3. — For all relatives one may either rend his garment with his hand or with an instrument, at his will, but for one's father or mother it is with the hand only that one must rend it. It is customary for one of the holy fraternity חברה קדישא to cut the garment slightly with a knife, whereupon the mourner takes hold of the garment where it was cut and rends it, those present should be careful to have him rend it lengthwise and not crosswise, if he had not as yet pronounced the blessing ברוך אתה ה' ברוך אתה ה' האמת אללהינו מלך העולם דין האמת he should pronounce some while rending his garment.

4 — In the seven days of mourning for all other dead, one who changes his garments need not rend those he is putting on, however if one who mourns for a father or mother, changes his garments during the seven days, on a week day, he must rend them, but in honor of the Sabbath one should change his gar-

דיני קריעה

בבגד הקרוע, ואם אין לו בגדים אחרים להחליף, יחזיר את הקרע לאתוריו. והוא דמחליף בשבת, היינו שילבוש בגדי חול אחרים, אבל לא בגדי שבת.

ה. על כל המתים לא יחבר כלל ראשי הקריעה, עד אחר שלשים, ואח"כ מותר לתפור הקרע כראוי ועל אב או אם לא יחבר כלל ראשי הקריעה עד אחר שלשים, ולא יתפור הקרע כראוי (היינו תפירה כפולה, באופן שלא יתראה התפר לחוץ) לעולם, ואפילו אם ירצה לחתוך סביבות הקרע ולשים שם חתיכת בגד אחר ולתפרו, אסור, ואשה מותרת לחבר ראשי הקרע לאלתר, מפני הצניעות, ובל הסרעים שאסור לתפרן, אפילו מכר הבגד לאחר, אסור הלוקח לתפרו, ולכן צריך המוכר להודיע להלוקח, ואם מכרן סתם, אסור להלוקח לתפח לעולם, כי שמא הוא על אב ואם, ואסור למכור בגד כזה לאינו יהודי, והשואל בגד מחבירו בסתם, אסור לפרוע בו, דהוי גזל, ואם קרע לא יצא.

ments, and not wear torn garments on the Sabbath day, howbeit if he has no other garments to wear, he should conceal the rent part of the garment, By changing one's garments for the Sabbath is meant, to put on other garments, of those which one wears on the week days, not of those usually worn on the Sabbath

5—Garments rent for all other dead should be repaired by connecting the torn parts until after thirty days, after which it is permitted to sew the torn parts together in a proper manner, but one should not connect the torn parts of garments rent for one's father or mother until after thirty days and should *never* sew them together properly (i. e. to sew them in such a manner that the seam should not be visible), one is forbidden even to patch the torn part up with another piece of cloth, but a woman is permitted to immediately connect the edges of the torn parts, out of modesty

The rent garments that one is forbidden to sew together, should not be sewed even by one to whom they were sold, it is therefore obligatory upon the one who sells them, to inform the buyer thereof.

One who had bought rent garments, not knowing for whom they had been rent, is forever forbidden to sew them, for perchance, they were rent for a father or mother It is forbidden

דיני קריעה

ו. על כל המתים, אם לא שמע עד אחר שלשים אינו קורע, אבל על אב או אם, קורע לעולם, בגדים שהם עליו בשעת שמיעה, אך הבגדים שהוא מחליף אח"כ, איצ לקרוע.

ז. הרגל מבטל גזירת שלשים גם לרין קריעה, ולכן אם פגע הרגל תוך ל' בשאר קרובים, יכול לתפור לגמרי בערב הרגל אחר מנחה, ועל אב או אם יכול לחבר ראשי הקריעה.

ח. קרע על מת, ובתוך שבעה מת לו מת אחר, מרחיק כמו ג' אצבעות מן הקרע הראשון וקורע טפה, או שמוסיף על הקרע הראשון טפה, אבל לאחר שבעה, כל זמן שהבגד הקרוע עליו, מוסיף עליו כל שהוא וריו, אך אם הראשון הי' משאר הקרובים, והשני הוא אביו או יאמו, אזי אפילו לאחד שבעה צריך

to sell such a garment to a non-Jew One is forbidden to rend a garment that he had borrowed, as that is equal to robbery, — and if he did rend that garment, he did not fulfill his obligation.

6 — For all other dead, if one did not hear of their demise until after thirty days, he need not rend his garments, but for a father or mother one must rend the garment he is wearing at any time that he hears of their demise, however, he need not rend the garment he may change thereafter

7 —The intervention of a holiday precludes the necessity of waiting thirty days before sewing the rent garment, thus if after the death of other relatives a holiday had occurred during the 30 days, one may sew the garment together on the eve of the holiday after the afternoon service, and for a father or mother, one may then connect the edges of the rent garment.

8 — If one had rent his garment for the dead and another death had occurred within the seven days of mourning, he should either rend his garment anew, beginning at the breadth of three fingers, from the first rent, and rending it the length of a handbreadth, or he should rend another handbreadth from the original rent, but if the other death occurred after the seven days, so long as he is wearing the rent garment, he may tear it asunder a little more and his obligation is fulfilled However, if one had rent his garment for other relatives, and his father or mother died thereafter, he must leave a space of three finger's breadth from the first rent, whence he should rend his garment anew in

דיני קריעה

להרחיק נ' אצבעות ולקרוע כדינא, שאין אביו ואמו בתוספת. והוא הדין במת אביו תחלה, ואח"כ אמו, או בהיפך. צריך קריעה חדשה.

ט. מתו לו אביו ואמו כאחד, או ששמע בפעם אחת, שמתו אביו ואמו, או שני קרובים אחרים, קורע קרע אחד לשניהם, אבל אביו או אמו עם אחד משאר הקרובים, קורע תחלה על אביו או אמו, ואח"כ מרחיק נ' אצבעות וקורע על האחר טפה.

י. חולה שמת לו מת, אם דעתו צלולה, אלא שאינו יכול לקרוע מחמת שהוא מסוכן בחליו, פטור אח"כ מלקרוע, אא"כ הוא עדיין בתוך שבעה, רחשיב שעת חימום, אבל אם לא יכול לקרוע, מחמת שלא היתה דעתו צלולה, אזי כשתבא לו דעה צלולה, הוי אז שעת חימום שלו וחייב אז לקרוע, אם הוא תוך שלשים לשאר קרובים, ועל אביו או אמו לעולם.

accordance with the law, this he must do, even if their death took place after the seven days of the first mourning, as the loss of parents is not considered as merely "an additional sorrow", the same law applies in the case of one who had first lost his father, then his mother, or vice-versa, where he is required to rend his garments anew

9.—One whose father and mother had both died at the same time, or who had at one time heard of the death of both, should rend his garments once for both parents, but for his father or mother and another of his relatives (under like circumstances) he should first rend his garments for his father or mother, then leave a space the breadth of three fingers, and rend his garment the length of a handbreadth for the other relative

10 — If a sick person had lost a relative and he is unable to rend his garment owing to the serious nature of his sickness—but his mind is clear (and he realizes his loss) he is afterward (when he has recovered) exempted from rending his garment, unless it is still within the seven days of mourning, when it is natural for grief to be fresh, — however if he could not rend his garments because his mind was not clear, he should rend same immediately he regains his mental composure, for it is when he realizes his loss that his sorrow is fresh, he is therefore required

דיני קריעה

יא. קמן שמת לו מת, אפילו לא הגיע לחינוך, מקרעין לו קריעה קצת, משום ענמת נפש, להרבות האבל, ואם הגיע לחינוך, מצוה לקרוע כמו גדולים.

יב. בחוה"מ אין קורעין, כ"א על אב או אם, בין ביום הקבורה, בין ביום השמועה, ואפילו בשמועה רחוקה, אך אם מתו אביו או אמו ביום טוב, הואיל ונרחה הקריעה, לא יקרע בחוה"מ, עד לאחר הרגל כשמתחיל האבלות, ועל שאר קרובים אין קורעין בחוה"מ עד לאחר הרגל, אכן אם שמע בחוה"מ שמועה קרובה, שלאחר יום טוב תהא רחוקה, בכה"ג יקרע בחוה"מ.

to rend his garments for relatives, if within the thirty days of mourning, and for his father or mother—at any time

11 — If a child, who did not arrive at the age when he is to be trained in the commandments, had lost a relative, his garment should be slightly rent for him, for the very poignancy of the grief and in order to increase the sorrow, but if he had arrived at the age proper for training, it is mandatory that he should rend his garment in the manner prescribed for a grown person

12 — On one of the intermediate days of Festivals, whether the burial had occurred thereon, or whether one had learned of the death at that time, the garments should not be rent, excepting for a father or mother, for the latter one must rend his garments even if he was not apprised in time (i. e. if he was apprised of their death over thirty days after it had occurred), however if one's father or mother had died on a holiday, inasmuch as rending the garment must perforce be postponed, he should not rend it during חול המועד the intermediate days of the festival, but should wait until the festival is over when his mourning begins

For other relatives the garments should not be rent during the intermediate days of a Festival, unless one is apprised of the death in time (during the thirty days) and if waiting until after the holiday will cause that time to pass, he should rend his garment during חול המועד.

(נמ) דיני אונן.

א. מי שמת לו אחד מקרוביו המבוארים לעיל, הרי זה אונן עד לאחר הקבורה, שלא ינהוג קלות ראש, ויתראה לכל שהוא טרוד ונבהל, על מיתתו וקבורתו לא יאכל בהחדר שהמת בו, אלא בחדר אחר, ואם אין לו חדר אחר, יאכל בבית חבירו, ואם אין לו בית חבירו, יעשה מחיצה (שתהיה גבוה עשרה טפחים, ולא תהיה פתוח תחתיה ג' טפחים, ותהא ראויה לעמוד בפני הרוח), ואם אינו יכול לעשות מחיצה, מחזיר פניו ואוכל, ואפילו הוא בעיר אחרת, אינו אוכל דרך קביעות אלא דרך עראי, ואינו אוכל בשר, ואינו שותה יין.

ב. אונן פטור מכל המצות, ואפילו אינו צריך לעסוק בצרכי המת, כגון שיש לו אחרים העוסקים בשבילו, ואף אם רוצה להחמיר ע"ע אינו רשאי, מפני כבוד המת, ואינו מברך שום ברכה, ואפילו אם אחרים מברכים, אינו עונה אמן.

LAWS OF A MOURNER (אונן)

1—One who had lost by death one of the relatives enumerated above is termed אונן until after the interment. It is the duty of an אונן to show by his manner that he realizes his loss and that he is preoccupied in attending to the interment. He should not eat in the room where the dead is lying, but in another room, and if he have no other room, he should eat at a friend's house, and if he has no friend at whose house he may eat, he should erect a partition (which should be ten handbreadths high, without an open space of three handbreadths below, and of sufficient solidity to stand before the wind) If he cannot make a partition, he should avert his countenance and eat. Even if he be in another city (at such a time) he should not partake of an elaborate meal, but only of an informal repast. He should not eat meat nor drink wine.

2—An אונן is exempted from the observance of all the commandments, even if he himself is not required to attend to the dead, having others in his place who attend thereto. Even if he desires to be scrupulous and fulfill the commandments, he is not permitted to do so, out of honor to the dead. He should not pronounce any blessing, nor even respond אמן to blessings pro-

דיני אונן

ואינו מצטרף לא לזמון ולא לעשרה, אבל מה שהוא מצות לא תעשה, אפילו מדרבנן, אסור גם לו. ולכן אם רוצה לאכול פת צריך לשול ידיו, ולא יברך על נטילת ידים. וכן בנטילת ידים שחרית, נוטל ידיו שלשה פעמים כרת, ואינו מברך.

ג. אם אכל קודם שנקבר המת, ולאחר שנקבר עדיין לא נתעכל המזון, יברך ברכת המזון.

ד. אם האונן הוא בעיר אחרת, ובמקום המת יש ג' קרובים שחייבים להתאבל, אזי על זה שהוא במקום אחר, אין עליו דין אונן, אבל אם אין קרובים במקום המת, חל על זה דין אונן.

ה. לאחר שהקרובים נתפשו עם החברה קדושה, עפ"י דין, אין על הקרובים דין אונן, וחייבים בק"ש ובתפלה ובכל המצות, אך נוהגים שאין האוננין מתכללים עד לאחר הקבורה, ומ"מ קדיש יכול לאמר, אם אינו מסיג נבול שאר אבלים.

nounced by others, nor should he be counted to those who make an appointment to say Grace, nor to a *Minyan* of ten. However what applies to a negative commandment even according to the Rabbins, is forbidden also him, thus, if he desires to partake of bread, he must wash his hands, but he should not pronounce the blessing על נטילת ידים, likewise on arising in the morning he should wash each hand three times according to the law, but he should not pronounce a blessing.

3 — If he had eaten previous to the interment of the dead, and after the interment the food was not yet digested, he should say Grace after the meal.

4.—If the אונן is in another city and there are also relatives at the place of the dead, who are required to mourn, the former is exempted from the obligations of an אונן, but if there are no relatives at the place of the dead, he is amenable to all the laws relating to an אונן.

5 —After the relatives had come to terms with the חברה קדישא (Society attending to the last rites) they are not legally under the laws of an אונן and are obliged to observe the reading of שמע, the Prayers, and all commandments, still it is customary for an אונן not to pray until after the interment, nevertheless he may

דיני אונן

ג. כל זמן שלא נקבר המת, אינו חולץ מנעליו, ומותר לצאת מביתו אבל אסור ברחיצה, ושמחה, ותשמיש, ושאלת שלום, ות"ת, ואסור במלאכה, אפילו ע"י אחרים, ואפילו ברבר האבר, ובהפסד גדול ישאל לחכם.

ד. מי שהוא אונן בשעת ק"ש ותפלה, ולאחר שנקבר המת עבר רביעית היום (שהוא זמן ק"ש) מ"מ אומר גם ק"ש וברכותיה (בלא תפילין) עד שלישי היום, אבל אם עבר גם שלישי היום, אומר ק"ש בלא הברכות, ותפלת שמנה עשרה מותר להתפלל עד הצות היום, ומוסף ראש חדש, זמנה כל היום, ומברכת השתר לא יאמר רק שלשה: שלא עשני נוי, שלא עשני עבר, שלא עשני אשה, ונס ברכת התורה יאמר, מפני שאלו זמנים כל היום, ואם נקבר המת קודם שלישי היום וביתו רחוק ממקום הקברות, שבעוד שיגיע לביתו, יעבור שלישי היום, טוב

say קריש if he thereby does not encroach upon the rights of other mourners.

6 —As long as the dead is not interred, the mourner should not take off his shoes, and he may leave his house, but bathing, and to participate in a joyous occasion, conjugal cohabitation, friendly greeting, and the study of the Torah is forbidden him. He is forbidden to work, or even have others work for him, even where a loss is entailed, but where the loss would be very great, he should consult the wise.

7. — One who is an אונן during קריאת שמע and תפלה and a quarter of the day had passed when the interment was over, (which was the time of קריאת שמע) he should, nevertheless, say קריאת שמע and its blessings (without wearing תפילין) until a third of the day, but if a third of the day had passed, he should say קריאת שמע without the blessings.

Until the hour of noon it is still permissible to say the prayer of Eighteen Blessings (שמנה עשרה), and the additional services—all day. Of the Morning blessings only the following three should be said שלא עשני נוי, שלא עשני עבר, שלא עשני אשה also the blessing of the Torah, as the entire day is a proper time for saying the above, however if the interment of the dead took place before a third of the day had passed, and if he would wait until he returns home, he would delay later than that, his house being

דיני אונן

יותר שיכנס לאיזה בית סמוך לבית הקברות, לקרוא ס"ש ולהתפלל בזמן הראוי, או אפילו בחוץ, במקום נקי. ומיד כשמתחילין להשליך עפר על המת, יכול לקרוא ס"ש ולהתפלל, אף שהאבלות עדיין אינו חל.

ת. אונן שנמשך האנינות עד לאחר זמן התפלה, אינו צריך תשלומין להתפלל בתפלה שאחריה שתים, ואם נעשה אונן לאחר שכבר הניע זמן התפלה, עבר זמן התפלה באנינות, ישאל לחכם אם צריך להשלים.

ט. בשבת כיון שאסור לקברו באותו יום, לא יחול עליו אנינות, ומותר בבשר ויין, וחייב בכל המצות, חוץ מתשמיש המטה שאסור לו, וגם אסור בת"ת, אם הוא ש"ן, אם יש אחר להתפלל, לא יתפלל הוא, ואי ליכא אחר יתפלל הוא. י. בשבת סמוך לערב, יקרא ק"ש בלא ברכות, ולא יתפלל ערבית, ולא יבריל במוצ"ש, ומותר לו לאכול בלא הברלה, ולאחר שנקבר המת, יבריל על

at some distance from the cemetery, it is best for him to enter a house near the cemetery, or even in the open air where the place is clean, there to read the שמע and to pray at the proper time — Immediately they have begun to throw earth over the dead, he is permitted to read the שמע and to pray, although his period of mourning did not yet begin

8.—An אונן who continued in that state of mourning (before the interment) until the time proper for praying had passed, need not make amends therefore, by praying the עשרה twice in the prayer that follows, however if he became an אונן long after the time for prayer had begun, and he continued in that state until that time had passed, he should consult the wise regarding the necessity of making up for same

9.—If the dead was not interred because of the Sabbath, the mourner is not amenable to the laws of an אונן and is permitted to partake of meat and wine, he is also obliged to observe all commandments, but conjugal cohabitation is forbidden him, he is also forbidden to study the Torah

If he is a Reader in a Congregation, if there be no other to read the services, he should not officiate, but if there be no other he may lead the prayers.

10 —On the Sabbath, close to evening, he should read the שמע without the blessings, he should not say the evening prayers

דיני אונן

הכוס, ואפילו לא נקבר עד למחר, יכול להבריק על הכוס, [ולא על הנר ולא על הבשמים], דמותר להבריל עד יום נ' בשבת, ובתפלת שחרית שהוא מתפלל כשלא עבר זמנה, אינו אומר אתה חוננתנו, ואם צריך בשבת לעת ערב להשתול בצרכי הקבורה, אזי מיד כשהתחיל ללכת ולעסוק בצרכי המת, חל עליו אנינות. יא. מת בע"ש אחר חצות, בענין שאי אפשר לקברו קודם שבת, מתפלל גם מנחה בע"ש.

יב. מת ביום ראשון של יום טוב, אם רצה לקברו היום ע"י אינו יהודי, חל עליו אנינות מיד, ומבש"כ ביום שני של יום טוב, שיכול לקברו גם בעצמו, דחל עליו אנינות מיד. ואפילו הוא אינו רוצה לקברו היום, אבל בלילי יום טוב יקדש ויתפלל הכל, ואין בו דין אונן. יג. מי שהיה אונן במצאי יום טוב, יבדיל ביום שלאחריו, אבל לא אח"כ, כי הברלה של יום טוב, אין זמנה אלא עד סוף היום.

nor the Habdallah on the closing of the Sabbath, and he is permitted to eat without having said Habdallah, but after the interment he should say the Habdallah over a cup (but not over the candle nor the spices) as he is permitted to say the Habdallah until Tuesday. If he says the morning prayer before the time for it had passed he should not say אתה חוננתנו If it is necessary for him to attend to matters concerning the interment on Sabbath towards evening, he becomes an אונן from the very time that he went to attend to the necessities for the interment of the dead.

11 — If one had died on the Sabbath eve in the afternoon, at a time that makes the interment before the Sabbath an impossibility, the Mourner is even permitted to say the Afternoon prayer on the Sabbath eve

12 — If one had died on the first day of a Festival, and the Mourner desires to have him interred on that day through a non-Jew, he is immediately amenable to the laws relating to an אונן

This is more especially the case on the second day of a Festival when he is himself permitted to inter the dead on that day, however on the nights of the Festival, he should say the blessing of Sanctification, and all prayers, and he is not amenable to the laws of an אונן.

13. — One who had been an אונן on the close of a Festival,

דיני אונן

יד. אונן שיש לו בן למול, אם אפשר לקבר את המת קודם שיצאו מבית הכנסת שחרית, אזי יתפללו הח"ק תחלה, ויקברו אח המת, וימולו את התינוק, ואם א"א, מ"מ ימולו את התינוק שחרית, וגם האונן מותר להיות בבית המילה רק לא יברך, והסנדק יברך ברכת להכניסו, משום דמת ומילה, מילה קודמת. טו. אונן באור ל"ד, יעשה שליה לבדוק את החמץ, וכל חמירא וכו' יאמר בעצמו.

אונן כשהוא רק בלילה, יספור ביום בלא ברכה, ושאר ימים בברכה. ואם היה אונן ביום ובלילה, מונה שאר ימים בלא ברכה. יז. אונן בליל פורים ישמע קריאת המגילה מאחה, ולא יאכל בשר, ולא ישתה יין, כי בלילה אינו חייב במשתה, וביום לאחר יציאה מבית הכנסת, קוברין את המת ואח"כ יתפלל ויקרא את המגילה או ישמע מאחה, ואם שמע קריאת

should say the Habdallah on the following day but no later, as the time proper for Habdallah after a Festival, is only until the end of that day

14.—An אונן who has a son to be circumcised, if it is possible for him to inter the dead before people leave the Synagogue in the morning, the חברה קדישא should pray first and then inter the dead, after which the child should be circumcised. If that is not possible, the circumcision should, nevertheless, take place in the morning, and it is permissible for the אונן to be present at the circumcision but he should not pronounce any blessing, but the Sandek should say the blessing להכניסו inasmuch as where both commandments are to be performed, the interment of the dead and a circumcision, the circumcision should take precedence

15.—On the eve of the 14th of Nissan, an אונן should search for unleavened bread by proxy, but the formula כל חמירא he should pronounce himself.

16.—During the counting of the Omer, one who was an אונן only at night, should count the Omer on the following day without pronouncing a blessing, but the rest of the days he can pronounce a blessing on counting the Omer

17.—On the Eve of Purim an אונן should hear the *Megillah* read by another, and he should neither eat meat nor drink wine as he is not obliged to partake of a Feast in the evening, and the

דיני אונן

המנילה קודם הקבורה, נכון שיחזור ויקרא בלא ברכות, ותפילין לא יניח אפילו אחר הקבורה, כיון שהוא יום ראשון לאבלו, ואונן בפורים ביום, מותר בבשר ויין.

יח. מי שמט לו מת ועדיין לא התפלל, והוא אינו יודע, אם אין מי שיתעסק בו, צריכים להגיד לו מיד, אבל אם יש מתעסקים אחרים, אין להגיד לו עד שיתפלל, ומי שאישתו מת לה מת (אתר מקרוביה), והיא אינה יודעת, יש לו להבעל להתמיר, שלא לשמש עמה.

יט. מי שמט לו מת, ומפני איזה סבה מוכרתים להמשך איזה ימים בן מיתה לקבורה, אוי ישאלו להכם איך להתנהג ברין אנינות.

interment should take place in the day after the people had left the Synagogue, after that he should pray and read the Megillah or hear it read by another.

If he had heard the reading of the *Megillah* before the interment, it is proper for him to read it again (after the interment) without pronouncing blessings thereon, but he should not put on Phylacteries even after the interment had taken place, inasmuch as it is the first day of his mourning

On Purim-day it is permissible for an אונן to partake of meat and wine

18.—One, in whose family, a death had occurred, and he had not yet prayed, if he is unaware of the occurrence and there be no other to attend to the interment of the dead, it is requisite that he be informed at once, but if there be other attendants, he should not be told until after he had said his prayers. One, whose wife had lost a relative of which she is not aware, should scrupulously abstain from cohabitation.

19.—One who had lost a relative whose interment they were compelled to delay for several days after his death, should consult the wise as to the proper course to pursue regarding the laws relating to an אונן.

(ס) דיני המהרה והתכריכין ואיסור הנאה במת.

א. סדר המהרה: מרחיצים במים חמים כל גופו וראשו, ומנקים היטב בן אצבעות ידיו ורגליו, ובכל מקום, וחופפים את ראשו, וסורקים ונחזים שערות ראשו, ונוטלים צפורני ידיו ורגליו ולא יהפכו את המת על פניו, שהוא דרך בויה, אלא יטו אותו על צדו, ואח"כ על צדו השני. ולאחר שנקו אותו היטב, שופכים עליו תשעה קבים מים. דהיינו שמעמידים את המת על הקרקע, או על גבי קש, ושופכים את המים על ראשו, שירדו על כל גופו.

ב. שעור ט' קבים הוא, שצריכים ליקח ערך כ"ד קווארט, ואין צריכים שיהיו דוקא מכלי אחד, אלא גם מב' כלים או מג' כלים מצטרפים, רק שיתחילו לצוק מהכלי השניה, בעוד שלא הפסיקו מהראשונה, וכן מהשלישי, בעוד שלא

LAWS OF THE PURIFICATION AND THE BURIAL
GARMENTS ALSO CONCERNING THE PROHIBITION TO
ENJOY OF AUGHT BELONGING TO THE DEAD

1 — Order of Purification — The entire body should be washed with warm water, also the head. Between the fingers of the hands and feet it should be carefully cleaned, also everywhere else, and the head should be rubbed, the hair combed and carefully brushed, the nails of the hands and feet should be pared, the body should not be placed face downward, as that is a degrading posture, but it should be inclined, first on one side and then on the other. After the body was thoroughly cleansed, it should be doused with nine "measures" of water, this should be done as follows: it should be placed in a standing position, on the ground, or upon straw, and the water should be poured over the head and it should run down over the entire body.

2. — The capacity of nine "measures" is about twenty four quarts, and it is not essential that it be poured out of one vessel, as two and even three vessels may be combined to make up that quantity, however, they should begin to pour from the second vessel before they had finished pouring the contents of the first vessel, also from the third vessel before they had finished with the second vessel, even when pouring all out of one vessel the

דיני המהרה וכו'

הפסיקו מהשניה, וגם אם מערה מכלי אחד, לא יפסוק הקילוח, ומתוך ד' כלים, אפילו שופכים בפעם אחת, אין מצטרפים.

ג. אח"כ מורפין ביצה בקליפתה עם יין ביחד, ומרחיצין בו ראשו, וצריכין להשניח שלא יקמץ המת אצבעות ידיו, ולאחר שטהרו את המת, לא יניחו אותו באותו מקום שטהרוהו, אלא ישכיבוהו כנגד הפתח, לפנים מן הבית. ואין מהפכין את הרף שטהרוהו עליו, כי יש סכנה בדבר.

ד. לא יגשק אדם את ילדיו שמתו, כי סכנה יש בדבר זה, ומכש"כ שלא יאחו בידו של מת, ויאמר שיליכוהו עמו. וכשמוציאים את המת מן הבית, יש ליוהר שלא יצא אדם ראשון, אך המתעסקים שצריכים לילך מן הבית ראשונים, כדי לנשואו, אין קפידא.

ה. מהדרין אחרי בנדי פשתן לבנים ונאים לתכריכין, אבל לא יהיו יקרים יותר מדאי, והחוטין שתופרים בהם, יהיו ג"כ של פשתן דוקא. ואין לעשות

flow of water should be uninterrupted, four vessels, however, cannot be combined to count as one, even if the water is poured out of them simultaneously

3 —The next thing to be done is to beat an egg in its shell with some wine, and to wash the head of the dead, care should be taken to see that the fingers of the dead man's hands should not be shut. After he was cleaned, he should not be allowed to remain in the place where he was cleaned, but he should be laid toward the door, inside of the house. The board upon which he had laid during the purification, should not be turned over, as there is danger therein.

4 —One should not kiss his children who had died, as there is danger therein, and he is particularly cautioned against grasping the hand of the dead and saying that he should take him along. When the dead is borne from the house they should be careful not to let any person go out before the body, however the attendants who are obliged to leave the house first in order to carry the body, need not be particular in that regard.

5. — To embellish the commandment, the burial garments should be prepared from fine white linen, but they should not be too costly, they should also be sewed with linen thread only, Neither a hem nor a knot of any kind should be made on a burial

דיני הטהרה וכו'

בתכריכין לא אימרא ולא שום קשר, הן בחוטין שתופרים בהם, הן בלבישה. קוברים האיש בטלית של צמר שיש בו ציצית, אך שפוסלים ציצה אחת, והיותר נכון, שכשמונה בקבר, אז יכניסו ציצה אחת בכנף הבנד בפנים. אם היה לו טלית נאה, ישתפלל בו בחייו אין ראוי להחליפו לאחר מותו, בטלית אחר שאינו נאה, כי נייחא ליה להאדם להקבר בטלית שהתפלל בו בחייו. כשמלבישים את המת יכוונו, שכשם שהם מלבישים את הנוף, כך תתלבש נשמתו במלבושים רוחנים בניע. ויזהרו שלא לשנות בלבישת המתים מן הנהוג. ואם שכחו להלביש את המת איזה דבר מבגדיו, יניחו אותו על הארון.

ו. מי שנפל מאליו ומת מיד, אם נפצע נופו ויצא ממנו דם, אין מטהרין אותו, אלא קוברים אותו בבגדיו ובמנעליו, רק למעלה מבגדיו כורכין אותו בסדין שקוראים סוכב, ונוהגים לחפור בקרקע שנפל שם, אם יש ים דם, וכן בקרוב

garment, neither with which it is sewed, nor when dressing therein.

The dead man should be wrapped in a woolen *Talith* in which there are fringes, one of which, however, should be made (פסול) unfit for religious use, but it would be more proper to put one fringe within the fold of a corner of the *Talith*, when the body is in the grave. If the deceased had a beautiful *Talith* in which he had prayed during his life, it is not proper to wrap him, at his death, in an inferior *Talith* instead, as it is agreeable for one to be interred with the *Talith* in which he had prayed during his life.

When dressing the dead, they should be intent upon the thought, that just as they are dressing his body so may his soul be decked in spiritual garments in the Garden of Eden. They should be careful not to change aught in the manner of dressing the dead from the prevailing custom.

If they had forgotten to put on one of the garments belonging to the dead, they should place it upon the coffin.

6—One who fell and died instantly, if his body was bruised and blood gushed from the wound, he should not be cleansed, but they should inter him with his garments and shoes, but above his garments they should wrap a sheet which is called

דיני המהרהר וכו'

לו, וקוברין עמו את כל העפר שיש בו דם, ודוקא בגדיו שהיה לבוש בהם קוברים עמו. אבל אם נטף מן הדם על שאר בגדים שאינו מלובש בהם, וכן אם הניחוחו על כרים וכסתות, ועדין הדם יוצא, אינם צריכים קבורה, אלא יכבסום היטב ער שלא ישאר בהם רושם דם, והמים ישפכו לתוך קברו, ואם לא יצא ממנו דם, פושטין בגדיו ומטהרין אותה ומלבישים אותו תכריכין כשאר מתים. וכן מי שנמבע במים, דינו כשאר מתים.

ז. אף אם יצא ממנו דם, אלא שכבר פסק, ופשטו את בגדיו, והי' אחי' איזה ימים, ואח"כ מת, ממהרין אותו, ועושים לו תכריכין, ואף שהוא מלוכלך מדם שיצא ממנו, אפ"ה מטהרין אותו, כי אין לחוש לדם שיצא ממנו בחייו, אלא לדם שיצא ממנו בשעת מיתו.

ח. הנהרג ע"י רוצחים, אף שלא יצא ממנו דם, קוברין אותו כמו שנמצא.

It is customary to dig the earth at the spot where the deceased fell if blood be upon or near it, and all that earth upon which there is blood should be buried with him. He should be interred in those garments only, which he wore at the time he fell, but if there were blood-stains on other garments in which he was not clad, likewise if he was placed upon pillows which were suffused with his blood, these do not require interment, but they should be thoroughly washed until not a vestige of blood remains, and the water should be poured into his grave. However if the one who fell and died did not bleed they should remove his garments and cleanse him, and dress him in burial garments, as is done to other dead. He who came to his death by drowning should also be treated as other dead.

7 — Even if blood flowed from his body but it had long ceased, and they undressed him, after which he revived and lived for a few days, on his death he should be cleansed and burial garments should be prepared for him, although he may be all stained in his blood, still he should be cleansed, for the blood that he had lost in his life time does not matter, as it is only of the blood that he loses at death that we are concerned.

8 — One who was assassinated, although he did not bleed, should be interred in the clothes that he wore at that time; Re-

דיני הטהרה וכי

ויולדת שמתה מחמת לידה, ישאלו לחכם. והנידון במלכות למות, גיב ישאלו לחכם.

ט. המת, בין אינו ישראל, בין ישראל, ותכריכיו, אסורים בהנאה. וכן נוי המת המחוברים בנפשו, כגון פאה נכרית (פאריק), וכן אם היה לו שן תותבת, יקבר עמו, אבל נוי שאינו מחובר לנפשו מותר בהנאה, וכן נוי שאינו בנפשו, כגון התכשיטין והבגדים, מותרים בכל ענין.

סא) דיני הוצאות המת והלויתו, וצדוק הדין.

- א. מת בעיר, כל בני העיר אסורים במלאכה ואם יש חברה בעיר, הממנים מתעסקים להמת, אלו שאינם צריכים להתעסק בו, מותרים במלאכה.
- ב. בכפר קטן, אם יש שם מת, אין שואלים בשלום זה לזה, ומכשיב

garding a woman who had died while giving birth to a child, the wise should be consulted, one should also consult them concerning one who had been executed by the authorities

9 —It is forbidden to enjoy of aught belonging to the dead, whether he be a Jew or a non-Jew, neither of his burial garments nor of the adornments that are close to his body such as his wig if it is plaited in his hair, also if he had an artificial tooth in his mouth, it should be buried with him, but of an adornment that is not close to his body one is permitted to enjoy, in any event it is permitted to enjoy of those adornments that are not as part of the body, such as ornaments and garments

LAWS PERTAINING TO THE REMOVAL OF THE DEAD

FROM THE HOUSE, ACCOMPANYING HIM TO THE GRAVE, AND CONCERNING THE BURIAL SERVICE

צדוק הדין.

1. — If there is a death in the city, all the inhabitants are forbidden to work, however if the city contains a Society whose purpose it is to appoint attendants for the dead, — those whose attention is not required are permitted to work

2.—If there is a death in a small village there should be no greeting between the inhabitants, this is more especially to be avoided on a burial ground if the dead be there where one should

דיני הוצאות המת וכו'

שאין שואלים בשלום בבית הקברות, כשיש שם מת, אפילו בעיר גדולה. אבל בביה"ק כשאין שם מת, שואלים ברחוק ד' אמות מן הקברים.

ג. כתיב "כי קבור תקברנו ביום ההוא, לא תלין וגו', מזה למדו רבותינו, שאסור להליץ את המת, אבל אם מלינו משום כבודו, להביא לו ארון ותכריכין, או שיבואו קרוביו, או ספרדים, מותר, ולא אסרה תורה אלא דרך בויו, וכן אם נמצא מת, ולא נודע בבירור מי הוא, מותר להלינו עד שיבואו עדים או אשתו להכירו.

ד. כל המתים הממחר להוציאם למנוחתם, הרי זה משובח, אבל באביו או באמו הממחר להוציאם, הרי זה מגונה, אא"כ היה ערב שבת או ערב יום טוב, או שהיו גשמים מזלפין על המטה.

ה. מתו ב' אנשים, זה שמת תחלה מוציאן אותו תחלה, ולאחר שקברו

not greet the other, even if it is in a large city, but when there is no dead person on the cemetery, one may greet the other, at a distance of four paces from the graves.

3.—It is written "His body shall not remain all night" etc. "but thou shalt in any wise bury him that day", hence have our Rabbins inferred that it is forbidden to let the body of the dead remain over night. However if he let the body remain over night for the sake of honoring the dead, as for instance to procure a coffin, and provide burial garments, or to await the arrival of relatives, or those who will deliver the funeral orations, — in this wise it is permitted, as the Torah forbade only that delay in interment that would tend to the degradation of the dead.

If a dead body was found and its identity is not clear, it is permitted to let it remain all night until those who can attest its identity can make their appearance, or until his wife can come to identify him.

4.—In as far as the dead are concerned one who hastens to have them brought to their rest, is praiseworthy, but when one's father or mother is dead, he who hastens to have them interred is contemptible, unless it was on the Eve of Sabbath or of a Holiday, or if the rain descended upon the bed.

5.—If two individuals had died, he who died first should be taken out first (for interment) however, after the interment of

דיני הוצאות המת וכו'

את הראשון, אין עומדין עליו בשורה, כדי שלא לעכב קבורת השני אם רוצה להלקי את הראשון מפני כבודו, אין מעכבין את השני בשביל זה, אלא קוברין אותו מיד.

ג. אם אחד ת"ח וא' ע"ה, מוציאין את הת"ח תחלה, אפילו אם הע"ה מת תחלה. איש ואשה, מוציאין את האשה תחלה, אפילו אם האיש מת תחלה, ז. כל המוריד דמעות על אדם כשר שמת, הקב"ה סופח ומניח בבית גנוז, ויש בזה זכות גדול, ילא ימותו בניו הקטנים.

ח. הרואה את המת ואין מלוה אותו, עובר הוא עבירה גדולה, ולפחות ילדו ארבע אמות, ואף מי שאינו יכול ללוח המת, מיטום איזה אונס, מ"מ מחויב לעמוד, כשהוא רואה נשאי המת עוברים לכניו, כי תמיד כשרואה האדם עוברים לפניו אנשים העסוקים במצוה, צריך לעמוד בפניהם.

the first deceased, those present at the interment, should not stand around the grave in a line, in order not to delay the burial of the second deceased, and if they desire to let the first deceased remain over night in order to honor him, they should not delay the burial of the second deceased on that account, but should inter him at once.

6 — If one of them was a Disciple of the Sages and the other an ignorant person, the former should be taken out, even if the latter had died first. If one of them is a man and the other a woman, the woman should be taken out first, even if the man had died first.

7 — If one sheds tears over the demise of a virtuous man, the Holy One, blessed be He, counts those tears and treasures them up in His secret recesses, and greatly does he merit of the Lord, for his children will not die when young

8 — He who beholds a funeral cortege and does not accompany it is guilty of a great transgression, he should accompany the dead at least for the length of four paces. Although he is prevented, by some accident, from accompanying the dead, he is nevertheless obliged to stand when he sees those who bear the dead pass by, for whenever a man sees a company of men, who are occupied in the performance of a commandment passing by, he should stand before them.

דיני הוצאות המת וכו'

ט. בזמן הזה מסתמא כל איש מישראל למד מקרא ומשנה, ולכן בשמת, מבטלן אפילו ת"ת, כדי ללות אותו, אך לאשה, או תנוק, נוהגים להקל, שלא לבטל תלמוד תורה בשביל הלויים, ותנוקות של בית רבן, לעולם אין מבטלן כלל.

י. צריכים להזהר מאד, לבל יתראו הנשים עם האנשים, כשהולכין לביה"ק, ומכש"כ בחזירתן, כי סכנה יש בדבר.

יא. כשמגיעים עם המת לכה"פ לערך שלשים אמות מן הקבר, יעמדו עמו כל ד' אמות כדי שיעמדו ו' פעמים, ובכל עמידה יהו מעט. וביום שא"א בו תחנון, איצ לעמוד.

יב. כשבאים לביה"ק, מי שלא ראה את הקברים שלשים יום צריך לברך אשר יצר אתכם בדין כו' ואחר כך אומרים אתה נבור כו' עד להחיות מתים.
יג. כשנסתם הקבר אומרים צדוק הדין, הצור תמים פעלו כו', ואחר כך

9.—In this age it is presumed that every Israelite had learned Scriptures and the Mishna, therefore if one dies, **even** the study of the Torah should be discontinued, in order to accompany him to his rest, however for the sake of a woman or child the law is not so strictly enforced, therefore one need not interrupt his study of the Torah in order to accomany them Children who attend the Jewish schools should at no time be compelled to interrupt their studies.

10 — On the way to the cemetery and also on returning therefrom, the men should keep aloof from the women, as the violation of this precaution is fraught with danger

11 — When those who accompany the dead have arrived at least within thirty paces from the grave, they should halt with the dead every four paces, thus they should halt seven times, and tarry awhile each time On a day when Supplications (תחנון) are not said they need not halt

12.—On reaching the burial ground, one who had not seen the graves for thirty days is required to pronounce the blessing אשר יצר אתכם בדין etc, then he should say אתה נבור etc. until להחיות מתים.

13.—When the grave is filled they should say הצור הדין הצור

דיני הוצאות המת וכו'

האבלים מתחיל, ואם אין שם אבל, הגדול שבהם מתחיל. ובימים שא"א תחנון, א"א צדוק הדין לכו א"א בע"ש לאחר הצות היום. וכן בערב יום טוב. אבל בערב ר"ח וערב ח וכה וערב פורים, אומרים גם לאחר הצות היום, ועל ת"ח אומרים גם בליג בעומר, ובימים שלאחר ר"ח סיון עד שבועות ובט"ב ובער"ה קודם הצות היום. בלילה א"א צדוק הדין ולא קדיש בביח"ק. על תינוק פחות משלשים יום, אין אומרים צדוק הדין.

סב) דיני הקבורה ובית הקברות.

א. קבורה האמורה בתורה, הוא שיננוז את גוף המת בקרקע ממש, ובהרבה מקומות נוהגין להניח את גוף המת בארון העשוי מנסרים, וכך קוברין אותו, ראי אפשר שלא יהיו נקבים בארון וסני בהכי, והיראים עושים נקבים בארון. ויש מקומות שקוברין בלא ארון, אלא מניחין אותו על הקרקע ממש, בלא

etc., these blessings should be begun by one of the mourners, but if no mourner be present, the blessings should be begun by the greatest of them, On the days that תחנון is not said צדוק הדין should not be said, nor should it be said on Friday afternoon, nor on the eve of a Festival, but on the eve of a New Moon, and on the eve of Hanukah, and on the eve of Purim, on these days it should be said even in the afternoon

If the deceased was a Disciple of the Sages it should be said even on ל"ג בעומר On the days after the New-Moon of Sivan until Pentecost, on the Ninth of Ab, and on the Eve of the New Year, it should be said before noon

In the night time neither צדוק הדין nor קדיש should be said at the cemetery, צדוק הדין should not be said for a deceased infant less than 30 days old.

LAWS CONCERNING THE INTERMENT, AND ALSO REGARDING THE GRAVES.

1.—The burial commanded in the Torah is the interment of the body of the dead in the very earth. However in many places it is customary to place the dead in a coffin made of boards and to inter him thus, and as it is not likely that there should not be an orifice in the coffin, it is a valid performance of the command-

דיני הקבורה

דף תחתיו, אלא מן הצדדים נותנים שני דפים, או שורות אבנים, ועל אלו נותנים עוד דף אחד, או שורה של אבנים, כדי שלא תפול העפר על נוף המת, שזהו בזיון לו. ויש מקומות עוד, שקוברין שאר מתים כך בלא ארון, ורק לכהנים ובכורים שהם חשובים עושין ארון, כשעושים ארון. יש לזוהר בשיוורי הנסרים, שלא לעשות מהם איזה תשמיש, ורק להסיק בהם תחת הכלי שמחממים את המים לטהרה. טובי לבב שהאבילו עניים על שולחנם, יש לעשות להם ארון מן השלחן, כמ"ש והלך לפניך צדקך.

ב. מניחין את נוף המת על נביו ופניו למעלה. כאדם יזהוה ישן, ומי שיש לו עפר מארץ ישראל, מפורז מהם קצת תחתיו וקצת עליו, ע"ש וכפר אדמתו עמו, והעיקר לתת על הברית קדש, וגם על פיו, ועל עיניו ועל כפיו.

ment The God-fearing bore holes in the coffin There are some localities where the dead is buried without a coffin, but is placed in the ground on the very earth without a board beneath him, only two boards being placed on each side of him, or in lieu of that two heaps of stones, above these another board is placed or a heap of stones to prevent the earth from crumbling down upon the body of the dead which would be degrading to him In other localities the dead are ordinarily interred in the bare ground without being placed in a coffin, but the *Cohenim* (כהנים) and the first-born are placed in coffins

One should be careful not to make use of the pieces remaining from the boards of which the coffin was made, they may be used as fuel wherewith to heat the water to be used for purification.

Those kind-hearted ones who had fed the poor at their table should be interred in a coffin made of the boards of that table, for it is said "And thy righteousness shall go before thee"

2 — The body of the dead is laid upon his back, with face upward, as one who is asleep He who has earth from the land of Israel, some of it should be spread underneath him, and some of it upon him, for it is said "and his land will atone for his people" (see Midrash Rabba. Deut. 32) It is most essential to place it on the holy covenant (Gen. 17, 10), also on his mouth eyes and hands.

דיני הקבורה

ג. אין עושים את הקברים סמוכים זה לזה, אא"כ היה הדופן המפסיק ביניהם, לפחות ששה אצבעות, ואם אפשר יש להחמיר, שיהיו ששה ספחים בין זה לזה, אבל האיש או האשה נקברים עם בנם ובתם, או עם בן או בת בנם ובתם. זה הכלל כל קמן שיטן עמו בחייו, נקבר עמו במותו, אבל בן גדול עם אביו, או בת גדולה עם אמה, אינם נקברים יחד, ואפילו בקטנים, דוקא לקבור שניהם בבית אחת, אבל אם כבר נקבר אחד, אסור לקבר אצלו את האחר.

ד. תינוק שמת, מלן אותו אצל קברו, וקוראים לו שם. וכן לתינוקת ניב צריכים לקרות לה שם.

ה. אין נותנים ב' ארנות זה על זה, אלא אם יש ביניהם עפר ששה ספחים.

ו. אין קוברים רשע אצל צדיק, שנאמר אל תאסוף עם חמאים נפשי, ואפילו רשע חמור אצל רשע קל אין קוברין. וכן אין קוברין צדיק ובשי"ב בינוני

The graves should not be made close to each other, unless they are separated by a partition of at least six fingers wide, and if possible it were best to be scrupulous about their being a space of six handbreadths between them. However a man or woman may be interred together with their son and daughter, or with the latter also their son or daughter. As a rule, a child who had slept with the deceased in life, may be interred with him at death, but an adult son should not be interred with his father, nor should an adult daughter be interred with her mother. Even the interment of children with their parents is only permitted when they are both interred at the same time, but if one had already been interred, it is forbidden to inter the other with him.

4. — If a male infant had died, he should be circumcised at his grave, and a name given him; a female infant should also be named.

5. — One coffin should not be placed upon another unless there are six handbreadths of earth between them.

6. — A wicked man should not be interred near a righteous man, for it is said, "Gather not my soul with sinners". One should not inter an extremely wicked man near one who was wicked but in a much lesser degree, nor should a righteous man

דיני הקבורה

י' כשר אצל חסיד מופלג. שנים שהיו שונאים זה לזה אין לקברם יחד.
 ז. יש להקפיד שלא ליקח מרא או הצינא מיד חבירו בשעת הקבורה,
 אלא זה מניחו וזה נוטלו, ולאחר שהניחו את המת בקבר, מהפכין את המטה
 ג"פ, וביום שא"א תחנק. איצ' לעשות זאת.

ח כשהורין משרה הקברות, תולשין עשבים ומשלכין אחר גום ואומרים
 זכור כי עפר אנחנו, ונס היא רמו לתחית המתים, שנאמר ויציצו מעיר כעשב
 הארץ, ויבולים לעשות כן אף בחוה"מ, ורוחצים ידיהם, ודוקא בכלי, ואין ליטול
 את הכלי מיד מי שרחץ, אלא זה מעמידו וזה נוטלו, ואח"כ יושבים ז' או ג"פ
 (לפי המנהג) ואומרים ויהי נועם כו', וגם כשנקבר המת ביום טוב ישב כף כמו
 בחול. ונוהגין להקפיד אם יכנוס אדם לבית קודם שרחץ ידיו וישב.

and more especially a man of ordinary piety be interred near a man who was celebrated for his piety. Two who were enemies should not be interred near each other.

7. — One should be particular not to take a pick or spade from the hand of his neighbor, at the interment, but one should lay it down and the other should take it up. After the deceased was placed in the grave, the "bed" should be overturned three times, this need not be done on a day when תחנק is not said.

8.—When they are about to return from the cemetery, they should pluck up some grass and throwing it over their shoulders should say, "he remembereth that we are dust" This custom is also typical of the resurrection of the dead, as it is written, "and they of the city shall flourish like the grass of the earth". This is also permitted during the intermediate days of a Festival, they should then wash their hands, —for this the use of a vessel is essential.— One should not take the vessel from the hands of one who had washed his hands, but the latter should put it down then the former should take it. This accomplished, they should sit down seven or three times (according to the custom of the place) and say ויהי נועם etc. Likewise if the interment took place on a holiday they should sit down in that manner the same as in the week days. It is usual for people to resent the the ill-ad-

דיני הקבורה

ט. אין מוליכין את המת מעיר שיש בה קברות לעיר אחרת, אלא מחזיר לארץ, או שמוליכין אותו למקום קברות אבותיו, וכן אם הוא צוה להוליכו ממקום למקום, מותר.

י. אסור לפתוח קבר לאחר שנפתח הגולל, דהיינו שכבר נתנו עפר על כסוי הארון, אבל כל זמן שלא נתנו עפר, מותר לפתוח את הארון משום איזה דבר, ואם נחמת איזה הכרח צריכין לפתוח את הקבר, או לפנות את המת מקברו ישאלו לרב טובהק.

יא. אם הפרו קבר, לא יניחוהו פתוח בלילה, כי יש סכנה בדבר, ואם אין יכולים לקבור את המת עד למחר ימלאו את הקבר בעפר.
יב. אסור לדרוך על נבי קברים, ומ"מ אם צריך לאיזה דבר ואין לו דרך אא"כ ידרוך על נבי קברים, מותר.

vised entry into their house, of a person (who had been with the dead) previous to having washed his hands and sat down

9 — The dead should not be conveyed (for burial) from a city where there is a cemetery to another city, excepting it be from an alien country to the Land of Israel, or if he is being conveyed to the burial ground of his fathers, likewise if he had commanded that his remains should be conveyed from one place to another, it is permitted.

10 — It is forbidden to open a grave after it was filled up with earth, that is after the earth was piled upon the cover of the coffin, but as long as the earth was not piled thereon, it is permitted to open the coffin, if there occasion for it.

If on account of a very urgent cause a grave is required to be opened or the body of the dead to be removed therefrom, an eminent Rabbi should previously be consulted.

11. — A grave that was dug should not be left open over night, as it is a dangerous practice, and if the dead could not be interred until the following day, the grave should be filled up with earth.

12. — It is forbidden to tread upon graves, nevertheless if one has occasion to visit a certain grave, and he has no other way

דיני הקבורה

יג. לא ילך בבהיק או בתוך ד' אמות של מת, וכן בכל החדר שהמת הוא שם, כשתפילין בראשו או ציצית בבגדו, ואם הם מכוסים מותר. וכן לא תפולל שם, אבל מותר לאמר מזמורי תהלים לכבוד המת.

יד. בשדה הקברות לא יאכל ולא ישתה, ולא יפנה שם, ולא ילקוט ממנו עשבים, אבל אילנות הנמועים בשדה הקברות ואינן על הקברים, מותר ללקט פירותיהן.

טו. יש מקומות נוהגים שאין מעמידין מצבה עד לאחר י"ב חדש, ויש מקומות שאין מדרקין בזה

טז. הרוצים לקנות ולהזמין מקום קברות, קודם גמר הקניה, ימנו חברה קדישה, ואנשי הח"ק יקבעו צום ע"ע ביום ב' או ה' ויבקשו רחמים, כדאיתא (בסנהדרין מ"ד ב') לעולם יקדים אדם תפלה לצרה. ואחר גמר הקנין, כשרוצים

of reaching it except by treading upon graves, he is permitted to do so.

13 — One should not visit a cemetery, nor go within four paces of the dead, nor in that entire room where the dead is lying, when wearing the Phylacteries upon his head or the sacred fringes upon his garment. However if they are covered, he is permitted to wear them, One should not pray in the aforementioned places, but he is permitted to say the Psalms, as he honors the dead thereby

14.—On the burial grounds one should neither eat nor drink nor should one dedicate there, neither should he gather the herbage that grows there. However it is permitted to pick the fruits from trees, which, although planted on the burial ground, do not grow over the graves.

15 —It is the custom in some places not to erect a tombstone for any one before twelve months after his demise, but there are other places where the people are not scrupulous in that regard

16 — Those who contemplate acquiring ground for the purpose of burial, should, previous to sealing the contract, appoint a חברה קדישא, the members of which should agree to fast on a certain day, either on a Monday or Thursday, at which time they should intercede for mercy in conformity with the maxim of the

דיני הקבורה

לנדור מקום הקברות ולעשותו בזה שדה קברות קבוע, יתאספו לכה"פ עשרה אנשים ויקיפו ז' פעמים כל המקום ההוא, ובכל הקפה יתחילו מקן דרומית מזרחית, ויאמרו תהלים מזמור ק"ב, ואח"כ בדרך הליכה יאמרו ויהי נועם, ובקן מזרחית צפונית יאמרו תהלים ק"ג, ואח"כ ויהי נועם בדרך הליכה, ובקן צפונית מערבית יאמרו תהלים ק"ד, ואח"כ ויהי נועם בדרך הליכה, ובקן מערבית דרומית יאמרו בישעיה מ"ב המתתיל שירו לה' שיר חדש, ואח"כ ויהי נועם בדרך הליכה ובנמר הקפה ראשונה יאמרו א"ב"ג ית"צ, ובנמר הקפה שניה יאמרו קרע שט"ג, ובנמר הקפה שלישית יאמרו נגיד יב"ש, ובנמר הקפה רביעית יאמרו בט"ר צת"ג, ובנמר הקפה חמישית יאמרו חק"ב טנ"ע, ובנמר הקפה ששית יאמרו יג"ל פז"ק, ובנמר הקפה שביעית יאמרו שק"ו צי"ת בש"כ מל"ו, וכשיתחילו

Sages (Sanhedrin 44, 2) "One should ever forestall a disaster by praying that it be averted"

After having acquired the ground, before having it fenced around and properly arranged for a permanent burial ground, they should gather a religious quorum of ten men, and should go around that entire ground, seven times, beginning each circuit from the south-east corner. At that corner they should recite Psalm 102, then, as they walk, they should say ויהי נועם etc. At the north-eastern corner they should pause and recite Psalm 103, then, as they walk, they should say ויהי נועם. At the north-western corner they should recite Psalm 104, then ויהי נועם while walking. At the south-western corner they should say שירו לה' שיר חדש etc. of Isaiah, chap 42, and while walking, say ויהי נועם. Upon ending the first circuit, they should say אנא בכה גדולת ימיך; ותתיר צרורה קבל. Upon ending the second circuit they should say רנת עמך שנבנו טהרנו נורא. Upon ending the third circuit they should say גא נבור דורשי יהודך כבבת שמרם. Upon ending the fourth circuit they should say ברכם טהרם רחמם צדקתך תמיד נמלם. Upon ending the fifth circuit they should say חסן קדש ברוב טובך נהל. Upon ending the sixth circuit they should say יחיד נאה ערתך. Upon ending the seventh circuit they should say לעמך פנה זוכרי קדושתך. Upon ending the seventh circuit they should say ברוך שם כבוד also שאתחנו קבל ושמע צעקתנו יודע תעלומות יודע מלכותו לעולם ועד.

דיני הקבורה

לעשות מחיצות לא יתחילו מרוח צפונית, וגם לא יתחילו לקבור ברוח צפונית, גם לא יתחילו מכהן (ש"ח מערכת אבלות).

סג) דיני הקבורה ביום טוב.

א. מת ביום הראשון של יום טוב לא יתעסקו בו ישראל, ואם אפשר שהאינו יהודי יעשה את הקבר ויחתכו את הרפין של עץ, או יעשו ארץ וגם יתפרו את התכריכין אם צריכים, או מותר לישראל להלבישו ולתמם מים ולמהרו ולהציאו ולשמו בקבר, והכסוי בעפר יעשו ג"כ ע"י אינו יהודי. ואם אפשר, יש להזהר למהרו בלא בנה, שלא יבואו לידי סחיטה. אכן אם הוא מת ביום טוב ראשון ויכולין להשהותו עד למחר ולא יסרית, יותר טוב להשהותו עד יום השני של י"ט.

ב. ביום שני של יום טוב ואפילו של ר"ה אם אפשר לעשות בלי שיהו

When partitioning the grounds they should not begin from the north side, nor should they begin interment from that side, nor should a *Cohen* be the first one to be interred

LAWS CONCERNING AN INTERMENT

ON A FESTIVAL

1. — On the first day of a Festival an Israelite should not prepare the dead for burial, but if it is possible that a non-Jew should dig the grave and cut the boards, or make a coffin, and also sew the burial garments if necessary, an Israelite is then permitted to cress the body, also to warm water and purify the body, also to carry it out and place it in the grave, however the covering with earth should also be done by a non-Jew. If it is possible care should be taken to purify the dead without the use of a garment, in order that they come not to violate the law by wringing the water out of the garment, however if one had died on the first day of a festival and it is possible to keep the body until the following day without it emanating a putrefactive smell it is far preferable to let it remain until the second day of a festival.

2.—On the second day of a Festival, even of Rosh-Hashana, if it is possible to have all the work aforementioned done by a

דיני הקבורה ביום

עיי א"י דברים הנזכרים לעיל יעשו עיי א"י ושאר הרברים יעשו ישראלים. כמ שכתוב לעיל, ויכולים למהרו גם עיי בגדים וסדינים, רק שיהיו שלא יעשו סחיטה בידים, ואם א"א עיי א"י יתעסקו בו ישראל לכל מה שצריך, כדרכם בחול, כי יום שני לנבי מת כחול שוניהו רבנן. ואם אפשר למצוא תכריכין תפורים, יותר טוב שלא יצטרכו לתפור. והא דמותיים להתעסק בו, דוקא כשרוצין לקברו בו ביום, אבל אם אין רוצים לקברו בו ביום, אין עושים לו שום דבר, ואפילו בטלטול אסור.

ג. אסור לקצוב ביום טוב דמי המקח של התכריכין, אם לא כשא"א באופן אחר. והקברנים אסורים ליקח שכר קברנות ביום טוב, ואם אינם רוצים לעשות בחנם, יתנו להם שכרם, והם עתידין ליתן את הדין. והחברה קדושה לא יקחו מעות, רק משכנות בלי קציצת דמים.

non-Jew without it occasioning any delay, a non-Jew should attend to it, while all the other preparations as before mentioned can be made by an Israelite. It is also permitted to use garments and sheets in making the purification, however care should be taken not to wring the water out with the hands. If it is impossible to have the aforementioned work done by a non-Jew, an Israelite is permitted to make all the preparations for the burial, as if it were a week-day, inasmuch as the Rabbins have likened the second day of a Festival to a week-day in all that pertains to preparing the dead for burial. However if it is possible to obtain ready made burial garments, it is preferable, in order to avoid the necessity of sewing same. It is permissible to attend to all matters relating to the dead only if it is desired to inter him on that day, but if it is not desired to inter him the same day, it is forbidden to make the slightest preparation for his burial. It is even forbidden to handle the body.

3. — On a Festival it is forbidden to stipulate the price of burial-garments, unless it is impossible to obtain them otherwise. Grave-diggers are forbidden to take any remuneration for their work on a Festival, but if they refuse to work gratis, they should be paid, but they are destined to render future judgment therefore. The חברה קדישא should not take any money, but they can accept pledges without stipulating any amount.

דיני הקבורה ביו"ט

ד. במקום שאין שם קברות ישראל, אף שיכולים לקבור שם זה המת, מ"ט מותר להוליכו ביום טוב ראשון ע"י אינו יהודי, ובי"ט שני גם ע"י ישראל, לקברו בקברות ישראל, אבל אם לא יקברוהו היום, אסור לישראל להוליכו ביו"ט לקברו לאחר יו"ט.

ה. מלוי המת ביום טוב ראשון אסורים לילך חוץ לתחום, אבל ביום טוב שני מותר ללות חוץ לתחום, ומותרים נ"כ לחזור לביתם ב"ו ביום, אבל אסור לרכוב על נבי בהמה, כדי ללות המת ביום טוב, אפילו ביום טוב שני ואפילו האבלים. אבל הקברנים אם אי אפשר להם לילך ברנל הם, מותרים לרכוב ביום טוב ב', ומ"ט לא ירכבו בתוך העיר.

ו. אם מקברים מת ביו"ט, משכימם עשרה בני אדם וקוברים אותו בשעה שהחזן אומר פיוטים, ואם הוא אדם חשוב, שרבים צריכין ללותו, קוברים

4 — Where there is no Jewish burial-ground, although there is a place where that dead person may be interred, it is nevertheless permitted to convey him, —on the first day of a Festival,— through a non-Jew, and on the second day of a Festival, even through a Jew, to a place where he can be interred on a Jewish burial ground, but if it is not intended to inter him on that day, an Israelite is forbidden to convey the body on a Festival for the purpose of having it interred after the Festival.

5 — On the first day of a Festival those who accompany the dead are forbidden to go outside of the city limits, but on the second day of a festival those who accompany the dead are permitted to go even outside of the city limits, they may also return to their homes on the same day. However riding on a beast in order to accompany the dead is forbidden on a Festival, even on the second day of a Festival and even by the mourners. However the grave-diggers are permitted to ride on the second day of a Festival, if it is impossible for them to walk, nevertheless they should not ride in the city.

6 — If one is to be interred on a Festival, ten men should gather at an early hour and inter him whilst the Cantor is reciting the (פיוטים) Festival Hymns, but if the deceased be an eminent man and it is requisite that he be accompanied by a multitude, he should be interred after the prayers are over, before the meal

דיני הקבורה ביו"ט

אותו לאחר התפלה קודם האכילה ואם אי אפשר להכין כל צרכי הקבורה עד הזמן ההוא, קוברין אותו לאחר האכילה.

ג. ילד בן שלשים יום דינו כשאר מת, אך אם הוא זכר ומחמת איזה סבה לא נמול עדיין, אז אע"פ ראשתהי, אין קוברין אותו ביום טוב ראשון, משום שצרכים להסיר ערלתו, ואין לעשות זאת על ידי אינו יהודי, אלא משהינן ליה עד יום טוב ב', ובי"ט ב' מסירין ערלתו וקוברים אותו.

ח. ילד קודם שלשים יום שמת, אי לא אשתהי אין קוברים אותו ביו"ט א' אפילו ע"י אינו יהודי, ומשהינן ליה עד יו"ט ב' וקוברים אותו ע"י א"י ולא ע"י ישראל, ואי אשתהי קוברים אותו ביום טוב ראשון ע"י א"י, ואם מת ביו"ט ב', קוברים אותו ע"י א"י בו ביום, ולא ע"י ישראל, אם הוא זכר ועדיין לא נמול אפילו אשתהי אין קוברים אותו אפילו ביו"ט ב' ע"י א"י, אלא משהינן ליה עד לאחר יו"ט, ומסירין ערלתו וקוברים אותו.

has been partaken of, but if it is impossible to make all the necessary preparations for the burial until then, he should be interred after the meal had been partaken of

7 — Relative to a dead child of 30 days the same laws apply as to any other dead person, but if it is a male child whose circumcision had, by some accident, been prevented, he should not be interred on the first day of a Festival, even if the body is decaying, for the reason that it is necessary to remove his foreskin, which should not be done by a non-Jew, the body should therefore lay until the 2nd day of a Festival, when his foreskin should be removed and he should be interred.

8. — A child who had died before 30 days should not be interred on the first day of a Festival even by a non-Jew, but he should be kept until the 2nd day of the Festival when he should be interred by a non-Jew but not by an Israelite, the foregoing is only applicable if the body is not decaying, but if it did become putrescent, he should be interred by a non-Jew, on the first day of the Festival. If the child had died on the 2nd day of the Festival, he should be interred that very day, by a non-Jew but not by an Israelite, but if it is a male child yet uncircumcised, he should not be interred even on the 2nd day of the Festival by

דיני הקבורה ביו"ט

ט. בשבת וביוה"כ לא יתעסקו במת כלל אפילו ע"י אי.
 י. בחוה"מ אין להוציא את המת לבית הקברות, עד שהקבר מתוקן, שלא יצטרכו להעמיד את המטה.

סד) דיני המאבד עצמו לדעת, ושאר רשע שמת.

א. המאבד עצמו לדעת, הוא רשע שאין למעלה הימנו, שנאמר ואך את רמכם לנפשותיכם אדרוש, ובשביל יחיד נברא העולם, וכל המאבד נפש אחת מאבד עולם מלא, ולכן לא קורעין ולא מתאבלין עליו, ואין מספידים אותו, אבל מטהרין אותו ומלבישין אותו תכריכין וקוברין אותו, ולענין אמירת קדיש עליו, ישאלו לחכם.

ב. אם נמצא אחד הרגו, כל שאפשר לחלות שאחר עשה לו זאת, לא תלין ביה.

a non-Jew, but he should be kept until after the Festival when his foreskin should be removed and he should be interred.

9 — On Sabbaths and the Day of Atonement none should be occupied in attending to the dead, even through the agency of a non-Jew

10 — On intermediate days of Festivals the dead should not be removed and conveyed to the cemetery before the grave was made ready, so that it should not be necessary to let the "bed" remain standing.

LAWS CONCERNING A SUICIDE AND OF THE WICKED WHO HAD DIED

1 — There is none more wicked than he who has committed suicide, for it is said "And surely your blood of your lives will I require" It is also for the sake of Man as a unit that the world was created, thus he who destroys one soul is as if he destroyed the entire universe, therefore none should rend their garment nor mourn for him who had destroyed himself, nor should a funeral oration be pronounced for him. However he should be purified, robed in burial garments and interred, and as to the saying of *Kaddish* for him the wise should be consulted

דיני המאבד עצמו וכי

ג. קטן המאבד עצמו, חשיב שלא לרעת, וכן גדול, אם נראה שעשה הדבר מחמת שנעץ, או שהיה מתירא מעניים קשים, הרי הוא כשאר מת.

ד. האנשים שפרקו עול המצות מגליהם והם כבני חורים לעצמן, וכן המומרים והמוסרים והאפיקורסים, כל אלו אין אוננים ואין מתאבלין עליהם.

ה. אם נהרג בין בדיני דמלכותא, בין בענין אחר, אפילו היה מומר, אוננן ומתאבלין עליו, דכיון שלא מת כדרך כל הארץ, הוי ליה כפרה.

ו. מי שהיה רגיל לעשות עבירה, אפילו רק לתיאבון ומת, אם לא התודה קודם מותו, אין מתאבלין עליו, אבל אם התודה, מתאבלין עליו, אפילו היה נגב או נולד.

2 — When one was found who had been killed, inasmuch as it is possible, the killing should be ascribed as the deed of another and not as his own deed.

3 — If a child had destroyed himself, it is considered that he had done the deed unwittingly. If a grown person had killed himself and it is apparent that the act was prompted by madness or through fear of excruciating tortures, he should be treated as an ordinary deceased.

4. — Those who have cast off the yoke of the commandments and have led libertine lives, also those who were renegades, informers and atheists should not be mourned for as אונן (immediately after their demise) nor should a period of mourning be observed for them.

5. — One who had been executed whether by the sentence of the Government, or otherwise, even if he had been a renegade, should be mourned for as אונן and a period of mourning should be kept for him, for inasmuch as he had suffered an unnatural death, it is an expiation of his sins.

6. — One who was an inveterate sinner, even if the transgressions he committed were the results of his passions, still if he died without confession, he should not be mourned for, but if he had confessed he should be mourned for, even if he had been a thief or robber.

דיני המאבד עצמו וכו'

ז. קטן בן שנה או שנתיים, שהסיר עם אביו או עם אמו, ומת, אין מתאבלין עליו.

(סה) דיני מומאות כהן.

א. הכהן מוזהר שלא ליטמא למת, ואפילו שזדיין לא נתקשרו אבריו בגידין השיב מת, (אך אם הפילה תוך מ' יום, לא חשיב אלא כמיא) ולא דוקא למת שלם, אלא אפילו לדברים שנברשים ממנו, כמו דם וכדומה וכן אסור ליטמא לאבר שנפרש מן החי, אם יש עליו בשר כ"כ, שאם היה מחובר, היה ראוי להעלות ארוכה, ואבילו לאבר של עצמו, אסור לו ליטמא ואסור לכהן לכנס לאהל שיש שם גוסס, ואע"כ י שהנוכס אינו מטמא, מ"מ עובר הכהן על לא יחלל, שהוא מוזהר לזמור כהונתו שלא יתחלל, ושמה ימות זה תיכף.

7. — A child of a year or two who had been converted with his father or mother, and had died, should not be mourned for

LAWS CONCERNING THE DEFILEMENT OF A כהן

1 — The כהן is warned against defiling himself by contact with the dead. In the category of the dead whose contact he must avoid is also an abortive whose limbs are yet undeveloped (however if the abortion occurred within forty days from conception, it is considered as no more than a fluid). The contact that defiles, need not necessarily be with the dead body in its entirety, for there is pollution even in the touch of that which is separated therefrom such as its blood and the like.

The כהן is likewise forbidden to defile himself by contact with the severed limb of a living person if there is so much flesh thereon, that it were proper to have it healed if it were connected to the body, even if that be his own limb, he is forbidden to defile himself therewith.

A כהן is forbidden to enter the house of a moribund, although that in itself does not defile him, he nevertheless violates the commandment "Neither shall he profane", for he was admonished to preserve his priesthood in purity, and here he exposes it to profanation by the death possibly occurring at any instant.

דיני טומאות כהן

ב. אסור לכהן לכנוס תחת אהל שיש מת תחתיו אפילו הוא אהל גדול הרבה, ואפילו יש שני חדרים אשר בחדר אחד יש מת, ויש בכותל המפסיק חלל שיש בו טפח על טפח, אסור לכהן לכנוס גם לחדר השני, וכן אם אצל החדר השני יש עוד חדר שלישי, ובכותל שביניהם יש ג"כ חלל טפח על טפח, אסור לכהן לכנוס גם להחדר השלישי, וכן לעולם, ואם החלל עשוי לאורה, אפילו הוא קטן מאד, מביא את הטומאה

ג. אם נגות הבתים בולטים לחוץ ברוחב טפח והבתים סמוכים זה לזה, אם יש מת באחד מהם, הולכת הטומאה דרך פתח או חלון, תחת האהל מן הגנין שבולטין לחוץ, ונכנסת גם לתוך הבתים האחרים דרך חלון או כתח כתוח, ואסור לכהן לכנוס גם לתוך הבתים האחרים, ואפילו הנגים אינם שוים, אלא זה למעלה מזה, ואפילו הגג שהטומאה שם בבית, הוא גבוה הרבה מן הגג השני.

2. — A כהן is forbidden to enter into a house if a dead body lies underneath it, even if the house is large, and even if there are two rooms in one of which the dead body is lying, and there is a wall that separates them but there is a hollow space in that wall the size of a square handbreadth, the *Cohen* is forbidden to enter into the adjoining room, and even if there is a third room, but the wall separating it contains an aperture as large as a square handbreadth, the כהן is forbidden to enter the third room also, and thus ad-infinitum. If the aperture was made to admit light even if it is very small, it still transmits the uncleanness

3 — Houses which are close together, whose roofs project for the space of a handbreadth, are conductors of the pollution of the dead body, which may lie in any of them, by means of the window or door of that house, which makes it accessible to the other houses through their open windows or doors, all counting as one by the roofs which project over them all, the כהן is therefore forbidden to enter into any of the other houses, even if the roofs are not even but one is above the other, even if the roof of the house containing the uncleanness is much higher than the other roofs, or vice-versa, so long as there is no intervention between them, the uncleanness spreads from one house to another but if there is a barrier between them, be it ever so slight, the uncleanness goes no further

דיני טומאות כהן

או בהיפך, אם אין הכסס ביניהם, הולכת הטומאה מבית לבית, אבל אם יש הפסק ביניהם, אפילו כל שהוא, שוב אינה הולכת הטומאה. וכן כשיש קורה מונחת על רוחב המבוי, כמו שעושים לעירוב, והיא רחבה טפח, והנגנן מאהילין עליה טפח מכאן וטפח מכאן, אי"כ באה הטומאה מן תחת הנג אל תחת הקורה והיא מביאה את הטומאה אל תחת הבית, שמצד השני, ומתפשטת בכל מקום שיש אהל טפח, עד המקום שיש הפסק.

ד. הלכה למשה מסיני היא, שהפתח אשר עתידים להוציא דרך שם את המת מן האהל אשר הוא שם, שעי' הוצאה זאת תטהר האהל, אע"פ שהכתח הזה הוא סתום, מ"מ נידון כאלו היה פתוח, ולכן אסור לכהן שיעמוד שם תחת המשקוף אע"פ שיהרלת נעולה מבפנים, וכן אם יש שם נג בולט טפח, נגד הפתח, מביא את הטומאה לכל מקום שאפשר, כאלו היה הפתח פתוח. אך אם נפתח מצד אחר, פתח או חלק שהוא ד' טפחים על ד"ט, או לא נחישב הפתח הסתום כאלו היה פתוח, ומותר לכהן לעמוד שם, אם אין הטומאה יכולה להגיע אליו דרך הפתח או החלק הפתוח.

Likewise if a beam lies across an entry, (as it is often arranged for an עירוב *Erouv* (see *Eroubin*), which is a handbreadth wide, and is covered by the roofs, which project above it, a handbreadth from each side, the uncleanness is transmitted from below the roof and the beam, and penetrates to the house on the opposite side, it also spreads in every direction where there is a handbreadth of a house until it is stopped by some barrier

4 — It is a law promulgated by Moses on Mount Sinai that the door through which the dead will be taken from the house, inasmuch as the carrying him out of the house makes that house again clean, that door should be considered as open even when closed, and a כהן is forbidden to stand there under the lintel even if the door is locked from within. Likewise if there was a roof above it which projected a handbreadth over the door, it communicates to every place possible as if the door was open, but if there was an open door or window of four square handbreadths the closed door is not considered as open and a כהן is permitted to stand there providing the uncleanness does not reach him by the way of the open door or window.

דיני טומאות כהן

ה כהן שהוא בחדר שהדלתות והחלונות סגורים, באופן שאין בפתח פתוח מפתח, ובחלקו אין בו אפילו נקב קטן, ושמע שיש מת בחדר השני, באופן שאם יפתח הפתח, או החלק, תהא מקום לטומאה שתבוא עליו, אסור לפתוח, אלא ישאר שם כמו שהוא, עד שיוציאו את המת.

ו. אפילו כשאין המת או הקבר תחת שום אהל, גם כן אסור לכהן לקרב בתוך ד"א של מת או של קבר, ודוקא כשהמת מונח במקום קביעותו, אבל בשעת הלוייה ואף בעת המעמדות, אין זה קביעות ואין צריכין להרחיק כי אם ארבעה טפחים.

ז. כהן שהוא ישן באהל שיש בו מת, או באהל שהטומאה נכנסת בו, ואי אפשר לסגור בעדו למנוע את הטומאה, צריכין להקיצו שילך משם, ואם הוא שוכב ערום, אין להניד לו, אלא יקראו לו סתם שיצא. בכדי שילביש את עצמו תחלה, דגדול כבוד הבריות, ומי"ט לאחר שנודע לו מן הטומאה, אסור לשהות שמה עד שילביש את עצמו, אלא צריך לצאת מיד.

5 A כהן who is in a room where the door and windows are shut in such a manner that there is not an opening in the door, even the space of a handbreadth, nor even a small aperture in the window, if he hears that there is a dead body lying in another room which is situated so that the opening of a door or window will cause the uncleanness to reach him, it is forbidden to open them, but he should remain where he is until the dead will be taken out.

6 — The כהן is forbidden to approach within four paces of a dead body, even if it is neither in a house, nor in a grave, that is only if the body lies in a permanent place, however if it lies in a temporary place, that is during the funeral procession, or during the halts that are made at the cemetery, the כהן need not keep aloof more than three hand-breadths.

7. — A כהן who is asleep in a house containing a dead body, or in a house to which the uncleanness of the dead penetrates, and it is impossible to shut it in order to prevent the access of uncleanness, must be awakened so that he should go out, but if he is undressed, he should not be apprised of the uncleanness, but merely told to go out, so that he may first dress himself, for 'great is the honor due to mankind', nevertheless, having be-

דיני מומאות כהן

ח. מותר הכהן ליטמא לקרובים, ומצוה לו לטמא להם. ואלו הן הקרובים: אשתו הראוי לו (שאינה פסולה לו) אביו ואמו, בנו ובתו, ואחיו ואחותו מאביו, אם חיו שלשים יום, אבל לספק נפלים אינו מטמא. ואינו מטמא לאחותו שנתקרשה לאיש, י"א הא דמותר ומצוה ליטמא לקרובים, דוקא לצורך קבורה, או להביא לו ארון ותכריכין וכדומה, ולכן בשבת שא"א לקברו בו ביום, אסור לטמאות לו אפילו כדי לשמרו, ונכון להחמיר כן, מיהו לצרכי קבורה, ודאי מצוה ליטמא להם, ואפילו יש ח"ק המתעסקים, והוא אינו מתעסק כלל, מותר לו להיות שם בבית, שמא יצטרכו איזה דבר. ואינו מטמא לקרובים, אלא עד שיסתום הגולל

come aware of the uncleanness, he is forbidden to stay there until he will dress himself, but must go out at once

8—A כהן is permitted the contact of the following relatives for whom he may become defiled, as their contact is even mandatory upon him his wife which he mightfully espoused (not one of those whom a כהן is forbidden to marry), his father and mother, son and daughter, brother and sister from the father's side, if they had lived thirty days, but to a possible abortion he should not defile himself, nor should he defile himself to his married sister

There are some of the opinion that the כהן is granted permission to defile himself by contact with relatives only for the sake of the exigencies of burial, or for the bringing of a coffin, burial garments, and the like, and that consequently on the Sabbath when interment is impossible on that day, he is forbidden to defile himself even for the sake of guarding him, It is proper to be thus scrupulous in accordance with that opinion, however for all things necessary for burial, it is positively mandatory upon him to defile himself for their sake

Even if all the burial preparations are made by the חברה קדישא and he does not attend to it at all, he is yet permitted to be in the room, for perchance he will be required to supply something that they may need

The כהן can defile himself by contact with relatives only until the grave is covered.

דיני טומאות כהן

ט. כל מי שאין מתאבלין עליו, איי הכהן מיטמא לו, ולכן אינו מיטמא למי שהאביר עצמו לדעת, או למי שפירש מדרכי ישראל, וכן אין הכהן מיטמא לקרוב, אלא כשהוא שלם, ולא כשהוא חסר, ויש מחמירים, שלא יטמא הכהן למי שנהרג.

י. הכהנים הגדולים מזהירים שלא ליטמא את הקטנים בירים לשום טומאת מת, אבל אם הקטן מיטמא מעצמו אין צריכין להפרישו, בדיא בקטן שלא הגיע לחנוך, אבל אם הגיע לחנוך, יש להפרישו, ואשת כהן מעוברת מותרת ליכנס באהל המת.

יא. כשהכהן הוא חולה שאינו יכול לצאת מביתו, החובה על קרובי המת להוציא את המת, כדי שלא יבא החולה לידי איסור ראורייתא, אבל אם הוא בריא לא, ואם המת הוא נפל, חובה על חקרובים להוציאו, אפילו הכהן הוא הוא בריא, ואפילו בשבת חובה עליהם להוציאו ע"י אינו יהודי.

9 — The כהן is not permitted to defile himself to any for whom it is forbidden to mourn, such as to one who had committed suicide, or to one who had segregated himself from the ways of Israel, nor should a כהן defile himself by the contact of a relative who lacked any of his limbs, and there are some, who by a rigid interpretation of the law prohibit a כהן to defile himself by contact with one who was killed

10 — The elder כהנים are warned against deliberately defiling the young כהנים by putting them in contact with a dead body, but if the child defiled himself, it is not obligatory upon them to remove him from the contact, this, however, is only applicable to a child who did not yet arrive at the age proper for training in the commandments, but if he did arrive at the age of training he should be removed from defilement.

The wife of a כהן though in pregnancy, is permitted to enter into the house of the dead

11 — If the כהן is sick and unable to leave the house, it is incumbent upon the relatives of the dead, to take the body out in order that they shall not cause the invalid to transgress a prohibition of the Torah, but if he is well, it is not incumbent upon them to do so. However if the dead is an abortive, it is obliga-

(ס) דיני על מי חייב להתאבל

א. אלה המה הקרובים שחייבים להתאבל עליהם: אביו ואמו בנו ובתו אחיו ואחותו בן שהאחזה היא מן האב, בן מן האם, ואפילו היתה אחותו נשואה לאיש. האיש על אשתו והאשה על בעלה, בכל אלו חייב לנהוג אבילות כל שבעה אבל שאר קרובים נהגין קצת אבילות בעצמן שבע הראשונה עד אחר השבת, שאין רוחצין בחמין ואין משנן קצת בנדיהם. כמו בשאר שבת, ואין כל הקרובים שוין בזה, אם היו שני בשני, או בן בנה או בן בתו לובש כל בני שבת, חוץ מבגד העליון, ועל חמיו וחמותו, או אבי אביו ואבי אמו, וכן האשה על חמיו וחמותה, ואבי אביה, או אבי אמה, אינן מחליפים רק הבגדים הסמוכים לגוף, וכן המנהג אפילו באבלים אלו שלא לילך לבית המרחץ ולא לחוף את הראש

tory upon the relatives to take him out, even if the כהן is well, and even on the Sabbath, through a non-Jew

LAWS CONCERNING THOSE FOR WHOM IT IS ONE'S DUTY TO MOURN

1 —The following are the relatives for whom one is obliged to mourn a father, mother, son, daughter, brother and sister, whether from the father's or mother's side, even for a married sister, a husband for his wife, a wife for her husband, for the foregoing, mourning must be kept the entire seven days, for other relatives, however, it is the custom to keep only partial mourning, during the first week of the death until after the Sabbath, thus they do not bathe in warm water nor do they change all their clothes for that Sabbath as on other Sabbaths, yet there are degrees in mourning relative to the closeness of relationship, thus for the demise of a second cousin, or a grand-son, whether descended from a son or daughter, one should manifest his grief by not donning his outer Sabbath garments for the Sabbath, however, he is permitted to change his under garments.

For a father-in-law, or a mother-in-law, or for one's grandfather, whether from his father's or mother's side, he must manifest his sorrow by not changing his garments, with the exception of those near the skin. Even those who mourn for the above should observe the custom not to go bathing, nor to comb their hair,

דין על מי חייב להתאבל

גם אין לאכול חוץ לביתו. לא בסעודת מצוה ולא בסעודת מריעים עד אחר שבת הראשונה.

ב. תינוק שמת בתוך ל' יום, ואפילו ביום שלשים, ואפילו גדלו שערו וצפרניו אין קורעין עליו, ואין אוננין עליו, ואין מתאבלין עליו, משום דהוי ספק נפל, ואם מת לאחר שלשים, ואפילו ביום שלשים ואחה, קודם השעה שנוגד בו, קורעין עליו ואוננין עליו ומתאבקין עליו א"כ נודע בבירור שהוא רק בן שמונה חדשים (דלאו בר קימא הוא) ואם ידוע בבירור שהוא בן ט' חדשים, כגון בעל ופירש ונוגד חי לתשעה חדשים נמורים, אפילו מת ביום שנוגד בו קורעין עליו ואוננין עליו ומתאבלין עליו.

ג. תאומים שמת א' מהם תוך ל' והשני חי לאחר ל', ישאל לחכם, אם

nor to eat outside of their house, neither at a feast of the commandments, nor at any festive gathering, until after the first Sabbath following the demise

2 — For a child who had died within thirty days from its birth, even on the thirtieth day, even if its hair and nails were grown, one need not rend his garments, nor mourn for him as an אונן, nor keep a period of mourning for him, for it is possibly an abortion. However if it died on the 31st day, even at an earlier hour than that on which it was born, the garment should be rent for him, they should mourn as an אונן for him, and also keep a period of mourning, unless it is clearly known, that he was born in the eighth month (as such a child cannot survive), but if it is clearly known that it was born in the ninth month, as for instance, one who had separated after cohabitation for nine full months when the child was born, even if he died on the day he was born, the garment should be rent for him, and he should be mourned for as an אונן, and a period of mourning should be kept for him.

3.—If, of twin children one had died within thirty days from birth whilst the other survived after thirty days, the wise should be consulted as to the necessity of being in mourning for the former.

דין על מי חייב להתאבל

צריך לנהוג אבלות על הראשון. גר או ניוורת שנתניירו עם בניהם. אין מתאבלין זה על זה, דגר שנתנייר כקטן שנולד, ואינם נחשבים עוד קרובים זה לזה.

סז) דין אימתי מתחיל האבילות,

א. משנמנר סתימת הקבר בעפר, מיד מתחיל האבילות וחולץ המנעלים שם בבית הקברות, ואם צריך לילך לביתו, ואי אפשר לו לילך בלא מנעלים, יתן בהם קצת עפר.

ב. אם בית הקברות הוא קרוב לעיר והאבל לא הלך שמה, אלא חזר מהלויה לבתו, אינו מתחיל אבילותו, אלא משעה שאומרים לו שנסתם הקבר, ומי"ם אם הוא קרוב ללילה ורצה שיחשב לו יום זה בכלל שבעת ימי אבילות, או משעה שהוא משער שנסתם הקבר, יוכל לנהוג אבילות, ואם יאמרו לו אח"כ,

Male and female proselytes who were converted together with their children, should not mourn for one another, for a proselyte when converted is comparable to a new-born babe, and they are no longer considered as being related to each other.

**LAW GOVERNING THE TIME WHEN MOURNING
BEGINS**

1 — Mourning begins from the time the grave was filled up with earth, when the mourner should take off his shoes, at the cemetery, but if he is obliged to go home, and it is not possible for him to go without shoes, he should place some earth within them

2 — If the cemetery is near the city and the mourner did not go there, but after having accompanied the dead, he returned to his home, his period of mourning does not begin until he is told that the grave was already filled. Nevertheless if night was approaching and he desisted that day to figure in the total of the seven days of mourning, he may begin to mourn from the hour that he surmises, that the grave was filled, and if he is afterwards told that the grave was closed before night-fall, he may count that day as one of the days of mourning.

אימתי מתחיל האבלות

שנסתם הקבר קודם הלילה, נחשב לו זה היום, ואם הוא ערב הרגל, מבטל הרגל את האבילות של שבעה.

ג. במקומות ששולחין את המת לקברו בעיר אחרת, ואינם יודעים מתי י ברוהו, אזי האבלים הנשארים בעירם, מיד כשחזרו מן הלווה, מתחילין להתאבל, ומונין מאז שבעה וגם שלשים, וההולכים עם המת עד מקום קבורתו, מונים משיקבר, ואם גדול הבית הולך עם המת, אזי ישאלו לחכם, איך ינהגו הנשארים בבית, ומתי יתחילו אבלותם.

ד. מי שנמבע במים, או שנהרג, וחפשו אחריו ולא מצאו אותו, כל זמן שלא נתיאשו מלבקשו, אינו חל לא אנינות ולא אבילות, ומשעה שנתיאשו מלבקשו עוד, מתחילין להתאבל, ואם לאחר ימי האבל נמצא והובא לקבורה, אינן צריכין לנהוג אבילות עוד, אלא שאם הוא אביו או אמו צריך לקרוע, ואם

If it occurred on the eve of a holiday, the holiday nullifies the observance of seven days of mourning

3 — In places where the dead are taken to another city for interment, and consequently, those mourners who are left in the city do not know when the interment takes place, they should therefore begin to mourn immediately upon their return from the funeral attendance, and from that time they may also count the period of seven days and of thirty days, but those who have accompanied the dead until the place of his interment, should count from the time the interment took place

If the head of a family accompanies the dead, the members of the family who remain at home should consult the wise as to how they should conduct themselves, also of the time when their mourning begins

4 — One who sank in the water, or was killed, and they searched for him but did not find him. So long as they did not abandon the search, they are not amenable to the laws of mourning as an אונן, nor do they need to begin a period of mourning, but from the hour they abandoned the search in despair, they should begin to mourn, and if after the days of mourning are over, the dead body was found and interred, they do not need to mourn for him again, but if it was a father or mother, one is required to rend his garments.

אימתי מתחיל האבלות

יש לו אשה ומיתתו לא נתברר כ"כ בבירור נמור, שנוכל להתיר אשתו להנשא, אין נוהגין עליו אבלות, ואין אומרים אחריו קדיש, ומ"מ ישתדלו לעשות נ"ד לנשמתו להתפלל לפרקים לפי התיבה, ולקרות הפטורה, ולברך בזימון, וליתן צדקה, וללמוד או לשכור מי ילמוד עבורו.

ה. הקרובים ששמעו שמת קרובם, מתחילים למנות ימי אבלותם, כל אחד מיום שמעו ומפסיקים ימי אבלותם, כל אחד ביום השביעי לאבלתו. אמנם לפעמים נגזר האבל אחר גדול הבית, (היינו אם יש ביניהם איש או אשה שנוכל לאמר, שאם היו עוסקים בעזובן המת, היו כל הדברים נחחבק על פיו, והיו כולם הולכים אחר עצתו, ואפילו הוא קטן בשנים, נקרא גדול הבית, ואפילו אינו יורש בנן שהאלמנה בכאן, והיא מנהגת הבית, או מי שהוא דר אצל חמו ומתה אשתו, המה נקראים גדול הבית), ודוקא אם היה אז כל תנאים האלו: א) שהאבל

If the missing person had a wife and the proof of his death is not so clearly established that she can be permitted to marry again, no mourning should be kept for him, nor should *Kaddish* be said for him, they should nevertheless give delight to his soul, by occasionally leading in prayer, by reading the *Haftora*, by making an Appointment to say Grace, by giving alms, and by learning or hiring somebody to learn for his memory

5 — If relatives had learned of the death of a kinsman, each should begin to mourn for seven days from the day that each had learned thereof, and they should cease mourning on the seventh day from the day each had begun

Howbeit there are times when the mourning can be uniformly observed by them all under the lead of the head of the family, (that is if they have in their midst a man or woman, whom they look up to such a degree that were it a question of dividing the estate of the deceased, all matters would be left to his decision, and they would all concur in his advice, such a one, even if he be young in years is called the head of the family, and even if he is not an heir, as for instance, a widow who is the entire manager of the house, or one who lives with his father-in-law, and his wife had died, — all these are termed the head of the family).

אימתי מתחיל האבלות

לא היה רחוק בשעת הקבורה יותר מעשרה פרסאות; (ב) שהאבלים עם נדול הבית היו דוקא במקום שמת קרובם, או במקום שנקבר; (ג) שלא נודע לו עד שבא אל נדול הבית, אם היו כל הפרטים האלו, אז אפילו בא להם ביום שביעי קודם שעמרו מאבלותם, נוהג עמהם קצת אבלות, ומונה עמהם שבעה ושלשים, ואפילו חזר לביתו אחר כן, נגרר אחריהם ומונה עמהם, אכן אם חסר אחד מהתנאים המבוארים, מונה לעצמו שבעה ושלשים.

ו. אם שמע שמת קרובו, וכבר התפללו הצבור ערבית, ועדיין הוא יום, אם הוא עדיין לא התפלל ערבית, אינו נגרר אחר הצבור, ואותו היום עולה לו, אבל אם התפלל ערבית, שוב אינו עולה לו אותו היום ומונה שבעה ושלשים מיום המחרת, ודוקא לחומרא אמרינן הכי, ולא לקולא, שאם שמע ביום שלשים,

This appellation is particularly earned by the fulfillment of the following conditions 1) That when the burial took place they were at no greater distance than thirty miles therefrom; 2) That the relatives with the head of the family were, especially, in the place, where their relative had died, or been interred, 3) If they did not know of the death until apprised thereof by the head of the family

If all these conditions exist, even if he arrived on the seventh day before they arose from the mourning, he should observe with them a partial mourning, and they should count seven days and thirty days—with him, and even if he afterwards returned to his home, he should follow their lead and count with them, however if any of the above conditions are lacking, he should count for himself seven days and thirty days

6—If when he heard of the death of his relative, the congregation had already recited the evening prayers, but it was yet day, and he had not yet prayed, he does not follow the congregation inasmuch as he can count that as day, but if he had said the evening prayers, he can no longer count it as day, and he should count the seven days and the thirty days from the following day.

The interpretation of this law is for the rigid observance thereof, and not to exempt thereby, thus if he had heard of the

אימתי מתחיל האבלות

לאחר שהתפלל ערבית, לא אמר 'שכבר הוא לילה, וה'ל שמועה רחוקה להקל עליו, אלא חשבינן ליה ליום, וה'ל שמועה קרובה, ויום זה עולה לו במספר שבעה. ל'ענין תפילין בשאר הימים, אם שמע לאחר שהתפלל ערבית ועדיין הוא יום, יניחם למחר בלא ברכה ויכסה אותם, ואם ה' כן ביום ל', מניח למחר ומברך עליהם בטמה נפשך. ואשה ש'טמעה שמת קה מת וכבר התפללו הצבור ערבית, אלא שעדיין הוא יום אם אין דרכה להתפלל ערבית, נגזרת אחר הצבור לחומרא, ואותו היום אינו עולה לה.

ז. בשעת הרבר ר'ל, נוהגין שאין מתאבלין משום בעיותותא, ואם עבר הזעם בתוך ל' צריך להתאבל או, אבל אם לא עבר עד לאחר ל', או שהפסיק הרגל בנתיים, אינו צריך להתאבל אחרי כן.

death on the 30th day after having said the evening prayers, we do not say it is already night, and the hearing was after the time had passed, thus to exempt him in some measure, but we consider it as day and consequently he heard of the death in time, that day he can count in the total of seven days, and in the matter of Phylacteries if he had heard of the death of a relative, on any day except the 30th, after he had said the evening prayers but it was yet day, he should put them on, on the following day without pronouncing a blessing, and he should keep them covered, but if that had occurred on the 30th day, he should put them on, on the following day and pronounce a blessing upon them. If a woman had heard of the death of a relative, after the congregation had already said the evening prayers though it is still day, if she is not accustomed to saying the evening prayers, she is governed by the action of the congregation, and it enforces the law (requiring to mourn) but that day she cannot count with the other days of mourning

7 — When a plague breaks out, God forbid, it is impracticable to mourn, for, all are in panic, but when the visitation has passed, and it is yet within thirty days from the demise of one's relative, he is required to mourn, however if it was not over until the thirty days had passed, or if a holiday had intervened in the meantime, one is not required to mourn thereafter.

סח) דיני סעודת הבראה.

א. סעודת הבראה כיצד. ביום הראשון אסור לו להאכל לאכול סעודה הראשונה משלו, ומצוה על שכניו שישלחו לו לסעודה הראשונה, ונקראת סעודת הבראה, ותחלת הסעודה תהא בביצים או עדשים, ואחר זאת מותר לאכול כל מאכל, ואפילו בשר, ומותר לשתות קצת יין בתוך הסעודה, ואם אינו רוצה לאכול עד הלילה, כיון שעבר היום, הותר לו לאכול משלו ולכן מי שאין לו מי שישלח לו סעודת הבראה, נכון שיתענה עד הלילה, ומי'ם אם אינו יכול להתענות, אינו מחויב לצער את עצמו, ומותר לו לאכול משלו.

ב. אשה אבלה, אין לאנשים להברות אותה, אלא נשים מברות אותה ואשה נשואה אבלה אסור לה לאכול סעודה הראשונה משל בעלה דכיון שהוא מחויב לזונה שלה היא, וכן מי שיש לו שכיר, אם אוכל בשכרו ואירעו אבל, לא יאכל סעודה הראשונה משל בעה"ב שלו, אבל מי שהוא זן יתום, או לבנו ובתו הנדולה, בלי חיוב מזונות עליו, ואירעם אבל, יכולים לאכול משלו.

LAWS CONCERNING THE MEAL OF CONDOLENCE.

1 —What is the practice of the Meal of condolence? On the first day of mourning the Mourner is forbidden to eat the first meal of his own food, therefore it is mandatory upon his neighbors to supply him with the first meal, this is called סעודת הבראה "the meal of condolence", which should begin with the eating of eggs or lentiles, but these can be followed by all manner of food even meat, the mourner is also permitted to drink a little wine in that meal, however if he does not desire to eat until night-fall inasmuch as the first day has passed, he is permitted to eat of his own. It is therefore proper for one who has none to send him the meal of condolence to fast until night-fall, nevertheless if he cannot fast, he is not obliged to cause himself distress and is permitted to eat of his own

3 —To a woman in mourning the meal of condolence should not be supplied by men but by women. It is forbidden for a married woman to eat the first meal of her husband's, for inasmuch as it devolves upon him to support her "it is her own" — Likewise a hired man who is also kept as part of his hire, who became a mourner, should not eat the first meal of his employer's

דיני מעודת הבראה

ג. אם נקבר המת בלילה, אם רוצה לאכול בלילה, אסור לו לאכול משלו
אלא מברין אותו, ואם אינו רוצה לאכול בלילה, אסור לאכול ביום מעודה
הראשונה משלו. דהיום הולך אחר הלילה, והוא ליה יום ראשון.
ד. בערב שבת מט' שעות ולמעלה, שאז אסור לקבוע מעודה, אין מברין
את האכל מפני כבוד שבת, ואם שמע שמועה קרובה בשבת, אין מברין אותו
ואוכל משלו, וגם ביום שלאחריו אין מברין אותו, מפני שכבר נדחה יום השמעה
וכן היכי שצריך למנות שבעה ושלישים אחר הרגל. אין מברין אותו ביום שיתחיל
לנהוג האבלות.
ה. מברין על שמועה קרובה, דהיינו ששמע תוך שלשים יום, ואין מברין
על שמועה רחוקה, היינו ששמע לאחר ל' יום.

However he who maintains an orphan or supports his grown son or daughter whom it is not obligatory upon him to support, if the latter become mourners, they may eat the first meal of his.

3 — If the interment took place at night and the mourner desired to eat at night, he is forbidden to eat of his own, but he should be furnished with a meal of condolence, and if he does not desire to eat at night, he is forbidden to eat the first meal of his own in the day-time, for the day is counted after the preceding night, and is therefore his first day

4. — On a Sabbath eve after 3 P M at which time it is forbidden to partake of an elaborate meal, the mourner should not be served with a meal of condolence out of honor to the Sabbath, and if he had heard of the death, on the Sabbath, within thirty days of his occurrence, the meal of condolence should not be served to him but he should eat of his own, nor should he be served with that meal on the Sunday following, inasmuch as the day when he heard the news has passed. Likewise he who must count seven days and thirty days after a holiday should not be served with the meal of condolence, on the day when he begins to observe mourning.

5 — The meal of condolence should be served to one who had heard of the death within thirty days of its occurrence, but not to one who had heard of it after thirty days from its occurrence

(ט) דיני ניחום אבלים.

א. תניא היה ר' מאיר אומר, טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה, באשר הוא סוף כל האדם, והחי יתן אל לבו דברים של מיתתו. ומצוה גדולה לנחם אבלים, ובוה הוא עושה חסד עם החיים, ונחת רוח להמתים ומצוה להורות להאבל דרכי ה', כי ישירים המה, ואין להרהר אחר מדותיו, כי צדיק וישר הוא, ועליו לקבל דין שמים באהבה

ב. כתיב אל תבכו למת ואל תנודו לו. אל תבכו למת יותר מדאי, ואל תנודו לו יותר מכשיעור, אלא שגשה ימים לבכי, שבעה להספד, שלשים לגיהוץ ותספורת, מכאן ואילך, אמר הקב"ה, אי אתם רחמנים בו יותר ממני.

LAWS CONCERNING THE COMFORTING
OF MOURNERS.

1 —It has been taught by Rabbi Meir who said "It is better to go to the house of mourning, than to go to the house of feasting, for that is the end of all men, and the living will lay it (matters of death) to his heart", (that in the above paragraph we are taught) regarding the great importance that we should attach to the commandment to comfort the mourners, for by the fulfillment thereof we perform an act of love toward the living and also give delight to the dead.

It is mandatory upon us to teach the mourner that the ways of the Lord are upright, and that he should not doubt His attributes of Righteousness and Justice, and that he should accept Heaven's judgment with love

2 —It is written "Weep ye not for the dead, neither bemoan him," this means "weep ye not for the dead" immoderately, nor bemoan him" inordinately, but three days should be allowed for weeping, seven days for bemoaning, and thirty days for wearing unlaundered garments and abstaining from shearing the hair, after that period, says the Holy One, blessed be He, "Ye feel not more tenderly for him than I do".

דיני ניהום אבלים

ג. לא יאמר אדם להאבל, מה לך לעשות, איא לשנות מגזירת הבורא ית', כי זה כעין גידוף, דמשמע שאם היה אפשר לשנות היה משנה. ולא יאמר אדם לא נפרעתי כפי מעשי הרעים, וכדומה לזה, כי ברית כרותה לשפתים ויובל חלילה לפעמים להתקיים קללתו לעצמו.

ד. אין המנחמים רשאים לפתוח פיהם, עד שיפתח האבל תחלה, וכשרואים המנחמים, שהאבל פוטר אותם, אין רשאים לישוב אצלו.

ה. אבל או חולה, אינם צריכים לעמוד, אפילו מפני גדול שבישראל, דרך ארץ הוא, שאם אחר רוצה לכבד לחבירו ולקום מפניו, אומר לו חבירו שב, אבל לאבל או לחולה לא יאמר שב, או שכב, דמשמע שב באבילות, או שכב בהולי שלך.

ו. האבלים יש להם להתאבל במקום שיצאה נשמתו של קרובם. ומצוה

3—One should not say to the mourner "What can you do, it is impossible to alter the decree of the Creator, blessed be He", for that is akin to blasphemy, inferring that were it possible for him to change it, he would have done so.

One should not say "I was not punished as much as I deserve for my evil deeds", nor other words of that import, for, "a covenant is made with the lips" and the curse he has thus invoked upon himself may be fulfilled, God forbid!

4—The Comforters are not permitted to say anything until the Mourner had first begun to speak, and if the Comforters perceive that the Mourner desires their withdrawal, it is not allowable to sit by him (any longer).

5—A Mourner or a sick person is not required to rise even before a man who is eminent in Israel. Although it is of polite usage to say to one who desires to confer an honor upon the other by rising—"keep your seat",— one should not say it to a Mourner or a sick person, for it suggests the idea "Sit and remain in your mourning", or, "Lay down and remain in your sickness".

6—The Mourners should mourn in the place where the soul of the relative had fled. It is mandatory to pray there in a

דיני ניהום אבלים

להתפלל שם בעשרה שחרית וערבית, ואם אין שם אבל, מצוה גדולה על שכניו ומיודעיו, להתפלל שם שחרית וערבית בצבור וללמוד שם :
 :. אין אומרים הלל בבית שמת ישם איש, אם יש שם אבל תוך שבעה, ואם יש שם חדר אחר, ילך האבל לחדר אחר והציבור יאמרו הלל, ואם אין שם חדר אחר, אז ברי"ח לא יאמרו הלל כלל, ובחנוכה יאמרו הצבור הלל, אף בשיש שם אבל, ואם מתפללין בבית שמת ישם איש, תוך שבעה, אבל אָבל אין שם, או שיש שם אָבל, אבל המת לא מת בבית זה, אז יאמרו גם ברי"ח הלל, רק האבל לא יאמר הלל, ראש חדר שחל בשבת, אומרים הלל בצבור גם בבית האבל, דאין אבלות בשבת.

(ע) דיני שמועה קרובה ושמועה רחוקה.

א. מי ששמע שמת קרובו, שהוא חייב להתאבל עליו, אם שמע בתוך שלשים מיום הקבורה, ואפילו ביום שלשים עצמו היז שמועה קרובה, וקורע

gathering of ten, both in the morning and in the evening, and if there is no mourner present, it is incumbent upon the neighbors and friends of the deceased, to make up a gathering of ten who should hold mourning and evening service, and also learn (the Torah) there

7.—Hallel should not be said in a house where one had died, during the seven days, if a Mourner be there. However if there be another room the Mourner may go in that room while the congregants say Hallel, but if there be no other room the congregants should not say Hallel on a New-Moon, but on Hanuka they should say it, even if the Mourner be there

If they pray in a house where one had died, within the seven days, but the Mourner is not there, or if the Mourner is there, but the death did not occur in that house, then they should say Hallel even on a New-Moon, but the Mourner should not say Hallel

On a New-Moon which fell on the Sabbath, Hallel should be said by the congregation, even in the mourner's house, for mourning is not observed on the Sabbath

דיני שמועה קרובה וכו'

הייב לנהוג שבעת ימי אבלתו מיום ששמע, וגם אבלות שנוהג בשלשים מונה מיום השמועה, ויום השמועה דינו כיום הקבורה, לכל דבר.

ב. ואם שמע לאחר שלשים יום מיום הקבורה, זהו שמועה רחוקה וא"צ לנהוג אבלות רק שעה א'. לא שנא שמע ביום, ולא שנא שמע בלילה, ונהג שעה א' דיו, ואפילו על אביו ועל אמו. אך דברם שנוהגים על אביו ועל אמו כל שנים עשר חדש, נוהג גם בשמועה רחוקה, ומנהג י"ב חדש מיום המיתה, ואם באה לו השמועה מאביו ואמו לאחר י"ב חדש, אינו נוהג אבלות אלא שעה א' גם בדברים שנוהגין כל שנים עשר חדש.

ג. השומע שמועה רחוקה, אינו צריך לנהוג כל דין אבלות, אלא דיו

LAWS CONCERNING THE TIMELY
AND TARDY TIDINGS OF THE DEATH OF

A RELATIVE.

1. — If one had heard of the death of his relative for whom he is required to mourn, within thirty days of his interment, even on the thirtieth day the tidings are timely and he should rend his garments, and he is obliged to observe the seven days of mourning, counting them from the day the news had reached him, he should also observe the thirty days of mourning counting them from the same day, and the day when the news reached him is governed by the same laws as the day of interment.

2. — If the news had reached him after thirty days had elapsed from the day of the interment, the tidings are tardy and he need not be in mourning for more than one hour, and it differs not whether he received the tidings by day or by night, one hour's mourning is sufficient even for one's father or mother excepting that it is his duty to observe the usual mourning of 12 months for one's father or mother, even if the tidings of the death was tardy, the 12 months of mourning should be counted from the day of the death, and if the tidings had reached him after the twelve months had passed, he shall not observe mourning for more than one hour, even in the observance relating to the entire 12 months.

דיני שמועה קרובה וכו'

בחליצת מנעל לבר, ומותר במלאכה ורחיצה וסולח ותשמיש המטה ותלמוד תורה, ואם אין מנעלים ברנליו בשעת שמועה, צריך לעשות מעשה אחרת, שהוא ניכר שהוא עושה משום אבלות, כגון שישב על הקרקע שעה אחת.

ה. שמע שמועה קרובה בשבת, יום השבת עולה לו ליום אחר, ולמצאי שבת קורע, ומונה לו עוד ששה ימים.

ה. שמע שמועה קרובה בשבת או ברנל, ולמצאי שבת או מצאי הרנל נעשה רחוקה, אסור ביום השבת או בימי הרנל, דברים שבצונעא, ולמצאי שבת והרנל נוהג שעה אחת אבלות, כמו בשמועה רחוקה.

ו. שמע שמועה קרובה בשבת, והוא ערב יום טוב, כיון שדברים שבצונעא נוהג בו מבטל הרנל את השבעה

ז. השומע שמועה רחוקה בשבת או ברנל, אינו נוהג אבלות, ואפילו דברים שבצונעא מותר, ולמצאי שבת ורנל נוהג שעה אחת ודיו.

3 — One who receives tardy tidings need not observe the laws of mourning in all its details, it being sufficient for him to take off his shoes, and he is permitted to work, to bathe, to anoint himself, to cohabit, and to study the Torah, however if he did not wear shoes at the time the news had reached him, he must do something else, by which it shall be recognized that he mourns, as for instance, to sit on the ground for one hour

4 — One who received timely tidings on the Sabbath, should count the Sabbath as one day, and at the close of the Sabbath he should rend his garments and count six more days

5.—If one had heard tidings on a Sabbath or Holiday which were then "timely", but which at the close of the Sabbath or Holiday would become "tardy", he is forbidden the private matters on those days, from which a mourner must abstain, but at the close of the Sabbath or Holiday, he should observe one hour's mourning, as though the tidings were tardy

6. — Tidings which are timely, when they reach one on a Sabbath which is the eve of a Holiday inasmuch as he must then abstain from those private matters that are forbidden, the holiday nullifies the seven days of mourning

7 — One who receives tardy tidings on a Sabbath or Festival should not observe mourning even as to private matters, and at

דיני שמועה קרובה וכו'

ח. מי ששמע לאחר הרגל שמת לו מת קודם הרגל, אע"פ דלאותן שנהנו אבלות קודם הרגל, בא הרגל והפסיק, מי"מ לירידה, כיון שלא נהג כלל קודם הרגל, כל ששמע אפילו ביום ל' מיום הקבורה, הוי אצלו שמועה קרובה, וצריך לנהוג שבעה ושלושים.

ט. מי שמת לו מת, ולא נודע לו, אין להניד לו, ועל המניד נאמר מוציא דבה הוא כסיל, ומותרין להזמין לכל שמחה, כי כיון שאינו יודע, אינו חל עליו אבלות.

י. מי שאחר שואל אותו על קרובו (שמת) אם הוא חי, אין לו לשקר ולאמר חי, שנאמר מדבר שקר תרחק, אלא יאמר בלשון דמשתמע בתרי אנפין. יא. נהגין להודיע לבנים זכרים, כשמת אביהם או אמם, כדי שיאמרו

קדיש

the close of the Sabbath or Festival, he should observe one hour's mourning and that is sufficient.

8. — If after a Festival one had heard that his relative had died before the Festival, although the intervention of the Festival served to nullify the mourning for those who observed mourning previous thereto, nevertheless it does not affect his case, inasmuch as he did not observe mourning before the Festival, therefore, even if it was on the thirtieth day from the interment that the tidings reached him they are "timely" and he is required to observe seven and thirty days of mourning

9 — One whose relative had died and he is not aware of it, should not be informed thereof, and of him who informs him thereof, it is said "He that uttereth a slander is a fool" It is permissible to invite him to every joyful gathering, for so long as he is unaware of his loss, he is not amenable to the laws of mourning

10 — If one is asked by a relative of one who had died if the latter is alive, he should not lie and tell him that he is alive for it is said "Keep thee far from a false matter!" but he should answer him in words that have a double meaning.

11 — It is customary to inform male children of the death of their father or mother in order that they should say *Kaddish*.

עא) דיני אסור מלאכה או מסחר בשבעת

ימי אבלות.

א. האבל כל שבעה אסור במלאכה, ברחיצה, בסיכה, בנעילת הסנדל ובתשמיש המטה, ואסור לקרות בתורה, ואסור בשאילת שלום, ואסור בניהוץ ובתספורת ובכל מיני שמחה, ואסור להניח תפילין ביום הראשון

ב. מלאכה כיצד, כל שלשה ימים אסור במלאכה, אפי' הוא עני המתפרנס מן הצדקה מיום הרביעי ואילך, אם הוא עני ואין לו מה שיאכל, עושה בצינעא בתוך ביתו וכו' האשה עושה מלאכתה בתוך ביתה בצינעא, כדי פרנסתה, אבל אמרו חכמים, תבא מארה לשכניו שהצריכוהו לכך, כי עליהם מוטל להשגיח על העני, ומכ ש בימי אבלו.

ג. אפילו לעשות מלאכתו ע"י אחרים אסור ואפילו ע"י אינו יהודי, ואם המלאכה דבר נחוץ מאד, ויכול לבא ליד הפסד, ישאל לחכם.

LAWS PROHIBITING THE DOING OF WORK,
OR ENGAGING IN MERCANTILE TRANSACTIONS DURING
THE SEVEN DAYS OF MOURNING.

1.—During the entire seven days of mourning the Mourner is forbidden to do any work, to bathe or anoint himself, to wear shoes, to cohabit, to read the Torah, to give friendly greeting to wear laundered garments, to cut his hair, and to be present at any festive gathering. On the first day he is also forbidden to wear Phylacteries

2.—Concerning work. During the first three days he is forbidden to work, even if he is so poor that he subsists on charity, on and after the fourth day, if he is poor and has not what to eat he may work at his home privately, a woman, also, may work privately at her home sufficiently for her sustenance, "but,—said the Sages—may a curse light upon his neighbors, who compell him to work", for upon them does it devolve to provide for the poor man, especially in his days of mourning

3. — He is even forbidden to do his work through others, even through a non-Jew, however if the work is very urgent, and he may sustain a loss (by not doing it) he should consult the wise

דיני אסור מלאכה וכו'

ד. אסור להאבל לישא וליתן בסחורה, ואם יש לו סחורה, שאם לא ימכרנה עכשיו, יהי לו הפסד מן הקק, ישאל לחכם, ואם באו שיירות או ספינות שמוכרים עתה בזול, ואח"כ לא ימצא וכן אם הוא ביריד ושמע שמועה קרובה, יכול למכור ולקנות על ידי אחרים. וכן אם יש לו קונים קבועים, ומתירא שלא ירגילו עצמם אצל אחרים, יש להתיר לו, למכור ע"י אחרים. וכן מותר לו לשלוח לנבות חובותיו שיש להם חשש שמא יתקלקלו.

ה. כתיבה המתרת בחול המועד, מותרת גם לאבל, אם אי אפשר לו ע"י אחר.

ו. אָבֵל ששרדה ביד אחרים באריסות (דהיינו לשליש או לדביע), או בחבירות (שנותן המקבל לבעל השרה סכום קצוב מפירות השרה), או בקבלנות, (שנותן לו מעות בשכירות), הרי אלו עוברין כדרכן, בימי האבל של בעל השרה, דכיון שהעבודה היא לתועלת שלהם, אין להם להפסיד בשביל אבלו, אבל אם יש

4. — The mourner is forbidden to buy and sell merchandise, however, if he possesses merchandise, which, if not sold now, will cause him to sustain a loss on the principal, he should consult the wise in regard thereto. Likewise if an importation of merchandise had arrived which is now sold cheap, but which he will not be able to obtain later, likewise if he is at a market place when he received timely tidings, he may buy and sell through others. If he has regular customers, and he is afraid they will accustom themselves to trade elsewhere, he should be permitted to sell through others. He is likewise permitted to send to collect what is due him, where he is apprehensive that the delay will spoil the chances of recovery.

5 — The writing that is permissible during the intermediate days of a Festival is also permissible to a Mourner if it is impossible for him to have it done through another

6 — A Mourner whose field is in other hands, either by a Keeper (for which the latter obtains a third or fourth of the produce) or by a Farmer (for which the latter pays the owner of the field a certain amount of the produce), or on a lease (for which he is paid a certain sum of money), they can attend to their work on the field as usual, when the owner is in mourning, for inasmuch as they derive the profit of their work, they need

דיני אסור מלאכה וכי

לאבל שכיר יום, לעשות בשדה, אסור, אפילו אם השדה בעיר אחרת, כיון שהעבודה זאת לתועלת האבל והיא בפרהסיא.

ז. אם האבל הוא ארים בשדה של אחר, אסור לו לעבוד בו בעצמו, אבל ע"י אחרים מותר, משום דאין זאת נקראת מלאכת האבל, אלא מלאכת בזל השדה, ואם יש שאר דבר של אחרים ביד האבל לעשותו, לא יעשה אפילו ע"י אחרים, אך בשהוא דבר האבוד, יעשה עק ידי אחרים.

ח. בהמות של האבל המושברים לאחור, מותר השוכר לעשות בהם מלאכה, כיון ששכרם קודם שנעשה אבל, ושכירות קניא, והיון של השוכר, ולאחד בלות ימי השכירות אסור.

ט. מותר לאבל לקבל מלאכה, לעשותה אחר ימי אבלו, ובלבד שלא ישקול ולא ימרו, כדרך שהוא עושה בשאר פעמים,

י. היה להאבל איוה מלאכה ביד אחר, כיון שהוא בקבלנות, וקבל את

not suffer a loss on account of another's mourning. However if the mourner hires a day-laborer to work on his field, he is forbidden to let him work thereon, even if the field is in another city, so long as the work is done for the benefit of the Mourner and is of a public nature.

7.—If the mourner is a keeper of another's field, he is forbidden to work on it himself, but is permitted to have others work on it, for it is not called the work of the mourner, but the work of the owner of the field, however if there is other work for others, that he has to do, he should not do it, unless it is something that must be done or there will be a loss, this he should do through others.

8 — If a mourner had hired a beast to another, the latter is permitted to do work with it, inasmuch as he hired it before the former became a mourner, for he who hires any thing is invested with ownership and has a proprietary right therein, but at the end of the time for which it was hired, he is forbidden to make use thereof.

9. — It is permissible for a Mourner to take in work to do after his period of mourning will be over, however he should neither weigh, nor measure it, as he would do at other times.

10. — If a Mourner had work out by another on a contract

דיני אסור מלאכה וכו' להאבל

המלאכה קודם שנעשה אבל, וגם הוא בנינעא בביתו של הבעל מלאכה, לכן מותר לו לעשותה.

יא. מלאכת בנין של האבל אפי' ע"י עבדים ובקבלנות ובמקום רחוק שאין ישראלים דרים שם אסור, ומלאכת שדהו ביד אחרים בקבלנות, היינו שהוא נותן להפועל שכר קצוב בעד כל עבודת השדה, חרישה וזריעה וקצירה וכדומה, אם אפשר יש להחמיר.

יב. מלאכת הבית אין בהם משום מלאכה לאבל, ומותר לאשה בימי אבלה לאפות ולבשל ולעשות כל צרכי הבית מה שצריך לה, אבל מה שאינו צריך לה אסור, וכן משרתת שאירע לה אבל, אעפ"י שהיא משרתת בשכר, מותר לה לעשות כל צרכי הבית, אבל לא תעשה מה שאינו צרכי הבית אלא להרויח, וכ"ש שלא תצא מן הבית כמו שאר אבל.

יג. שני שותפים הנונים שאירע אבל לאחד מהם, נועלים הנותם, שלא יעשה השותף בפרהסיא, אבל יכול לעשות בנינעא בתוך ביתו, אפילו בעסק

and the latter received it before the former became a mourner, and the work is done privately at the house of the workingman, it is permitted to be done

11 - It is forbidden a Mourner to carry on the construction of his building, even through non-Jews, on a contract, and in a distant locality where no Jews reside

If he had contracted with others to work on his farm and he pays them a stipulated amount for all the field-work, such as ploughing, sowing and reaping, if possible he should be scrupulous and have them abstain from working thereon

12. — Domestic occupations are not included in the class of work which a Mourner is forbidden to do, thus it is permissible for a woman in mourning to bake and to cook, and to attend to all the necessary domestic matters, however, she is forbidden to do work that is not necessary. A domestic in mourning is also permitted to do all the necessary house-work, although she gets paid for it, but she should not do unnecessary work, only for the sake of gain; moreover she should not leave the house, as in that matter she is like other mourners.

13 — If two kept a store in partnership, and one of them became a mourner, the store should be closed, in order that the

דיני איסור מלאכה וכו' להאבל

השותפות, ואם האבל הוא אדם חשוב והשותפות נקרא על שמו, שיש להאבל חלק בו, אסור לשני לעשות אפילו בתוך ביתו, ובמקום הפסד גדול ישאלו להכם

(עב) דיני איסור רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל

ותשמיש המטה.

א. האבל אסור לרחוץ כל נופו אפילו בצונן, אבל פניו ידיו ורגליו, בתמין אסור ובצונן מותר, ורחיצה בתמין אסור כל שלשים, וגם רחיצת כל הגוף בצונן, אם הוא לתענוג, אסור כל שלשים, ואשה לצורך הפיפה שקורם טבילה מותרת לרחוץ בתמין לאתר שבעה.

ב. יולדת שאירע לה אבל והיא צריכה לרחוץ, מותרת גם בתוך שבעה, אך ביום ראשון יש להחמיר, אם אין לה צורך כל כך, וכן מי שהוא אסטניס, שאם לא ירחוץ יצטער הרבה ויבא לידי מיתוש, מותר לו לרחוץ, וכן משום נקיות

partner should not do business publicly, he is however permitted to do business privately, at his house, even to engage in such transactions in which both partners are involved, this, however, is forbidden where the Mourner is an eminent man, and the business is conducted in his name, except where a great loss may be entailed, in which event the wise should be consulted.

LAWS CONCERNING THE PROHIBITIONS TO BATHE,
TO ANOINT, TO WEAR SHOES,
AND TO COHABIT

1.—The Mourner is forbidden to bathe his entire body, even in cold water, but washing the face, hands and feet with warm water, is forbidden, with cold water is permitted. Bathing in warm water is forbidden the entire thirty days. Bathing the entire body even in cold water is forbidden in the thirty days, if done for the sake of pleasure. A woman who must bathe as a requisite to comb her hair before immersion (טבילה) is permitted to bathe in warm water after her seven days of mourning.

2.—If a woman who gave birth to a child became a Mourner, if it is necessary for her to bathe, it is permissible for her even during the seven days of mourning, but she should not bathe on the first day (of mourning) unless it is absolutely necessary

דיני איסור רחיצה וכו' להאכל

יפּו מותר לו לחוץ ראשו ואפילו בחמין. ומי שאירע לו שתי אבלות זו אחר זו, מותר לו לרחוץ בצונן, ואסור לסוך אפילו כל שהוא אם מכון לתענוג, אבל אם הוא מכון להעביר הוזהמא מותר, ומכל שכן משום רפואה שמוּתר.

ג. איסור נעילת הסנדל היא דוקא בשל עור. אבל של בנדר, או של נמי, או של שער, או של עץ מותר, דלא מקרי מנעל אלא של עור. מנעל של עץ נמחופה עור אסור, ואף שהאבל אסור בנעילת הסנדל, מכל מקום מברך בבוקר שעשה לי כל צרכי.

ד. יולדת כל לי יום ללידתה, וכן חולה שיש לו מכה ברגלו, וכן אָבל ההולך בדרך מותרים בנעילת הסנדל, אכן ישימו קצת עפר תוך הסנדל. ה. אסור בתשמיש הטטה, וגם בחיבוק ונישוק, אבל שאר דבר קורבה,

A person of refinement who would be made ill by abstaining from bathing, is permitted to bathe. To preserve bodily cleanliness one is also permitted to comb his hair and even to rub his head with warm water. One who went into mourning immediately after he had finished a period of mourning, is permitted to bathe in cold water. One is forbidden to anoint himself in the slightest degree for the sake of deriving pleasure therefrom, however to do so for the purpose of disinfection is permissible, and to use it as a remedy is positively permitted.

4. — The prohibition concerning the wearing of shoes is applicable only to shoes made of leather, as it is permissible to wear shoes made of cloth, rubber, hair, or wool, the appellation "shoes" properly belonging only to those made of leather, — a wooden shoe which is covered with leather is also forbidden to be worn.

Although the Mourner is forbidden to wear shoes, he should nevertheless pronounce the blessing *שעשה לי כל צרכי* in the morning service.

5. — A woman, within thirty days of giving birth to a child, also one who is suffering with sore feet, and a Mourner, who walks out-doors, are permitted to wear shoes, however they should sprinkle some earth in the shoes.

6.—Cohabitation, even embracing and kissing are forbidden,

דיני איסור רחיצה וכף להאבל

כגון מצינת הכוס והצעת המטה וכדומה, מותר בין באבילות דיריה בין באבילות דידה.

עג) דיני איסור תלמוד תורה ושאלת שלום להאבל.

א. האבל אסור בתנ"ך, משנה, תלמוד, הלכות ואגדות, אבל מותר לקרות באיוב ובקינות ובדברים הרעים שבספר ירמיה, ובכל מקום שנוצר שמה ענינים המעציבים את לב האדם. ובספרי פוסקים מותר ללמוד הלכות אבלות, — וגם בדברים שהוא מותר ללמוד, אסור לעיין קושיא או תירוץ.

ב. מלמד שהוא אבל, לאחר ג' ימים, מותר לו ללמוד עם התינוקות כל הדברים שצריכין, ולא יתבטלו מלימודם. וכן אבל שיש לו בנים קטנים, לא יתבטלו מלימודם, שהרי אינם חייבים באבילות.

ג. אפילו האבל הוא כהן, ואין בבית הכנסת כהן אחר, אסור לו לעלות לתורה.

but other acts of familiarity, such as pouring in the cup, making the bed and the like, are permitted to the husband and wife who are in mourning

LAWS PROHIBITING THE STUDY OF THE TORAH
AND TO SALUTE ANY ONE

1.—The Mourner is forbidden to learn the Sacred Scriptures the Mishna, the Talmud, the Halachoth (the Jewish Code) and Hagadoth (Traditions), but it is permissible for him to read Job, Lamentations, the sorrowful parts of Jeremiah, and all the saddening subjects to be found in the Scriptures. Of the Jewish code one is permitted to study only the laws of mourning. One is forbidden to study too closely the pros and cons of even the subjects that are permissible.

2 — A teacher who is in mourning, is permitted, after three days, to teach his pupils all the necessary lessons, their studies should not be discontinued. The young children of a Mourner need not cease their studies, as mourning is not incumbent upon them.

3. — Even if the mourner is the only כהן in the Synagogue, he is forbidden to go up to the reading of the Law.

דיני איסור ת"ת וכ"י להאבל

ד. בתפלתו כל שבעה, לא יאמר פיטום הקטרת, גם לא יאמר סדר מעמדות, ובפרק איזהו מקומן לא יאמר יה"ר כאלו הקרבתי וכ"י, וכשעושה הברלה במוצאי שבת על הכוס, לא יאמר פסוקי שמחה, שקודם לה, אלא יתחיל מן הברכות.

ה. אָבֵל תוך שבעה, לא יהיה שליח צבור בתפלה, אלא אם אין שם אחר שיוכל להיות שי"ץ. אך אם הוא אָבֵל על אביו או אמו, נוהגין שמתפללין לפני התיבה אעפ"י שיש שם אחר, ובשבתות וימים הטובים נוהגין שאינו מתפלל לפני התיבה כל השנה, אלא בדליכא אחר, ואם היה דרכו להתפלל לפני התיבה, גם קודם שנעשה אבל, יש להתיר בכל ענין.

ו. שאילת שלום כיצד: ג' ימים הראשונים אינו שואל בשלום כל אדם, ואם אחרים שאלו בשלומו, לא ישיבם שלום, אלא יודיעם שהוא אבל, ולאחר ג' עד ז' אינו שואל, ואם אחרים שאלו בשלומו, משיב להם. מו' עד ל' הוא שואל

4 — During the seven days of mourning, the mourner should not say *הקטורת* nor the *מעמדות* nor the *יהי רצון כאלו הקרבתי* in the chapter *איזהו מקומן*, and when saying the *Habdallah* benediction over the cup, he should omit the verses of rejoicing that precede it, but he should begin with the benedictions

5. — A mourner within the seven days of mourning, should not officiate as Reader of the prayers for the Congregation unless there be no other capable of acting as such, however if he mourns for his father or mother, he should act as Reader, according to the established custom, even taking precedence over others. It is customary that a mourner should not act as Reader on Sabbaths and Festivals during the entire year, unless there is no other, or if he was accustomed to pray before the Ark, before he became a mourner, in which event it is permissible under all circumstances.

6 — Concerning salutations — During the first three days of mourning, he should neither salute any one, nor respond to another's salutation, instead, he should inform them that he is a mourner, after three days, until the seventh day, he should not salute, but he may respond to another's salutation. From the seventh until the thirtieth day, he may salute another, inasmuch as the other is in a suitable state for receiving greetings of peace

דיני איסור ת"ת וכו' להאכל

בשלוש אחרים, שהרי האחרים שרוין בשלום, ואין אחרים שואלים בשלומם שהרי הוא אינו שרוי בשלום, ואם לא ידעו ושאלו, משיב להם. לאחר שלשים הרי הוא כשאר כל אדם, בדיא בחול, אבל בשבת מותר האכל לשאול בשלום, ולהשיב שלום, אף בשבעת ימי האבילות.

ו האבל כל ז' לא יאחז תינוק בידו, כדי שלא יביאנו לידי שחוק, וכן אסור לו להרבות בדברים עם הבריות, אך אם עושה לכבוד רבים, כגון שרבים באים לנחמו, מותר לומר להם, לכו לבתיכם לשלום, ולכבוד רבים שרי. ה. מותר לברך שהחיינו אפילו תוך ז' כשהוא צריך, כגון בחנוכה, או על פרי חדש וכדומה.

עד) דיני הדברים שהאכל אסור בהם.

א. אסור לישב כל שבעה על נבי ספסל, או על נבי כרים וכסתות, כי

but others should not salute him, as he is not in such a favorable state, however, if, unawares, they saluted him, he should respond to their salutation, after thirty days, he is like the rest of the world in regard to salutation. All of the foregoing is applicable only to week-days, however, on the Sabbath the mourner is permitted to salute others, and to respond to the salutations of others, even during the seven days of mourning.

7.—In the seven days, a mourner should not take a child in his arms, in order that it lead him not to mirthfulness. It is likewise forbidden him to hold much converse with people, unless he does so in honor of them, as for instance, he is permitted to say on the departure of the people who came to comfort him: "Go to your homes and fare ye well", this being permissible in honor of the majority.

8. — It is permissible for him to say שהחיינו even during the seven days, when the occasion requires it, as for instance, on Hanuka, or on a new fruit and the like.

LAWS CONCERNING THINGS PROHIBITORY

TO A MOURNER.

1. — He is forbidden to sit upon a chair or upon pillows, during the entire seven days, he should sit only on the ground,

דברים שהאבל אסור בהם

על גבי קרקע, אך חולה חקן. שיש להם צער. בישיבה עיני קרקע, מותרין להשימם כר קטן תחתיהם. מיהו יכול לילך ולעמוד, ואינו צריך לישב כלל, רק כשהמנחמן אצלו צריך לישב.

ב. אָבֵל ביום הראשון אסור להניח תפילין, בין שהוא יום מיתה וקבורה, בין שהוא יום קבורה לחוד, ואם נקבר בלילה, אסור להניח תפילין ביום שלאחריו, וכיום השני מניחן לאחר הנץ החמה, ויום שמועה קרובה כיום מיתה וקבורה דמי. אבל מי שמת לו מת ברנל, או שבאה לו שמועה קרובה ברנל, אזי ביום הראשון שלאחר הרנל, מניח תפילין.

ג. אסור ללבוש בגד מכובס, ואפילו כתונת בתוך שבעה, ואפילו לכבוד שבת, ואפילו סדינים ומצעות המטה ממפחות ידים, אסור להציע המכובסין. אך לכבוד שבת מותר להציע על השולחן מטפחות מכובסות מכבר. ד לכבם כסותו בעצמו, אפילו להניחו עד לאחר שבעה, אסור משום

however in the case of an invalid, or of an old man, to whom sitting on the ground is painful, it is permissible for them to sit on a small pillow, howbeit the mourner may walk and stand, and he is not required to sit, except when in the presence of comforters, when it is obligatory upon him to sit.

2—On the first day of mourning, the mourner is forbidden to wear Phylacteries, it matters not whether it be the day of death and interment, or of interment alone. If the interment took place at night, it is forbidden to wear Phylacteries the following day, and it is only permitted to wear them the day thereafter, after day-break. The day one receives "timely" tidings of a death is counted as the day of death and interment, in regard to wearing Phylacteries, but if one had a death in his family on a Festival, or if he heard "timely" tidings on that day, he may wear Phylacteries on the first day following the Festival.

3—One is forbidden to wear a washed garment, even a shirt during the seven days of mourning, even in honor of the Sabbath. It is even prohibited to spread washed sheets, or bed-spreads upon the bed; however, in honor of the Sabbath, it is permissible to spread upon the table, cloths that had been washed for some time previous to the period of mourning.

4.—One is forbidden to wash his garments, even to lay them

דברים שהאבל אסור בהם

מלאכה, ואם היו כסותו בידי אחרים, מותרין לכבסן, כמו שאר מלאכה בקבלנות ומי שתכפדוהו אבלות זאחיו. מותר לכבס כסותו במים לבר (אבל לא באפר ובורית וכדומה) וללבוש.

ה. לאחר שבעה, עד שלשים, לא ילבוש בגד מכובס, אפילו בלא ניהוץ (געבינעלט), אא"כ לובשו אדם אחר תחלה זמן מה, אך אם אינו מכובס אלא במים לבר, אין צריך שילבישו אחר תחלה

ו. אם אינו מחליף לתענוג, אלא לצורך, כגון שהכתונת שעליו מלוכלך, או משום נקיות, מותר אפילו תוך שבעה ובחול. אם לבש אחר תחלה.

ז. מותר לכבס ולנהוץ לאחר שבעה, ללבשם לאחר שלשים, או ללבשם אפילו תוך שלשים, לאחר שילבשם אחר.

ח. אסור ללבוש תוך שלשים, בגדי שבת אפילו בשבת, ומכ"ש ללבוש

aside until after the seven days, because it is labor, which is prohibited, however if his garment was in the hands of others, they are permitted to wash it, just as if it was any other work which they contracted to do for him.

One who became a mourner immediately after having finished a period of mourning, is permitted to wash his garment (but only with water, not with ashes and soap or the like) and to wear it.

5 — After seven days, until the thirtieth day, he should not wear a washed garment, even if it is unlaundered, unless another had previously worn it for a short time, however if it was merely washed with water, it is unnecessary to have another wear it first.

6 — If he does not change his garment for pleasure, but out of necessity, as for instance, if the garment he wears is soiled, or if it is necessary for the sake of cleanliness, he is permitted to do so, even during the seven days, and on a week-day, providing the clean garment was first worn by another

7. — One is permitted to wash and launder, after seven days, and to wear that garment after thirty days, and even within the thirty days, if another had worn it first,

8 — During the thirty days of mourning, one is forbidden to wear his Sabbath garments, even on the Sabbath, not to speak of

דברים שהאבל אסור בהם

בגדים חדשים ועל אביו ואמו נהנו איסור ללבוש בגדים חדשים כל יב חדש, אך אם צריך להם, יתנם לאחר ללבשם תחלה, שנים או שלשה ימים.

ט. אשה בתוך שלשים, ואפילו בתוך שבעה לאבלה, שהגיע זמנה ללכת לביהכנ"ס בשבת שלאחר לידתה, ונהגת שאותו שבת הוא לה כמו י"ט, ללבוש בגדי יקר ועדי זהב, מותרת ללבוש בשבת זה בגדי שבת, אבל לא בגדי יום טוב, אינה צריכה לשנות מקומה.

י. אסור לנלח שערו כל שלשים, בין שער ראשו, בין שער שעל כל מקום, ועל אביו ואמו אין מנלחין כל י"ב חדש, אם לא לצורך, כגון שהכביר עליו שערו, או שהולך בין האומות ומתנוול ביניהם בשערותיו, שהוא משונה משאר בני אדם שראוי לומר עליו, כמה משונה זה, או מותר לנלח, ובלבד שיהא לאחר שלשים. יא. אסור לקצוץ צפרניו בכלי, אבל בידיו או בשיניו מותר, אפילו תוך

putting on new garments, and one who mourns for a father or mother is forbidden to wear new garments the entire 12 months, according to the established custom, however if he is in need of them, he should have another wear them first, for two or three days.

9.—A woman who had given birth to a child, and whose time for going to the Synagogue had occurred on a Sabbath during the thirty, or even during the seven days of her mourning, as it is customary for her to consider that Sabbath as her festal day and to don her elegant garments and jewels, she is permitted, on that Sabbath also, to wear her Sabbath-garments, but not the more elegant ones, reserved for a Festival. It is not necessary for her to change her place (in the Synagogue).

10.—One is forbidden to cut his hair during the thirty days of mourning, not alone the hair on the head, but any of his hair, and if he mourns for his father or mother, he is forbidden to cut his hair the entire twelve months, unless it is necessary, as for instance, if his hair was a burden to him, or if he goes amongst gentiles and is looked upon with loathing on account of his hair which changes his appearance from that of the rest of mankind, sufficiently to arouse comment, under such circumstances he is allowed to cut his hair, but only after the thirty days of mourning.

11. — One is forbidden to pare his nails with an instrument,

דברים שהאבל אסור בהם

שבעה, ואם הוא מוהל, אסור לו לחקן את הצפרנים לצורך הפריעה. א"כ שאין כאן מוהל אחר, ואז מותר אפילו תוך שבעה. ואשה שאירע טבילתה לאחר שבעה, תוך שלשים, תאמר לאשה אינה יהודית, שתקח צפרניה, ואי ליכא אינה יהודית, תקח לה ישראלית. ומותר לסרוק ראשו במסרק, אפילו תוך שבעה. יב. נוהגין שהאבל משנה מקומו בביהכנים כל שלשים, ולאחר אביו ואמו כל י"ב חדש, ושינוי מקום היינו לכה"פ רחוק ד"א ממקומו, ולמקום שהוא יותר רחוק מארון הקדש.

עה) דין דברים האסורים, משום שמחה, גם לאחר שבעה.
א. אסור לאכול בסעודת ברית מילה, או פדיון הבן, וסיום מסכת, וכ"ש בסעודת נשואין, כל שלשים על שאר קרוביו, וכל י"ב חדש על אביו ואמו (ואפי')

however, it is permissible to pare them with one's hands or teeth even during the seven days of mourning. Even a Mohel is forbidden to shape his nails as is requisite for uncovering the foreskin, unless there be no other Mohel to perform the circumcision, he is then permitted to do so, even during the seven days of his mourning.

A woman whose time to go to (טבילה) perform the immersion has occurred, after the seven days and during the thirty days of her mourning, should tell a non-Jewess to pare her nails, in the event of there not being a non-Jewess, a Jewess should pare them for her. Combing the hair is permissible even during the seven days of mourning.

12. — It is customary for a Mourner to change his place at the Synagogue, and he should not sit in his accustomed place the entire thirty days, and the entire year, if he mourns for his father or mother, the changed place should be at least four paces from his accustomed seat, and furthest removed from the Holy Ark.

LAW CONCERNING THE FESTIVE MATTERS

FORBIDDEN A MOURNER, EVEN AFTER THE SEVEN DAYS OF MOURNING

1 — A Mourner is forbidden to participate in the feast incidental to a circumcision, to the redemption of a first-born, to the

דברים האסורים להאבל וכו'

בשנה מעוברת סני י"ב חדש, ובתוך ביתו אם יש סעודת מצוה, מותר לו לאכול אך בסעודת נשואין יש להחמיר, אפילו בתוך ביתו, אם לא כשהוא משיא יתום או יתומה, שאם לא יאכל שם, יתבטל המעשה, אז מותר לו לאכול, אפי' אינה בביתו, ונס ללבוש בנדי שבת לאחר שלשים, ואפי' על אביו ואמו, ולשאר קרובים אפילו תוך שלשים.

- ב. אינו רשאי להזמין לאחרים, או להזמין עם אחרים. לא ישלח מנות לאחרים, ואחרים לא ישלחו לו כל שלשים וחייה כל י"ב חדש על אביו ואמו.
 ג. אָבל שהוא סנדק או מוהל לאחר שלשים, אפילו על אביו ואמו, ילבוש בנדי שבת עד לאחר המילה, ויכול לאכול גם בסעודה.
 ד. אסור לכנוס לבית נשואין כל שלשים על שאר קרובים, וי"ב חדש על

conclusion of a Treatise of Mishna or Talmud, and more especially to a wedding-feast, during the thirty days of his mourning for one's relatives, and during the year, for one's father or mother (even in a leap-year twelve months are sufficient) If a feast of the commandment takes place at his house, he is permitted to eat, however he should scrupulously abstain from participating in a wedding-feast, even if it takes place at his house, unless one of the contracting couple is an orphan whom he has given in marriage, and his abstaining from eating would cause the match to break off, he is then permitted to eat even if the feast is in another house than his own, he is also permitted to wear Sabbath garments (if it occurred) after thirty days, even if he was in mourning for his father or mother, and for other relatives even during the thirty days

2 — He is not permitted to make an appointment with others to say Grace, or to say Grace with those who have made the appointment, he should not make gifts to others, nor should others make gifts to him, during the thirty days of mourning, nor during the twelve months of mourning for one's father or mother

3 — If after thirty days a mourner (even for his father or mother) officiates as Sandek or Mohel, he is permitted to wear Sabbath-garments until after the circumcision and he may also participate in the Feast.

4. — During the thirty days of mourning for relatives, or

דברים האסורים להאבל וכו'

אביו ואמו, אפי' לשמוע את הברכות שמברכין שם. אבל בשעת החופה שמברכין שם ברכת אירוסין ונשואין, מותר לעמוד ולשמוע את הברכות לאחר שלשים אפי' על אביו ואמו, וגם הוא בעצמו יכול לברך את הברכות, וגם יכול להיות שושבן להכניס את החתן תחת החופה, ויכול ללבוש בגדי שבת, ובלבד שיהא לאחר שלשים. ומותר כאבל ללכת אל המשתה לשמש, ואוכל בביתו מה ששולחין לו מן הסעודה.

עו) דין שהאבל אסור לישא אשה.

א. אָבֵל, עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם אִסוּר לִישָׂא אִשָּׁה, וְכֵן אִשָּׁה שֶׁהִיא אַבְלָה אִסוּרָה לְהִנָּשֵׂא, עַד לְאַחַר שְׁלֹשִׁים, וְלְאַחַר שְׁלֹשִׁים מוֹתֵרֵת אֶפְיָלוּ עַל אֵב וְאֵם, אֲבָל לְהִתְקַשֵּׁר בְּשִׁירוּכֵן וּבְלֹא סְעוּדָה מוֹתֵר אֶפְי' תוֹךְ שִׁבְעָה.

during the twelve months of mourning for one's father or mother, the Mourner is forbidden to enter a house where a wedding is being celebrated, even only to hear the blessings that are there pronounced, however, during the ceremony of the Nuptial Canopy, when the blessings of the marriage service are being said, he is permitted to stay and listen to the blessings, if it is after the thirty days of mourning, even for a father or mother. He is even allowed to say the benedictions, and to act as Groomsman escorting the Bridegroom under the nuptial canopy, he is then also permitted to wear Sabbath garments, but only if it is after the thirty days. A mourner is permitted to attend a wedding-feast if he waits on the guests, and he may eat at his home what is sent him from the feast.

LAW PROHIBITING A MOURNER TO MARRY DURING THE THIRTY DAYS OF MOURNING

1. — A mourner, during the thirty days of mourning, is forbidden to take a wife. A woman in mourning is likewise forbidden to get married until after thirty days, however after thirty days it is permissible, even if one mourns for a father or mother, however it is permitted to make a match without a feast, even during the seven days of mourning

האבל אסור לישא אשה

ב. מתי אשתו לא ישא אחרת עד לאחר שלשה רגלים, ור"ה ויהכ"פ ושני אינם השוים כרגלים לענין זה. ואם צדיק לא קיים מצות פירה, או שיש לו בנים קטנים, או שאין לו מי שישמשנו, אינו צריך להמתין ג' רגלים, ומי שמהראוי להמתין עד לאחר ל'. ואשה שמת בעלה צריכה להמתין צ' יום.

(עו) דין מתי האבל יכול לצאת מביתו.

א. כל שבועה אינו יוצא מביתו, אך אם מת לו מת, או אפי' אצל אחר, אלא שאין שם כדי מטה וקוברי, יוצא אפילו ביום הראשון, ואם יש לו איזה ענין, שאם לא ילך, יהיה דבר האבוד, מותר לו לצאת, ויתן עפר במנעליו.
 ב. אפילו לביהכ"ס להתפלל אינו יוצא בתוך שבועה, רק בשבת, אך אם אי אפשר לו לאסוף עשרה, ויהא מוכרח להתפלל ביחידות, ובשכונתו יש מנין, יכול לצאת ללכת להתפלל שם, שלא להתבטל מתפלה בציבור.

2. — One whose wife died, should not marry another until after three Festivals had passed. Rosh-Hashana, Yom-Kipur and Shemini Atzereth are not accounted as Festivals in that regard. However if he had not yet performed the commandment "to be fruitful and multiply", or if he has small children, or if he has none to minister to him, he need not wait until three festivals will have passed. It is nevertheless proper to wait until after thirty days. A woman whose husband died must wait ninety days before getting married to another

LAW CONCERNING THE TIME WHEN A MOURNER MAY LEAVE HIS HOUSE.

1 — A mourner is forbidden to leave his house during the entire seven days of mourning, unless a death that required his attention had occurred in the meantime, or even if it occurred by another, but he is destitute of the means wherewith to provide a "bed" and to furnish the requisites of interment, he is then permitted to leave his house even on the first day, also if there is a very important matter, which if he does not go out and attend to, will be a great loss, he is permitted to go out, but he should put earth in his shoes.

2. — He is forbidden to leave the house even to go to the Synagogue to pray, during the seven days, except on the Sabbath, if it is not possible for him to gather ten adults at his house, and he would be compelled to pray privately while there is a *Minyan*

מתי האבל יכול לצאת מביתו

ג. אם האבל צריך למול את בנו, הולך לבית שמלן בו, אפילו תוך שלשה ימים. ואם האבל הוא סנדק או מוהל, לא יצא תוך שלשה, ולאחר שלשה יתפלל בביתו, ובשעת המילה יוכל לילך לבית שמלן בו למול ואם אין מוהל אחר בעיר, הולך אפילו ביום ראשון.

עח) דין שלא להתקשות על המת יותר מדאי.

א. אין מתקשין על המת יותר מדאי, אלא ג' ימים לבני, ו' להספר ושלישים לניהוץ ותספורת, כדיא בשאר העם, אבל תיח, הכל לפי חכמתו, ומימ אין בוכין עליו יותר משליש יום
 ב. אחר מבני המשפחה שמת, ידאנו כל המשפחה וכן אחד מהחבורה שמת, ידאנו כל החבורה.

in his neighborhood, he may go there to pray, rather than to be deprived of the participation in the public services.

3.—If the mourner needs to circumcise his son he may go to the house where the circumcision will take place, even during the first three days. If a mourner be a Mohel or Sandek, he is forbidden to leave his house, on that account, during the first three days, and after three days, he should pray at his house although he is permitted to go out and attend the circumcision, when it takes place; however is there be no other Mohel in the city, he is allowed to leave his house, to attend a circumcision, even on the first day of mourning.

LAW FORBIDDING AN EXCESS OF GRIEF, IN MOURNING FOR THE DEAD.

1. — None should grieve to excess. Three days suffice for weeping, seven for lamenting and thirty for abstaining from wearing laundered garments, and cutting the hair. The foregoing, however, applies only to an ordinary deceased, but in the case of a Disciple of the Sages, his death should be deplored in proportion to the greatness of his wisdom. Nevertheless he should not be mourned after, for more than thirty days.

2 —If one of a family had died, the entire family should feel apprehensive for themselves, also when the member of a frater-

שלא להתקשות על המת

ג. כל שאינו מתאבל כמו יצונו חכמים, ה"ז אכזר, אלא יעור משנתו, ויפחד ויראג, ויפשפש במעשיו, ויחזור בתשובה, אולי ינצל מחרבו של מלאך המות.

(עמ) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים,

ודין י"ב חרש.

א. ביום השביעי, לאחר הזמן, שרנילץ המנחמים לבא, היינו לאחר יציאה מביהכנ"ס, מותר האבל בכל הרברים שהיה אסור תוך שבעה, דאמרינן מקצת היום ככולו, חוץ מתשמיש המטה, שאסור כל היום (אפילו בבית אפל), ואם חל יום ז' בשבת, אזי לאחר יציאה מביהכנ"ס, מותר בת"ת.
ב. ביום שלשים אמרינן ג"כ מקצת היום ככולו, ותיכף כשתנץ החמה,

nity dies, the members of the entire fraternity should feel apprehensive for themselves.

3. — He who does not mourn in accordance with the commandments of our Sages, is cruel, for it behooves him to arouse himself from his lethargy, to a realization of the inevitable, and with fear and self-concern ponder over his deeds and become truly repentant, perchance it may cause him to escape the destroying sword of the Angel of Death

**LAW CONCERNING PART OF THE SEVENTH DAY
AND PART OF THE THIRTIETH DAY, ALSO THE LAW
OF THE TWELVE MONTHS**

1 — On the seventh day, after the time that it was usual for the comforters to come, that is after the departure from the Synagogue, the Mourner is permitted to do all those things, that was forbidden him during the seven days, for, say the Rabbins, the part of a day is counted as the entire day, with the exception of conjugal cohabitation which is forbidden the entire day (even in a dark room) If the seventh day of mourning occurred on the Sabbath, it is permissible for the mourner to learn the Torah, immediately after he leaves the Synagogue

2 — Of the thirtieth day, the Sages also said, "a part of the

דין מקצת יום שביעי וכו'

בטלו ממנו נזירת שלשים חל יום שלשים בשבת, מותר לו לרחוץ בערב שבת, בחמין, לכבוד שבת, ולבש בגדי שבת, וחזר למקומו בבית הכנסת, אבל אסור בגילוח.

ג. בי"ב חדש שעל אביו ואמו, לא אמרי' מקצת היום ככולו, ואדרבה נוהגין להוסיף יום היא"צ, לנהוג בו כל דין י"ב חדש, ואפי' חל בשבת, אך אם היתה השנה מעוברת, אין נוהגין באבילות, שלכבוד אביו ואמו, כ"א י"ב חדש, ומאחר שכבר כלו הי"ב חדש קודם היא"צ, אז ביום היאהרצייט, אינו חזר עוד לאבילות.

פ) דין מי שלא נהג אבילות.

א. אבל שלא נהג אבילות תוך שבעה, בין בשוגג, בין במזיד, משלים אותו כל שלשים, חוץ מן הקריעה, שאינו קורע אלא בתוך שבעה, ועל אביו ואמו קורע לעולם.

day is counted as an entire day", and immediately at day-break the mourner is relieved from the observance of the laws pertaining to thirty days mourning. If the thirtieth day occurs on the Sabbath, he is permitted to bathe in warm water on the Sabbath eve in honor of the Sabbath, and to wear Sabbath garments, also to return to his original seat at the Synagogue, however, he is forbidden to cut his hair.

3. — Concerning the twelve months of mourning for one's father or mother, the Sages did not say, "the part of a day is counted as an entire day", on the contrary, it is customary to add the *Yahrzeit* day (even if it occurs on the Sabbath) to observe thereon all the laws relating to the twelve months. However, during a leap-year, it is not customary to be in mourning, in honor of father or mother, any longer than twelve months, and inasmuch as the twelve months had expired previous to the *Yahrzeit* day, he is not required to resume mourning on the day of *Yahrzeit*.

LAW CONCERNING ONE WHO DID NOT OBSERVE MOURNING.

1—A mourner who did not keep mourning during the seven days, whether through error or presumption, may make amends

דין מי שלא נהג אבלות

ב. קמן שמת לו מת, אפילו הנדיל תוך שבעה (שנעשה בן י"ג שנה ויום אחד) כיון שבשעת מיתה הי' פטור, בטל ממנו כל דין אבלות, אך באבלות ד"ב חדש על אביו ואמו, שהוא משום כבודם, יש לו לנהוג.

ג. חולה שמת לו מת, שחייב להתאבל עליו, ונודע לו, אם הבריא תוך שבעה, נומר הימים הנשארים, וכן תוך שלשים, נומר הימים הנשארים, אבל אינו צריך להשלים, הימים שעברו בחוליו, וכן היולדת, נ"ב אינה צריכה להשלים הימים שעברו עליה בלידתה, רק נומרת הימים הנשארים.

פ) דין עדות לאבלות.

א. מתאבלץ עפ"י עד אחר, ועד מפי עד, ונכרי מסיח לפי תומו.

therefor, during the entire thirty days, with the exception of rending the garments, which should be rent only during the seven days, but for one's father or mother one should rend his garments at any time

2 — A child whose relative had died while he was yet a "minor" need not observe the laws of mourning, if he became an "adult", i. e. if he arrived at the age of thirteen years and one day, during the seven days of mourning, inasmuch as he was exempted therefrom, at the time the death had occurred, however concerning the 12 months mourning for his father or mother, he should observe all the laws of mourning, in their honor

3 — A sick person whose relative had died, one for whom he is required to mourn, if he became aware of it, and he recovered during the seven days, he should observe mourning the remainder of those days, likewise during thirty days he should observe mourning during the remainder of the thirty days, but he need not make up for the days that had passed while he was sick, This law is also applicable to a woman who had given birth to a child, who is also not required to make up for the days that had passed while in child-birth, but merely to observe mourning the remaining days.

LAW CONCERNING THE TESTIMONY THAT MAKES MOURNING OBLIGATORY

1. — One is obliged to mourn on being informed of a death

דין עדות לאבלות

ומי שקיבל אגרת שמת קרובו, ואין מבוואר בו אם הוא תוך שלשים, או לאחר שלשים, אם הכותב אינו בעל תורה, מוקמי' להאדם בחזקת חי, ואמרי' שלא מת עד סמוך לכתיבת האגרת, וחייב להתאבל, אבל אם הכותב הוא בעל תורה, אמרי' מסתמא הוא לאחר שלשים, דאם איתא שהי' אפשר, שיגיע האגרת לידו תוך שלשים, לא היה כותב בסתם, אך אם הוא אביו או אמו, כיון שהמנהג הוא להודיע מיד, חייב להתאבל.

פא) דין אבלות בשבת וירמ.

א. שבת שבתוך השבעה, נוהג בו דברים שבצינעא, דהיינו שאסור בתשמיש המטה ורחיצה, אבל דברים שבפרהסיא אינו נוהג, ולכן קודם מומור שיר ליום השבת, נועל את המנעלים, ויושב על כסא, ומחליף את הבגד הקרוע.

by one witness, or by one who heard it from a witness, or by the ingenuous talk of a non-Jew. One who received a communication apprising him of the death of a relative, but it omitted to mention whether it is within thirty days or after thirty days of mourning, should be guided by the manner of man the writer is, if the latter is not learned in the Torah, he may take it for granted that his relative was alive shortly before the letter was written, and he is obliged to mourn. However if the writer was a man versed in the Torah, it may be assumed that it is after the thirty days, for if there was a possibility of the letter reaching during thirty days, the former would not have written him regarding a relative, other than a father or mother, of whose death it is customary to apprise the son immediately, for it is imperative that he mourn for them.

**LAW CONCERNING MOURNING ON A SABBATH
AND FESTIVAL.**

1.—The Sabbath that occurs in the seven days of mourning is subject to all the prohibitive laws regulating the private life of a mourner, thus, he is forbidden to cohabit and to bathe, however, he is exempt from the observance of mourning in public, thus, before the saying of שיר ליום השבת he is permitted to put on his shoes, to sit on a chair, and to put on another garment in

דין אבלות בשבת וירמ

ות"ת הוי דבר שבציניעא, אבל לחזור את הפרשה שמות, מותר, דכין שחייב אדם להשלים פרושיותיו, הר"ל כקורא את שמע וכדומה מסדר חיום.

ב. אם קראו את האבל לעלות לתורה. צריך לעלות, כ"א היה נמנע, הוי דבר שבפרהסיא. וכן מי שדרכו לעלות לתורה בכל שבת, יקראו לו גם בשבת זו, כי כיון שהורגל לעלות לתורה בכל שבת, הרואה שאינו עולה היום, ידע שהוא מחמת אבלות והוי פרהסיא וכן אם הכהן הוא אבל, ואין כהן אחר בביהכנ"ס, צריכין לקרותו, אבל יותר טוב שיצא מביהכנ"ס קודם הוצאת ס"ת, וכן אם יש להאבל בן למול, והמנהג הוא שהוא חייב לעלות לתורה, יקראוהו, דאם לא

place of the one he had rent, however the study of the Torah is accounted as a private matter and is forbidden him, but it is permitted to review the weekly portion of the Torah, saying the text twice and the Aramaic translation once, for inasmuch as it is obligatory upon one to complete the portions of the Torah uniformly with the congregation, he may regard it as the obligation of reading the שמע, or as saying another portion of the services of the day.

2.—If the mourner was called up to the Reading of the Law he must go, as his non-compliance would constitute a public observance of mourning. Likewise one who was accustomed to go up to the Reading of the Law every Sabbath, should be called up on the Sabbath during mourning as well, for inasmuch as he was accustomed to go up to the Reading of the Torah every Sabbath, his failure to do so on the Sabbath during mourning will arouse the curiosity of those who witness it, and they will become aware that he is in mourning, thus will he become guilty of an infraction of the law forbidding the public observance of mourning on the Sabbath.

A Cohen who is in mourning and there is no other Cohen in the Synagogue, should be called up to the Reading of the Torah, yet it were better for him to leave the Synagogue previous to the removal of the Sacred Scroll. Likewise if a mourner has a son who is to be circumcised and it is customary for the former to go up to the Reading of the Torah, as that is incumbent upon him he should be called up, as the failure to call him up will make people aware that he is in mourning, and it will thus be

דין אבלות בשבת וי"ט

יקראוהו, הוי פרהסיא. ויותר טוב שלא יהא בביהכנ"ס בשעת קריאת התורה. ג הממונה מהקהל לקרות לתורה בביהכנ"ס בשבת, ואירע לו אבל, לא ילך בשבת שבתוך שבעה, לביהכנ"ס זאת, כ"א יהי שם, יש להסתפק אם יקרא או לא.

ד. שבת עולה לו למנין ז' ואפילו שמע שמועה קרובה ביום שבת, שלא התחיל עריין כלל באבלות, עולה לו ג"כ, ובמו"ש קורע
 ה. הקובר את מתו, או שמע שמועה קרובה, ברנל, בין ביו"ט, בין בחוה"ט לא חלה עליו אבלות עד לאחר הרנל, והני מילי ברברים של פרהסיא, אבל דברים שבצינעא נוהג נם ברנל. ולא יחליף בגריו, דזה הוי פרהסיא. ומי שמניח תפילין בחוה"ט, יניח גם ביום הראשון שלאחר הקבורה
 ו. לאחר הרנל מתחיל למנות ז' ימי אבלות, ויום האחרון של יו"ט (בחו"ל)

observed publicly However it were best for him to absent himself from the Synagogue during the reading of the Torah.

3 —If the Congregation's appointed Reader of the Torah on Sabbaths, became a mourner, he should not go to that Synagogue, on the Sabbath during the seven days of mourning, as his presence there would raise a question of law as to whether he should be called to read or not

4.—The Sabbath day is included in the total of seven days, thus, even if he received "timely" tidings on the Sabbath-day, when he did not begin mourning, it is yet counted as one of the seven days, and he should rend his garment on the close of the Sabbath.

5 — One who interred his dead, or received "timely" tidings on a Festival, whether on the Holiday, or during the intermediate days of the Festival, is not amenable to the laws of mourning until after the Festival, the foregoing relates only to the observance of mourning in public, it is however customary to observe it in private matters, but one need not change his Festival garments for others, as that would constitute a public observance of mourning, and where it is customary to wear Phylacteries during the intermediate days of a Festival, the mourner should wear them on the first day after the interment.

6.— After the Festival is over, the mourner should begin to

דין אבלות בשבת וי"ט

עולה לו למנוין, ומונה מאחריו ששה ימים, ואפילו יום שני של ר"ה ניב עולה לו למנוין, ואם מת ב"ה בראשון ונקבר בשני, ישאל לחכם.

ז. אעפ"י שאין אבלות ביום וחוה"מ, ואפילו נזירת שלשים אין בהם, ומותר לו ללבוש בגדים מנוהגים, מ"מ כיון דאסור בהם בנילות, מחמת המועד, לכן עולים למנוין שלשים, ומונה שלשים מיום הקבורה, (ויום שמ"ע אעפ"י שהוא רגל בפ"ע, מ"מ כיון שלא התחיל עדיין באבלות אינו מבטל, וגם במנין השלשים אינו נמנה רק ליום א').

ח. חתן שנשא אשה קודם הרגל ובא הרגל תוך שבעת ימי משתה, ומת לו מת בתוך הרגל, אזי כל ז' ימי משתה שלו אינן עולין לו למנוין שלשים.

ט. אף שאין אבלות ברגל, מתעסקין בו לנחמו, ולאחר הרגל כשיכלו שבעה מיום הקבורה, אעפ"י שעדיין לא בלו שבעת ימי האבלות, מלאכתו נעשית

count seven day of mourning, the last day of the Festival (in all countries but Palestine) counting as one of the seven days, after which he should count six days, even the second day of Rosh-Hashana is included in the total of seven days, and if the death occurred on the first day of Rosh-Hashana and the interment took place on the second day, the wise should be consulted

7 — Although the period of mourning does not begin on a Festival or during the intermediate days thereof, nor do the laws pertaining to thirty days mourning apply to them, and it is permissible to wear laundered garments, they are, nevertheless, included in the total of thirty days mourning, inasmuch as hair-cutting is then forbidden because of the Sanctity of the Festival, one should, therefore, count the thirty days from the day of interment, (Relative to Shemini Atzereth, although it is a Festival in itself, inasmuch as he did not yet begin to mourn, it does not nullify the period of mourning and counts but as one day in the total of thirty days)

8 — If a Bride-groom whose wedding took place before a Festival, celebrated his seven days of rejoicing during the Festival, at which time one of his relatives died, he cannot include these 7 days of rejoicing in the total of thirty days of mourning.

9 — Although mourning is not observed during a Festival, still it is obligatory to pay the afflicted one the attention usual in comforting a mourner, and after the Festival, at the expiration of seven days from the interment, although the seven days of

דין אבלות בשבת וי"ט

ע"י אחרים בבתיהם, ופועליו עושין לו בצנעא בתוך ביתו, ואין צריכין לנחמו אחר הרגל מנין הימים שנחמוהו ברגל.

פב) דין שהשבעה ושלשים במלים ע"י הרגל.

א. הקובר את מתו קודם הרגל ונהג אבלות, כיון שבא הרגל, מפסיק את האבלות, ואפילו נקבר בעי"ט לעת ערב, בענין שחל עליו אבלות, אפילו שחלץ מנעליו רק שעה מועטת קודם י"ט, מפסיק את האבלות, ונחשב לו כאלו כבר נהג אבלות כל ז', וי"ט הראשון הוא יום ח', ומשלם עד שלשים, ואפי' אם הי' עי"ט ביום שבת ושמע שמועה קרובה סמוך לערב, אף שבשבת אין נהג אלא דברים שבצנעא, כיון שנהג אפי' רק בזה, גם כן הרגל מבטל את דשבעה.

ב. שגג או הזיר, ולא נהג אבלות קודם הרגל, או שנקבר המת סמוך

mourning did not yet expire, he may have others do his work at their homes, and artisans may do his work privately, at his home, and after the Festival it is not necessary to comfort him, for as many days as he was comforted during the festival.

LAW CONCERNING THE SEVEN AND THE THIRTY DAYS
OF MOURNING THAT ARE NULLIFIED
BY A FESTIVAL.

1.—One who buried his dead before a Festival and mourned for him, should cease mourning, immediately the Festival had arrived, and even if the interment took place on the eve of the festival toward the close of the day, in a manner that makes mourning obligatory upon him, even if he had taken off his shoes but a short time before the Festival, he should cease mourning, and it is reckoned unto him as if he had kept the entire seven days of mourning, and the first day of the Festival is counted as the eighth day, and thus is it figured in the sum of the thirty days. Even if the eve of the Festival occurred on a Sabbath, and he reckoned "timely" tidings toward the evening, although only mourning in private matters, is customary on that day inasmuch as he had observed even that, the Festival nullifies the seven days of mourning.

2.—One who, through error or presumption, did not observe

דין שהיו' ולי' במלים ע"י הרגל

לחשיכה, ולא היה יכול לנהוג אבלות, אין הרגל מבטל, ודינו כדין קובר מתו ברגל.
 ג. חל אי מימי האבלות (חוץ מן השביעי) בערב הרגל, או אחר חצות
 מותר לו לכבס כסותו, ולא ילבשנו עד הלילה, ולרחוץ מותר אחר תפלת המנחה
 סמוי לחשיכה (אבל לגלח אסור).

ד. חל יום השביעי בערב הרגל, כיון דאמר' מקצת היום ככולו, הרי לאחר
 יציאה מביהכ"ם נשלמו השבעה, ושאר היום הוא בתורת ל', ובא הרגל ומפסיק,
 ומותר לכבס ולרחוץ ולגלח, בערב הרגל סמוך לחשיכה, כיון שהוא עושה לכבוד
 הרגל, והרגל מבטל נזירת ל', ובערב פסח, כיון דלאחר חצות נחשב קצת כמו
 יו"ט, מותר ברחיצה תיכף לאחר חצות, ולגלח קודם חצות, כי לאחר חצות אסור
 לאחר שיגלח אותו.

mourning before the Festival, or who could not observe mourning owing to the fact that the interment took place at the approach of darkness, is not exempt from observing the seven days of mourning, as the Festival does not nullify them, and he is governed by the same law that applies to him who interments his dead on a Festival

3—If one of the days of mourning (except the seventh day) occurred on the eve of a Festival, he is permitted to wash his garment, in the afternoon, but he should not wear it before the night time, and he is permitted to bathe after the afternoon service, when darkness is about to set in, but hair-cutting is forbidden.

4—If the seventh day of mourning fell on the eve of a Festival, inasmuch as it has been declared that the portion of a day counts as an entire day, the seven days of mourning have expired; immediately he had left the Synagogue, and the balance of the day is counted as belonging to the thirty days of mourning, which are discontinued owing to the intervention of the Festival, and he is permitted to wash his garment, bathe himself and cut his hair on the eve of the Festival, toward night-fall, inasmuch as he does so in honor of the Festival, and the Festival nullifies the thirty days mourning. On the eve of Passover, the mourner is permitted to bathe immediately after noon-time, as it is partially regarded as a Festival, but he should cut his hair in the

דין שהיו' ולי' במלים עיי הרגל

ת. חל שביעי שלו בע"ש, ויום השבת יהי עיו"מ, מותר לבכם ולהחין ולגלח בע"ש.

ו. אם לא נלח א"ע בע"ש או בעיו"מ, אסור לו לגלח בחוה"מ, כיון שהיו' יכול לגלח מקודם, אבל מותר לו לגלח לאחר יו"מ, ואם חל שביעי בשבת שהוא עיו"מ, כיון שמצד האבלות הי' יכול לגלח, אלא שהשבת עכבו, א"כ ה"ל אנוס, ומותר לגלח את עצמו בחוה"מ.

ז. הא דרגל מבטל דין שלשים, דוקא על שאר מותים, אבל על אביו ואמו שאסור לגלח עד שיגיערו בו חבריו, אין הרגל מבטל זאת.

ח. נהג שעה אחת (לאו דוקא שעה אלא אפי' פחות) לפני פסח, אותה שעה חשובה כמו שבעה, ושמנה ימי פסח, הרי לו מ"ז יום ומשלים עוד מ"ז

forenoon, as one is forbidden to cut his hair for him in the afternoon.

5.—If the seventh day of mourning occurred on the eve of a Sabbath, which day was the eve of a Festival, the mourner is permitted to wash, to bathe, and to cut his hair on the Sabbath eve

6.— One who neglected to cut his hair on a Sabbath eve, or on the eve of a Festival, is forbidden to cut it during the intermediate days of the Festival, inasmuch as he was able to cut it previous thereto. but he is permitted to cut it after the Festival. However if his seventh day of mourning occurred on a Sabbath that was the eve of a Festival, inasmuch as he could have cut his hair, as far as mourning is concerned, but was only prevented by the intervention of the Sabbath, and was thus compelled to abstain from hair-cutting, he is permitted to cut his hair during the intermediate days of the Festival.

7.— All the foregoing laws treating of the annulment of the thirty days mourning by the intervention of a Festival, are applicable only in the case of any relative excepting a father or mother as one who mourns for the latter is forbidden to cut his hair until his friends will scold him for abstaining therefrom—such mourning is not nullified by a holiday.

8.—If one had observed one hour of mourning (not necessarily a full hour, as less is also sufficient) before the Passover, that

דין שהז' ולי' במלים עיי הרנל

למנן שלשים. נהג שעה אחת לפני שבעות, אותה שעה היא כמו שבעה, ויום הראשון של שבעות נחשב ג"כ ז' ימים, ויום שני של שבעות הוא לו יום ט"ו, ומשלים אח"כ ג"כ עוד ט"ו ימים. נהג שעה אחת לפני חג הסוכות, הרי שבעה, ושבעה ימי סוכות, הרי י"ד יום, ושמיני עצרת נחשב ג"כ לשבעה הרי כ"א יום, ויום שמחת תורה יום כ"ב, ומשלים עוד ח' ימים

ט. ר"ה ויו"כ נחשבים ג"כ כרנלים לענין ביטול שבעה ושלשים. נהג שעה אחת לפני ר"ה, ביטל ד"ה גזירת שבעה, ויוהכ"פ מבטל גזירת שלשים. נהג שעה אחת לפני יוהכ"פ, ביטל יוהכ"פ שבעה, וחג הסוכות מבטל שלשים.

hour is counted unto him as if he had mourned for seven days, which together with the eight days of Passover, are reckoned unto him as fifteen days and he need only mourn for fifteen days thereafter to complete the thirty days of mourning. If one had observed mourning for one hour before Pentecost, that hour is counted unto him as seven days, and the first day of Pentecost is also reckoned as seven days, whilst the second day of Pentecost makes it the fifteenth day of mourning, and the observance of fifteen days more completes the thirty days. If he had observed one hour's mourning before the Feast of Tabernacles, it is counted as seven days which together with the seven days of Tabernacles are fourteen days, the Festival of Shemini Atzereth counts also as seven days making twenty-one days, the Simchath-Torah-day makes it twenty-two days, and by the observance of eight days more he completes the thirty days.

9.—The New-Year and the Day of Atonement are reckoned as Festivals relative to the annullment of seven and thirty days; if one had observed one hour's mourning before Rosh-Hashana, it nullified the seven days mourning, If he had observed one hour's mourning before the Day of Atonement, the Day of Atonement nullifies the seven days of mourning, whilst the Feast of Tabernacles nullifies the thirty days mourning.

דין שהז' ולי במלים ע"י הרגל

י. אע"י רגל מבטל שבעה, מ"מ מה שנוהגין להדליק נר במקום שנת, לכבוד הנשמה, ידליקו גם ביום טוב, מכל מקום טוב יותר להדליק בו"ח הכנסת.

בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים, ונוכה לעלות לציון ברנג ט
אכ"ר.

10 —Although the Festival annuls the period of seven days mourning, nevertheless, the custom of lighting a candle and keeping it in the place where the relative had died, in honor of his soul, should be kept up also on the Festival, although it were best to burn the candle in the Synagogue

"He will destroy death to eternity and the Lord God will wipe away the 'ear from off all faces'" —May we merit to go up to Zion with rejoicing—Amen! May this be the Divine will!

בכתובות ק"נ א' ת"ר בשעת פטירתו של רבי אמר לבני אני צריך, היינו עד כה היה הוא עובר נאמן לר' ולישראל, עכשיו אמר "לבני אני צריך", שהם יעברו עבודתו ויזכו אותו, כי ברא מזכה אבא, "הזהרו בכבוד אמכם", הזהיר אותם על כבוד התורה תורת אמן, "נר יהא דלוק במקומו" הוא נר מצוה ותורה אור נשמת ישראל, "שולחן יהא ערוך במקומו", הוא שולחן ישראל הערוך בהכשר ובקדושה, "מטה תהא מוצעת במקומה", היא טהרת וקדושת משפחות בית ישראל. ולמטרה זאת כללתי בעזרה"ת בתוך "ספר קדושה" את כל הני הענינים האלה: "שולחן ישראל" כל עניני אר"ה והשייכים להשולחן, "מטת ישראל" הוא כל חלק האישות, ו"נשמת ישראל" הוא כל עניני אבלות הנהונים לתאדם לתועלת נשמתו אחר אריכות ימיו ושנותיו.

Index. — לוח המפתחות.

עמוד—Page	עמוד—Page
<p>(י) דיני בציעת הפת וברכת המוציא Laws concerning the manner in which the bread should be divided</p> <p>ננ also of the blessing המוציא Laws concerning a (יא) דיני סעודה. נט repast</p> <p>(יב) דיני ברכות לרבנים שאוכלים או שותים בתוך הסעודה או קודם Laws relating to the הסעודה. blessings to be pronounced upon eatables or beverages in the סז course of a repast or preceding it</p> <p>(יג) דיני מים אחרונים וכוס של ברכת המזון Laws concerning the water המזון at the conclusion of the meal, also regarding the כוס (cup of blessing) at the Grace after the עא meal Laws concerning (יד) דיני ברכת המזון. עב the Grace after the meal Laws concern (טו) דיני ברכת הזימון ing the making of an Appoint- ment to say the Grace after the פב meal Laws (טז) דיני ברכות על מיני מזון. concerning the blessings to be pronounced upon certain species</p> <p>צ of farinaceous food</p>	<p>(א) דיני מליחה והרחה. Laws concern ing salting meat and purging it א from blood</p> <p>(ב) דיני מליחת הראש והרגלים, ואברים פנימים Laws concerning the salt פנימים ing of the head, the feet and the ז internal parts, Laws concerning (ג) דיני בשר בחלב meat in milk</p> <p>(ד) דיני מאכלות אסורות. Laws con- cerning forbidden food יט</p> <p>(ה) דיני הפרשת חלה. Laws concern- ing the separation of the dough- כה cake (ו) דיני פת ושלקות, וחלב ונבילה, של אינו יהודי. Laws concerning the bread and viands, also the ל milk and cheese of a non-Jew (ז) דיני יין שאינו כשר לשתית ישראל. Laws concerning wine that is not כשר (unfit) for an Israelite to לה drink Laws concerning (ח) דיני טבילת כלים. the immersion of vessels לט Laws (ט) דיני נטילת ידים לסעודה concerning the washing of the מנ hands before meals</p>

עמוד - Page	
קלא	כו) דיני ברכת הריח, Laws concern- ing the blessings to be pronounced upon inhaling the fragrance of various odoriferous articles
קלד	כז) דיני שהחינו והטוב והמטיב, Laws concerning the blessings שהחינו הטוב והמטיב and
קמא	כח) דיני ברכות הראיה, Laws concern ings the blessings of seeing
קמז	כט) דיני ברכות הגומל וברכות פרטיות, Laws concerning the blessing הגומל, also blessing- on divers occasions
קנב	ל) דיני סדור קדושין, דיני אישות, Laws of Marriage
קע	לא) מנהגי תענית חתן וכלה, Concern ing the custom of Groom and
קעג	לב) מנהגי החופה, Bride to fast on the wedding day The custom of the
קעה	לג) מנהגי החופה, Nuptial Canopy
קפו	לד) דיני שבועת ימי המשתה, Laws concerning the seven days of
קפז	לה) דרכי הצניעות בין איש לאשתו, Chastity in the conduct of man and wife
קפח	לו) חובת הבעל לאשתו, The duty of a husband to his wife
קפס	לז) חובת האשה לבעלה, The duties of a wife to her husband

עמוד - Page	
צ	יח) דיני ברכת היין וברכת הטוב והמטיב, Laws concerning the blessings to be pronounced upon wine, also relating to the blessing הטוב והמטיב.
צט	יח) כללי ברכה ראשונה כשנהנה, Rules governing the blessing one should pronounce before enjoying of the bounty of Providence
קו	יט) כללי ברכה אחרונה, Rules govern ing the concluding blessing אחרונה.
קיא	כ) דיני ברכות, Laws of blessings
קיד	כא) דיני רוטב ומשקה של פירות וירקות, Laws concerning (the blessing to be pronounced on) soup, also on fruit and vegetable extracts
קכ	כב) דיני עיקר ומפל, Laws concerning that which is paramount and that which is adjunctive thereto
קכז	כג) דיני קדימה בברכות, Laws con- cerning the order of precedence relating to blessings
קכח	כד) דיני טעות בברכות, Laws concern- ing blessings pronounced errone- ously
קכט	כה) דין בירך על דבר והביאו לו עוד, Law of pronouncing a blessing on an article after which more of the same was served.

Page—עמוד

- מח) דיני אסור גלוח פיאות הראש והוקן
Laws forbidding the shaving of
the corners of the hair, of the
head and of the beard
רכא (מט) שלא לנחש לעונן ולכשף.
practice enchantment, to observe
times, or to use witchcraft
רכב (נ) דיני צורות האסורות
Laws con- cerning forbidden images
רכד (נא) דיני פירות ערלה
Laws concerning fruit which is counted as uncir-
cumcised.
רכו (נב) דיני איסור הרכבת אילן
Laws for- bidding to graft trees of diverse
kinds.
רכח (נג) דיני כלאי בהמה
Laws concerning diverse kinds of cattle.
רכח (נד) דיני כלאי בגדים
Laws concerning garments mingled of linen and
wool
רל (נה) דיני החולה והרופא ובמה מתרפאן
Laws concerning one who is sick,
of the Physician, and of the re-
medies to be used
רלב (נו) דיני בקור חולים
Laws pertaining to visiting the sick.
רלו (נז) דיני הגוסס בחייו ובמותו
Laws con- cerning one who is dying
רמב (נח) דיני קריעה.
Laws concerning the rending of garments for the dead
רמו

Page—עמוד

- לח) איסור יחוד ושאר קרבות עם נשים
Laws forbidding being alone with
or familiarity toward women
קפו
קצא (לט) דיני נדה
Laws concerning a woman men-
strually unclean
מ) דיני פרישה סמוך לוסת וקביעת
Laws concerning separation immediately preceding the men-
strual terms and of regulating
the menses.
קצה
מא) דין כלה הנכנסת לחופה
Law of a Bride who had entered the
Nuptial Canopy.
קצט
מב) דיני יולדת ומפלת או ראתה דם
Laws concerning a woman who had given birth to
a child, or who had miscarried,
or who had an issue of blood as
the effect of cohabitation.
מג) דיני הפסק טהרה וספירת הנקיים.
Laws concerning the end of puri-
fication and the counting of seven
clean days.
מה) דיני חפיפה.
Laws of combing
מח) דיני חציצה.
Laws concerning that which intervenes.
מז) דיני מבילה.
Laws of Immersion.
מו) דיני לא ילבש גבר שמלת אשה.
Laws appertaining to the com-
mandment, that a man shall not
put on a woman's garment.
מזכ

עמוד—Page	עמוד—Page
<p>Law concerning the Meal of Condolence (ח) דיני סעודת הבראה</p> <p>Law concerning the comforting of mourners (ט) דיני ניחום אבלים.</p> <p>Law concerning the timely and tardy tidings of the death of a relative (ע) דיני שמועה קרובה ושמועה רחוקה</p> <p>Law prohibiting the doing of work, or engaging in mercantile transactions during the seven days of mourning (עא) דיני איסור מלאכה בשבעת ימי אבלות.</p> <p>Law concerning the prohibition to bathe, to anoint, to wear shoes, and to cohabit (עב) דיני איסור רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה.</p> <p>Law prohibiting the study of the Torah and to salute any one (עג) דיני איסור תלמוד תורה ושאלת שלום להאבל.</p> <p>Law concerning things prohibitory to a Mourner. (עד) דיני דברים שהאבל אסור בהם</p> <p>Law concerning those for whom it is one's duty to mourn (עו) דין דברים האסורים משום שמחה</p> <p>Law governing the time when mourning begins. (עז) דין אימתי מתחיל האבלות</p>	<p>Law of a Mourner (נט) דיני אונן</p> <p>Law of the Purification and the Burial garments, also concerning the prohibition to enjoy of aught belonging to the dead (ס) דיני המהרה והתכריכין ואיסור הנאה במת</p> <p>Law pertaining to the removal of the dead from the house accompanying him to the grave, & concerning the burial service (סא) דיני הוצאות המת והלייתו, וצדוק הדין</p> <p>Law concerning the interment, and also regarding the graves (סב) דיני הקבורה ובית הקברות</p> <p>Law concerning an interment on a Festival (סג) דיני הקבורה ביום טוב</p> <p>Law concerning a suicide and of the wicked who died (סד) דיני המאבד עצמו לדעת, ושאר רשע שמת</p> <p>Law concerning the defilement of a Cohen (סה) דין טומאות כהן</p> <p>Law concerning those for whom it is one's duty to mourn (סו) דין על מי חייב להתאבל</p> <p>Law governing the time when mourning begins. (סז) דין אימתי מתחיל האבלות</p>
רצו	רנ
רצט	רנא
שב	רנד
שז	רנז
שח	רנח
שי	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	רנט
שז	רנא
שח	רנב
שז	רנג
שח	רנד
שז	רנה
שח	רנז
שז	רנח
שח	

עמוד—Page		עמוד—Page
Law	פ) דין מי שלא נהג אבלות.	עו) דין שהאבל אסור לישא אשה.
concerning one who did not observe mourning	שכ	prohibiting a Mourner to marry during the thirty days of mourning
Law concern—	פז) דין עדות לאבלות.	שמוז
ing the testimony that makes mourning obligatory	שכא	עז) דין מתי האבל יכול לצאת מביתו.
Law concern—	פח) דין אבלות בשבת וי"ט.	שין
cerning mourning on a Sabbath and Festival	שכב	עח) דין שלא להתקשות על המת יותר מדי.
Law concerning the seven days and the thirty days of mourning that are nullified by a Festival	פב) דין שהשבעה ושלושים בטלים ע"י הרגל	שע) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
	שכג	עט) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שפ) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שצ) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שק) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שכ) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שכא) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שכב) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שכג) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שכד) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שכה) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שכו) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שכז) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שכח) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שכט) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שלא) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שלב) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שמ) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שנ) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שס) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שסא) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שסב) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שסג) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שסד) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שסה) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שסו) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שסז) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שסח) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שסט) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שסז) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שסח) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.
		שסט) דין מקצת יום שביעי ומקצת יום שלשים, ודין י"ב חרש.

ביאור ברכת נשואין.

א. המנהג בנשואי בתולה, שחשובי העיר פורסים סודר על ראש הכלה ומברכים אותה, ואומרים לה "אחותנו את היי לאלפי רבקה, ונראה הטעם לזה שהליכת החשובים עם החתן לפרום סודר הוא כעין שאלת אחי רבקה ואמה "התלכי עם האישה הזו?" ומה שתתמצא לכמות ראשה הוא כעין תשובת רבקה "אלך", ולכן מברכים אותה ותיכף אחותנו וגי', ככתוב בבראשית כ"ד ס' ואפשר לאמר שלכך אמרו אחיה ואמה של רבקה, "תשב הנערה אתני ימים או עשור אחר תלך", וכדארמין בכתובות נ"ו "נותנין לבתולה יב"ח לפרנס את עצמה בתכשיטין", כי הם היו סוברים כדעת היפיות (בתענית ל"א) שאין האשה אלא ליופי, וכמו שעשו דוד המבול, כמפורש ברש"י בבראשית ד' י"ט. אכן דעת הצדקנית רבקה לא כן הי', שלא בקשה שנים עשר חרש לקשט עצמה ותנתה "אלך", כי סברה כדעת המיותמות שם, שאין האשה אלא לבנים. ומה היו אומרות "תנו עיניכם למשפחה", וכאשר שמעו לכן ואמה את דעתה, ענו ותיכף ואמרו אחותנו וגי', כאומרים מאחד שהעיקר אצלך המשפחה, א"כ את ראיה

שתקבל ברכת אברהם בהר המוריה, הרבה ארבה את זרעך ונ', יה"ר שיחא אותה הזרע ממך ולא מאשה אחרת, וכדפירש"י שם ולכן כאשר יראו החשובים ההולכים עם החתן, שהכלה תתרצה לכסות ראשה תיכף, והוא אות שלא תדריש זמן י"ב חודש בין האירוסין לנשואין, בי כן היה דרכן של הארוסות לבלי לבסות ראשן (ע"ן בחו"י ס' קצ"ו) ומובח שהיא מסכמת שאין אשה אלא לבנים, ומה היא אומרת תנו עיניכם למשפחה, וראוי לברך אותה שתזכה בברכת אברהם.

ב. בטעם סדר ברבות נשואין, שהכל ברא לכבודו, יוצר האדם, אשר יצר בו, שוש תשיש בו', (ע"ן ברש"י כתובות דף ח). ונראה לענ"ד שהברכות האלו נתקנו עפ"י הא דאמרין (בב"ב ס' ע"ב) מיום שפשטה מלכות שגזרת עלינו גזרות קשות ומבטלות ממנו תורה ומצות ואין מנחת אותנו לכנוס לשבת הבן, ואמרי לה לישוע הבן דין הוא שננזר על עצמנו שלא לישא אשה ולהוליד בנים, ונמצא זרעו של א"א בלה מאליו, אלא הנח להם לישראל, מוטב שיהיו שוננים ואל יהיו מזידים עכ"ל, לכן תקנו אז רבותינו ז"ל סדר ברבות אלו, למען הראות בזה צדקת הנושאים נשים, וראשית תקנו לברך שהכל ברא לכבודו ע"ד הכתוב (בישעיה מג"ד) בל הנקרא בשמי (פירש"י בל הצדיקים הנקראים בשמי) ולכבודי (וכל העשוי לכבודי) בראתיו יצרתיו אף עשיתיו (תבנתיו בכל הצריך לו והבנתיו הכל, כלאמר אעפ"י שעברו בגולה ובצרה כבר הכנתו להם בל צרכי נאולתם), ולמכותן זה תהיה הברכה שחכל ברא לכבודו. כלאמר שהוא ברא ותיקן הכל לכבודו ואין אנו רשאים לעמוד נגד רצונו ית'. ולביאור לברכה הזאת תבא השנית לאמר יוצר האדם, שהוא המהוה ויוצר תמיד מן האדם, ולזה תבא אח"כ הברכה השלישית אשר יצר בו', והתקין לו ממנו בנין ערי עד לאמר שאין אנו רשאים לילות מן האדם, כי היא בנין מה' לעדי עד, אך על מה שפשטה המלכות ונזרת גזרות בו', תבוא הברכה הרביעית לנחם אותנו שוש תשיש בו'. ג. מה שמסיימים ברבה הששית "משמח חתן ובלה", וברכה השביעית "משמח חתן עם הבלה" (יעוין בבתובות ח' א' ברש"י ד"ה משמח) ונראה דמקודם שאנו מברכים ברכת השמחה אשר ברא בו', אנו מזכירים שמחת שניהם בשוה, שישמחו זה עם זה, אכן אח"כ כשאנו מברכים אשר ברא ששון ושמחה חתן ובלה בו', ועיקר השמחה אמרו רבותינו שהוא לשבת הכלה בפני החתן ולאמר בלה נאה וחסודה, לכן אחר ענין ובירור השמחה אנו מברכים משמח חתן עם הכלה, היינו שהוא ישמח בחלקו שנפל לו בנעימים.

הועתק והוכנס לאינטרנט

 www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ב